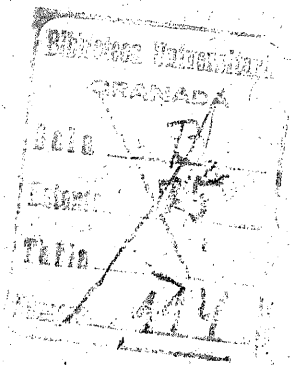

52-6.
39-8

SIB: BIBLIOTECA HOSPITAL REAL GRANADA
Sala: A
Estante: 35
Numero: 490

52-6-39

ELIZABETHÆ, R. 14488
ANGLIÆ REGINÆ

HÆRESIN CALVINIANAM
PROPUGNANTIS, SÆVISSIMVM
in Catholicos sui regni Edictum, quod
in alios quòque Reipublicæ Chri-
stianæ Principes, contume-
lias continet indi-
gnissimas.

Promulgatum Londini 29. Nouembris. 1591.

Cum responsione ad singula capita, qua non tantum scuit
& impietas tam iniqui Edicti, sed mendacia quòque,
& fraudes, & imposturæ deteguntur,
& confutantur.

*Per D. Andream Philopatrum presbyterum, ac Theologum
Romanum, ex Angliis olim oriundum.*

Apoc. 17. vers. 6.

*Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum & de sangui-
ne Martyrum Iesu.*

LVC
APVD IOAN

M. D. XCIII

TIVS EDICTI, ET RESPON-
sionis summa.

refatione, aperiuntur vera causa huius Edicti, & falsitateque refutantur.

prima sectione, respondetur ad Edicti inscriptionem, & causas & remedijs turbationum & periculorum reipublice Anglicanae. pa. 11.

secunda, respondetur ad multiplices Reginae querelas contra Regem Hispaniae. pa. 56.

tertia, refutantur criminationes fictae in eundem Rem, & in Pontificem Romanum, Cardinalem Alanum usque, & defenduntur Seminaria. pa. 117.

quarta, defenditur causa martyrum quos Elizabetha occidit. pa. 172.

quinta, examinantur media, & praemunitionum genera, quae Regina praescribit, & confutatur noua inquisitionis forma. pa. 214.

postremo, discutuntur nonnullae Reginae, & consiliariorum suorum instructiones ad commissarios, pro exe-

P R A E F A T I O A D

Edictum & Responsum,

causas utriusque &

argumentum con-

tinens.

Um Angliæ Regina, Causa vera
huius Edicti.
praeteritis mensibus
accepisset Seminaria
Catholica iuventutis
Anglicanae, quae Rhe-
mis in Gallia, Romæ-
que instituta, summorum Pontificum
ac Regis Hispaniarum munificentia
sustentantur, non solum non extin-
ctum iri aut labascere his bellorum
Gallicorum motibus, temporumque
difficultatibus (quod illa sperauerat)

† 2 sed

sed efflorescere magis, & maiorem in dies operariorum copiam in Anglicanam messem, pro instituti sui ratione emittere, & quòd vltra hæc duo iam dicta, virtutis ac literarum Catholicarum domicilia, tertium quòque repente in Hispania extiterit, Vallefoleti erectum, eiusdem Regis Catholici pietate ac liberalitate, exarsit vehementer scœmina, iræ non admodum potens, & quorundam suorum suâsu, qui has occasiones præstolantur, vt eam in Catholicos inflamment magis, ac præcipitent, Edictum atrox, sæuum, ac contumeliosum statim meditatur, quod paulò post promulgandum dedit, repugnante licet (vti dicitur) non minima suorum Consiliariorum factione.

2 Acuerat quòque mulieri iracundiam, quòd æstate superiori, duodecim plus minus, Sacerdotes Catholici, ex Seminario Hispanico emissi, Apostolico

lico quidem more, sed habitu (prout opus erat) vario ac dissimulato, Angliam fuerant subingressi, inscia fanè Regina, exploratorumque manus (Deo duce) præterlapsi, ad opus iam per Regni intima erant diuisi, antequam rei fama ad illius aures peruenisset. Quod cùm illa rescuiisset, rem interpretata ad seditione pertinere, & sibi valdè timens, ne horum suâsu multi fierent Catholici, (quòd viri docti ac verbis potentes dicerentur) vindicandum se penitus hoc Edicto censuit.

3 Huc accessit, quòd magna fama iam Angliam peruaserat, de scœdere constituto inter Gregorium 14. Pontificem Romanum, ac Regem Hispaniarum Catholicum, pro ferèda ope Catholicis Galliarum, ab impio Bernensi Principe religionis nomine oppugnatis, iamque parari magnas vtrinq̃ue copias nunciabatur, quod cùm An-

glia intellexisset, dupliciter quidem percussa est, primum timore, ne huius rei periculum ad ipsam quoque tandem pertineret, cum plus se vtrumque Principem læsisse, quam cæteros omnes, benè conscia sibi esset. Deinde etiam cupiditate, cum enim Bernesem certissimè statuisset omni ope abs se iuuandum esse, nec pecuniæ ad eam rem satis essent in promptu, & multò minùs prætextus aliquis extorquendi eas à subditis, post tot expilationes recentissimè factas, rata est, non incommodam hanc sibi dari occasionem, qua, dum fingit hæc omnia contra se parari, suumque Regnum peti, conspirationes agitari, exploratores immitti, viros præcipuos discerni ad cædem, fortunas reliquorum, deuorari iam Hispanorum animis, excidium vltimum vniuersis imminere, facilè existimauit tantùm

se odij

se odij conflaturam Catholicis, vt eorum bona iustitiæ quadam simulatione diripiat, cæterisque eum timorem impendentis mali iniecturam, vt ad illud propulsandum, non segniter fortunas suas sint oblaturi.

4 Hæc ars, hæc Reginae ac suorum fraus, hæc verissimæ causæ istius Edicti, quod cum iterum atque iterum attentè perlegissem, & non solum fraudulentum cernerem ac mendax, sed crudele etiam, & in omnes Anglicanæ gentis Catholicos, (è quibus originem ipse quoque aliquando duxi) iniquissimum planè ac barbarum, & quod minus adhuc ferendum erat, in ipsos quoque præcipuos totius orbis Christiani Principes ac moderatores, valdè contumeliosum (Pontificem nimirum ac Regem Catholicum, & in alios quicumque horum auctoritatem sequuntur, vel vt Edicti

verba contemptim loquuntur, qui ab illis pendent) nullo modo faciendum videbatur, ut res tantæ improbitatis atque impudentiæ, vltius silentio inuolueretur, sed palam potius ac publice confutaretur.

5 Satis enim cessatum iam est ab innocentium defensione, ob placandum hostem, si fieri potuisset: satis datum tempori, satis tributum spei, quæ de sceminæ istius respicientia aliquando ab aliquibus concipiebatur, quam cum illa quotidie eludat magis scelus sceleri nectens, ac sæuitiam crudelitate, nequitiam impietate superans, quid ni tandem eloquamur? quid ni obsistamus tam sceleratæ tyrannidi? quid ni cum præstantissimis viris illis innocentia Christianæ defensoribus, qui primis Ecclesiæ temporibus, Apologiis suis Tyrannorum furoribus se opposuerunt

fuerunt, *Aristide* nimirum, *Iustino* martyre, *Anaxagora*, *Quadrato*, *Melitone*, *Theophilo Antiocheno*, *Tertulliano*, *Clemente Alexandrino*, & alijs nos coniungamus, ut huius impietatis Caluinianæ mendacia, fraudes, & feritatem detegamus, ad vniuersi orbis Christiani, cum instructionem, tum etiam cautelam.

6 Quid ni imitemur sanctissimos viros, ac patres antiquissimos, beatum *Hilarium* Episcopum *Pictauiensem*, & sanctum *Gregorium Nazianzenum*, quorum vterque liberè ac grauitè contra sui temporis Imperatores, qui bonos persequebantur, scripserunt? Primus quidem, contra *Constantium* Augustum, *Arianæ* hæreseos fautorem, qui aliud quasi agens, Catholicos opprimebat, alter verò *Iulianum Apostatam*, qui à fide deficiens, occultis potius machinationibus insidiisque labefactare,

Antiquorum
patrum
exemplar.

quàm aperta vi Christianam constantiam oppugnare nitebatur.

7 Quæ vtraque malitia atque ver-
fugia hostium dissimulantium atque
fallentium, Hæreticis Anglicanis inef-
se cernitur, non sola tamen, neque sim-
plex, sed coniuncta cum ea violentia
ac tyrannide, quæ apertorum quoque
tyrannorum fuit. Non paucos enim
Catholicos trucidant, alios fortunis
omnibus spoliant, alios premunt car-
ceribus, & vinculis, alios notant igno-
minia. alios mendacijs ac contumelijs
onerant, alios tolerant, alios adulan-
tur, omnia omnibus malitiose facti, sed
interim singula ad commodum suum
semper, & in omnibus, & ubique re-
ferentes.

8 Dicam igitur cum magno illo vi-
ctore Hæreticorum, *Hilario*, (vt eum
meritissimò *Diuus Hieronymus* appel-
lat) dicam (inquam) quod ipse scripsit
initio

initio sui libri in Constantium, *tempus
sanè nunc loquendi, quia iam præterijt tem-
pus tacendi, vltius tacere diffidentie si-
gnum, non modestie ratio esset, quia non
minus periculi est semper tacuisse, quàm
nunquam, & infra, neque immature nunc
loquor (inquit) qui diu tacui, nec sine mo-
destia tacui qui aliquando iam loquor, &
tandem, non alia mihi nunc causa ad di-
cendum, quàm Christi est, cui hoc debui quòd
vsque nunc tacui, & cui ex reliquo intelligo
me debere ne taceam.*

Hanc cum silentij, tum sermonis
ac defensionis suæ, rationem reddit
præsul sanctissimus, quod & ego mihi
in causa persimili, vel propè eadem,
munimen quoddam esse volui, ad eos,
qui existiment contra Reginae nomen,
ne os quidem aperiendum, aut ver-
bum vllum asperius proferendum,
etiamsi furore percita, omne genus
crudelitatis, ac diritatis in Christi ser-

uos exerceat.

9 Audiant hunc ipsum Dei seruum
Hilarium, alio loco hac ipsa de re lo-
quentem: Cesset à nobis, inquit, omnis ma-
ledictorum opinio, & mendacij suspicio,
veritatis enim ministros, vera tantum-
modo decet proferre: si igitur falsa dicimus
de Constantio, infamis sit sermo maledicus:
si verò uniuersa quæ dicimus, manifesta
ostendimus, non sumus extra Apostolicam
libertatem & modestiam, post longum si-
lentium arguentes.

Egregia di-
fensio S.
Hilarij de
sermonis sui
libertate.

Marc. 6.

2. Mach. 7.

Quod si quis temerarium fortè putabit,
quòd dicam Constantium Antichristum esse,
quisquis petulantiam, istud magis quàm
constantiam iudicabit, relegat Ioannem di-
xisse ad Herodem, non tibi licet facere illud,
sicut etiam à Martyre dictum est Regi An-
tiocho, tu quidem iniquus de presenti vita
nos perdes, sed Rex mundi, defunctos nos pro
suis legibus, in eternam vitam in resurre-
ctione suscitabit. Et rursum, beata fidelique

voce,

voce, potestatem, inquit, habens inter ho-
mines, cum sis corruptibilis, facis quod vis,
sed patienter sustine & vide, magna Dei
potestas, qualiter te & semen tuum torque-
bit. Hæc pueri, at fœmina nihil minus perfe-
ctis istis ac beatis viris locuta est dicens, tu
verò qui inuentor omnis malitiæ factus es
in Hebræos, non effugies manum Dei. Non
est istud igitur temeritas, sed fides, nequè in-
consideratio, sed ratio: neque furor, sed fidu-
cia: Proclamo tibi Constanti, id quod ego
Neroni locuturus fuissẽm, contra Deum pu-
gnas, contra Ecclesiam sæuis, sanctos perse-
queris, prædicatores Christi odis, religionem
tollis, tyrannus non humanorum sed diui-
norum factus.

10 Hac loquendi libertate vsi sunt
olim patres nostri, amici Dei, cum eiuf-
dem Dei ac domini nostri causa po-
stularẽt, vel cum insolentium Princi-
pum impotentia impietatsque id exi-
geret, quò video certè nequè præter

exem

exemplum, neque extra rationem me facturum esse, si in hoc Edicto scelestissimo confutando, grauius aliquando conquerar, aut liberius reprehendam, cum non dicam alicuius *Constantij*, aut *Iuliani* fraudes, mendacia, ac calumnias contineat, sed furorem etiam, rabiemque ipsius spiret *Maxentij*, ipsius *Diocletiani*, ipsorum *Decij*, ac *Neronis*. Adhibebitur tamen ea moderatio, Deo iuuante, inter respondendum, quæ temporibus nostris expedit, & rebus ipsis par est.

Dua Apologia pro Catholicis Anglicanis.

II Et certè, vidi iam duas Catholicorum Anglorum iustissimas Apologias, idiomate Anglicano, pergrauiter sanè, ac solidè scriptas, ad diuersa Reginae istiusmodi Edicta, quæ annis opinor 1580. & 1583. promulgauit, & vtraque (ni fallor) *Doctore Gulielmi Alaxii* fuisse creditur, viri certè doctissimi pariter ac pientissimi, qui postea ob insignia

in

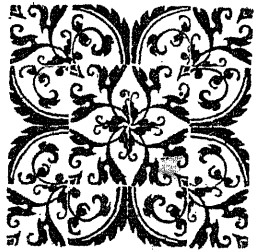
in Ecclesiam merita, in illustrissimorum Cardinalium collegium coaptatus est. His in libris, cum id (post veritatem ipsam quam defendit) præcipua quadam cura, ac diligentia niteretur Author, vt omnia, summa animi cum demissione, summa reuerentia, summa cum modestia responderet, nec quicquam diceret, quod vel ipsos aduersarios iure possit offendere (quod & cæteros quoque nationis illius scriptores Catholicos his nostris temporibus studiosissimè semper obseruasse video, quo Regiam, si fieri possit, placatiorem redderent) quàm parum tamen humilitate hac sua ac lenitate proferant, ex hoc ipso Edicto manifestum fiet, quo non solum rebus ipsis sæuitur, sed conuictijs etiam virulentissimis infectantur Hæretici Catholicos omnes, & nominatim virum illum dignissimum, patriæ suæ ornamentum Cardinalem

nalem

nalem Alanum, aliósque viros principes, quo fit, vt ego certè, minùs me deuinctum existimare debeam, ne liberè hoc loco eloquar, quæ vel ad veritatis Catholicæ defensionem, vel ad insolentia Hæreticæ refutationem pertinere quoquo modo existimem.

Atque hæc præfati, ad ipsius Edicti verba examinanda veniamus, sic enim exorditur.

EDICTI

EDICTI INSCRIPTIO.

Per Reginam.

Declaratio magnarum turbationum, Edicti Anglicani verba. quæ contra Rempubicam intentantur, per multitudinem Sacerdotum, Seminaristarum, ac Iesuitarum, qui clam immissi & per regnum dispersi sunt, vt insignes proditores operentur sub ementito nomine religionis, cum prouisione valde necessaria de remedio, ad malum hoc auertendum Edicto sue maiestatis publicata.

SECTIO I.

Responsio.

I T I A M S I primo loco ex consuetudine dicat scriba, Per Reginam, nemo est tamen vel leuiter in rebus Anglicanis eruditus aut versatus, qui non intelligat istiusmodi Edicta, tam feralia & Herodiana, quæ toties in Catholicos, Regina nomine prolata cernuntur, non tam ab ipsius Regina propensione proficisci,

A

proficiſci, quàm ſclerata quorundam fraude atq; importunitate, qui ei aſtant, extorqueri. Illa enim cum id in primis ſpectet, vt pacatè tantum, ſuaui- tẽrque viuat, diesque ſuos in bonis ducat, nec vl- lius religionis aut ſectæ odio vel amore magno- pere moueatur, in eam partem ſua ſponte fer- tur, vt lites fugiat, ac bono hoc ſuo tranquillè fruatur.

Regina cõ- ſiliarij.

2 Caterum, nonnulli eorum qui ei à Conſilijs ſunt, cum è terra ferè emerſerint, nec niſi è rebus turbatis honores ac diuitias, quas appetunt, con- ſequuturos ſe ſperant, nonnullo etiam odio reli- gionis Catholicæ inflammati, perpetuas ei faces admouent, quibus in perniciem Catholicorum incendunt, incenſamque de malo ſemper in ma- lum præcipitem agant. Id egerunt præ cæteris hoc triginta & trium annorum dominatu, viri ferè numero quinque, qui plus apud illam quàm reli- qui potuerunt, ſexus illius infirmitate callidiſſimè abuſi, *Baconus* nimirum, ac *Cecilius*, qui omnium primi eam inuaſerunt, Regnum iam ingreſſam, ac paulo poſt *Robertus Dudleyus*. (per aliam tamen viam ſubingreſſus,) & per eandem, annis deinde aliquot interiectis, *Chriſtoferus Hattonus*, ac demum *Franciſcus Valsinghamus* ad conſilij ſocietatem admiſſus, quorum omnium ſupereſt hodie ſolus *Cecilius*, ve- terator quidem multorum dierum ac peſſimorũ, reliqui quatuor ceciderunt, ac in locum ſuum iam pridem abierunt.

Quinque Regina Cõ- ſiliarij præ- cipui.

3 His viris Regina ſe ſuaque omnia ab initio yſque credidit; horum in poteſtate ſe penitus tra- didit; iſtorum conſilijs præcipuè uſa eſt, ad ſuam Regnique

Regnique ſui florentiſſimi perniciem; nam quan- quam alios etiam non paucos in conſiliũ aſcripſe- rit, & Senatorum nomine inſignierit; illi tamen ad numerum tantum pertinebant, penes iſtos omnis ferè authoritas atque poteſtas extitit.

4 Cum igitur ab iſtis vel ſolis vel præcipuis, vniuerſa Anglicanæ Reipublicæ calamitas, vni- uerſa religionis ac Chriſti Eccleſiæ deformatio, vniuerſa bonorum afflictio proceſſerit; non erit abs re, nonnullam ſingulorum facere hoc loco mentionem, vt à cuiuſmodi hominibus, peſtis Pa- triæ illata ſit, intelligatur. Dicam autem eo ordine quo quiſque eorum extinctus eſt, non quo domi- natum adeptus, quia illius diei quàm iſtius, multò ſane iucundior eſt recordatio.

5 *Nicolus Baconus*, primam ſtatim Regiæ fortu- nam initio Regni, vt dixi complexu, ſprincipem locum in Senatu obtinuit, ſigilli Regij cuſtos de- claratus; nouum officium nouo homini deſigna- tum, quò *Cancellarij* quidem nomen (cui impar vi- debatur) non haberet: rem autem haberet ac au- ctoritatem. Atque huius officij priuilegio ac di- gnitate, fuit deinde ſemper præcipuus in omni re adminiſtranda quoad vixit, adiuuante eum *Cecilio*, qui dexteris ſibi inuicem dederant, tum vt alter alterius ambitioni ſeruiret, tum etiam ex quadam affinitatis neceſſitudine, quòd ambo in matrimo- nium Antonij Cooke filias duxiſſent: qui cum puero *Edouardo Regi* huius nominis ſexto, vna cum *Ioanne Checo* (quo cum *Cecilius* in Vniuerſitate Cantabrigienſi amicitiam contraxerat) Præceptor daretur; facile effecit, vt vtrique genero, hoc eſt

Baconus ſigilli Re- gij cuſtos.

Baconus
qualis.

ram Bacono quam Cecilio aditus fieret in aulam,

6 Erat Baconus loco quidem ferè infimo natus, pater enim Abbati Buriensi pastoris ac armentarij munere inferuijt, à quo prima adolescentiæ istius rudimenta non fuerunt aliena. Nam Londini in hospitio Grayensi, quod vocatur, Subpromi primum habuit officium, quod in scholarium famulatu, infimum ferè ac abiectissimum est; fuit tamen ingenio peracuto & vafro, nec municipalium tandem Angliæ legum indoctus, animalis tamen homo, & ventri deditus, spiritus experts, terram sapiens, diuinorum incius ac contemptor, Hæresi addictus (licet vix vnquam certam sibi sectam delegisse existimatur, quam definitè sequeretur) Catholicorum hostis, ob cõmodum magis suum, vt inde cresceret, quam vllius religionis quod angeretur cura; homo denique seculi huius, ac mundo penitus conformatus, qui nullo conscientiæ impedimento prohibitus videbatur, quo minus Diocletiano, Maximino, aut Iuliano Apostata eadem fidei obseruantia ac sedulitate inferuïret, (si temporibus illis vixisset) qua nunc Elizabethæ inferuïjt, maximorum honorum præmio remuneratus.

Psal. 77.

7 Tandem cum affluentem se vidisset ijs rebus omnibus, quas maximè cupiebat, honoribus scilicet, diuitijs, & cæteris istius vitæ bonis, quibus felicitatem metiebat, ita vt de illo ac Cecilio dici possit illud Dauidis; *manducauerunt, ac saturati sunt nimis, nec sunt fraudati à desiderijs suis*; cum euertissent penitus religionem Catholicam, ac Regnam impulissent in eos scopulos ac fyrtes gubernandi, vt nec cõsistere posset, neque progredi, neque etiam

reflire,

reflire, nisi ipsis solis ducibus ac nauarchis, qui eam cõsultò in hanc necessitatem adduxerant; tunc securi sibi visi de dignitate quam possidebant, quòd ijs carere non possit; Baconus quidem, vt dixi, ingluuiei deditus, in eam corporis molem ac scditatem breui excreuit, vt alijs inuisus, ac sibi ipsi planè grauis, cadauer tandem terræ relinqueret, animam verò ad Christi tribunal trãsmitteret.

8 Eisdem ferè temporibus quibus Baconus ac Cecilius ad Reipublicæ se gubernacula insinuauerat, dixi irrepisse quòque in aulam Robertum Dudleum, licet aliquanto post, & per aliam viam, id est, non ad Reipub. statim participationem, sed ad gratiam rantum Reginæ admissum. Erat enim iuuenis aspectu pulchellus, quod tantum ei profuit, vt licet paulò antea (Maria nimirum regnante) in illius ac Elizabethæ exitium cum patre Ioanne Duce Northumbriõ conspirasset, (quo nomine & ad mortem primùm iudicio publico damnatus, & deinde per eandem Mariam vita ac libertate donatus fuerat) Elizabetha tamen ad regnum prouecta, in tantam illum fautoris prerogatiuam admisit, vt vnus penè moderari omnia apud eam videretur, à qua & Baro Denbighensis, & Comes Lecestrensis, & magister equitum constitutus est.

Dudleus
Comes Lecestrensis
magister
equitum.

Anglicana
Virginis a-
maius. 1.

9 Erat hic Robertus, Ioannis Dudlei filius, qui sub Edouardo Rege, ætate pueri abusus, Edouardum Sumerum Ducem Somercetanum Regis auunculum, ac gubernatorem tollendum vnà cum patre Admirallio curauerat, & se Comitem primò Varuicensem deinde Ducem Northumbria creandum, & extincto deinde Edouardo Rege, filium suum in

Dudleorũ
origo.

Regni successorem per matrimonium, quod cum filia Ducis Suffolciæ habuerat, exclusis Henrici octavi filiabus constituerat; quo nomine à Maria deinceps diuino auxilio regnum adepta, capite damnatus ac mulctatus fuit.

10 Ioanni pater fuit Edmundus Dudlæus Scutifer, qui de peculatu damnatus ab Henrico septimo, in crucem deinde ob eandem causam ab eius filio Henrico octauo actus fuit. Hic Edmundus fabro quodam lignario genitus dicitur: ita ut, si Roberti Dudlæi Comitis, de quo est sermo, genealogia colligenda sit, fuit ille quidem Ducis filius, & Regis ad tempus frater, Scutiferi nepos, ac fabri pronepos; qui faber tamen eò beatorum quam reliqui, qui ab eo fluxerunt, existimari ac dici potest, quod vir bonus fortasse lectulo suo mortem obiecit, cum ceteri fere omnes, aut ferro, aut laqueo, aut morte aliqua violenta ob sua flagitia interierint.

11 Hic etiam Robertus, qui Angliam postea tantopere afflixit, variam certè & inæquabilem vitæ suæ expertus est fortunam; primùm enim in summa rerum opulencia ac fastu natus, vidit se paulò post miserimum, patre fratribusque ac rebus omnibus orbarum, mortique adiectum; sed iterum tandem volente rotam fortuna, euectus est ad honores maximos, per totos enim ferè triginta annos, vniuersum Angliæ Regnum sua habuit in potestate, eaque potentia tam improbè ac impotenter usus est, ut facillè intelligatur quàm lubricus sit diuitiarum ac honorum locus, vel præceps potius ad omne vitium. Nam ille in fortuna mediocri non

malè

malè animatus vel in ipsam etiam religionem Catholicam existimabatur; postea verò quàm Aulæ consuetudine crescere nonnihil capit, sic incurgitauit se in omnia flagitiorum genera, ut Anglia nunquam aut nequiorum, opinor, hominem, aut tyrannum insolentiorum fuerit perpessa.

12 Quis enim illius, vel stupra, vel adulteria, vel homicidia, vel parricidia, vel furta, vel rapinas, vel periuria, vel oppressiones pauperum, vel fauoriam, vel astutias, vel probra excogitata in religionem Catholicam, vel damna illata tam Reipublicam priuatis familijs poterit vnquam oratione consequi? Extant libri integri de his rebus scripti, & prælis excusi, tam Anglicè, quàm Gallicè, de quibus vnum vel alterum tantum excerpam, exempli causa, ut qualem religio Catholica habuerit in Anglia per tot annos aduersarium (illius enim ferè potentia contineri omnia iam dixi) intelligatur.

Comitis Lecestrensis improbitas.

13 Primò omnium, cum Regina se amicitiam consecutum vidisset, tunc ut fortunam commutationem, suamque à religione Catholica defectionem, ab insigni aliquo scelere ordiretur, uxorem suam feminam nobilem, ac locupletem, qua temporibus tristissimis, suis illum opibus aluerat, ac sustentauerat, ne sua iam felicitatis esset particeps, vel libidinis potius spectatrix; aut impedimentum, è Curia statim ad villulam quandam, quinquaginta fere millibus passuum Londino distantem, eiecit, atque ibi in domum priuatam famuli cuiusdam sui, eam compegit, vbi (quod omnes ei ominabantur) id breuissimè contigit, ut fractis nimirum ceruicibus expiraret.

14 Post huius exitium, in omnem libidinum licentiam impotentius se effudit, ita ut nihil ei clausum, nihil cuiquam tutum, nullius torus contra suæ libidinis faces, flammæque satis munitus esse videretur. Cum fœmina quadam pernobili Baronis vidua, fide matrimonij data, consuetudinem habuit, & ex ea filium, qui hodie etiam viuit, sed ea post reiecta, adulteræ cuidam adhæsit, quæ Reginam ipsam consanguinitate ex Bolenorum familia attingebat, ea fuit vxor Comitis *Effextia*, qui exercitus in Hibernia præfecti, cum audiuisset quid ageretur, & grauissimè illatam sibi contumeliam accipisset, festinatòque cursu in Angliam iniuriæ vlciscendæ causa properaret, sublatu est veneno in ipso itinere, quo facto, iste & possessionem adulteræ sibi firmam reddidit, & eam postea in coniugem duxit, irata licet ac perinuita imo reclamante, irascente, detestante Regina: sed ille iam eò potentia processerat, ut neminem vereretur, nec tam Regina quam ipse totius regni vires complecti sua potestate videretur.

15 Quod exinde quoque magis omnibus paruit, quia etiamsi ex hoc die, id est, post istas nuptias, nunquam illum amasse Regina credatur; plura tamen eius suasu, ac arbitratu fecisse postea constat, quàm antè: quod timori ab omnibus tributum, illo enim præcipue suadente vna cum *Cecilio*, leges plurimæ iniquissimæque in Catholicos latae fuerunt, maximè illæ, quæ anno regni istius vigesimo secundo promulgatæ cernuntur.

Illic aper-
m in Re-
m His-
nia.

16 Illo præterea suadente ac penè cogente, bellum apertum ac nefarium Regi Hispaniarum intulit

tulit Regina, & ditiones Belgicas manifesto Marte isto duce, inuasit, cum antè obscurè tantum, & dissimulanter rem egisset, & auxiliis occultis rebellatores fouisset. Illo etiam postulante atque agente, transactum est de vita mortèque Reginae Scotiae, ut in ius nimirum contra ius vocata, & capitis condemnata morte mulctaretur. Illo agente, procurante, atque sumptus etiam contribuyente, piratæ illi atque prædones maritimi, tanquam Demones, orbem vniuersum peruagati, latrocinii omnia compleuerunt.

17 Tandem verò bellorum fessus (neque enim vnquam Martis gloria claruit) cum in Angliam ex Hollandia reuertisset, & maioribus quàm vnquam antea arderet ambitionis facibus, maximis item odiis in Catholicos inflammatus, diuina misericordia tum maxime concidit, cum maximè expediret, sed minimè expectaretur. De causis mortis non eadem est omnium vel opinio, vel coniectura: quidam enim ex iracundia, & furore quodam interiisse putant (non aliter fere quam *Antiochum* 2. Mach. 9. illum Iudeorum persecutorem) eò quòd, cum Regina petitioni eius annuisset, qua summum quandam magistratum, & imperium extraordinarium in Anglia postulasset, cæteri Senatores non sunt ei assensu, nec vnquam à Cancellario obtinere potuit, ut sigillum publicum ad scripturam apponeret.

Læcstrid
Comitis
mortu-
genu.

18 Alij iustiore dei iudicio extinctum putant, vxoris nimirum opera, cuius adipiscendæ causa priorem maritum Comitem *Effextium* sublatum diximus. Iam enim illa (vti fieri solet) hominis

senescentis pertasa, iuuenem quendam strenuum
& non ignobilem, è Comitis famulatu, Blundum
nomine adamare cœperat, quod cum ille animad-
uertisset, amandauit Blundum in Hollandiam, spe-
cie quidem honoris, vt illi bello, suo nomine inte-
resset, reuera autem, vt vel aperta vi, vel insidiis
caderet; vxorem verò non dissimili amoris pretextu
rus eduxit, quò de ea commodius vindictam su-
mendì occasio daretur; quod cum illa præsentesce-
ret, præuenisse quoque dicitur, quod & repenti-
num mortis genus, & istius celeres postea cum
Blundo nuptia, statim post Comitis interitum ve-
hementer confirmarunt; sed vt vt fuerit, percom-
modè sanè cecidit ad causam Catholicorum, qui
hac sancta Christi prouidentia ab atrocissimo he-
ste liberati fuerunt.

Valsinga-
mus Secreta-
rius.

19 Lecestrio ad omnem fere nequitiam ac im-
pietatem (præsertim quæ religionem Catholicam
impugnaret) instrumentum fuit, & subsidium sin-
gulare Franciscus Valsingamus Regni Secretarius
homo loco non ignobili planè natus, sed ferus &
asper, & cum natura biliosus & ardens tum secta
Caluiniana zelotypia quadam præceps planè ac
pene furiosus, Lecestrio in rebus ferè omnibus ad-
harebat, sed duabus maxime, affligendis nimirum
ac persequendis Catholicis, & bellis serendis per
externa regna: reliqua vita non ita publicè flagi-
tiosus, quanquam illud nescio an vllò flagitio
minus esset nefarium, quod tam immitis ac bar-
barus in Christi confessores ac martyres semper
extiterit; vt non tantum verbis inhumanissimis
contumeliis, probris, dictis, & iniuriis ad se ven-
nientes

nientes acceperit, sed nonnunquam etiam pugnis
& calcibus, fuit enim ira impotentissimus ac tanta
rabie in religionem Catholicam nonnunquam
accensus, vt facibus plane infernalibus videretur
ambustus ac furiis agitatus.

20 Huic cum pro officij ratione incumberet
(quod esset à Secretis) ad Reginam referre quæ in
Senatu agerentur, & hac occasione de externis
etiam rebus certiozem facere, quæ in alienis Re-
gnis per orbem gerebantur, singulare studium in
eo semper posuit, vt rerum copiam haberet qua
Reginæ aures demulceret, eamque ob causam ex-
ploratorum ingentes turbas per omnium fere
Principum aulas, ac Respublicas habebat, qui lite-
ris frequentissimis quid ageretur, quid diceretur,
vel quid etiam cogitaretur, renunciarent; quibus
ille rebus acceptis, ac ad suum deinde arbitrium
effictis, ac dolatis, siue veris, siue falsis, semper ta-
men prosperis Reginæ animum pascebat. Non-
nulla etiam ipse per se ac suos præstabat, armandis
saltem piratis ac prædonibus maritimis, quorù fe-
lici successu Regina lætaretur, atque his in rebus, a-
lendisq; exploratoribus, vitæque luxu, ac superbia,
tantam vim pecuniarum effudit, vt ære tandem
alieno oppressus interierit; percussus etiam à Do-
mino vlcere pessimo ac plaga insanabili, ad partes
corporis abdiores, non aliter quàm de *Galerio Ma-*
ximino tyranno refert Eusebius.

Valsinga-
mi mors.

Euseb. lib.
8. c. 28.

21 Valsingami mortem, exigui temporis inter-
uallo secuta mors est *Christoferi Hattomi Regni Can-*
cellarij, qui ad diem vigesimum octauum No-
uembriis anni superioris, multis sanè de causis pe-
rinitus.

rinuitus ex hac vita discessit, pridè nimirum illius diei, quo hoc Edictum promulgatum est, cui ipse dum viueret restitisse dicitur, nec vnquam assensisse, tum quòd vir moderatior tantam crudelitatem fortasse non probaret, tum etiàm quòd à *Cecilio* ac Puritanis (quibus *Cecilius* modò patrociniū ostentat) capitaliter disideret, nec vellet eorum potentiam, Catholicorum pressuris tantopere augeri. Hinc nata est veneni suspicio ad hominem tollendum, vt diuersis Anglorum literis perscriptum vidi: est enim ad omnia acutissimus *Cecilius*, qui vt omnibus victoriam suam testatorem faceret, sequente statim die post *Hattoni* obitum, expediendum curauit Edictum, quod antehabebat, magnòque sonitu in foro publicandum. Sed ad Cancellarium reuertamur.

22 Hic honesta magis quam clara ortus familia Londinum iuuenis venerat, vt in legum Regni municipalium studium incumberet, verum cum studiorum labores grauiores sibi viderentur, quam vt æquo animo ferre posset, fecit quod hodie magna solet iuuentutis Anglicanæ pars, qui studio- rum causa Londinum veniunt, vt Aulam potius quam scholam frequentaret. Contigit autem, non longè post *Elizabethæ* ad Regnum euectionem, cum omnia iam feruerent iocis, spectaculis, ludicris, aliisque studiis iuuenilibus, vt in ipsis Domini natalitiis festis, comædia quædam summo apparatu in ipsa *Reginæ* Curia, Vniuersitatis nomine, per ipsos studiosos exhiberetur: qua in re cum multi pulcherrimè egissent, omnes tamen *Christoferus Hattonus*, tum venustate corporis, tum actionis gratiæ

gratia excelluisse existimatus est, eaque re tantopere *Reginæ* placuit, vt deinceps semper in Aula eum habuerit, ac per omnes omnium honorum gradus ad summum tandem perduxerit, qui est Cancellarij. Primò enim, *Regij* corporis custodiæ præfectus erat, deinde cubiculo quoque præpositus, & his postremus additus Cancellarij magistratus.

23 Fuit *Hattonus* vt reliqua vita elegantior, ira quoque in *Repub.* gubernanda multo temperatior, quam ceteri, quos modo nominavi, Senatores & Consiliarij. In religionis etiàm negotio, si quid sensus habebat, Catholicam sine dubio anteriorem existimabat, quod multis ipse signis, ac verbis etiàm nonnunquam demonstrauerat. Verùm ita se composuerat, vel obiecerat potius homo miserimus ad omnem *Reginæ* voluntatem, ac voluptatem, vt illam se vnam aspicere, illius tantum sequi nutum in rebus omnibus profiteretur. Illi ergo vt placeret, Domino suo ac creatori displicere neglexit, famulorum eius nõ rarò consentiens mortibus, quanquam ipse dum vixit diligentissimè hoc à se crimen apud amicos Catholicos studuit semper amoliri, affirmans nunquam se in cuiusquam viri Catholici necem, aut exitium consensisse. Sed vix est credibile, cum ea esset auctoritate tum in Senatu, tum maximè apud *Reginam*, vt ipso reclamante nunquam tanta strages hominum innocentissimorum fieri potuisset. Hinc tamen argumentum sumi poterit, quid miseri isti carnifices atque fratricidæ Deo tandem respon- suri sint, de tanto sanguine effuso, cum apud homines

Anglica-
ne Virginiæ
amatus. 2.

mines etiam iam nunc erubescant, vt nominatim quitquam eorum ei rei assensisse putetur, quam omnes simul iuncti, repugnante licet conscientia, summo studio, ambitionis ac nequitia causa promouent.

*Hattoni
infelicitas.*

24 Sit igitur Hattonus apud alios excusatus de hoc tanto scelere, mihi verò ex sententia Evangelica, duplici potius damnatione dignus videtur, nimirum quòd nouerit veritatem, ac iustitiam, & contrafecerit: quòd lumen acceperit & sponte tamen cecutierit, quòd viros bonos viderit, ac laudauerit, & partiri tamen cum furibus, & sociis eorum fieri voluerit. Sit etiam alijs felix, & videtur perbeatus, quòd diues, quòd potens, quòd summa apud Reginam gratia tot annos fuerit, mihi certè vel hoc ipso perinfelix visus, quòd huius illecebris Diabolus eum in perditionem traxerit. Quanquam alij quoque eo vno infortunatum putant, quòd cum opes propè ingentes cumulasset, nunquam tamen ei per Reginam licuit matrimonium inire (quod ipse summopere concupierat) quòd tantorum ex se bonorum heredem relinqueret. Sed ita ferè est exitus istiusmodi nugarum, quæ ab oculis carnis tanti aestimantur, modò agenda est Hattono conscientia suæ ac vitæ causa, vbi neque Regina potentia, neque gratia subleuare hominem poterit.

*Cecilius regi
thesaurarius.*

25 Restat aliquid de Cecilio dicendum, qui vt primus prodijt in hanc scenam, ita postremus perstitit, auctor ac actor vniuersæ fabulæ imò poëta, & histrio, & mimus eiusdem, ac verissimus totius calamitatis Anglicanæ architectus; qui eo profectò

fectò nequior, quàm cæteri existimandus; quòd ficta moderatio detestanda magis est, quàm furor manifestus. Iste enim cum principium omne deriderit sanguinaria huic tragoedie, & eiusdem actionem perpetua semper sollicitudine viderit, verusutissimè tamen rei inuidiam declinare studuit, ac in alios deriuare, modò *Lecestrium*, modò *Valsingamum* modo alios insinuans apud Catholicos, (cum supplices eum adibant) tantæ seueritatis auctores esse, se percipere quidem, vt mitius ageretur, sed obtinere non posse: cum certò interim cõstet, illius partes præcipuas semper his in rebus extitisse, & eo auctore atque suafore, sauitum esse crudelissimè, quacunque vel minima oblata occasione. Huius ergo tam subdoli, ac vatri hominis, nonnulla altius repetenda videntur.

26 Fuit isti Cecilio qui modò regni thesaurarius, & pupillorum nobilium custos, & quidlibet fere in Angliæ est, suoque cuncta moderatur arbitratu, humile valdè & obscurum initiũ. Pater enim eius cui nomen *David Cecilius*, loco pene infimo inseruiit Regio vestiario: Auus verò ex militibus fuit præfidiarius, qui ad Regij corporis custodiam designantur, & diuersorium insuper ac tabernam publicam in oppido Stafordiano tenebat. Iste verò noster, post aliquot annos, in literarum studio apud Vniuersitatem Cantabrigiensem positus, *Edouardi* Regis initiis, fœceri sui adiutus auctoritate (vt antea dictum est) contulit se in famulatum *Edouardi Semeri Ducis Somersetani* Regis auunculi, qui Prorektoris appellatiõne, vniuerso regno auctoritate regia per id tempus præerat. Huic cum aliquandiu

Cecilius principia & primi adiutus ad honores.

quandiu à secretis inseruisset, & per eum in cõfessum etiam regium inductus, permutationi Religionis Catholicæ, quæ eodem tempore Somersetani Ducis maximè autoritate fiebat, non parum cooperatus fuisset, animaduertit homo callidus non satis esse vel prudentiæ, vel opis in *Somersetano*, vt se suosque contra *Ioannem Dudlaum comitem Veruicensem* tueretur, qui manifestis indicis locum & dignitatem Somersetani aspirabat: Itaque mutandum sibi ratus velificationis cursus *Cecilius*, summa perfidia, Somersetano proditorumque deserto, cõrulit se ad *Dudlæi* partes, cui & accusacionis materiam etiam, ac testimonium præbuisse dicitur, quo Somersetanum, *Dudlæus* facilius opprimeret, in cuius rei mercedem, *Dudlæus* postea, Somersetano extincto, cum ipse solus rerum omnium potitus, & *Dux Northumbriæ* creatus fuisset, curauit vt *Cecilius*, cum Rege *Edouardo* rediret in gratiam, & in consilium iterum restitueretur, & Secretarij dignitatem recuperaret.

*Cecilij
fraudes.*

27 Deinceps verò, *Maria* regnum post *Edouardum* adepta, & *Northumbrio* ob scelera, capiti condemnato, *Cecilius*, vt hac etiam rerum tempore, suum ad commodum vreretur; summum primò religionis Catholicæ zelum simulat, Ecclesias frequentat, Missarum solenniis quotidie interest, Rosarium, quod vocant, beatæ Virginis, de manibus nunquam aut rarò deponit, precandibus diligenter versat, *Litanias* suppliciter cum sacerdote in Ecclesiis recitat, ex suggesto etiam Ecclesiæ suæ parochialis *Stanfordianæ*, vt nonnulli referunt, deuotè aliquando concionarius, dixit a

cont

contribules suos se *Edouardi* Regis tempore errore quidem iuuentutis lapsus, sed modò veritate perspecta resipuisse, & pœnitentia ductum rediisse vltro ad Ecclesiæ Catholicæ, ac Romanæ gremium, hortari se omnes seriò, vt id ipsum faciant, & si qui fortè illum secuti fuissent erratè, sequantur modò pœnitentiam agentem.

28 His rebus cum satis se probasse Catholicis *Cecilius* existimasset, vel saltem satis dissimulationi suæ fecisse fucum, cœpit cum per se, tum etiam per amicos sollicitè agere, vt pristina ei dignitas Senatoris, ac Secretarij redderetur; à qua sententia non longè sane aberant nonnulli viri præcipui partis Catholicæ, & in primis *Cardinalis Polus*, qui plurimum eo tempore autoritate valebat, & vir optimus cum esset, aliorum animos è suo meriens, existimabat tam istum, quàm *Elizabetham*. Principem ex animo verè locutos, cum verbis tantopere Religionem Catholicam profiterentur. Itaque in eam partem inclinabat, vt *Cecilio* tam Senatoria dignitas, quàm Secretarij officium restitueretur. Idem perurgebat *Gulielmus Petrus*, Eques auratus, qui hac ipsa tempestate *Mariæ* Reginae à secretis erat, & officium suum in hunc ipsum *Cecilium* (quod ipse senio laboraret) magnopere cupiebat transfundere; quod certè si factum fuisset, etiam si quam plurimum sine dubio in homine errassent, quem putabant Catholicum, minimè tamè fortasse abs re fuisset; est enim omnium constans opinio, quòd Anglicana respublica nunquam in has calamitates venisset, si eo tempore *Cecilij* ambitioni satisfactum fuisset: neque enim ille alia de causa

Card. P. Lu.

Gulij Petrus.

B

sequen

sequentis regni initia turbauit, nisi ut opes, ac honores assequeretur, quos stante priore reipub. forma, consequi nulla ratione potuisset.

Ceciliij ad-
rius ad Eli-
zabetham.

29 Sed quanquam, ut dixi non deerant viri Catholici, qui hoc ipsum tunc sentiret, Mariæ tamen Regine, quæ hominis hypocritam optime omnium nouerat, nunquam persuaderi potuit, ut ei fideret, aut suorum consiliorum participem faceret; quod cum ille tandem penitus perspexisset, ne nihil ageret, alias statim cogitationes inuit, seque ad spem quandam oriturus Solis conuertit; contulit enim ad principis Elizabethæ obseruantiam & famulatum, in cuius exitium paulò ante cum Duce Northumberlandiano, ipse etiam nominatim, & scripto chirographo conspirauerat; huic tamè cum paulò post regnandi vicès ex insperato ferè obuennis non fuit Cecilio perdifficile, intimè ei se insinuate ad persuadendum quæ vellet, habuit tamen primis illis diebus non exiguam difficultatem, ut eam induceret ad Religionis formam publicè permittendam, non quòd illa Religionem vllam magnopere curaret, sed quòd res ipsa magnas in se difficultates, ac nonnihil etiam periculi habitura videbatur, si hoc tètaretur, eò quòd omnium regni ordinum præcipua pars religionis Catholicæ magno studio teneretur. Sed còtra Cecilius, atque Bacon affirmarunt, expedire penitus Reginæ, ut religionis forma ad tempus saltem permutteretur, ne illi Pontificis Romani approbare videatur auctoritatem, cuius decreto matris suæ cum Henrico nuptiæ improbatæ fuerunt, & consequenter ipsam etiam Elizabetha ab omni regni hæreditate tan-

quam

quam illegitima excluderetur. Non defuturas in postremum redeundi cum Pontifice in gratiam, rebus suis bene compositis, si ita videretur, occasiones, nec timendam aliquam regni perturbationem, aut procerum hac de causa defectionem, se enim in capita sua recipere, id omne pacificè ac tranquillè perfecturos, nec viam dissimulant, quæ id sint aggressuri, quæ cum Regina etiam non displicuisset, res omnis eorum arbitrio ac potestati permissa est, illi autem hac impostura quam dicam, negotium omne confecerunt.

30 Erat eo tempore clarissimus inter omnes Regni Anglicani proceres, Comes Arundelius, non tantum familiæ nobilitate, qua primum locum in Comitibus tenebat, sed aliorum etiam procerum affinitate, & obseruantia. Dux enim Northfolciæ, qui omnium erat potentissimus, Arundelii filiam in vxorem duxerat. Hunc Comitem delegerat Cecilius, licet opinione Catholicum, ut sibi esset instrumentum ad Catholicam euertendam religionem, nec deerat ad hoc facinus peropportuna quadam occasio: nam Arundelius per hæc ipsa tempora vxore priore viduatus, nescio quid inanis spei de Regina nuptiis conceperat. Dux etiã Northfolcianus, cum amissa priori coniuge Arundelii filiam, aliam quandam deperiret, sanguine sibi cõiunctam, quæ per leges Ecclesiasticas ducere nõ possent, nisi Pontifex ea in re dispensaret: nonnulla erant, quæ Pontificem difficiliorem reddidère, quam Dux ipse animo conceperat.

Fr. audes
Ceciliij &
Baconi in
religione
Catholica
opprimen-
da.

31 Vitramque igitur occasionem arripuit Cecilius, tum ut ira magis Ducem accenderet in Pon-

B 2 tificem

tificem, tum etiam ut cupiditate Comitem inflam-
maret ineundi cum Regina matrimonium; cuius
rei certissimam ei spem faciebat, si ad Regiam se
voluntatem, in religione ad tempus saltem com-
mutanda conformaret. Quod ille avidissimè arri-
piens, læthalis istius cupiditatis facibus adeò in-
census ac inflamatus fuit, ut omnia statim miscere
ac profundere cœperit, imò prorsus insanire; cum
enim maturæ iam ætatis vir esset, ad iuuenilia om-
nia & puerilia descendere, quò Regiæ adolescé-
tule placeret, conuiuuis, iocis, tripudiis, aliisque in-
eptiis dies noctesque terere, quoad tandem exha-
stis rebus omnibus, & ad summam, ferè pauperta-
tem redactus, delusus à Cecilio, derisus à Regina
derelictus ac contemptus ab omnibus, miserimum
dolore confectus periit.

*Modus mu-
tanda reli-
gionis in
Anglia.*

32 Interim tamen Cecilio ac Regiæ contra
Deum deseruierat, in eo quòd illi præ se fere-
bant, de Religione per comitia mutanda. Regi-
na enim sua id auctoritate efficere nunquam po-
tuisset. In Comitibus autem, quæ uniuersam rem-
pub. repræsentant, cum duo præcipuè homi-
num genera sint qui suffragia ferant, aliud Epif-
coporum ac Præfulum Ecclesiasticorum, aliud
Procerum & Principum laicorum; de primis de-
sperantes Hæretici, laborarunt tantum de per-
uertendis secundis, quos Arundelij Ducis Nor-
folciani generis sui opera sic peruerterunt, ut
cum maxima eorum pars Catholici essent, alij
tamen istorum precibus permoti dissimulare; alij
abesse comitiis eo die, quo de Religione tractaba-
tur; alij tacere; alij Proceribus Hæreticis suffragio-
rum

rum suorum potestatem facere; alij penitus desice-
re, ac sententiam pro Hæreticis dare; denique eo
vsque valuit Cecilij fraus, & astutia, ut tandem ex
omni Nobilitate laica quæ præfens aderat, trium
suffragiorum numero Catholici superaretur: qui-
bus elati Hæretici, tãquam legitima Comitiorum
sententia pro se lata, Ecclesiasticos (quorum vota
locum principem ac pondus præcipuum in Comi-
tiis habere debuissent) præter omne ius ac fas præ-
tereunt; locisque eos deinde per vim mouent,
dignitatibus, ac honoribus spoliant, carceris (quòd
eis consentire nollent) includunt; nec his cõtenti,
ministris etiam suis, id est, partis Hæreticæ bucci-
natoribus, Episcopatus, aliasque dignitates Eccle-
siasticas iniquissimè attribuunt: atque hac ratione
Euangeliũ suum legitimè in Angliã introductum
ac stabilitum proclamant, & proditorem Patriæ
decernunt, quicumque rem postea in controuer-
siam vocare præsumpserit.

33 Cuius criminis prætensionem (nimirum prodi-
tionis & læsæ maiestatis Regiæ) ut maiorè fucum
præpararent in posterũ contra Catholicos (solent
enim ab antiquo Hæretici, humanæ magis quàm
diuinæ maiestatis rationem habere, magisque of-
fensas quæ in Principes terrenos committuntur,
quàm quæ in Deum, exaggerare) lege sancendum
his primis Comitibus curauerunt, ut omnes verbis
conceptis iurarent, *Reginam esse supremam in causis
ecclesiasticis gubernatricem ac iudicem, & omnia iura, ac
potestatem Pontificis Romani pro regno Angliæ in ipsam,
Comitiorum suorum auctoritate translata esse.* Quæ
periurandi ac blasphemandi formula, cum ipsis

etiam legis conditoribus impia & ridicula videretur, subdole per Cecilium, & sui similes suggestura fuit, ut se ipsi lege eximerent, quam aliis ferrebant, quod & factum est. Nam eisdem cauere Comitibus, ne legis istius poena ad magnates Parlamentares (ut ipsi loquuntur) extendi possit, sed alios tantum inferiores inuoluat, exemplum sane illustre haereticae fraudis, impietatis, atque nequitiae, quae se ad tempora & homines accommodat; nec conscientiae, sed utilitatis suae negotium agit.

34 Ex hoc fonte manauit omnis illa multitudo proditorum ac criminum laesa maiestatis, quibus Catholici Anglicani deinceps implicati sunt, & hodie opprimuntur, ita ut nihil ferè de Religione sua proferre, aut affirmare, aut exercere possint, quod ad aliquod laesae maiestatis caput, ac criminationem non pertineat. Cum enim totius negotij ad Religionem pertinetis ius, ad ciuilem Magistratum translatum sit (huius autem decretis non obedire rebellio quaedam ac perduellio vulgò videatur) facile effectum est, ut omnia ferè religionis Catholicae capita, quae in Anglia per Haereticos non admittuntur, laesae Maiestatis crimina censerentur: atque hoc Cecilij praeter ceteris subdola, malitiosa, ac plane Iulianica astutia, ne Catholici propter fidem afflicti, propter fidem viderentur pari (quod honorificum esset) sed ob flagitia, ac proditorum, odio solito nimirum nomine.

35 Atque cum hoc certum cursu vterentur Cecilius & Baconus, & omnia suo arbitratu soli gererent, Reginamque penitus sua haberent in potestate,

ita ut nullo fere numero apud illos, vel illam totius regni Nobilitas antiqua haberetur; tunc sane licet serò, praenituit eadem magnates illos, de summa illa leuitate atque inconstantia qua Dei causam (proh dedecus) in Comitibus, tam infeliciter atque abiectè paulò ante prodidissent, & homines fordidos, ac insolentissimos sua extrulissent, & armassent autoritate, in sui scilicet contemptum ac Reipub. ruinam. Inierunt itaque quales tunc poterant consilium, quanam ratione aut via huic tanto malo remedium aliquod adhiberi posset, quod hac occasione agresi sunt.

36 Turbatis iam omnibus ferè vicinis regnis per Cecilij molitiones, praecipuè verò Gallia, Scotiaque, venerat recentissimè in Angliam Elizabetha inuitatu, Maria Stuarta Regina Scotiae, auxilij accipiendi causa, contra haereticos suos; Cecilij maximè instigatione rebellantes; cui in custodiam contra fidem datam tradita; cum Cecilius Nobilitatem Anglicanam bene cupere intellexisset, veritus ne si Elizabetha sine liberis moriretur, Maria ei succederet, coepit miscere ac turbare omnia, ne hoc accideret; & inter caetera librum quendam idiomatè Anglicano conscriptum clam emitti ac euulgari curauit, quod seditiosissimè assereretur, non ad Scotiae Reginam, quae ex prima Henrici sorore descenderat, sed ad Comitissae Herefordiensis filios, qui ex secunda Henrici sorore (illegitimo licet connubio) prognati erant, & quibuscum ipse Cecilius ac Baconus nescio quam affinitatem iam contraxerant, regni successionem iure pertinere.

37 Hac tam insigni nequitia, atque insolentia

Conspiratio
Procerum in
Cecilium
& Baconum.

Reginae Scotiae in Angliam aduenit.

Max. orat.
ad in Exil.

laceſiti proceres (erat enim hæc eadē planè fraus, quam Northumbrius paulò ante Edouardi Regis tempore pro Iana Ducis Suffolciensis filia, tractauerat) conuenerunt frequentes Londini, ad annum Domini, opinor, 1568. qui fuit decimus Elizabethæ regni, in domo *Marchionis Vintoniensis*, viri longè prudentissimi ac regni Theſaurarij, vbi præſentes erant, præter ipsum *Marchionem*, *Dux etiam Norfolkcius*, *Comes Arundelius*, *Comes Pembruchius*, & alij primores viri, quos modò nominare, non est necesse. *Pembruchius* verò filium etiam natu maiorem, qui modò superest, & hæreticorum partibus totus obſequitur (à paterna maximè magnanimitate degenerans) in eum ſecum conuentum adduxit, quo puer etiam addiſceret (ſic enim erant patris ad eum verba) tempu. contra perditissimorum hominum nequitiam defendere. Intererat eidem conſilio Robertus etiam *Dudlæus*, *Comes Leceſtrenſis*, partim, quia nondum penitus à religionis Catholice amore, quam pater eius moriens plurimum ei commendauerat, nec ab antiquorum Procerum obſeruantia deſueuerat; partim etiam, quòd magna eo tempore æmulatione, & odio cum *Cecilio* certaret (vt inter riuales fieri ſolet) vter vtro magis apud *Reginam* autoritate præuuleret.

Procerum
decretum
de ſuſpen-
dendo *Ceci-
lio*.

38 Hoc conſeſſu principum totius regni potentissimorum, post multas querelas de præſenti rerum gubernatione propositas, quarum omnis culpa in *Cecilio*, & *Baconum*, merito videbatur conicienda, ſententiis tandem omnium decretum fuit, vt proximo frequenti Senatu, *Dux Norfolkciæ* cæteris comitatus proceribus, vtrumque reipub. nomine caſtiga-

caſtigaret, idque ea ratione, vt è Senatu, Regiæque abreptos, ad Curia ianuas in crucem agi præciperet, eòque perfecto, rectè deinceps omnes ad forum progreſſi explicarent populo, tum huius facti rationem, tum ſucceſſionis etiam regnandi legitimam ſeriem, ſi quid fortè *Reginæ* humanitùs accideret, cui in cæteris tamen rebus omnibus, quæ ad officia ſua ac fidelitatem pertinerent, ſe fore obediētes ac promptissimos ſemper, nouo etiam iuramenti ſacramento, eo ipſo loco confirmarent. 39 Sed hoc eius cõſilium non ſucceſſit, eò quòd perfidia *Leceſtrij* tota res ſtatim patefacta *Reginæ* fuit, quæ tanto procerum ſuorum conſeſſu perterrita, vocatum ad ſe *Cecilium* docuit de vniuerſo periculo; cùmque nulla alia elabendi via relicta ſibi videretur: hortatur vt *Ducem* ſtatim *Norſolciensem* ſupplex adeat, oret, obſecret, & obteſtetur; officijs, lachrymis & promiſſis flectet; quod ille cùm diligentissimè, tum multò etiam ſibi feliciùs, quàm vel *Duci*, vel reipub. perfecit. *Duce* enim adito, cùm in genua prouolutus, vim lachrymarum effudiſſet, deprecatus præterita, & omnia in poſterum officia pollicitus, iniecta etiam eius rei ſpe, quam tunc ſciebat *Ducem* expetere, eique fore exitioſam (matrimonij nimirum cum *Regina Scotiæ* ineundi) ad eamque rem *Reginæ* conſeſſum ſe procuraturum promittens; obtinuit facilè à *Duce*, homine non valdè, neque prudēte, neque conſtante, & ſuæ future calamitatis inſcio, & nonnulla etiam cupiditate obcæcato (& quod caput eſt, quia *Deus* illum de *Religione* prodita hac ratione caſtigare voluit) vt procerum deſignatio-

Regina ac
Cecilij reſue-
gium.

nem in præfenti remoraretur: quod illi tamè cum intellexissent, ac iniquissimè tulissent, renuncians dum Duci iusserunt, eo se die parasse sibi à Cecilio laqueos ac perniciem; quod euentus paulò post declarauit: Cecilius enim in huius beneficij mercedem, præcidendum Ducis caput infra biennium curauit, cæteri verò magnates in prouincias suas regressi, partim vi mæroris, partim indignatione, exigui temporis interuallo, ferè omnes tabuerunt.

Arma sumpta pro Religionis.

40 Solum Northumbriæ ac Vvestmerlandiæ Comites, sumptis armis ad partes Angliæ boreales rem prosequendâ iudicabant, sed hibèrni temporis incommoditate, rerumque necessariarum inopia afflicti, diu sustinerè bellum nequuerunt. Itaque Vvestmerlanus in Belgium, Northumberlandanus verò in Scotiam se recepit, vbi ab Hæreticis breui proditus, contra ius gentium ac regnum, pecunia venditus, Reginæ paulò post ad supplicium tradit⁹ fuit. Exinde Cecilius Nobilitatem Anglicanam, sic affligendam, sic opprimendam, & inter se cõmittendam, sic etiam exhauriendam, & ære alieno onerandam, hæresi que inficiendam curauit, vt istiusmodi periculi metu amplius non laborauerit.

41 Feci longiorem propterea de Cecilio isto narrationem, vt intelligatur quàm exitiosus homo ab initio semper extiterit, & omnium ferè malorum in Catholicos machinator: Ille enim non huius tantum Edicti, sed aliorum omnium tum Edictorum, tum statutorum Comitialium, præcipuus auctor & suator fuisse noscitur; ita vt verus Catholicorum Aman dici possit, de quo diuinæ li-

Cecilius Catholicorum Amicus.

teræ

teræ sic loquuntur; post hac Rex Assuerus exaltauit ^{Esther 4.} Aman de stirpe Agag, & posuit solium eius super omnes principes quos habebat, cunctique serui Regis, qui in foribus Palatii versabantur, flectebant genua & adorabant Aman; qui aliquando dixit Regi, est populus per omnes prouincias regni tui dispersus, & a se mutuo separatus nouis vtens legibus, ac ceremonijs insuper & Regis scita contemnens, & optimè nosti quòd non expediat regno tuo vt insolescat per licentiã, si tibi placet decernere vt pereat. Hactenus diuinæ literæ de Amano illo Iudæorum inimico, & cerrè hæc omnia proprijsimè videtur in Cecilium nostrum conuenire, quantũ ad odium & machinationes in Catholicos; an de re reliqua conueniant, id est, an idem exitus istius tragediæ sit futurus, qui illius in libro Esther describitur (idem enim modò Deus est, eadem Dei potentia, eadem bonitas & iustitia, & ipsissima causa) & an idem illud lignũ altissimum (patibulum, inquam, illud illustre quinquaginta cubitorũ Mardocheo paratum) huic nostro tandem Amanò referuetur, nemo hominum nunc dixerit, quia iudicia Dei abyssus multa. ^{Psalm. 95.}

42 Vt igitur hanc primam responsionis nostræ clausulam ad prima Edicti verba aliquãdo concludamus; dicimus, etiamsi vox illa primo loco posita nimirũ (Per Reginam) ideo à scriba posita sit, vt totum Edictum à Reginæ sensu ac iudicio profectum existimeretur, non tamen ita est, sed à paucorum potius hominum cupiditate, odio, ambitione, atque nequitia. Et quanquam non negauerim ad hoc Edictum, Reginæ assensum præstitum fuisse (de quo illa rationem Deo redditura est)

A quibus propriè exierit hoc Edictum.

affirmo

affirmo tamen id non tam ſua ſponte, ob eas quas antè dixi cauſas, quàm cæterorum importunitate, & Cecilij maxime fraudibus ac impoſturis extortum eſſe; quem veteratorem non tantum fuiſſe ſuaſorem & procuratorem iſtius Edicti omnium iniquiſſimi, ſed ſcribam etiam accèpimus, quod præter cæteras Angliæ magiſtratus, in ſe vnum ambitioſiſſime collectos, Secretarij quoque officium, ipſe ſolus à Valingami morte uſurpaſſe voluit. Ab iſto igitur totius, rei fabrica proceſſit, ab iſto, odioſæ illæ voces ac phraſes in Catholicos, alijs Edictis non uſurpatæ; ab iſto, contumeliæ ac mendacia in Principes Chriſtianos, quæ omnium oculis ac iudicijs, manifeſtæ falſitatis ac impudentiæ reuincuntur; ab iſto tot fraudes & rechina quot ferè totius Edicti linea cernuntur, quæ Regi-næ tamen omnia diuulgantur nomine.

Raulai
ſchola de
Atheiſmo.

43 Et certè ſi Gualteri quoque Raulai ſchola frequens de Atheiſmo, paulò longiùs proceſſerit (quam modò ita notam & publicam ſuis in adibus habere dicitur; Aſtronomo quodam Necromanteo præceptore, vt Iuuenturis nobilioris, non exiguæ turmæ, tam Moſis legem veterem, quam nouam Chriſti domini ingenioſis quibuſdam facerijſ, ac dicterijſ eludere ac in circulis ſuis irridere dederint) ſi hæc, inquam, ſchola radices ac robur ceperit, vt ipſe Raulæus in Senatu delectus fuerit, quò reipubl. quoque negotijs præſideat (quod omnes non ſine ſumma ratione expectant cum primas apud Reginam poſt Dudlæum & Hattonum teneat, & ex gregario propè Hiberniæ milite, virum principem, ac potentem Regi-næ ſola gratia,

gratia, nullis præcedentibus meritis effectum videant) quid (inquam) erit expectandum aliud, niſi vt aliquando Edictum aliquod à Mago illo atque Epicureo Raulæo præceptore, conſcriptum, Regi-næ nomine euulgatum cernamus, quo planè omnis diuinitas, omnis animæ immortalitas, & alterius vitæ expectatio dilucidè, clarè, breuiter, & citra ambages denegetur, & læſæ maiestatis accuſentur tanquam reipubl. perturbatores, qui contra iſtiusmodi doctrinam tam placidam, ac in carnis vitijſ uoluntantibus ſuauem, ſcrupulos cuiquam aut moleſtias moueant?

44 Atque hoc quidem eſt eorum Principum vel peccatum, vel infelicitas, cum ſummo reipubl. damno, ac miſeria coniuncta, qui quòd vel ætatis ſuæ, vel ſexus imbecillitate impediri, rebus ipſis agendis, aut examinandis præeſſe non poſſunt, aliorum ſapè hominum errata, vel etiam delicta ac flagitia, ſuarum actionum authoritate veſtire coguntur.

45 Sed demus hæc omnia ab ipſa Regina cogitata, meditata, dictata, ac euulgata eſſe, ponamus ſua eſſe propria, quæ ſuo nomine, ſuo aſſenſu, ſua authoritate proferuntur, quid igitur? an ideo vera erunt & ſolida? an ideo obtinebunt, vt cuiquam homini forti aut prudenti terribilia videantur, quòd à Regina proficiſcantur, hoc eſt, à fœmina, peſſimorum hominum conſilijſ imbuta, & nequiuſſimorum Hæreticorum erroribus infecta? an non clamar Apoſtolus, non ſolum ſi Rex aliquis, aut Regina, aut princeps ſæcularis, ſed ipſi etiam Apoſtoli, aut Angeli de cælo obtrudere uoluerint aliud

Quid dicas
Edictum,
non cuius
nomine,
conſideran-
dum.
Galat. 2.

aliud, quàm ab initio acceptum est in rebus ad Religionem pertinentibus id respuendum, contemnendum, horrèdum esse? Quid ergo dicemus? certè oppono huic Reginae Angliæ, omnes Reges ac Reginas Angliæ, quos vnquam habuit illa insula Christianos; oppono huic Edicto, Edicta omnia ac statuta, legesque præteritorum Principum, qui à primis fidei Christianæ receptæ temporibus, vel prudentiæ laude, vel artis militaris gloria, vel religionis Christianæ pietate excelluerunt; oppono huic vni fœminæ, tot & tantos, & tam illustres viros; oppono Elizabethæ, tot Edouardos, tot Henricos, tot nominatissimos Anglicani Regni Principes; oppono ipsum Auum, patrèmq; per quos ista regnat, qui omnes nemine defumpro, si modò viuerent, huic edicto nouo, inusitato, insolenti, hæretico, non modo reclamarent, ac resisterent, sed tanquam indignum Christiano Principe resignarent, refrigerent, atque exterminarent.

Henrici
octauis
sensu
de hoc
Edicto.

46 Et vt aliquid de Henrico istius patre speciatim dicam, de quo solo propter grauissimam cum Pontifice Romano controuersiam, ac schisma, dubitatio aliqua moueri potest; certissimè tamen affirmo extra dubium esse, quòd hac in causa æcerimus fuisset, si viueret, filia suæ non tantùm aduersarius, verùm etiam vindex & castigator, qui vsque ad eò defendit semper sacrificij missæ dignitatem ac reuerentiam, & confersionis sacramenti sanctissimum usum (quarum duarum rerum odio Elizabetha maximè sacerdotes hodie Catholicos proscribit) vt præter alios multos, quos morte mulctandos ob horum duorum alticulorum impugna

pugnationem iussit, ipsum etiam Crumuelum regni totius Cancellarium, ac Senatorum Principem, & ipsius Regis in rebus spiritualibus (vt ipse tunc loquebatur) supremum vicarium exterminandum, atque occidendum mandauerit, quòd istarum hæreseon suspectum habuerit, prout ipsius Angliæ annales testatur, & Caterinam Parram quæ postremo loco vxor ei obuenerat, eadem de causa si vixisset, interficiendam etiam vt hæreticam designauerit, vt ex Sanderi historia intelligi potest.

47 Quam igitur crudelitatem Elizabetha hoc Edicto in Dei Sacerdotes, ac reliquos sui regni Catholicos exercet, nullo sanè iure, neque antiquo, neque recenti, neque diuino, neque humano facit, nullo exemplo maiorum suorum, aut præteritorum Principum, ne impijssimi quidem, si quis extiterit: nulla approbatione præsentium, ne Hæreticorum quidem, qui omnes auersantur tam immanem hominum Christianorum lanienam, quam in Angliæ exercent; solos Diocletianos, Maximinianos, Decios, Domitianos imitari voluit, & longè quidem minori quam illi ratione. Illi enim, vt verum fateamur, Religionem Christianam vt nouam ac recentem natam, & antiquissimo Deorum suorum cultui contradicentem, impugnabant; at ista, Catholicam persequitur, quam Angliæ à prima conuersionis suæ origine complexa est, in qua omnes maiores sui vixerunt, in qua ipsa tum nata, tum instituta & educata est, quam ad baptismi fontem primum professam, deinde sapissimè verbis ardentissimis confessam, & contestatam; & postremò in regni inauguratione vsitata formula, conceptis verbis, & sacra

Sine ratione
neque exemplo
furis
Elizabethæ

& sacramento solenni (quanquam perfidè planè vt euentus declarat) defendendam iurauit.

48 Sed huius perfidiæ vindex erit dominus tueantur Catholici patiētiam suam, tueantur constantiam, *expectent Dominum & viriliter agant & confortetur cor eorum, quia dominus aderit oportuno auxilio, nec timeant à verbis viri peccatoris, quia gloria eius stercus & vermis.* Majori sonitu verborū legimus edic-

Persecutorum antiquorum potentia.

Vide Euseb. hist. lib. 8. cap. 29.

in Catholicos promulgata, & maiori longè potentia edicentium; vidimus enim totius orbis Imperatorum edicta, non vno loco, sed vbiq; columnis, saxis, parietibus affixa, in quibus erat *Maximinus, aut Diocletianus, aut Domitianus Augustus, Imperator, inuictus, Pontifex maximus, Consul decies, Dictator vigecies, Parthicus, Ponticus, Arabicus, Scythicus, Gallicus, Britannicus, Germanicus, pater patrie, & similia* quibus innuebatur inter cætera, nullam esse partem, quæ istorum tyrannorum potentia non esset subiecta, quam omnem tamen cum in Christianorum perniciem effudissent, nihil efficiebant, quanto minus vnus sœminæ iam vetulæ rabies decrepiti senis, delirās infania, in vna tantum Christiani orbis particula furentium, extinguet semine Ecclesiæ Catholicæ, quod altissimis defixum indicibus, in æternum permansurum ipsius Dei testimonio promittitur. De hoc ergo securi, videmus deinceps quid habeat hoc Regina Cecilij Edictum, quod his verbis exorditur.

EDICTUM

EDICTI VERBA.

Declaratio magnarum turbationum, qua in Rempublicam intentantur, per multitudinem Sacerdotum, Seminaristarum, ac Iesuitarum, &c.

RESPONSIO.

49 Narrat Æsopus in fabulis, lupum dum ad fontem biberet, vidisse fortè bibentem infra se agnum de riuulo, & iracundia motum, vel cupiditate potius eum deuorandi exclamasse; vah pessimus iste, mihi turbat aquam. Narrant etiam scriptores ecclesiastici, & præter eos Cornelius Tacitus gentilis, *Neronem*, cum Urbem ipse voluptatis causa, incendisset, Christianos eo crimine accersisse, & tanquam incendiarios exquisitissimis pœnis affectos trucidasse. Deus immortalis, quid nostræ causæ similis? Elizabetha regnum Angliæ tranquillam ingressa, cum omnia pacata, serena, ac quæta inuenisset; mutatione deinde religionis Catholicæ, eiectione bonorum, inductione nouarum sectarum ac hæresum, quæ neque finem neque modum, neque consistentiam habent; ruptione denique foederum cum vicinis Principibus, aliisque peccatis suis ac suorum, sic turbauit sibi omnia, vt neque domi nec foris, aut pax aut securitas, & modò culpa omnis in Sacerdotes Dei confertur, sed quo quæso iure, aut qua iustitia? Cecilij ac reliqui reipublicæ Christianæ incediarij,

Hereticorum calūnia.

Vide Tacit. & Suet. in Neron.

C cum

cum faces bellorum ac seditionum in omnes circumquaque prouincias coniecerint, & tandem metuant ne flammæ pars aliqua in ipsos fortasse reflectatur, homines innocentissimos hoc ipso crimine accersunt, sed quantum scelere, nemo est qui non videat.

Vnde turbationes Angliæ.

Matth. 16.

Act. 24.

3. Reg. 18.

50 Non sacerdotes Elizabetha qui in tremendis Dei mysterijs pro te rogant, non Seminaristæ, quæ vocas, id est, Seminariorum & Collegiorum Catholicorum alumni, qui ad patriæ salutem se toto deuouerunt; non Iesuitæ qui sub nominis sanctissimi patrocini congregati, ad proximorum salutem saluberrimè se impendunt: non sunt isti tuorum vel Reipub. turbationum causæ, si quas patris vel si quas times; sed illæ potius, quas modò dixi, diuini iuris ac humani per te ac tuas contumelias. Obiecerunt quidem Christo Domino apud Pilatum Iudæi, quod commouisset plebem, incipiens à Galilæa vsque Ierusalem; idem exprobarunt Scribæ & Pharisei Apostolis, & Tertullus orator apud Felici Proconsulem, de Diuo Paulo sic loquitur: inuenimus hunc hominem pestiferum, & concitantem seditionem. idem fecerunt postea seruis Dei, vel innocentissimis ac quietissimis, tyranni omnes, ut odio suo minime apud populum eos traducerent; sed calumniæ fuerunt, non crimina. Eodem planè exemplum dixit aliquando Rex Achab impius ad Eliam Prophetam, *tūne es qui conturbas Israël?* At respondit vir Dei, ea libertate quæ tantum virum decuit: *ego turbavi Israël, sed tu es domus patris tui, qui dereliquisti mandata Domini.* Hæc igitur vera causa, hinc mihi crede omnis turbatio, hinc omnis fundi tua calamitas

calamitas. Elizabetha, quod Dominum dereliqueris, quod viam Regiam religionis Christianæ ac Catholicæ deserueris; scriptum est enim, *Quis vestit ei & pacem habuit?* Job 9.

51 Si tu maiorum tuorum clarissimorum vestigijs insistens, rempub. Anglicanam, quo statu acceperas, eodem conseruasses; si principum prætorum institutis obsecuta, religionem Catholicam, prout iuraueras, defendisses; si populo tibi subiecto ius æquabile ex antiquissimis Regni legibus administrasses; si externa fœdera cum socijs, ac amicis Principibus ex more maiorum custodisses; si regnandi vices successionem ac seriem (quod prudentissimi Principes studiosè facere solent) vel matrimonij tui legitimam aliquam prolem, vel aliam quacunque ratione explicatam, certam, & indubitatam reddidisses; regnasses tu quidem hodie Elizabetha felicissimè, ac tutissimè (si quid ego iudico) nec iam ingrauescente ætate, post triginta & tria annorum regnum, ut ipsa quereris, tantopere tibi laborandum esset, vel de vitæ tuæ, vel reipublicæ auertendis periculis.

Regina in gubernando errata.

52 Sed cum tu nequissimorum hominum consilijs decepta, omnia planè contrà feceris; cum Ecclesiam Dei persecuta fueris, Religionem euertaris, maiorum placita ac leges contempseris, & partem populi tui nobilissimam maximamque (Catholicos intelligo) per quos ad regni fastigium perueneras, honoribus, officijs, dignitate priuatos, iniurijs omnibus, ac contumelijs affeceris; & bonorum spoliatione, exilijs, carceribus, mortibus, ad desperationem vsque (quatum in te est) affixeris;

cūmque horum loco homines nouos ac impios, id est, vel Atheos, vel Hæreticos, ad gubernacula Reipub. extuleris, & istorum vel licentia vel malitia, yniuersum Regnum tuum hæresibus, sectis, dissidijs impleueris. Cūm lege seuerissima ac capitali (quod nullibi vnquam opinor factum) sancieris ne quis affirmet, vel existimet, vel coniectet quidem, cuiusnam post te regnandi ius debeatur, tanquam si omnia tecum interire velles; cūm externos yndequaque circumcirca Principes infinitis propè iniurijs laceaseris, nec fœdus vllum cum villo conseruaueris, cūm omnia turbaueris, omnia suspecta, dubia, perplexa, exulcerata, infesta reddideris; quid causæ est cur nunc in homines innocentissimos, & pacatissimos, in Dei nimirum Sacerdotes, in Scholares, ac literarum studiosos, in viros Religiosos & Ecclesiasticos turbationum istarum culpa conferatur?

*Digladia-
tio inter
Protestan-
tes & Pu-
ritanos.*

53 Et vt nonnulla magis particulatim excutiam, turbatio illa non exigua, quæ totis his annis proximis intercessit, & vsque durat, Protestantibus tui regni cum Puritanis (quæ duæ sectæ cæterarum omnium potentissimæ sunt) nec multum quidem absumiles ei quæ rigidorum & mollium Lutheranorum est in Germania, contentio, (nisi quod hætuorum acrior ac ferocior & ad cædes multo propensior,) hæc, inquam, turbatio hic tumultus, hæc hominum furentium inter se digladiatio, qua inuicem sibi bella, mortes, ac cædes minantur; qui libris plurimis scriptis & impressis (quod recentissimè vidimus) se inuicem sic conscindunt, vt à nullis probris, contumelijs, aut minis abstineant, imò

imò classicum belli ciuilib non obscurè personant; arma intentant; partium suarum vires, multitudinem, ac incensos odij animos manifestè iactant; horū (inquam) furor num aliquo modò ad Sacerdotes Catholicos, aut Seminaristas pertinet? & tamen quātum reipub. tuæ periculum, quātum tibi ipsi exitium ab ista turbatione timendum sit, nemo est hominum prudentium, qui non perspiciat. Vtraque enim pars acerrimis (vt dixi) odij in alteram inflammata, non exiguis etiā sectatorum suorum opibus, armis, & numero insolēcit; nec spes est aliquando componi posse hanc controuersiam, cūm omnes (pro Hæreticorum more) pertinacissimè à se stare cūm veritatem omnem, tum ipsum etiā Euangelium vociferentur.

54 Altera præterea illa Regni tui turbatio, gra- Controuer-
sia ac liti-
gium de re-
gni succes-
sione. uissima quidem, & periculosissima, quæ de successore tuo futura quotidie expectatur, an à Catholicis vitis nata est, vel ab hominibus Religiosis, aut Presbyteris Regno tuo importata: certè illi maiorum more, ac sortis tuæ nobilissimæ, Religiosissimæque scæminæ, Reginae Mariæ exemplo, cupissent te perillustri aliquo matrimonio nobilitatam cernere, & ex eo prolem, quæ funestam hanc tam diræ controuersiæ calamitatē auerteret, neque enim alterius cuiusquam rei intuitu Princeps illa sanctissima connubium post tot annorum virginitatem integerrimè conseruatam iniuit, nisi vt Rempub. tueretur ab istius exitij ingenti periculo, quod modò sterilitate tua, vel incuria, subitura videretur. Neque certè intelligimus, qua alia de causa Hæretici homines, qui tibi astiterunt, ab hoc te

conſilio tam ſancto ac ſalubri alienarent, niſi vt ad ſeditiones, ac turbationes, portam tibi referuarent, qua ſuo arbitratu Rempub. deinde, te decedente, euerterent. Nam virginitatis honos, ac meritum tam exiguo apud eos in pretio eſt, vt illius cauſa feciſſe nemo eſt qui exiſtmet.

55 Illorum igitur iniquitate, tuaque & Anglorum omnium inſœlicitate factum eſt, vt quæ res in omni benè conſtituta Repub. eſſe deberet clariffima, atque explicatiſſima (eo quòd omnis concordia & vnionis inter ciues caput ſit) ea, in tua repèriatur obſcuriſſima, atque implicatiſſima, ius ſcilicet regnandi; idque ſtudio eorum qui omnia perturbata cupiunt. Non enim poſſum verecundia cauſa tuo ipſius iudicio hæc tribuere, neque ea credere quæ per iſtos de te feruntur, dicere nimirum te ſolitam, *nihil de his ad te poſt obitum pertinere, neque modò curare quid tunc agatur; imò letari tunc ac quodammodo eorum moruum ac bellorum cogitatione prægeſtire, quæ poſt te futura ſunt, quo intelligant homines quando bono per te, cum ad eſſes fuerentur;* hoc (inquam) de te non facile crediderim; eſſet enim dignior vox *Atheo* quodam, *Anaxagora*, *Nerone* aliquo tyranno, qui urbem incenſam oculis ſuis cupiebat cernere, quàm Principe *Chriſtiana*, quæ proſpicere Reipub. etiam in futurum tenetur. Accipio igitur hoc à tuis ſic dictum, ac vulgatum, vt improbitati ſuæ nominis tui obiectu patrocinantur.

*Pericula
ex incerto
ſucceſſionis
iure.*

56 Sed vryt fuerit, manifeſtū ſanè eſt, certiſſimam, ac propè inenitabilem regno tuo ex hac vna re impendere ruinam. Nam cum multi ſint, qui hanc regnandi ſucceſſionem iure ſibi pertinere exiſtiment

exiſtiment (ſex nimirum, vel ſeptem, vt minimum, vel eo etiam plures, nobiliſſimæ ſimul ac potentiſſimæ familiae (nec quiſquã eorum alteri de loco priori cedit, ſed omnes æquè proxime ius ſuum collocent; quid expectandum erit; niſi vt inſeſtiſſimis ſtatim armis res tota decertetur, nec ab eis recedatur quoad vnus aliquis cæteris omnibus oppreſſis, & extinctis, rerum omnium ſolus potiarur. Quòd eò tamen tardiùs, ac difficiliùs fieri poſſe videtur, non ſolùm ob rei ipſius cæcitate iuriſque ignorantiam, qua quid cui legitime conueniat, neſcitur (atque hoc lege tua ſtudioſiſſimè procuratum eſt) ſed etiam ob diuerſa partium ſtudià, & ingentia ſectarum inter ſe odia, ac diſidia, quibus futurum eſt (niſi Deus hoc malum miſericorditer auertat) vt vel ipſi penitus ſe inuicè conſiciant, vel externorum Principum armis oppreſſi conſumantur.

57 Poſſem plura iſtiusmodi periculorum ac turbationum exempla proferre, quæ tamen ad Catholicos nullo modo pertineant. Repertus eſt nuper (his inquam menſibus proximis) homo Phænaticus, qui Lōdini, hoc eſt in ipſa imperij tui arce, Chriſtum palam ſe eſſe profiteretur, & prophetas ſuos (homines certè ſecundùm ſæculum non infimæ fortis) in ipſo foro ad concionandum emitteret; qui cum inſanis vocibus à Deo ſe miſſos omnes dicerent, & omnem ferè gubernationem tuã, totumque Religionis tuæ cultum vehementiſſimè conuellerent, & in nonnullos etiam Conſiliarios nominatim inueherentur, auditi tamen à populo fuerunt, magna ſanè patientia, & ſilentio, eò

*Hæc enim
nouus Chri-
ſtus in An-
glia.*

quòd noua adferre viderentur, quorum iam cupidas, & prurientes aures, ex licentia Hæretica, vni quisque habet. Et cum tandem Hattoni Cancellarij maximè opera (quòd eo iniquiores essent comprehenderentur & ad extrema etiam supplicia postea ducerentur; tantum abfuit vt reuocarent quòd affirmauerant, vt pro more etiam Hæreticorum omnium Euangelium esse assererent quicquid eorum furor & insania docuerat: imò cetera, nescio quæ, Sæctatorum millia intra insulam se habere iactitabāt; quòd ego quidem quamquam ad ostentationem ab ipsis dictum accipere est tamen planè iudicium multorum, non deesse fautores plurimos fatuissimò etiam huic Hæreticorum generi siue illi ex Puritanis, seu ex Familiamoris, seu ex Anabaptistis, seu Iudæis seu ab aliis quacumque fæce sint; nunquā enim (inquit D. Epiphanius) tam absurda Hæresis nata est, quæ sine non habeat sequaces, nec abfuisse putatur maximorum quoque motuum periculum, ab ista noui Christi molitione, si vel alieno tempore non fuisset per ipsum cœpta, vel opportunè per magistratum non fuisset intercepta.

Epiph. li. 1.
cõr. Hæres.

Vera Regina, ac Reip. pericula.

58 Ab istiusmodi igitur hominibus, Elizabetha id est, à tota fæce, & colluue Hæreticorum, à Atheorum hominum tibi tuoque Regno moturbarationes pericula, pestes, exitia timenda sunt rectè rem perspiceres non à Catholicis viris aut Dei sacerdotibus, illi enim nouarum rerum archirecti, cum nullibi consistent, cum nihil certè habeant, quòd sequantur, cum nullum reuereantur nulli cedant; cum vniuersa somnia, fraudes, ac furor

furorès suos, Euangelia dicant: quid mirum, si omnia petrum, omnia misceant, omnia sursum ac deorsum perturbent? Singula enim suis commodis metientes, res quidem temporibus, tempora item rebus, & hæc vtraque sensibus suis, vel suorum potius capitum insaniis accommodat, modò hoc, modò illud docentes, reuocantes, mutant, pernegantes prout vel è re sua duxerint, vel mania illa & insania dictauerit, qua illo ipso temporis momento reguntur.

59 Harum rerum illustriora, vel miserabiliora potius exempla, nullibi profectò tibi petere, Elizabetha, quàm ex tua Repub. & ex tua ipsius memoria poteris. Excidere enim tibi non potest, quàm se, parasiti isti nequissimi ad omnè patris tui Henrici Regis voluntatem, seu voluptatem etiam dum viueret, ac infelicitatem accommodauerint, vt non uam, scilicet religionem quandam, suo cerebro inmodulatam, quæ tamen nec cum Catholica conueniret, nec cum vlla sectarum, quæ antea vel post exorta est commercium haberet tanquam, *purum Dei verbum*, sententiis suis approbauerint.

Hæreticorum mîra adulatorio, ac nequitia.

60 Mortuo deinde Henrico, obliuisci nõ potes, quo modo illi ipsi, auctores fuerint Edouardo Semeyro Regis pueri auunculo, vt contra ius fæque, & expressum Henrici Regis defuncti testamentum omnem in se vnum transferret potestatem, protectoris nomine, & religionem ab Henrico relictam ordinumque calculis cõfirmatam mutaret. In qua mutatione cum ipse Semeyrus nondum certum adhuc religionis genus delegisset, quem reipub. obtuderet, notum est quam abie-

Buccer⁹ ac
Martyr pri
mi ad An
glos apo-
stata.

ctè, & seruiliter Hæretici illius temporis, non tan-
tùm domestici, sed Buccerus etiam & Petrus Mar-
tyr sceleratissimi monachorum apostatae ex Ger-
mania recētissimè in Angliam euocati, ad omnem
Semeyri Ducis voluntatem ac nutum, hac in re si
obtulerint, vt illud nimirum pro Dei verbo popu-
lis proponerent, quòd ipse Comitibus à se congre-
gatis, ac gubernatis, euulgandum eligeret; quòd o-
pere paulò post perfecerunt. Relictis enim ritibus
Henrici, tum Lutheri decretis, tanquam vetusti-
iam ac malè securis stationibus, Zuinglianum dog-
ma, ac religionis formulã, tanquam portum sibi re-
centius ostensum, magno ventorum impetu, ver-
borumque flatu apprehenderunt.

61 Sed euerso deinde & extincto Semeyro, cum
Dudlaeus rerum potiretur & non solum Henrici
patris tui religionem, sed etiam sobolè extingue-
re cogitasset; an non concionatores Hæretici ad
omnem illius quoque ambitionè ac tyrannidem
statim se applicuerunt: an non sceleratissimum il-
lius edictum, quo Regina Maria, tēque exclusit
Ioannã Ducis Suffolciēsis filiam, quam Dudlæi fi-
lius in vxorem duxerat, Regnam declarauit, con-
cionibus illi suis, è verbo Dei, scilicet, & Euangēlie
suo mendacissimo petitis, magnis vociferationi-
bus confirmarunt, promouerunt, extulerunt. Nam
quid Cranmerus pseudometropolitanus Cantua-
riensis (infinitis licèt beneficiis patri tuo obstri-
ctus, hac in re contra filias eius fecerit) de quo po-
stea læsæ maiestatis, Maria regnante, iustissimè cō-
demnatus fuit) quid etiam Sandus Londini cōcio-
natus? quid Iuēlus Oxonij meditatus fuerat, si re-

Cranme-
rius.

Sandus.
Iuēlus.

pentina rei mutatione prauentus non fuisset, ne-
mo est Anglorum qui nesciat. Et tamen vtique
istorum postea per te, Episcopatus iniquissimè
sunt aucti, homines tam perditæ conscientia, vt in
re tam manifestæ nequitia apertissimo sceleri ser-
uire non recusauerint.

62 Sed videamus quæ inde sunt deinceps con-
secuta; Maria regnū ingressa, conticuerunt isti ali-
quantum, vt dispicerent, quid actura, & quàm in-
partem se datura esset; cum vero in id serio incum-
bentem Regnam cereret, vt religionem Catho-
licam restitueret; omnibus statim furis agitari cœ-
perunt, pugiones, & sclopeta (res inaudita) in con-
cionatores Catholicos dum verba facerent, è sug-
gestis, è loco inferiori emittere, & (quòd omnibus
insaniis maius est) in aliam Hæresim stultissimam
prorumpere; non esse scilicet ex Dei verbo permittēdum,
vt mulieres rerū publicarū gubernacula suscipiant. Ita-
que prodiit statim liber ille pestilētissimus Good-
mani, contra fœminarum regimen inscriptus; cum
ipfi paulò antè tantopere laborassent pro Regno
Ianae stabiliendo, quòd rebus suis cominodum fu-
turum existimabant; qua vna etiam, ac sola ratione
(vtilitatis nimirum suæ) tui quoque regni initiis,
Elizabetha, applauserunt; rati (id quod verum ex-
perti sunt) te omnia iterum innouaturam, & eo-
rum licentia res Ecclesiasticas permitturam.

Hæretico-
rum furor
ac incon-
stantia.

63 Sed quid tu iam tandem, tam exigui tempo-
ris progressu experta sis, de hac eorum inconstan-
tia omnes vident, & libri eorum scripti loquuntur;
illi enim in varias diuini sectas (vt erat necesse) re-
etiam discerpere si fieri posset, cuperent: nec con-
tenti

pentina

tenti ea licentia dogmatizandi, qua per te amplissima & miserissima, & Reipub. calamitosa fructu vellent eorum quique cæteris etiam eminere, solam te totamque possidere. Quod cum impossibly planè sit, nec vlla ratione possis eorum hæc furoribus satisfacere, facile intelligi potest quam non solum infernis, sed infestis etiam animis te aspiciant, perditamque cuperent, ij omnes à quibus dissentis, quantèque in dies turbationes tibi eis expectandæ sint, quanquã illi, vt operarij scidoli, quò hæc pericula tua propiora non cetera continuis te vocibus in Catholicos excitant, hæc est, in genus hominum, cū natura quadam sua, consuetudine, tum institutione etiam quietum, civicum, ac Principibus subditum, qui didicerunt cum Apostolo subesse, non solum propter iram sed propter cōscientiam: quod Hæretici tui cum Lutheri & Caluino libertate sua Evangelica omnino testantur, existimantes, nullam potestatem humanam conscientias illorum ligare posse, quò minus agant quàm illis per Dei verbum licere, aut libere potius id dixerint.

64 Iraque ex hac vnare ingentis sanè momenti discrimen oritur, quales quilibet Princeps subditos habeat, Catholicos ne an Hæreticos: quod omnium fere septentrionalium Regnorum moribus ac conuassatione temporibus nostris didicimus nec vnquam maiores tui tam diuturna regnauerunt serie Regnum istud possedissent, si aliis subditis quam Catholicis imperassent, & si tu nullas iniuriarum, afflictionumque partem, quas passus sunt Catholici hoc triginta trium annorum tuorum

spacium in Hæreticos tuos intulisses, non ea fuisset vsi patientia qua illi; nec sceptrum hodie tuum inconcussum maneret.

65 Sed dices tandè (& hoc est totius causæ ac criminationis tuæ caput præcipuum) negari non posse, vt cunque ista domi se habuerint, impendere tibi, ac vniuersæ Reipub. tuæ à summo Pontifice, ac Rege Hispaniarum nonnulla pericula, Catholicos autem eiusdem esse cum his Principibus religionis, ac consequenter etiam confæderationis, & multò maximè Sacerdotes, qui è Seminariis, in Angliam immittuntur, cum horum Principum liberalitate hæc ipsa Seminaria sustententur, eoque fiat, vt non tantum religionis societas, sed beneficiorum etiam obligatio, Sacerdotes hos prædictis Principibus, id est, hostibus (vt ais) tuis, addictos teneat.

66 Ad quæ ego, vt breuiter, ac dilucidè respondeam, dico, quomodocunque fuerit de præmissis istis, id est, vt fuerint verissima quæ de inimicitiiis tuis cum his Principibus, & de periculis inde manantibus proponis, vt fuerint etiam certissima (prout sunt) quæ de societate, ac communionem religionis cum eisdem, & quæ de magnis beneficiorum acceptorum vinculis, obiectas; nūquam tamè vera, legitima, ac christiana consecutione inde poterit deduci, quod de cōspiratione inferis, aut quod de bellorum ac turbationum confæderatione criminari, nisi particulatim id de quoquam probeatur, quod hæctenus nunquam in vilo Sacerdote aut homine Catholico contigisse suo postea loco, liquidissimè demonstrabitur.

67 Dixi

Catholico-
rum natu-
ra.

Rom. 13.

Luth. de
ca. bab. &
in præmi.
ad edict.
Imp.
Calu lib. 4.
Insti. cap.
10. §. 5.

Præcipuum
criminati-
onis caput
in Catholi-
cos.

67 Dixi legitima, ac Christiana cōsecutione, que ratione, & charitate nititur, quia violēta, ac tyrannica non ego negauerim, quiduis ex quouis consanctissimos innocētissimōsque viros inferri posse, quo exemplo legimus, Gēsericum Vandalorum Regem Arianum, Catholicos omnes Africanos calumniarum esse, atque afflixisse, quod literarum tra marinas ab hostibus (vt dicebat) suis, de religione accepissent, & quod cum eis qui imperio prebant Constantinopolitano confœderati essent, quod eiusdem essent cum illis, cōmunionis. Quod Barbari: quæ Tyranni cōsecutio? Legimus etiam Iulianum Apostatam ad bellum cōtra Persas tententem, Christianos Asiæ, eiusdem planè insinlasse criminis, id est, confœderationis cum Peris initæ, quia vna nimium vtrisque religio. Idem Maxentio tyranno Romano tradūt historia, quæ cum venientem contra se Constantinum ex Britannia intellexisset, multosque haberet Christiani nominis in castris suis militantes, calumniam in Maxentium struxisse, fidelibus Romanis, quali creatis cum hoste molitionibus conspirassent. Igitur hæc Gentilium tyrannorum atque Hæreticorum fraus non insolita.

Mira tyrānis Anglicana.

68 Et ne longius abeam ad externa, suppet nobis abundè huius rei exempla domestica, de sequentiis scilicet violentissimis, ac tyrannicis in nationibus, quibus viri dignissimi atque in centissimi in regno tuo, Elizabetha, his annis perteritis contra omnē ius diuinum ac humanum, contra leges patriæ, contra morem maiorum, contra iustitiam publicam, vel speciem, vel vmbra-

inspectante atque fremente infinitorum penè hominum teatro, iniquissimè, sceleratissimè crudelissimè oppressi, damnati, atque extincti sunt: vnus, quod Romam viderit: Alter, quod Papæ benedictionem acceperit: Alius, quod Pontificia auctoritate Sacerdos fuerit ordinatus; Nonnullus, quod in Seminariis vltimarum fuerit educatus: Quidam quod inuicem certis locis ac temporibus inter se conspirasse fingereantur, qui nunquam mutuo antea viderant, nec illa loca simul vnquam attingissent; Multi quod domesticis persuasissent inuita fide permanendum, hæresimque detestandam, Omnes denique quod in Patriam religionis Catholicæ vel docendæ, vel defendendæ, vel amplificandæ causa rediissent.

69 Contra hos omnes ad tormenta, ad carceres, ad suspensia, ad martyria, ad immanissimas viscerum exenterationes, ac lanienas, valuit hæc barbara, hæretica, & plus quàm turcica, tuorum, Elizabetha, iudicū, quæstorū, procuratorū, actorum, & carnicum consequentia. *Papista sunt, Ergo quicquid dicant proditores sunt. Eiusdem sunt cum Pontifice Romano, & cū Rege Hispania, cæterisque Principibus huic statui nostro inimicis, religionis. Ergo etiam & confœderationis si corda inspicerentur, quicquid interim ore in contrarium clamitent. Item, Papa sumptibus, ac Regis Hispaniorū eleemosynis in exilio, & in Seminariis sustentantur. Ergo sine dubio pro illis exploratores sunt contra Patriam: Redeunt in Angliam vt religionem ac fidem suam alios doceant: Errorem etiam vt eos abducant ab obedientia suæ Principis, vt hostibus externis socient, & vt bellorum, cædium, ac seditionum sint auctores.*

Consequen-
tia ini-
quissima.

Absurda.

70 Quis non videt iſtiusmodi argumentis Apoſtolos ipſos, & omnes primitiua Eccleſiæ ſanctiſſimos Patres & Doctores, rerū publicarū proditores, perturbatoresque legitimè dici potuiſſe, qui zelo fidei incenſi, hinc inde per diuerſa regna ac regiones ſe effundebant, vt Chriſti religionem diſſeminaret, à qua abhorrebant tamen illi uſ temporum Principes tum etiam reſpublicæ?

71 Quis non videt nullum Chriſtianis hominibus, ſub Turcis, ſub Mauris, ſub Perſis, ſub Ethio-
pibus viuendi locum futurum, ſi hanc Anglorum ſequerentur regulam; à cuius tamen iniquitate, & aliàs Barbari ſint, longius abſunt, quam iſti noſtri Hæretici, qui politiones videri volunt, & re ipſa multo ſe crudeliores præſtant? Falfa igitur plana impia & immanis eſt illa argumentatio Edicti tuæ Elizabetha, qua iniquiſſimè fit conſequens; propterea, *Sacerdotes, Seminaristas, ac Ieſuitas: proditores eſt ac turbationum auctores*, quod clam in Angliam fratres ſuos vel docendos, vel in fide cõfirmande redeant; quòdque alia functionum ſuarum munera, legitimè, atque religioſè obeant, quanquam illud prohibente, cuius rei poteſtatem à Domino non accepisti. Atque huius quidem rei ratione ampliffimæ iuſtiſſimæque redditæ iam ſunt, du-
bus iſtis doctiſſimis ac piiffimis Apologiis, qua ante nominaui, viri digniſſimi ac illuſtriſſimi Cardinalis Alani, quibus clariſſimè demonſtratur, calumnias has eſſe non conſecutiones aut probationes, nec vnquam adhuc contra quenquam eorum qui tanto numero occiſi in Anglia fuerunt peccatum vllum in Rempublicam, conuinci potuiſſe,
c

Supra in præſatione.

cet omnibus nequitiæ machinis ad id eliciendum hæretici ſint uſi.

72 Docent præterea eadem hæ Apologia, qua occasione, quibus cauſis, quo fine, quibus adiun-
tis, qua Patria dignitate, qua vtilitate, & fructu, *Inſtitutio Seminariorum.* Seminararia Anglicana in partibus vltimarum e-
recta ſint, qua item inſtitutione & diſciplina viuât alumni, quid præ ſe ferât, & quo animo in Patriam abſolutis ſtudiis reuertantur. In quibus omnibus nihil certè præter zelum, ac ſummam pietatem, nihil præter fidem in Patriam, & te Principem ſuam, nihil præter amorem, religionem, ac inſignem deuotionem, inimicus ipſe reperiat.

73 Summa igitur tuorum nequitia, ſumma inſelicitate tua (Elizabetha) in hanc fraudem adducta, vt hos viros tales ac tantos, inimicos tibi ac hoſtes ſingas; nulla enim Reſpublica Chriſtianè inſtituta, & minimè omnium tua, maiorum tuorum ætate eiufmodi homines amore ſummo non complecteretur, non expeteret, non ſingulari ſibi ornamento futuros exiſtimaret. Quid enim memoria hominum admirabiliùs vnquam hitoriis proditum eſt, quàm adoleſcentes ingenuos, nobiles etiã ac locupletes, maiori ſaltem ex parte (nam ad ma-
Elizabetha inſelicitas. niſtam illam calumniam, qua Edictum tuum affirmat, vel ſclerum conſcientiam, vel rei familiaris inopiam in cauſa eſſe, quòd partes tuas deſerant, ſuo loco poſtea copioſè reſpondebitur) quid, inquam, mirabiliùs, quàm iſtiusmodi iuuenes, quibus domi commodè ac lautè liceret viuere, ſolo reſigionis ardore cuius tamen ſpeciè, (cum te regnante, id eſt, Eccleſia Anglicana afflicta atque oppreſſa
D nati

nati fuerint, nunquā oculis conspexerunt reli-
 patria, parentibus amicis & quæcunque, huius
 charissima habentur, in terras exteras exilio
 luntario se effundere, tanta profecto animorum
 contentione, magnanimitate, & constantia, ut
 que tuos exploratores, neque carceres, neque
 nifices aut equuleos tuos (nam ab insula etiam
 cedentibus imminent hæc) omnia neque, man-
 terræ pericula, neque exulantium incommo-
 aut difficultates, præ religionis studio, & salu-
 æternæ desiderio pertimescant.

Alumnorum
 studia in
 Seminariis

74 In exilio autem positi quid? an pœnitentiam
 fortè ducuntur, more adolescentium? an dolentia
 gemunt amissa? an inducias, à te aut à legibus
 crudelissimis petunt? vel oblatas accipiunt? Ex
 tera verò parte, num soluti iam metu, & iuris
 arbitrijque facti (ut ætas illa nonnunquam sole-
 inanium rerum studio, morū licentia, aut vitæ
 bitione, aut vanitate abducuntur? minimè quidem
 sed contrà planè, summa animorum alacritate,
 singulari fortitudine, mira quoque contentione,
 arctissimam literarum, & virtutis disciplinam
 te se tradunt, qua cum præstituta studiorū suorum
 tempora, ac curricula peregerint, & non vulgari
 eruditione instructos cernunt, num beneficia, num
 dignitates, num honores, num opes, quæ his etiam
 in partibus abundè eis paterent, contempiscunt
 hoc quidem; quid igitur? redire volunt in patriam
 ut fratribus prosint, ut domesticorum civiumque
 suorum salutem æternæ inseruiant; reuerti cupiunt
 ad tuas cruces, tuos carceres, tuos equuleos, tuas
 tibus, Elizabetha, atque hoc nemine iubente,

mine conducente, nullo Principe sua illis consilia
 (quod tu coniectas) communicante, sed solum vo-
 cante Deo, instigante conscientia, hortante pieta-
 te, & impellente denique suorum in Anglia spiri-
 tuali necessitate.

75 Et nonne tibi hic digitus ille Dei adesse vide-
 tur, quem alter etsi infidelis, in diuinis Moysis mira-
 culis Ægyptiacis, animadvertit? quod si adesse sen-
 tis diuinam virtutem, & tamen contra pugnas (ne-
 que enim illa, quæ modo dixi, à carne certè, & san-
 guine manare possunt) quid ni tibi dicatur, quod
 ad Saulum persequentem, de celo dixit Dominus,
 durum tibi est contra stimulum calcitrare? quid ni quod
 ad Scribas & Phariseos dixit Gamaliel; si consilium
 hoc à Deo est, non potes id dissoluere, nisi fortè Deo repu-
 gnare velis? Quod si ita est, inane profus existimari
 debet, quod in reliquo Edicti tui frontispicio se-
 anquitur, sic enim habet.

Exod. 2.

Act. 9.

Act. 5.

EDICTI VERBA.

Cum provisione valdè necessaria de re-
 medio ad malum auertendum, Edi-
 cto sua maiestatis publicata.

76 Quodnam igitur remedij genus prouidit ma-
 iestas tua, & Edicto publicauit, ad malum hoc auer-
 tendum? vel ad bonum hoc verius ac benedictio-
 nem Dei impediendam, ne viri nimirum Catho-
 lici ad Regnum tuum, patrimonium suum, ac Pa-
 triam communem regrediantur? & ne maiorū suo-

Quod nam
 Regine re-
 medij con-
 tra Sacra-
 dotes.

rum actuatorum fidem in ea amplius concionem an fortasse rationibus, aut argumentis, aut disputationibus conuincendos præcipis, vt aliter sapienter minimè quidem existimo; nunquam enim hoc à te precibus hactenus obtinere potuerunt ad quamcunque legitimam disputandi cum conditionem admitterentur, de qua re plurimum extant eorum humilimè iustissimè que rationes, libris impressis euulgata. Quid igitur quodnam est genus remedij tui? quanam uisio? eadem certè quæ fuit Antiochi Regis, religionem uitam Hebræorum extinguere retur, de quo Scriptura sacra, sic loquitur. *Et Rex, per manus nunciorum in Ierusalem vt sequeretur leges gentium terræ, & prohiberent holocausta, & placationes fieri in templo Dei, & quicumque fecissent secūdum verbum Regis Antiochi moreretur.* eadem prouisio fuit Neronis, Domitiani, Decii, terorumque persecutorum Christianæ fidei, ferro tantum flammis que occurrēdū putauerunt. Hæc eadem fuit Scribarum & Phariseorum Principum Iudææ, præcipientium Apostolis, *querentur amplius in nomine Iesu.* Hæc eadē fuit ferici ac Hunerici, Regum Arianorum, vt *ne conuentus celebrarent ad diuina mysteria nec missas agerent;* vt ipsa Edictorum verba habent additis minis, terroribus, ac pœnis grauissimis eos, qui contrà facerent, aut verè religionis cultum promouerent.

Antiochus.

1. Mach. 1.

Imperatores Romani.

Scriba & Pharisei. Act. 4.

Vit. histo. Vandal. libro 2.

Elizabetha crudelior antiquis persecutori bus.

vn̄uersum Regnum tuum tam minutim euoluentium præcipis, vt Sacerdotes hi ad necem querantur, cum illi, prudentiùs longè ac moderatiùs, eos tantum castigandos censuerunt, quos manifestè transgressione, accusatio fecisset reos. Sed quid? an prouisiones istæ, autoritate Regia, aut Imperatoria promulgata, remedia tandem illa attulerunt, quæ impij sperabant? nequaquam, sed contrà potius, incendium, quod illi extinguere cupiebant, longè magis auxerunt, est enim fides Christiana Catholica, vt optimè notauit D. Augustinus, tanquam flamma, quæ quāto magis committitur, eò magis in se reflexa augetur, & velut torrens rapidus, cui quo magis obfistitur eò ferociùs intumescit, & ruptis tandem repagulis, maiori impetu prolabitur. Huius rei exempla nullibi commodiùs quàm ex tua ipsius Republica sumi posse videntur; dum enim initio Regni tui, mitiùs aliquantum cum Catholicis ageres, dum nullum adhuc vehementissimè vrgeres, nullum admodum premeres, vel ad sectæ tuæ participationem, vel fidei antiquæ abnegationem: omnia, sanè tranquilliore longè cursu incedere videbatur, nec audiebantur magna quærela, nec insignis aliqua dissensio aut repugnantia cernebatur, nec deerant (quanquam malè) qui Ecclesias vestrās vt vobis placerent ac gratificarentur, corpore saltem, et si non animo, frequentarent. At postquam premere, ac stringere cœpistis, & nimium emungendo elice te sanguinem; postquam sauire, affligere, & persequi elegistis, alio longe vobiscum res loco est, & futura est sine dubio quotidie peiori.

S. August.

Naz. orat
r. in Iulica.
Apostata.

Elizabe-
the solici-
tudo inu-
lta.

78 Verissimum enim est, quod vir sanctissimus ac doctissimus Gregorius Nazianzenus in Iulicum scripsit Apostatam, omnium scilicet cogitatum stultissimam fuisse illam, qua putabat religionem Catholicam persecutione extingui potu- cum eius virtute ac potentia nitatur, qui vniuersum mundum ac caeli cardines sustentat. Non- tur remedium est quod tu praecipis ac praescris. Edicto tuo, Elizabetha, vt custodiantur nimirum portus Regni tui, & caetera loca arctissime ob- uentur, vt viae publicae, fora, compita, triuiae cul- diis sepantur, vt ciuitates, oppida, castra, villa- omni diligentia perlustrentur: vt domus, her- tia, diuerforia, tabernae, exquisitissime perlusta- tur, vt suspecti, ad carceres: conuicti, ad cruce-: bij, ad iudices: obuij omnes, ad examina per- hantur: vt non tantum rei, & delinquentes, sed i- rores, etiam & receptores, hospites, occultate- conscij, Maiestatis tuae laesa condemnentur: (inquam) haec remedia tua, sed periculata- damna erunt; non solatium tibi, sed sollicitu- nem afferent; non leuabunt te, sed onerabunt- moribus; non securum regnum tuum, sed sectu- diuisum, atque perturbatissimum reddent; dubites de euentu, nam certissima tum ratio- tum etiam experientia, & infallibili Christi p- missione nititur haec praedictio, nec vnquam- cuabitur.

Tyranno-
rum ac per-
secutorum
exitus.

79 Vidimus enim iam exitus eorum omniu- quos antea nominauimus, persecutorum Ecclesiae quae Elizabetha, Deum esse, & hunc eundem qui laesi tandem & inquietate fatigati, Deo posse, qui alios ante te Reges, Reginae, Monar- de sceleribus dederunt. Antiochus quidem, achas, Imperatores, te etiam longe potentiores,

sanctissime cogitaret, ac superbissime loqueretur, & se Ierosolymam minaretur *sepulchri Iudaeorum congeriem facturum*, dicit de eo Scriptura diuina, *Sed qui vniuersa conspicit Deus, percussit eum insanabili plaga; vt enim finiuit hunc sermionem apprehendit eum dolor dirus viscerum, & quidem iuste. quippe qui multis, & nouis cruciatibus aliorum torserat viscera.* Ita vt com- pletum in illo fuerit quod ei praedixerat Sextus Machabaeorum martyr moriens, his verbis, *Tu au- tem ne existimes tibi impunè futurum, quod contra Deum pugnare tentaueris.* Haec ille de illo.

i. Mach. 9.

Antiochi
cruciatu.

2. Mach. 9.

80 Herodes vterque miserè percussus à Deo pe- riit, Iudaeorum, vniuerso orbi extitit terrori sanctissi- ma castigatio: Imperatorum, quos recensui, alter sua manu, alter suorum, omnes ferro dirissime ex- tincti fuerunt; De Hunerico Rege Arriano scribit Victor Vticensis, qui negotio interfuit, quod post aeternissimum illud Edictum, quo octauo sui regni anno, *Catholicorum conuentus, communionem, ac Missas, prohibuit, & ore cruento* (vt ipse loquitur) *omnem Ca- tholicorum multitudinem insectari coeperat, & Edictis fe- talibus totam Africam commouere, morte praeventus sca- tens vermibus expirauit, tanta diuina iustitia demonstra- tione, vt non corpus eius, sed partes quadam corporis sepeli- ri potuerint.*

Supplicia.
Herod.
Iudaeorum.
Imperat.

Arianorū
hist. vand.

82 Quid hic dicam nisi cum Propheta, qui Rex etiam erat; *Et nunc Reges intelligite, erudimini qui indicatis terram, seruite domino in timore, apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus.* Di- qui indicatis terram, seruite domino in timore, apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus. Di-

Psal. 2.

Apostrophe
ad Eliza-
betham.

castigauit. Cogita iam te longè progressam esse, cum centurias aliquot sanctissimorum martyrum non solum occideris, & sanguinem eorum innocentissimum fuderis: sed carnes etiã proieceris ad celi volatilia, & omni Christiana sepulturæ honore prohibueris. Clamat de terra sanguis iste, clamat de patibulis carnes istæ, & clamor earum in aures Domini exercituum, & Dei Sabaoth introiuit, propè est dies, vt reddas de his omnibus rationem Domino, an isti nimirum vel tu in domo Dei & Anglia regno tumultuati fuerint; an illi, vel tu turbatores exiterint, quod Edictum tuum falsissimè eis imponit, ac malitiosè calumniatur. In-terea tamè videamus quorum-nam isti criminum particulatim accusentur, contra quos tam funesta Edicti atrocitas erat necessaria. Nam quæ hæcenus ferè dicta sunt, velitationem potius quamdam referre videntur, quàm iustam pugnam; quæ verò sequuntur, congressum habebūt Deo bene iuuan-
te densiorem.

S E C T I O II.

E D I C T I V E R B A.

Quanquam non defuerunt nobis probabiles quedam cause, quibus persuadere nobis potuissimus; nunc tandè post triginta ferè ac trium annorum gubernationem nostram, quibus Deus omnipotens per-

petuò

petuò nos conseruauit in pacifica Regni nostri possessione, inimicorum nostrorum violentam ac ferocè malitiam (præcipuè verò Regis Hispaniæ) qua tot annis iam conatus est sine ulla iusta causa Rempub. nostram turbare, languidiorem tandem & infirmio-rem futuram, hocque non solum in illo, verum etiam in alijs omnibus, qui ab illo pendent, & quòd hæc inimicitia mutaretur aliquando in humorem aliquem magis pacificum, quo Rex iste idonee disponderetur, ad viuendum nobiscum, & cum cæteris Christianis Principibus vicinis suis in concordia, eaque ratione pax aliqua vniuersalis in Repub. Christiana constitueretur, quæ modò illius solummodo bellis, armisque, & nulla alia præterea re perturbata cernitur. Nihilominus tamen ex presentibus eius actionibus quæ maiori apparatu ac potètia susceptæ sunt, quàm vnquam antea, contrariũ planè perspiciamus, quo nobis sanè persuademus, placuisse tandem omnipotenti Deo exerci-

tuum,

Regina
querela in
Regē His-
paniæ.

tuum, permittere ruinam & correctionem
 istiusmodi hominum, qui induci non possunt
 ut rebus suis contenti, pacificè uiuant, &
 hac de causa permisisse huic Regi, ut hac
 Regis aua. etate sua iā inclinata (quæ paci esset aptior)
 & eo tempore, quo maximè contentus esse
 deberet dominijs proprijs, absq; hoc, ut aliena
 per vim & arma quæreret (plures enim
 hodie coronas, plura regna & nationes, plu-
 res etiam diuitias terrenas possidet, quam
 ulli antea maiorum suorū, aut ullus un-
 quam Christianus Princeps habuit.) Nunc
 Regis po- (inquam) hac etate, permisisse Deum &
 tentia. bellum longè iniustissimum, & uniuersæ
 Reipublicæ Christianæ periculosissimū, con-
 tra præsentem Fræciæ Regem incipiat, quod
 etiam manifestum est illum contra nos quo-
 que ante bienniū cogitasse, ut regna scilicet
 nostra inuaderet, hocq; eo maximè tempore,
 quo nobiscū de pace tractabat; sed Deus ei
 resistit, & non solū ipsi, sed uniuerso etiā
 exercitui suo iustā causam respiscētiae dedit.

RESPON

RESPONSIO.

82 Totum hoc Edicti exordium (ut vides stu- ^{Exordium}
 diose lector,) contra Regem Hispaniarum est, cæ- ^{& finis}
 terosq; Principes, qui autoritatem eius aut ami- ^{Edicti.}
 citiam sequuntur, cum intentio tamen Edicti, &
 finis præcipuus, in eos Sacerdotes ac Religiosos
 nationis Anglicanæ feratur, qui in Seminarijs vl-
 tramarinis educati, domum redeunt, Religionis
 Catholicæ perpetuanda causa, & qui in Angliā te-
 ctō eos hospitio e recipiunt, vel vlla re iuuant, ut
 postea cernes.

83 Si autem perconteris, quid hominibus istis
 cum Rege Hispaniæ? vel quid Regi tam potenti
 cum pauperum istorum causa? respondeo hoc esse
 sceleratissimum Reginæ ac suorum artificium, ^{Artificium}
 ut hæc coniungant, & ad maiorem rei inuidiam ^{iniquissi-}
 odiūque penitus inuoluant. Dum enim in rebus ^{mun.}
 omnibus quæ Religionis causa ab Anglis tractan-
 tur, Pontificis Romani, & Regis Catholici nomen
 permiscet, (quos ut suæ Reipublicæ hostes teter-
 rimos ac coniuratos, traducunt) faciliorem aditum
 faciunt ad omnes deinde illas criminationes & ca-
 lumnias, quas liberas cuiq; esse volunt, omnibū-
 que contra hos Dei seruos patere, de laesa scilicet
 maiestate, de proditionibus, de conspiratione,
 alijsque grauissimis criminibus, quæ in eos tan-
 quàm Patriæ hostes cōcipere cuique libeat. Quod
 quidē non est recens aut hodie natum artificium;
 iam enim dixi antiquorum id quoque tyrānorum,
 ac Hæreticorum fuisse, Maxentij nimirum, ac Iu-
 liani Apostatæ, & valdè propriè Genserici Regis
 Arriani

*Vit. li. 1.
de pers.
Vand.*

Arriani quem scribit Victor Vticensis, ea maxime de causa struxisse calumniam Catholicis Africanis quod à Pontifice Romano, consolationem, & Episcopos per epistolas petissent. Quod exéplo vsam esse semper Elizabetham, contra sacerdotes, ac Seminariorum alumnos breuissimè hic ostendam.

Regina conatus contra Seminariu Anglorum Duaci.

84 Cùm ante annos plus minus viginti quatuor, primum Anglorum Catholicorum Seminariu in ciuitate Duacensi regionis Belgicæ, singulari Dei bonitate ac prouidètia cœptum fuisset, & eo confluxisset non spernèda Iuuentutis Anglicanæ multitudo, vt Catholicè institueretur (quod quidè domi nō licebat) Regina grauitè rem accipiès, primum vt à se transfugas, & Hispaniarum Regi ad dictos (quod Duacena ciuitas ditionis esset Regiæ) deinde etiam vt Hispanicæ factionis ac nominis complices (quod illa, cæterique Hæretici ob egregiè ab Hispanis defensam Religionè Catholicam, latissimèque sua virtute propagatum imperium, in odium ingens & inuidiam per illa tempora adduxerant) apud omnes accusabat, eòq; nomine etiam non longè post, tumultuante iam vniuerso ferè populo Belgico è ciuitate Duacensi eiiciendos curauit, idq; ue per ipsam etiam plebem Catholicam, falsissimis Regiæ criminationibus deceptam, quasi aliquid secretioris commercij inter Hispanos Religionè Catholicam propugnantes, & Anglos eiudem Religionis causa exulantes, necesse fuisset interuenire.

Rhemense Anglorum Seminarium.

85 Eiectos igitur tandem Duaco hos alumnos, & Rhemos vsque Gallia pedestri itinere, maximisq; difficultatibus ac periculis diffugientes, insequitur

Regina

Regina eisdem planè criminationibus ac calumnijs, apud Regem Gallia aliòsque Principes, affirmans Hispanorum affectas & exploratores esse, cuius rei inuidia parum aberat, quin è Gallia quoque eisdem expulisset, nisi summi Pontificis nuncius Apostolicus, ac nobilissimus Dux Guisianus (ad cuius gubernationem Rhemensis etiam ciuitas pertinebat) pro eo quem quisque eorū habuit, Religionis Catholicæ singulari zelo, summa contentione apud Regem intercessissent.

86 Postèa verò, hoc est, anno Domini septuagesimo nono, supra millesimum & quingentesimum, cùm Pontifex Romanus Gregorius decimus tertius, perspecta vtilitate fructuque prioris Seminarij, & incommodis quibus afflictabatur permotus, alterum Romæ suis sumptibus substituendum decreuisset; & ad eam rem Gulielmum Alanum, Theologiæ doctorem (de quo antea mentionem fecimus) Duaceni & Rhemensis Seminarij moderatorem Romam euocasset, vt similis vtròque stabiliretur Iuuentutis institutio, & alterum alteri domicilium mutuo ferret suppetias. Regina re intellecta, vt hoc sanctissimum Pontificis studium ac singulare in gentem Anglicanam beneficium suspectu redderet, ac odiosum, emisit statim Edictum, quod affirmabat, se pro certo ac comperto habere, dictum Pontificem, Regem Hispania ac Ducem Florentinum conspiracy quendam inijsse de bello Angliæ iunctis viribus inferendo, & hanc esse tum Alano, tum alijs nonnullis suæ nationis sacerdotibus causam, cur Urbè adijsent.

Romani Anglorum Seminarij initium.

Figmentum egregium.

87 Neq; his contenta criminationibus à se compositis

*Frequentis
Reginae cri-
minationes
in Regem
Hispania.*

positis Elizabetha, anno deinde sequente, hoc est octuagesimo, cum nonnullos sacerdotes (pro Seminario Romano in Angliam redire intellexisset; Edictis plurimis declarabat, hoc tantum à Pontifice Romano, ac Rege Hispania proficisci, nec Religionis negotium sed cōspirationis contra Rempub. Anglicanā agi; eaq; de causa, constitui iussit, contra viros quosdam doctissimos ac pijsimos, quos per id tempus Dei permissione comprehenderat (Campianum nimirum, Ceruinum, Briantum, Paynum, Cotanum, & alios) accusationes nequissimas de varijs prodictionibus, certò die Romæ & Rhemis cum Pontifice & Rege Hispaniarum initis, cum ipsi tamen rei nunquam vel se inuicem mutuo illis locis, ac temporibus aspexissent, neq; verbum vllum cum Pontifice, aut Rege habuissent vnquam, nisi fortè Pontificis benedictionem, si quis eorum Romæ fuisset, pro more accepisset; his tamen de sceleribus damnati, ac morti crudelissima traditi fuerunt, & multi deinceps eorum exemplo, tāquam Regis Hispania exploratores supplicio sunt affecti, qui nunquam Regem ipsum aut Hispaniam viderant.

88 Cūmq; hoc, tor Edictis prioribus factitatu sit à Regina, vt omnis Seminariorū labor ac industria Hispaniarū Regi, post Pontificem inferuire existimetur, non est mirū si iam posteaquā in ipsis etiam Hispaniarum regnis, Seminaria Anglicana institui cognouerit, maiori vocis impetu, id ipsū pclamet, & acriorib⁹ stimulis excitata, dirioribus quoq; crudelitatis furijs Sacerdotes inde proficiscentes exagitados edixerit. Sed quid in hōc nobilissimo tadē Rege,

*Insignia
mēdacia.*

*Seminaria
Anglorū
in Hispania.*

Rege, ob tā eximiā in gentē Anglicanā pietatē ac munificentia accusandum illa suscipiat, videamus,

89 Tria omnino sunt illius Accusationis capita, quæ hoc Edicti exordio cōtra Regem instituitur. *Capita ac-
cusationis
in Regem.
Primum.* Primum quod triginta ferè annorum spatio quaesierit semper Reginae ditiones Rex turbare, sine vlla legitima causa per illam data. *Secundum.* Secundum quod idem ferè Principibus reliquis vicinis fecerit (suis regnis scilicet non contentus licet amplissimis) & quod in praesentia illius tantum armis ac nulla alia ratione Respublica Christiana turbata cernatur. *Tertium.* Tertium verò est, quod bellum iniustissimum ingenti suo ac Christianae Reipub. periculo, contra praesentem Francia Regem recenter suscepit. Ad priora igitur duo capita facilius discutienda, nulla erit opinor, expeditior via, neq; explicatior, quam vt breuiter intueamur, quid quisque istorum Principum vel sibi inuicem, vel cum vicinis fecerit, & vter vtrius aut iniurijs laesisset aut beneficijs deuinctus extiterit.

90 Philippus ergo (vt hinc exordiar) huius nominis secundus, cum Patre Imperatore adhuc superstitē, princeps esset Hispania, Regnum Angliae comitatu nobilissimo ingressus est, ad annum domini millesimum quingentesimum quinquagesimum quartum, mense Iulio vt Mariam Reginam sanctissimam, ac praestantissimam foeminam (petente id totius regni fenatu, quod parlamentum vocant) in matrimonium duceret. Quod cum piè ac foeliciter, bonorum omnium gratulatione fecisset, inuenit Elizabetham hanc secundam Henrici Regis octaui ex Anna Bolena filiam, comprehen-
sam

*Regis Philippi ad
Angliam
appulsus.*

fam iam ac carceri traditam, primum quidem in caſtro Londinenſi, deinde apud oppidum, quod Vvodſtochium dicitur prouinciæ Oxoniensis, ſub cuſtodia Equitis cuiuſdam aurati, cui nomen Henricus Beningildus.

*Elizabetha capti-
uita.*

91 Cauſa comprehensionis fuit quod ex multorum confeſſione aliſque indi- cijs manifeſtis pro- comperto habebatur, ipſam Elizabetham partici- pem fuiſſe rebellionis, quam paulò ante Regis in- greſſum Thomas Viatus Eques auratus, aliique tri- Hæretici, tum Hiſpanorum inimici, ad haſ ipſas Regina nuptias turbandas excitauerant, & armata manu ad Portas vſque Londini, peruenerat. Cùm que negotium hoc per graue Regina ſuiſque con- ſiliarijs videretur, & Elizabetha crimen non tantùm Viati aculatione, qui ſceleri præſuerat, ſed aliorum etiam multorum atteſtatione conſtaret, qui extremo ſupplicio ob hanc conſpirationem affecti fuerant; in eam partem inclinabat Regina cum ſuis, vt iuſtum etiam ſupplicium de Elizabetha more maiorum ſumeretur; quod cùm intellexiſſet Rex, miſertus pro ſumma ſua humanitate, tum ætatis tum ſexus iſtius Principis, ſic egit cum Regina, vt non tantùm vita ſed libertas etiam Elizabetha, ac reſtitus quoque in Aulam breui concederetur.

*Thomas
Viatus.*

*Elizabetha
maieſtatis
laſa reu.*

*Elizabetha
ſecunda
dum pericu-
lum.*

92 Vixit deinde vniuerſo ferè Elizabetha tempore, quo Maria regnauit, in domo quadã ſua, qua Hartſild vocatur, in Prouincia Hertfordienſi, qua Lódino abeſt ad triginta plus minus miliaria; quo cùm multi Hæretici ac viri turbulenti clam ad eam conuenirent, videbatur res Concilio Anglicano

non

non diſſimulanda omnino, ſed ſtatim cõprimenda; carcerum vt Regem ac nobilitatẽ Hiſpanicam, qui iam Elizabetha ſimulatione, precibus ac fraudibus decepti, impensè ei fauebant, ac patrocina- bantur, non offenderent, tantisper rem differen- dam cenſuerunt, quoad alia tandem manifeſtior conſpiratio erúperet, quod anno deinde ſequenti, menſe Martio contigit. Nam Antonius Kingſtonus eques auratus, Ricardus Vdallus, Ioannes Throgmortonus, Ioannes Danielus, Gulielmus Stantonus & alij nonnulli ſcelerati viri, ac Hæretici, inter ſe coniurauerant, & conſilium etiã ſuum cum Regis Gallia oratore, qui Londini reſidebat, contulerant, de arario Regio ex improviſo inter- cipiendo, quo magna pecuniã vis incluſa tenebatur, ad bellum Gallicum, quod eo tempore gerebatur, proſequendum.

*Ante King-
ſtonus, &
alij conſpi-
ratores.*

93 Sed cùm res per vnũ è conſpiratoribus euul- gata fuiſſet, nonnulli capti, & extremo ſupplicio affecti fuerunt; alij in Galliam diſſugerunt, vnde auxilium ſibi ad eam rem ſuſtentandam expectabant, ſi conſpiratio domi ex animi ſententia ſucceſſiſſet. Atque hinc iterum cum multis indi- cijs teneretur Elizabetha, quod iſtus quoque conſpirationis conſcia fuerit, ſeriò deliberatum fuit, an ex legum præſcripto caſtigari deberet, quod omnino cenſebant Regina conſiliarij; ſed iterum Regis eam fauor, ac Hiſpanorum patrocinium, qui maieſtati ſua à Conſilio fuerant, periclitantem protexit. Ne tamen iſti nihil agere viderentur, aut Reipub. Anglicana pericula negligere; id cenſue- runt, duos viros Catholicos ſpectatæ fidei ac no-

*Elizabetha
ſecunda per
Regem li-
beratio.*

E bilitaris,

bilitatis, apud eam domi ſuæ collocandos eſſe, qui diſpicerent quid ageretur, quinam conuentus hominum in poſterum fierent, hæcque vna re ſatis proſpectū fore Reipub. incolumitati exiſtimabāt.

Thomas
Popuſ, Ro-
bertuſ Gagi-
uſ.

94 Huius igitur decreti exequendi cauſa, miſſi eō fuerunt Thomas Popuſ equieſ auratuſ, & Robertuſ Gagiſ vir etiam nobiliſ, qui ea fide ac diligentia, qua poterant, obſeruabant, quæ palam ac publicè fiebant, ſed Elizabetha partim blanditijs ac muliebri aſtutia, partim Religionis Catholice ſimulata profeſſione, ita viros bonos deceptorat, ac ſecuroſ reddiderat; vt ipſiſ inſcijs ac nihil tale ſuſpicantibus, clām per internuncios anno nondum vertente tranſegerit cum Thoma Staffordo apud Galloſ exulante, vt repente in Angliam veniens, ſe Regem ediceret, eō quod ex antiqua Ducum Buchingamiæ ſtirpe prognatuſ fuerat, quo titulo, & Elizabethæ matrimonio (vtrumque enim fuiſſe pactum intelligitur) ſe ſatis potentes fore contra Mariam exiſtimabant.

Tho. Staf-
forduſ.

Henricuſ
Elizabethæ
conſpirator.

95 Nec ſegniter ſanè flagitium designatum executuſ eſt Stafforduſ, anno enim domini 1557. vi-geſimo quarto die Aprilis, paucis admodum comitatuſ, id eſt non ampliuſ quam quadraginta viris, è Gallia veētus caſtrum cepit maximuſ in prouincia Eboracenſi, cui nomen eſt Scaraburguſ, ea ſpe, vt vel ille ad Elizabetham ſtatim, vel illa ad iſtum partium ſuarum viribus deferretur. Sed cum ille citiſſimè Comitiſ Veſtmerlandiæ diligentia, interceptuſ, ac paulò poſt Londini, cum nonnulliſ alijs ſuæ factioniſ, capite plexuſ fuiſſet, totiſ criminis reliquiæ in Elizabetham tantum haſerunt,

haſerunt, cuiuſ illa pericula vt vitaret, per eō modo ei cecidit Regiſ Philippi in Angliam menſe præcedente ex Belgio redituſ, cuiuſ ſingulari patrocinio, iterum iam ac tertio ſupplicium euasiſt.

96 Deinde cum idem Rex ſecundò in Belgiuſ ad bellum cum Gallis gerenduſ anno, 1557. Iulij primo pr officiceſſetur, nec ampliuſ in Angliam ad Mariam vſque obituſ rediſſet; nunquam tamen deſiit ex illo etiam loco, fauore ac beneficijs Elizabetham proſequi; Comiti enim Ferenſi, qui oratoriſ loco in Angliā remaſerat, in mandatiſ dederat, vt aliquoties illam ſuo nomine inuiſeret, ac conſolaretur; mortua etiam Maria Regina, vniuerſam eiſ pretioſam ſupelleſtilem, & ingentem ferè gemmarum theſaurum, quem illa vel ab ipſo Rege, vel ab Imperatoribuſ Carolo ac Ferdinando, aliſque Principibuſ dono acceperat, ad vnam Elizabethæ petitionem munificentiaſimè dedit, licet multuſ centenaſ millibuſ aſtimarentur.

Varia Re-
ſponſio in Eli-
zabethæ
conſpirator.

97 Paucis verò ante Mariæ obituſ menſibuſ, cum Galli quatuor tantum aut quinque dierum obſidione, media hyeme Calerum oppiduſ recuperaiſſent, quod munitiſſimuſ, & inexpugnabile planè videbatur, & trecentiſ plus minus annis in Anglorum poteſtate permaſerat, tanto damniatius ac iactantentiſ permiſuſ eſt benigniſſimuſ Rex, vt quanquam nulla ſua vel minima hoc accidifſet culpa (nam manifesta Anglorum hereticorum proditione, qui ad oppidiſ præſidiuſ callidiſſimè ſe inſinuauerant factuſ fuiſſe conſtat, quod etiā à Stephano Gardinerò Epicoſo Vintonienſi homine prudentiſſimo, conſpectuſ, ac

Calerum oppidum
in Angliâ
conſpirator.

*Mia Eli-
zabetha
proditio
cōtra Ma-
riam.*

Mariæ Reginae prænunciatum fuerat) quanquam etiam cohortes subsidiarias, quas ex vicino Dunkercano oppido Rex (intellecto Gallorum aduentu) summa diligentia Caletum miserat, Angli qui in præsidio erant, perfidè recusassent; nec immunis quoque ab ista prodicione Elizabetha ipsa putaretur, quò maiorem Mariæ Reginae dolorem inureret, vitamque breuiorem redderet (quod ex eo etiam postea confirmatum est, quòd ista regnum adepta, Baronem Vventfordum Caleti gubernatorem, ac torius prodicionis caput, apud Gallos antea latitantem, non tantum non castigauit, sed magno in honore habuit) Rex tamen pro summa sua in Anglos beneuolentia, tantopere Caleti restitutionem cupiebat, vt cum clarissimam paulo post de Gallis victoriam apud Sancti Quintini oppidum consecutus fuisset, nullam planè ab eis pacis conditionem admittere voluit, nisi illa primo loco fuisset, vt Caletum Anglis redderetur, sed videte facinus, obstupescite scelus.

*Insigne
quitia.*

*Maria Sco-
tia Regina,
iure fuit
Anglia Re-
gina, cum
Elizabetha
sit spuria,
ex sorore
sua genita,
eundemque
auum &
patrem ha-
buerit.*

98 Elizabetha, ne vel tantum beneficium à sororis suæ marito, quam mortalium omnium pessimè oderat, vel ab eo Rege acciperet, quem animo iam ob Religionis morumque dissimilitudinem inimicum sibi designauerat, vel vt Henricum Gallorum Regem placatiorem sibi hac ratione redderet, qui regni sui initijs obstiterat, affirmans Angliæ regnum ad nurum suam Mariam Scotorum Reginae pertinere, eò quòd Elizabetha ex matrimonio illegitimo prognata fuisset; siue denique ex inuidia, vt Hispanorum vires hoc modò immi-
nueret, qui ex recenti victoria Quintiniana vni-
uerso

uerso ferè Septentrioni cœperant esse formidabiles: Rege inconsulto, cum Gallis de pace transigit, ea etiam cõditione, vt Caletum retinerent. Quod cum illi ad pacem quoque abs Rege obtinendam, ex Anglorum chitographis ostendissent; miratus Rex tantam leuitatem, sciens tamen nulli sua sponte fieri iniuriam, honorificentissimum etiam ipse, cum Gallis fœdus iniit, quod sanctissimè deinde semper ac Christianissimè ad hanc vsq; diem conseruauit.

99 Atque hæc Hispaniarum Regis in Elizabetham opera, dū in Anglia ac vicinis regnis subsisteret; In Hispaniam verò regressus quid? eodem planè bonitatis ac constantiæ exemplo, amicitiae fœdera per totos triginta annos summa cum patientia, iniurijs etiam maximis acceptis, tenuit, hocque non mediocri sanè multorum virorum bonorum dolore, vel aliquando etiam quærela, qui nimirum hæc in re maiestatem suam Religiosam vel scrupulosam etiam existimabant erga sceminam, quæ omnia turbabat, & quæ nullius iuris aut Religionis rationem ducebat, multasque perdi hac Regis mansuetudine occasiones Dei causæ vindicandæ, ac illam pro meritis castigandi, sed nihil horum apud Regem valuit.

*Regis pa-
tricia erga
Elizabetham.*

100 Itaque cum anno domini 1567. regni verò Elizabethæ decimo, vniuersa ferè Anglicana Nobilitas, perspectis pessimæ guber nationis initijs, inter se conspirasset, vt remedium aliquod adhiberet (de qua re antea in Cecilij detectione egimus) nunquam à regijs ministris, qui Belgio per ea tempora præerant, obtineri potuit, vt quicquam

*Regis con-
stantia in
suo fædere.*

quam opis ad eam rem præstarent, quòd Anglii voluntate Regia, ne fœdus cum Regina violasse videretur, protectum interpretabantur.

101. Anno deinde sequente, cum Northumberlandia ac Vestmerlandia Comites, Baro Dacrius alique viri nobiles ac Catholici non pauci, arma pro Religione ad partes Angliæ boreales sumptissent, tantumque populi ad se concursum haberent, ut Reginae maximas angustias illaturi viderentur, si vel mediocri externarum virium accessione fuissent commodo tempore adiuti, nullum tamen tulerunt abs Rege auxilium, eoque factum est, ut ab incepris paulò post magno Reginae emolumento desisterent.

Angli Catholici à Belgio cives.

102. Neque hoc solum fecerunt ministri Regii qui in Belgio erant, quòd Reginae satisfacerent, sed ultra etiam cum illa quereretur adhuc præiudicium sibi in eo fieri, quòd rebelles sui ac fugitivum (eo enim nomine Catholicos Hæreticam tyrannidem declinantes vocabat) ditionibus Regis reciperentur, visum est Commendatori maiori, qui illa tempestate provincijs Belgicis præfuerat, Anglos plurimos in Reginae gratiam dominij etiam Regis ad tempus prohibendos, quod anno septuagesimo quinto cum factum fuisset, biennio fere integro, per aliorum Principum ditiones errantes iterum iam ac secundo exularunt: neque prius reuertendi facultatem acceperunt, quam post gubernatoris mortem ac totius Belgij amissionem (quæ utraque illo biennio contigerant) illustrissimus Princeps Ioannes Austriacus parta iam victoria nobilissima Gemlocensi, misericordia motus

Ioan. Austriaci
Belgij re-
stituit se-
cir.

tus eos reuocavit. Exitit tamen per insignis in eos, vniuerso hoc eiectionis tempore Regis ipsius pietas, qui nunquam passus est subsidia pecuniaria, quæ ad vitæ sustentationem cuique eorum elargiebatur, cuiusque suafu aut importunitate auferri. Ex quo etiam intellectum est, aliorum potius consilio, quam sua propensione maiestatem suam insolentissimæ postulationis aliud illud caput Reginae concessisse. Hinc tamen cuique manifestum fiet quàm inuito animo Religiosissimus Rex ab istius fœminæ amicitia, quam semel amplexus fuerat recederet, etiam tunc, cum illa non tantum à Deo, ac bonorum omnium societate, fideliumque communionem, sed à maiorum etiam suorum institutis, cæterorumque Principum more, ac omnis humani iuris obseruantia, recessisset.

Mira Regis benignitas in Anglos Catholicos.

De Anglorum eiectione.

103. Quod postea etiam magis declarauit Rex anno nimirum septuagesimo octauo, cum Iacobus Geraldus Hybernus ac Thomas Stukleus Anglus equites aurati Hyberhorum omnium Catholicorum nomine suppeticas à sua Maiestate peterent, contra intolerabilem Elizabethæ fauorem, quæ Religionis causa, grauissimè totam Hyberniam diuexabat, nobilissimamque in primis Geraldinorum Comitumque Desmondia familiam, iniustissimè opprimebat, quorù calamitatis atq; exitij, etsi Rex pro sua egregia pietate & clementia plurimum dicatur misertus, subsidium tamen dare, fœderis se Religione prohibitum existimabat, eamque ob causam factum est, ut Stukleo deinde cum cohortibus nonnullis quas à Pontifice obtinuerat ex Italia redeunti, ne portus qui-

Auxilia pro Hybernia petita.

Thomas
Stukleus
Iac. Geraldus.

dem commoditas in Hiſpania præſtaretur, quæ cauſa Stukleo fuit, vt Hiſpania prætergreſſa Vliſiponem ſe contulerit, & inde Luſitania: Regis inuitatu in Africam deſlexerit, vbi etiam mortem obiit. Iacobo verò Geraldino anno ſequenti auxiliares copias ſecundò petenti, Rex iterum negauit, quoad tandè Alexandro Segæ nuncio Apoſtolico Pontificis nomine multoties ſupplicanti, exiguam quandam Cantabrorum ac Gallæcorum manum conceſſit, ea conditione, vt ſuo eos arbitratu quò vellet, in cauſa Catholica ſubſidium tranſmitteret.

104 Atque hanc tuendæ amicitia cum Elizabetha, quam illa ſapiffimè fregerat, ſecurus eſt Rex ſeueritatem atque conſtantiam, ad annum uſque octuageſimum octauum, hoc eſt per annos amplius triginta, quando infinitis propemodum iniurijs laceſſitus, ac Religionis cauſa afflictiffimæ commiferatus, expeditionem illam maritimam parauit, de qua loquitur & quaritur Regina Ediſtum, de qua ipſius ſucceſſu tantopere gloriatur, & de qua mihi quoque deinceps commodior dabitur dicendi locus.

Elizabetha
in Regem
retributio.

105 Cæterùm interea contemplemur, ſi placet, quidnam Elizabetha tandem Regi Catholico pro vniuerſa hac quam dixi, beneuolentia, beneficentia, ac conſtantia repèderit; diſpiciamus qua menſura ad regulam Euangelicam remenſa fuerit: Ac primùm quidem, vt illud ſilètio prætereat, quòd ſupra memoratum eſt, de ſecreta illa ac præprope-
ra cum Rege Gallia, dum bellum adhuc arderet contra hunc Regem, pactio: hoc enim fortaiſ-

ſis

ſis vel inconstantis vel cupidi vel leuis animi ac ſæminei potius argumentum quibuſdam videri poterit, quàm nequiſſimi, peringrati tamen certè non potuit non eſſe, tam recenti adhuc tantorum beneficiorum acceptorum memoria.

106 Sed quæ inde ſecuta ſunt Elizabethæ actiones facilè declarant, quoniam ex fonte prima iſta emanarint: Statim enim poſt Regis in Hiſpaniam diſceſſum, omnes illa conatus ac animi neruos eò intendit, vt regiones Belgicæ ſeditionibus turbarentur, ac primùm quidem immiſſa hæreſi Gueſſiorum (id eſt Balatronum nomen quod, contra Regis Ediſta Catholica, ſeditioſi quidam ex vulgi ſece arripuerunt) deinde verò texente telam Elizabetha, robuſtiores etiam nonnulli in hanc ſe quoque ſentinam ingurgitarunt. Princeps nimirùm Auraius, & Ludouicus eiufdem frater, Comites etiam Egrmondanus & Hornenſis eodem viſco illaqueati, quibus omnibus, Regina Angliæ & conſilia ſemper, & animos & vires ſubminiſtrauit; perfidia ſanè in Regem tum perfidia tum etiam hoſtilitate, quanquam verbis illa rem negaret, quæ vniuerſo mundo factis ipſis pateret, quouſque tandem ex rebus geſtis Ducis Alenconia ſe manifeſtaret, quem orbe toto inſpectate in Belgium ex Anglia miſit, eoque miſerè paulò poſt extincto, vt facinus illa ſuum nihilominus proſequeretur, anno demum octuageſimo quarto, poſt Antuerpiam iam per Ducem Parmenſem glorioſiſſimè recuperatam, ac res rebellium in apertum diſcrimen adductas, ne Hollandia quoque ac Zelandia cæterarum prouinciarum exemplo ad Regis obedièti-

Belgi
moſto.

Ducis A-
lenconia in
Belgium
impulſus.

E 5

redi

redirent, publicè se interponendâ, ac bellum apertum suscipiendum censuit.

Latrocinia
maritima
Regina.

107 Atque hæc in ditionibus Regis Belgicis, neque tamen minus sedulam aliis quoque in locis operam nauabat Elizabetha, vt Regi incommodaret, maximè verò latrociniiis maritimis, de quibus his ipsis verbis perscriptum reperio in Ioannis Stou annalibus Anglicis, qui Regine priuilegio imprefi habentur. Anno domini (inquit) sexagesimo septimo, supra millesimum & quingentesimum, mense Ianuario, Regina Maiestas quatuor e suis nauibus quingentis militibus armari præcepit, eisque Gulielmum Hofstoke scutiferum præficiendum, cui etiam in mandatis Maiestas sua dedit, vt quoscunque possit ex Regis Philippi subditis, sisteret, ac bona eorum prebenderet, quod ille pro officij ratione diligenter executus, die vndecimo deinde sequenti Martij, naues vndecim Hollandicas Londinum adduxit, magna vinorum aliarumque rerum copia onustas, quæ omnia Regina sibi retinuit, dimissis Flandris qui nauibus preerant: Die verò vicesimo octauo eiusdem mensis Martij, cum idem Gulielmus in quatuordecim ingentes naues onerarias incidisset, quæ ex Lusitania soluentes, non exiguam comæreus abundantia, bonam etiam argenti Hispanici copiam in Belgium deferebant, prælium acerrimum cum eis inijt, & post duarum horarum pugnam, octo ex ipsis se bonaque sua dederunt, quæ partim Londinum, partim Haruicū, (quæ per Tamesim fluuium ob molis magnitudinem deduci naues non poterant) pertractæ fuerunt, atque Regio fisco adiudicata. Hæc Stou in annalibus de Elizabetha in Regem gestis ante viginti & quinque annos, ne quis recentem putet eius esse inimicitiam.

108 Per hæc eadem ferè tempora, vel anno sal-

tem

rem sequente, in copiosam illam pecuniâ regia summata inuasit Regina (sexcenta enim millia excelsisse dicitur) quæ Regis nomine per mercatores ac trapezitas Genuenses ad belli Flandrici necessitates, itinere maritimo transmissa, per ipsam intercepta ac retenta fuit, eo scilicet colore, quod nõ ad Regem ipsum, sed ad Genuenses pertinuisse affirmaret.

Pecunia in
tercepta.

109 Atque his prædis inescata, tanquam leana quæ iam sanguinem hauisset, omnibus omnium deinde inhiare bonis, ac latrocinia manifestè exercere cœpit; præcipuè tamè semper in Regem Hispania, quod cæteris esset opulentior, Piratas suos ac prædones armavit: hinc enim Franciscus Dracus ad Indias orientales, ac mare, quod de Sur vocatur, progressus, plus quàm decies & quinquies centena millia anno domini octuagesimo reportauit; nec multò mitorem egit prædam anno sequente Canditius, vt alios plurimos minoris nominis latrunculos præteream. His deinde successit Antonij Lusitani Patrocinium ac incitatio, vt in Regis ditiones quaque versus incurteret, quibus, quantum molestia & expensarum Regi accesserit, facile est iudicare.

Pirata.

Dracus
pirata.

Canditius
Pirata.
Antonius
Lusitanus.

120 Postremò pernotum est quid insolentia ac tyrannidis, Franciscus Dracus annis sequentibus, octuagesimo nimirum sexto & septimo, tum apud insulam S. Dominici, tum etiam apud ciuitatem Gaditanam ausus fuerit perpetrare, quantas prædas abegerit, quanta damna intulerit quas, arrogantia ac superbia notas, homuncio contemptibilis, Hispanico solo impressas reliquerit, ita vt Regem

Regis im-
pulsio ad
vindictâ.

tan

tandem etiam nolentem ac perinuitum ad rem vindicandam non tantum excitarint, sed impulerint planè & coegerint. Et tamen sanctissimè affirmat hoc Edicto Regina, nihil quicquam se egisse, neque ullam omnino offensionis ansam præbuisse, sed omnia Christianæ reipublicæ mala à sola Regis cupiditate proficisci, ea videlicet veritate, quæ Catholicos omnes rebelles, ac sacerdotes Dei, proditores Patriæ, suamque religionis Calvinianæ doctrinam, purum Dei Euangelium scæmina veridica & verecunda pronunciat.

Caput 2.
criminationis in Regem.

Regis ditiones.

III Atque hæc sunt istorum quidem Principum ad se inuicem vtrinque gesta: videamus modò quid vterque cum proximis quid cum vicinis egerint, quemadmodum se ad alios gesserint, qua fide, qua constantia, qua æquitate vixerint, nam hoc fuisse secundum criminationis caput, lectoris è memoriæ excidere non potest. Ac regi quidem Philippo, quis pro imperiorum amplitudine vicina Regnum enumerare voluerit: ei certè non solum Europam verum magnas etiam Asiæ Africaque partes, tota præterea Indias his longè ampliores, ac spaciosiores, nominare necessè fuerit; verum tamen ut vniuersi communi ea tantum attingamus, quæ obuia cuique sunt, & quæ sub oculos omnium posita; ab oriente certè partim vicini, partim subditi Regis sunt Itali, à meridie eadem planè distinctione Africani, ab occidente Lusitani, atque Hiberni, à septentrione verò Galli, Flandri, Angli, Scoti, ceterique. Cum his omnibus populis qua lege vixerit, atque tractauerit Rex Hispaniarum, toto triginta ac septem annorum spacio (nam plurimum etiam annorum regno

gno, multòque iustius quàm Elizabetha gloriari potest) non opus est verbis explicare cum oculis res teneatur, ac testis sit vniuersi ferè orbis theatrum.

III In Italia enim post hominum memoriam, nunquam aut tanta pax aut tam diuturna ac secura quies, quàm huius Regis dominatu visa est; cuius cum pietate & moderatione, tum prudentia etiam & auctoritate non tantum subiectos in officio, verum etiam ceteros omnes Principes in summa inuicem concordia conseruatos videmus. Asianos verò & Africanos, Turcas & Mauros si percontemur, nullam audiemus querelam, qua vel ruptum fœdus à Rege Philippo, vel iniuriam illatam, vel ius vllum Regnorum paci sue violatum, cauentur. Si Lusitanos adeas, fateor Regnum illud partim armis, partim Nobilitatis conatu ac industria temporibus nostris coronæ Castellæ adiunctum esse; sed qui è genere Lusitana citra animi perturbationem hac de re loquuntur, & suarum legum peritissimi sunt, summo illud successione iure factum esse affirmant; & qui historiam omnium diligentissimè, de horum Regnorum adunatione collectum hac tempestate in lucem edidit (cum non Hispanus sed Genuensis natione sit, & ceteris quandoque in rebus, in Hispanos durior) hoc tamen in negotio, de successione iure ad Regnum Lusitiæ, tantum non moderatum & iustum, sed anxium etiam & scrupulosum fuisse Regis optimi animum demonstrat, adè vt rei examinanda nullum ferè modum, aut finem fecerit, ceterorumque omnium iudicio doctissimorum hominum

Cum Italia.

Cum Asia.

Cum Africa.

Cum Lusitania.

Hier. Franchi historia de vniione regnorum Lusitiæ. & c.

hominum prius satisfactum fuerit, de causis fugi-
stitia, quam vnius Regis conscientia satisfieri po-
tuerit, & recepto deinde Regno (quanquam vt di-
xi, non sine armis, propter quorundam hominum
improbiorum seditiones): quam amanter tamen,
quam piè, quam paternè gentem illam vniuersam
complexus sit, quantisque eos beneficiis, & amo-
ris sui & fiducia testimoniis, non domi tantum, sed
apud Indos etiam, Arabes, Æthiopes, Brasilijs,
aliasque nationes ornauerit, vniuersi mundi oculis
perspicitur.

*Cum Hiber-
nia.*

113 Cum Hibernis verò quemadmodum Rex
egerit (qui aliqua etiam vicinorum pars cen-
fendi sunt) nō est quod verbis explicare incipiam, cum
factis res constet: nunquam enim illi vel portu, vel
accessu, vel commercijs, vel amicitia Hispanorum
prohibiti sunt, quanquā Regina sint subditi, & in-
de iure etiam gentium, obnoxij sanctiōibus eis-
dem, quæ in inimicos Anglos lata sunt. Cum An-
glis & Scotis vt se Rex gesserit, iam dictum est su-
perius, & multitudo sanè eorum qui hodie etiam
ex vtraque gente maiestatis suæ munificentia su-
stentantur, satis declarat, quo animo in has natio-
nes semper extiterit, in primis verò Rex Scotia, si
gratus esse voluerit, indicia non pauca, neque ob-
scura, singularis cuiusdam in se Regis beneuolentiæ
recolere poterit, quam per infantia, pueritæ, eph-
ebia, adolescentiaque suæ tempora expertus est,
quaque ad insignem quandam fortunæ suæ magni-
tudinem se libuisset, licuisset vti.

*Regis cum
Gallis ami-
citiæ con-
suetudo.*

114 Ad Gallos verò si nos conuertamus, quibus-
cum raro Patrum memoria pax diuturna Hispani-

extite-

extiterat, ob vtriusque imperij magnitudinem, ac
amulationem: perillustre sanè, & insigne pietatis
Regiæ ac moderationis elucet exemplum, quod
primum illud post bella acerissima cum Henrico
II. Rege percussum fœdus, tanta Rex Philippus fi-
de, tantaque constantia ad hunc vsque diem inuiol-
abile conseruauit, vt alternatibus deinde tot Re-
gibus, ac mira rerum temporumque in Gallia vi-
cissitudine succedente, qua Rex Hispaniæ ad com-
modum fortè suum vti potuisset, nunquam tamen
vel transuersum digitum à sincerissima amicitia
regula discedere voluit, sed vel laesus etiam aliquā-
do (vt ex improbis Alenconij Ducis factis manife-
stum est) Gallicanis semper Regibus, vt cōsilio &
auctoritate, ita opibus etiam atque copijs, cum o-
pus esset, adesse non destitit, nequè vnquam exin-
de opus fuit primum illud Henrici fœdus, cum fi-
liis renouare, quod sapè tamen fecit Elizabetha, &
sapius fregit, vt ex ipsis Annalibus Anglicanis pa-
ret, præsertim verò anno 64. & 71. quibus Stous
historicus nouas Regiæ suæ cum Galliæ Regibus
describit confœderationes.

115 Sed audiamus si placet scriptorem Gallum,
hac ipsa de re loquentem. Anno domini millesimo
quingentesimo quinquagesimo nono (inquit Genebrardus
in chronica) septimo nonas Aprilis, inter Gallum & Hispani-
am inita pax, qua hodie etiā fruimur. Et postea in an-
ni sexagesimi noni rebus gestis dicit, Ad tertium bellum
ciuile in Francia mittitur à Rege Philippo in Gallia Regis
subsidiū, Comes Mansfeldius cū magno Burgundionū auxi-
lio. Et paulò antè, cū de secundo bello ciuili ageret,
anno 1567. dicit, Comes Arembergius è Belgio in Galliam
venit

*Genebrar-
de testimo-
nium de
Regis Phi-
lippi et
Gallorum
amicitiæ.*

Anglorum
perfidia.

venit cum auxiliariis copijs, à Rege missis in Catholicorum subsidium. De Anglorum verò amicitia quid dicat idem scriptor videamus. In medijs (inquit) his Galliarum tumultibus, Angli se iungunt Hugonotis, id est, rebellibus, Normandiam vastant, fortissimum maris portum Gratia occupant, à mense Septembri anni sexagesimi secundi, ad finem Iulij anni sequentis, è quo præsens non exierunt, quàm gravissima peste inde discedere coacti sunt, quæ discedentes in Angliam usque comitata est, ita ut Londini solum, eò anno plus viginti millia hominum perierim. Hæc Genebrardus: & ista de Regis erga Gallos benignitate, fide, atque amicitia sufficiant.

Regiones
Belgica.

116 Restant tantum Regiones Belgicæ, quæ videlicet in Regis sui obedientia persistenterunt, cæterarum omnium totius mundi provinciarum felicitatibus sumæ sunt habitæ, ob ingentes opes, cæteraque commoda quibus affluebant, ita postquam hæresis infectio, & Elizabethæ stimulatione, suâque infelicitate ab eadem recefferunt (quod ad eiusmodi flagitia consequens esse solet) omnium malorum ac calamitatum genera perpeffa sunt, dolente vehementissimè ac commiserante Rege, nec ullum modicum, modumve aut rationem prætereunte, qui tanto incendio occurrere posse iudicaret. Nec ullum unquam existimo Regem fuisse, qui tot suavitudinibus ac mansuetudinis vias cum subditis aggressus sit, quot Rex Philippus cum Flâdris est usus. Hinc enim tot colloquia & exhortationes, tot indulgentiæ ac veniæ concessiones, tot pacificationes, toties armorum depositio, Hispanorum ex provincijs revocatio, arcium ac civitatum in ipsorum subditorum manus traditio, quorum nihil ferè profuit

fuit nisi ad maiora scelera. Illud solum sibi saluum ac integrum Rex pietissimus postulavit, ut religio Catholica, in qua illi nati, ac educati fuerant, quàmque à patribus suis religiosissimè traditam, acceperant, cuique ipse in Regni inauguratione (illis ipsis postulantibus) obedientiam omnem & cultum, solemni sacramento promiserat, inviolata conservaretur. Contra planè quàm Regina Angliæ, quæ subditos suos omnibus inuoluit miseriis, ut è paternæ, auitæque Religionis ac disciplinæ possessione deturbet, quam ipsa quoque defendendam perfidiosissimè aliquando in se receperat.

117 Diximus de Rege, ut se habuerit cum proximis & vicinis, tum etiam cum subditis, videamus modò quid simile habeant Regina res gestæ, ac primùm qui eam de mansuetudine in subditos nihil mihi dicendum erit, cum tot eorum exilia, fuga, carceres, & mortes (satis me tacente) loquantur, qualis illa in domesticos extiterit; nec iterùm repetam quæ in Regem Hispaniarum suâque ditiones egerit, quot afflixerit, quot bonis omnibus evertit, quot & quantis exitium attulerit. Abundè enim hoc ex eis quæ iam dicta sunt perspicere potest. Calamitates etiam Flandricæ manifestè id testantur, quarum omnium illa post Diabolum, præcipua sine dubio extitit causa.

Regina factorum
paratio.

118 Dicam igitur de Gallis & Scotis tantum, quorum illa proxima cum sit, & medio quasi intervallo inter utrumque Regnum confidens, utriusque tãquam Erynnis quædam funestissimas certè asperfit clades, atque in Gallos quidem, statim

Acta in
Gallos.

ferè à morte Henrici II. Regis, & secundo sua tyrannidis, anno 1560. ea specie bellum mouit Elizabetha, quòd in Scotia, ad Regni illius tutelam, pro Maria Regina, Francisco secundo Gallie Regi nupta, nonnullæ cohortes confedissent, quos illa partim Anglorum, partim Scotorum hæreticorum, quos sibi sociauerat, exercitu, paucorum mensium molestiis fatigatos, è regno Scotiæ excedere cœgit,

*Elizabetha est mul-
tari conspirationis in
Reges Gal-
liae princi-
palis caus-
sa.*

119 His actis, omnem suum conatum ad Galliam ipsam perturbandam conuertit; ac primò per Oratorem suum, Nicolaum Throgmortonium, Equitem auratum, hæreticum accerrimum, ac vasti ingenij hominem (quem Cecilius callidissimè in hæc legationem extruserat, ne dominiùm cresceret, sibi que æqualis, foret) considerationes cum Admirallio Collinio, Comite Montgomerio, Principe Condeo, aliisque Gallie Hæreticis iniit, vt arma sumerent vnde statim: secuta est illa nefandissima conspiratio, quam conficij etiam Caluino & Beza, factam esse Genebrardus affirmat, qua Franciscus Rex cum vxore, & Regina Mater Catherina, cum reliquis tribus liberis ad mortem designabantur; hæc nono. calendis Aprilis anno 1560. singulari Dei promittentia detecta, tantorum Principum consultum est incolumitati, ac nonnulli conspirationis conficij, grauissimis supplicijs Amboesia plectuntur scelerum tamen primarij Principes, cum se detectos animaduernerent, furere cœperunt, & diuersas vbique ciuitates arcesque occupare, spiritus sufflante, facesque subministrante Elizabetha;

zabetha; qua ipsa etiam vt aliquid per se ageret, Normandiam vastat, vt supra ex Genebrardo ostensum est, portumque munitissimum, qui Gratiæ portus, vulgò nuncupatur, ad fluminis Sequanæ ostium situm, occupat, Lugdunum, Aurelia, Rothomagus, nobilissimæ ciuitates primo statim impetu ab hæreticis Gallis intercipiuntur. Rex Nauarraus, Duces Niuernensis ac Guisianus, Marscalcus Santandreanus, alijque ductores Catholica partis interficiuntur: Dux Mômorantius capitur, & denique Genebrardo teste, Gallia hoc vnico anno plus calamitatis pertulit à suis Hæreticis, quàm omnibus bellis superioribus, ab externis hostibus pertulerat; qua omnia Elizabetha molitionibus tribuenda sunt, dum interim tamen fœdera cum Gallorum Regibus haberet.

120 Atque hæc in primo incendio ciuili per ipsam excitato præstitit, contra Franciscum II. Gallie Regem, quo paulò post præmaturè mortuo, non minus contra duos fratres qui ordine ei in Regno successerunt (Carolus nimirum atque Henricus) conata est, licet cum vtroque fœdera quoque noua, & de nouo iurauerit. Nam contra Carolum 9. duorum bellorum ciuilium funestissimorum, non tam particeps quàm princeps fuit, anno nimirum sexagesimo septimo, quo, in conflictu Dionysiano Mômorantius Franciæ Connestabilis cæsus fuit, & sexagesimo nono, quo in prælijs Iarnacensi & Marcotiano, Princeps Condeus, Comes Bipontinus, alijque proceres perierunt. Et tandem coniurationis illius, qua anno quoque septuagesimo secundo, in nuptijs Regis Nauar-

*Regina 4.
bellorum ciuili-
um causa
in Gallia.*

raei executioni mandari debebat, de qua scribit Genebrardus his verbis; *Regis Navarra nuptia excepit dies Bartholomeanus ob quandam in Catholicos Principes coniurationem.* Cuius coniurationis consciam quoque fuisse Reginam Angliæ ex eo sanè coniectura sumi potest, quòd Montgomerium Comitum, qui ex præcipuis fuit conspiratoribus, è Gallia in Angliam fugientem, non solum amicè, ac honorificè accepit, sed pecunia etiam & militibus, & classe insuper armatarum, ad insulas quasdam Regis intercipiendas remisit, ubi captus tandem biennio post, Lutetiæ publicè securi percutitur.

*Acta in
Henricum
III. Gallia
Regem.*

121 Còtra Hèricù verò 3. qui Carolo successit, partem quoq; habuit Elizabetha primis illis initiis in quarto bello civili Gallico, quod anno septuagesimo quinto cœptū est, vnde & Casimirū Comitis Palatini fratrem inde decedèrem, & à Duce Guisiano profligatū, magno apparatu in Angliam recepit. Et anno sequènte cum ad Catholicorum Gallorum petitionem Edictum pacificationis cum hæreticis in conuentu ordinum Blesensi abs Rege reuocatum perspexisset, non nihil sibi timens ne Henricus Caroli fratris vestigia sequeretur in persecutendis Hæreticis, pacem cum eo renouat, sed eadem planè fide qua ante cum cæteris. Nunquam enim exinde destitit, nunc fratrem eius Franciscum Ducem Alençonium hominem inquietum & ambitiosum, nunc Regem Navarræ, nunc alios in eum armare, quousque tandem hominis imbecillitate perspecta, ipsum quoque sibi eripere, & in optimos quoque & sibi fidissimos incitare niteretur. Præcipuè verò in Principes familiae Lo-

*Familia Lo-
tharingica.*

tharin

tharingicæ, quam ista ob religionis Catholicæ ardorem gloriæque virtutis bellicæ, semper sibi inuisam habuit. Atque hac arte tantum apud Regem illum infelicitissimum tandem prævaluit, ut ipsum, regnumque suuditus euertèret, omnemque nationem Gallicanā ijs calamitatibus inuolueret, quibus nunquam, opinor, à condito Francorum Regno, perpeffa est funestiores.

122 Sed insigniora sunt adhuc viciniora opera, quæ Regina Angliæ in Scotiam, proximius sibi coherentem exercuit; cum enim Scotiæ Regnum eadem omnino insula, nullo interiecto mari cum Anglia continetur, faciliori transitu quæcunque veneti vis transfundi potuit. Cùm igitur Elizabetha ad Regnum euecta, Scotiam pacatam catholicamque inuenisset (gubernante Maria Iacobi Regis quinti defuncti vidua, filia suæ Mariæ nomine, quæ Franciscò secundo Regi Gallia nupta Lutetiæ viuebat) ferre non potuit Regnum tam vicinum, & feminis etiam subiectum, suis quoque consiliis ac præstigijs non turbari. Itaque statim bellum illuc transferendum decernit, eo colore, quo iam diximus exturbandi nimirum inde Gallos (horum enim nonnullam partem Maria gubernatrix Guisiani Ducis soror ad suum & fidei Catholicæ præsidium aduocauerat) sed re vera ut hæresim eò immitteret, omniaque misceret, & Scotos inter se divideret atq; committeret; factiones sibi in eo regno adiunaret, Reginā tam matrē quam filiā (quod postea successit) seditionibus opprimeret, cuncta denique in eam confusionem ac perniciem impelleret, quam postea miserando planè spectaculo vidimus.

*Gesta Re-
gina erga
Scotos.*

Hamiltoniorum familia in Scotia.

123 Ad hæc tamen prima initia rectius constituenda, cum aliqua sibi parte ac factione opus esse inter ipsos Scotos animaduerneret, & familia Hamiltoniorum locum principem inter ceteros; post regiam, teneret (cuius caput erat Dux appellatus de Chateley) egit Regina verusitissime per oratorem suum Nicolaum Throgmortorum, cum Comite Aranco Ducis prædicti filio primogenito (qui in Gallia per ea tempora apud patris ducatum, qui ab Henrico II. Rege ob Maria nuptias donatus fuerat, morabatur) ut spe nuptiarum ipsius Elizabethæ Gallis relictis in Angliam statim euolare, & inde in Scotiam, ut patrem suum cum Anglis ad Gallos eiciendos, ac religionem Catholicam demoliendam coniungeret. Quod cum ille infeliciter effecisset, & mirè aliquandiu tumultuatus in Scotia fuisset, scribit de Maria gubernatrice Genebrardus his verbis: *Regina Scotiae Maria Guisiani olim Ducis filia, inter hos motus Edenburgi, tædio ac curis moritur.*

124 Dux verò Hamiltonius, qui Anglis ad religionis euertendæ flagitium adhæserat, cum primò principatum suum in Gallia hac de causa amisisset, à ministris deinde Caluinianis mirificè domo exagitatus, atque proscriptus, & à Regina Angliæ per exercitum afflictus, miserrimè tandem contabuit, & nulla vnquam, opinor, familia maiores postea ab Hæreticis iniurias accepit, quàm in Scotia, iusto Dei iudicio Hamiltonia, à cuius etiam amicitia, ut dixi, Regina Angliæ breuissimè resiliens, familiam ei contrariam ac inimicam; nempe Duglassorum, perpetuis auxilijs contra illam ar-

Familia Duglassorum.

mauit,

mauit, quoad vniuersam ferè euerterit. Comes verò Araneus Ducis filius, qui actor fabulæ extiterat, cum se ab Elizabetha delusum cerne- ret, furore correptus in maniam incidit, quæ ipsum postea ad hunc usque diem funibus confictum miserrimè quidem, sed meritissimè tamen tenet; atque hæc initia fuerunt Reginae operum in Regno Scotico, quò plusquam duodecim Anglorum militum millia adduxerat, ut principum honorificentius, hæresi Caluinianæ profeminandæ hac ratione daretur, cuius fructus sequente narratione manifesti fiunt.

125 Mottuo Franciseo II. Galliarum Rege, Maria coniunx, Scotiae Regina, ad reprimendas bel-
Regina Scotiae deceptio & ruina.
lorum ac hæresum flammæ, per Reginam Angliæ domi excitatas redeundum sibi statim in Regnum suum iudicauit; quam rem suspectam habes Elizabetha, suasit Mariæ, ut pacis constituen-
da ac conservanda causa, religionis negotium liberum cuique in Scotia relinqueret, & ut Iacobi Stuarti hominis perditissimi, qui ex patris concubitu illegitimo, frater Mariæ nothus erat, consilio præ cæteris vteretur. Cui rei cum illa infeliciter assensisset, & Iacobo isti auctoritatem summam, Comitisque Muirauia dignitatem, ac titulum attribuisset; Hæretici nihilo secus in seditionibus mouendis persisterè, omniaque turbare Iacobo Duce perrexerunt. Tunc Maria (serò licet) penitentia ducta, quòd initio statim Hæreticorum fraudibus non restitisset, cum vndique se periculis circumseptam videret, consilium cepit de matrimonio ineundo cum Darleo iuvene no-

F 4

bilifsi

bilissimo, ex antiqua Anglorum Scotorumq; stirpe regia prognato, hac enim ratione firmiores suas vires reddituram se existimabat.

126. Hac re in Anglia nunciata, Elizabetha rem grauius accipiens (non enim volebat ex Maria prolem extare) Comitissam Lenoxiam Darlei matrem, licet sanguine sibi coniunctissimam, carceri tradit, in arcem nimirum Londinensem, vigesimo secundo die Aprilis, anni sexagesimi quinti, ex qua non nisi post filij caedem dimitti potuit. Curauit etiam in Scotia vt Haeretici, sine mora arma caperent, Regnam apud plebem traducerent; & vt nullum scelus intentatum relinqueretur, Darleum ipsum aggrediantur, vt à Regina vxore mendacijs quibusdam confictis abalienarent, affirmantes Dauidem quendam Secretarium nimiam apud illam in gratia esse. Quibus calumnijs leuissimum iuuenis animum eò permouerunt, vt ipso consentiente, Regina verò inspectante; Dauid à sicarijs, ipsius Regis pugione, immanissimè trucidaretur: sed perspecto Darleus errore, redijt paulò post cum Regina in gratiam, & coniunctis viribus, ambo in confæderatos ducunt exercitum, fugant haereticos: alij in Angliam se recipiunt; alij capti, supplicio afficiuntur, renouatur pax cum Anglia non diu duratura, interim tamen per aliquot menses respirauit Scotia.

*Regis Scotie
natus & pater
caes.*

127. At decimo quinto die Iunij sequentis anni, peperit Maria Darleo filium, Iacobum VI. nomine qui modò Rex Scotiae est, cuius rei nuntio multò grauius quàm antea matrimonij, perculsa Elizabetha, statuit omnino securim ad arboris radicem

dicem ponendam esse, quod vt commodius fieret, amicitias simulat, offertq; se vt infantem de fonte suscipiat. Ad quam rem Comitem Bedfordiensem Anglorum procerum haereticissimum, cum muneribus in Scotiam mittit: dat in mandatis quaerant fieri citò, peragitur baptisma exeunte mensè Decembri, recedunt Angli; quibus vix Scotia egressis, Februario nimirum mensè ineunte, occiditur statim Darleus infantis pater in lectulo, Haereticorum quorundam armata manu, dum Regina Dei prouidentia cum paruulo abesset. Quò scelere euulgato, vtrinque statim ad arma concurrunt, cumque Haeretici, qui auctores sceleris extiterant, inuidiam rei in Regnam ipsam conijcerent, viribusque paratiores essent; facile effectum est vt Regnam calumnijs armisque oppressam, in potestatem suam breui tempore redigerent, quam comprehensam in arcem fortissimam, cuius nomen Lochleven compingunt; maiestatis regiae ornamentis spoliant, filiumque infantem in matris iniuria, Regem denunciant, celeberrimo sanè flagitio, de quo scribit his verbis Ioannes Stous in Annalibus Anglicis.

128. Die vigesimo nono mensis Iulij, anni 1567. post concionem habitam, à Ioanne Knox Scoto, in Ecclesia Sterlingana, insignitus fuit corona Regni Scotiae. Carolus Iacobus Princeps, Henrici Darlei ac Mariae filius, cum annum vnum, ac quadraginta dies etatis haberet, Episcopus Akelleius cum duobus superintendentibus coronam capiti imposuerunt, Iacobus Nothus, Comes Murraviae declaratus est Regens totius Scotiae durante Regis pueritia. Comes Mortonus & Baro de Hume iuramentum pro Rege acceperunt,

*Regis Scotie
sacrilegia
mauguratio
contra
matrem.*

perunt, eum nimirum regnaturum ac gubernaturum esse in fide, timore ac amore Dei, & illam Religionis formam defensurum quae tunc in Scotia praedicabatur, & non aliam, omnesque huius Religionis aduersarios persecuturum. Haec Stous, cuius postremae clausulae verba, satis indicant quam de causa, haec impijssima tragedia instituta fuerit, ut infantis scilicet aetate ad omnium haeresum licentiam introducendam, Elizabetha per Iacobum Nothum abuteretur.

Regina
Scotia in
Angliam
aduertus.

129 Atque Regina quidem Maria, hac tam insigni iniuria accepta, cum paulo post ex arce qua tenebatur ex insperato euasisset, bellum iterum renouat, satisque virium habituram breui videbatur ad rebelles castigandos, si rem constanter persecuta fuisset. Sed cum ipsa euentum ancipitem iudicaret, nec vellet tantum humani sanguinis effundi, continuis etiam Elizabethae vocibus à bello reuocata, & fauissimis promissis ad Angliam inuitata, accepit tandem infelicissimam conditionem: & eò profecta est, quò ubi quam primum pedem posuit, Elizabethae iussu comprehensa, per viginti plus minus annos in carcere detinetur, quousque factis tandem criminationibus oppressa, capite demum mulctatur, contra ius gentium ac omnem dignitatem regiam.

Scotorum
miseri in-
ret se tu-
milis &
ezdes.

130 Post hoc Scotorum in Reginam suam legitimum optinamque insigne flagitium, haeresumque tanta impietate stabilitam, mirificis seditionum procellis inter se iactati atque collisi fuerunt. Iacobus enim Nothus Murrauiæ Comes, Regis gubernator, seu tyrannus potius, breui postea ab Haeretico quodam suae sectae occiditur, cui cum Eliza-

betha

betha consilio, quae haec omnia moderabatur alium ex Anglia substitueret (Comitem nimirum Lenoxium) praesidio etiam militum ad custodiam addito, intra annum tamen & dimidium, ipse quoque per simili Dei iudicio interfectus fuit. Cui cum tertio loco Comes Mortonus Haereticus, & ceteris non minus sceleratus, qui impium iuramentum loco Regis acceperat, suadente Elizabetha suffectus fuisset; ipse aliquibus post interiectis annis, ipsius Regis adhuc pueri iussu, gladio peremptus.

131 Ex hoc tempore quo filius contra matrem tam manifesto Haereticorum scelere, Regni solium arripuit, Elizabetha consilij omnis factique Princeps, nunquam destitit continuis bellorum ac seditionum turbinibus afflictissimam Scotiam, nunc per Anglos, nunc per Scotos ipsos exagitare. Et bis quidem aut ter, missis exercitibus suis, exiguo temporis intervallo omnia miscere ac crudeliter post Reginae Mariae eiectionem vastauit, primum anno Domini septuagesimo, quo tempore quantas strages ediderint milites Anglicani in Scotos Catholicos ac Mariae Reginae fautores & subditos, ex ipsis potius Angliae annalibus, quam meis verbis explicandum iudico; sic igitur scribit Ioannes Stous ad annum quem dixi.

Scotia per
Elizabetham
vastata.

132 Die 17. Aprilis Comes Suffexius gubernator generalis pro Regina, ad partes Boreales Angliae, cum Barone Hunsdono, Beruici capitaneo, & Gulielmo Druceo Equite aurato, eiusdem loci supremo Marescalco, viribus omnibus congregatis, hostili modo ingressi sunt Scotiam, ubi omnia flammis dederunt, omniaque oppida, castella, arces, villulas & domus euerterunt, spoliarunt, combusserunt, ac solo equarunt

Comitis
Suffexij in
Scotia ex-
pediit an-
no 1570.

aequarunt, quæ villo modo ad inimicos pertinebant, quousque ad arcem Mossensem peruenissent, quam vi etiam captam flammis tradiderunt, cum vniuersa regione vicina quæ eis patebat, &c.

Ioannis Fosteri expeditione.

133 Die vero decimo octavo Aprilis, Ioannes etiam Fosterus Eques auratus, mediorum confinium inter Angliam Scotiamque custos, alio exercitu per aliam viam ingressus, omnia similiter ex omni parte vastabat, arcem euertebat, domos comburebat, & totam denique regionem infestabat, nominatim vero arcem de Fernhaist destruxit, & omnia alia quæ ad Baronem de Fernhaist pertinebant, depulabatur, & quæ ad Hamiltonios, qui Reginae Mariae amici habebantur.

Expeditione Baronis de Scrope in Scotiam.

134 Eodem tempore Baro de Scrope occidentalium confinium custos, per tertiam viam cum exercitu ingressus similiter faciebat atque ceteri, multosque Scotos interfecit, aliosque captiuos abduxit, & in hoc itinere plusquam quinquaginta arcem munita sunt capta, vltra quam trecenta oppida & villa combusta, euersa, ac solo æquata, nec ausi sunt Scoti vel semel exercitibus nostris se opponere, licet Dux Hamiltonius apud oppidum Liscoum esset cum exercitu: nostris autem exercitibus coniunxerunt se Comites, Lenoxius, Mortonus, Glencarnensis, Marrensis, alique proceres Scotia, qui à Regis partibus contra mare stabant.

135 Die 26. Aprilis, Comes Suffexius per obsidionem accepit arcem de Hume pro Domina nostra suprema Regina Anglia, & electis Scotis qui erant numero 168. eorum loco collocavit Anglos. Die 27. Maij Gulielmus Drureus Castellum Hamiltonium cepit, diruitque statim, & flammis tradidit, & die proximo combustum fuit oppidum integrum cum duobus Palatijs, quæ omnia Hamiltoniorum erant.

Comitis Suffexij in Scotiam profectio secunda.

136 Post quinque deinde menses, aliam profectioem suscepit

suscepit Comes Suffexius in Scotiam cum magno exercitu, qui ex ciuitate Carlensi egressus die 22. Augusti, venerunt ad domum valde munitam nomine Annonam Baronis Harrisij, qui Reginae Mariae partes sequebatur, eamque penitus euertent. Idem fecerunt arcibus Hudhim, Kenel, Domfries, & sumptuosissimo cuidam palatio Reginae Scotiae, cuius custos erat Baro Harrisius. Idem etiam fecerunt oppidis Couhils, Porotrach, Carlauorak & alijs, ferro flammis, & puluere tormentario omnia consumentes.

137 Haecenus ex annalibus Anglicis Ioannis Stoi, qui tertio deinceps anno, hoc est sepruagesimo tertio; aliam describit profectioem Anglorum in Scotiam sub Gulielmo Drureo, his verbis. Hoc anno maiestas Reginae, petente Scotiae Rege, in fauorem Regis pueri, suae maiestatis cognati, misit subsidium mille & quingentorum militum dace Gulielmo Drureo Equite aurato Bernici Marefcalco, ad arcem Edenburgicam obsidendam, quæ à Barone de Grange Scoto, pro Regina Maria tenebatur; coniunctis igitur Anglis cum quingentis Scotis, qui suae factionis erant, & triginta tormentis bellicis ad arcis muros admotis, decem dierum conuassatione fatigata arce, tandem reddita fuit die vigesima septima Maij.

Drurei in Scotiam profectio. 1375.

138 Volui potius hæc ex ipsorum Anglorum historia, Reginae priuilegio euulgata & munita, quæ ex mea memoria repetere, vt intelligatur Reginam his rebus gestis suis non mediocriter gloriari; interim tamen hoc animaduertendum est, hæc eo tempore ab illa gesta esse, quo summam pacem & confederationem cum Regno Scotiae profiteretur, & contra Mariam Reginam legitimam perpetrata, quæ sanguine sibi coniunctissima erat quam

Elizabetha
in Regē ip-
ſum Sco-
tia ſtrata-
gema.

quam iniuſtiſſimè captiuā apud ſe tenebat. Inq̄
ſubditos etiam innocuos has clades illatas eſſe, qui
ſacramento fidelitatis Domina: ſua: obſtricti tene-
bātur. Et quanquam Elizabetha his in rebus om-
nibus callidiſſimè nomen, & vtilitatē pueri Regis
præ ſe ferret; illud tamen ita non eſſe, ſed hoc quo-
que prætextu ad ſuum tantummodò commodum
uſam fuiſſe ex eo perſpici poteſt, quòd anno poſtea
octuageſimo ſecundo, cum Rex iam decimum ſexti
ætatis annum ingreſſus, liberioris aliquantum iu-
ris eſſe cuperet, ſeque Hæreticis ac Regina: con-
ductitijs hominibus nonnihil cœpiſſet exuere,
Mortonio Comite nimirum extincto, ac illius loco
Dalbeneio Gallo cognato ſuo, ex Scotis oriundo,
Duce Lenoxia creato, & in præcipuam Regni ad-
ministrationem accito, Elizabetha hæc nõ ferens,
ſtatim rebelles nonnullos Scotia:, quos apud ſe in
Anglia fugitiuos, ad iſtiusmodi ſemper occaſiones
habebat, viribus pecuniisq; inſtructos in Scotiam
immisit, qui Regem per vim à ſuis abriperent, ac
Hæreticis iterum ſubiectum redderent, quod &
factum eſt, Lenoxia Duce in Franciam eiecto, vbi
breuiſſimè vel dolore animi, vel (vt alij affirmant)
veneno ex Anglia ſubmiſtrato, vitam miſerè ſi-
niſt. Rex autem ſuorum perduellium captiuus ſi-
ctus, & Regina potèſtati redditus eſt, vt de eo fie-
ret quicquid illa præciperet, qua etiam conditione
ſemper poſtea vixit, propter eā, quàm illa in Sco-
tia habet, tum Hæreticorū, tum hominum etiam
(vt dixi) conductitorum potentiffimam factio-
nem, & profectò quid illa tandem de hoc Rege,
cuius patrem matremque occidendos curauit ſta-
tuendum

tuendum iudicabit, tempus ipſum demonſtrabit,
ex tempore enim & illa, ad res omnes ſuas conſi-
lium maxime capit. Certè Genebrardus ex historia
Pauli Louij affirmat, quinque Reges familiae Stru-
ardiana:, qui inuicem ſibi continenter Iacoborum
nomine in Scotia ſucceſſerunt, ſingulare ſpecta-
culum humanæ miſeria: & calamitatis præbuiſſe,
cum quatuor eorum ferro, quintus verò veneno,
ſublato dicantur, quibus ſi iſtius qui Iacobi ſexti
nomen habet, vtrumque parentem addamus ferro
quoque peremptos, rem longè magis calamitoſam
efficiunt.

Inſigne
quidam
de rigibus
Scotia.

139 Interea tamen vniuerſo iam mundo coſtare
arbitror, qua veritate, vel quanto potius menda-
cio, & quam proiecta impudentia hoc Edictum af-
firmet, omnem Reipublicæ Chriſtiana: turbata
cauſam, Hiſpaniarum Regis cupiditati tribuen-
dam eſſe; illum ſemper Angliæ, illum cæterorum
Principum vicinorum ditionibus inſidiatum, ſuis
non contentum. Reginam verò cum omnibus pa-
ciſicè vixiſſe, nullam vnquam iniuriā cuiquam
feciſſe, nullam turbationis cauſam aut occaſionem
præbuiſſe; per Regis arma ſolummodo ſtare, quo
min⁹ pax vniuerſalis inter omnes Principes Chri-
ſtianos coſtituatur; quod cum non tantum priuatū
dici, aut in angulo aliquo affirmari, ſed prælo etiā
euulgari video; occurrit illud ſapiſſimè Diui Au-
guſtini pulcherrimum, veriſſimumque dictum,
contra Iulianum Manichæum; *Frons Hæreticorum*
non eſt frons, ſi hoc vocabulo non corporis mem-
brum, ſed pudorem intelligamus.

Edicti
iſtus im-
pudentia.

Auguſt.
li. 4. cap. 4.
contr. Iulii.

140 Quis enim pudor, quæ vnquam verecundia,
publicè

publicè hæc, contra totius mundi conscientiam effudisset? certè si ineptus aliquis, aut proteruus albam esse niuem antiquitus negabat; aut si alius tenebras esse media luce stolidissimè affirmabat: aut bonum, malum; & malum, bonum perditus quicquam pro improbitate sua defendenda, vel excusanda vocabat; non admodum nunc moueor, cum impudentius multò hoc Edictum talia dicere non erubescat, quæ & ipsis etiam sui authorum ac conditorum iudicijs falsissima videri necesse est, & aliorum omnium mortalium non tam sententijs, quàm sensibus impudentissima conuincuntur.

*Regina in
Regem ge-
sta.*

141 Elizabetha scilicet, Angliæ Regina, ter quaterve vitam ab Hispaniæ Rege accipiens, & alijs multis magnisque beneficijs affecta, triginta annorum spatio nullam ab eo offensionem, nullam molestiam, nullum violatæ pacis indicium vel minimum accepit; Illa verò horum beneficiorum loco, hostilem ei semper animum, ingratum, inuidum, impotentem, fœderis deinde ruptiones varias, perfidia argumenta & opera infinita, latrocinia, furta, subditorum ad defectionem sollicitationes, clandestinas cum perduellibus coitiones, manifestas cum hostibus coniurationes rependit, & tamen querelam de iniurijs solennem instituit: quid hic iudicandum?

142 Quoad vicinos verò Principes, Rex summa semper æquitate, pace, ac constantia, cum omnibus viuens, nullius hactenus ditione, triginta & septem annorum dominatu inuasisse cernitur; nullius opes, aut imperium ambiuisse, nulli vnquàm bellum intulisse, nullius subditis contra dominum patrocinium

*Regina
acta cum
alijs Prin-
cipibus.*

præsti-

præstitisse, quorum omnium contraria, Elizabetha fecisse noscitur. Nam Regna omnia vicina, bellis, seditionibus; & furoribus, impleuit, Galliã afflixit, Scotiam destruxit, Belgium perdidit, subditos in Principes vbique armavit, & vndique ad suum commodum, quæ potuit rapuit, quæ non potuit, flammis ferroque deleuit: terra marique, itinera omnia latrocinijs infestauit, innocentium bona diripuit, cruori effundendo causas notissimas locis plurimis dedit, vniuersum penè septentrionem, sectis, odijs, ac discordijs in se diuisum, bellisque conuassatum, turbat hodie, atque exagitat, resque hæc omnium oculis tenetur, vocibusque cunctorum concelebratur, & tamen illa sine fronte, sine rubore, hoc tantum scilicet ingeminat, cum Pilato se innocentem esse à sanguine omnium, se liberam à culpa, se nihil mali fecisse; quid hic dicendum? certè illud opinor, miserrimos esse stultissimosque qui huic femine in rebus Religionis & ad animarum salutem pertinentibus, noua dogmata cudenti & obtudenti credant, cum in rebus obuijs & cuique notissimis, tam proiectè mendacia fundentem cernant.

143 Atque hæc de prioribus duobus criminationis capitibus satis in præsentia sint. Videamus nunc de tertio, quo affirmat Elizabetha, *Hispaniarum Regem, hac ætate sua inclinatum, quæ ad pacem esset apertissima, & qua suis regnis contentus (cum plura possideat quam vllus vnquam ante se Christianus Princeps) aliena per vim & arma inuadere non deberet; bellum iniustissimum, & vniuersæ Reipublicæ Christianæ periculosissimum contra presentem Franciæ Regem suscipisse, quem admodum etiam*

*Tertium cri-
minationis
caput.*

G biennio

biennio ante contra Angliam successu licet infelici obtinuerat. Qua in criminatione, vides (lector) quam sint omnia artificiosè ad concitandum odium, & inuidiam coagmentata; ætas nimirum Regis, animus à pace auersus, regnorum multitudo, alieni cupiditas, armorum violètia & iniustitia, Reipub. Christiana periculù, & Anglicani demum Regni appetitio, & infelix successus: sed si ex eis quæ dicta iam sunt, manifestò apparuit, Regem non solum ista ætate, sed in omni vita, pacis fuisse semper cupidissimum, & obseruatissimurà; nec potentia sua vlli vnquam nocuisse, sed profuisse plurimis, nec cuiusquam ditones inuasisse, sed defendisse: nec contra Regem Gallia subsidia modò largiri, sed contra Gallia hostem ac Religionis Christiana oppressorem, (quod hoc etiam loco manifestum erit declarandum) nec contra Angliam sua sponte, sed iniurijs grauissimis in Deum, hominèque illatis, còpulsurum planè insurrexisse. Si hæc, inquam, certissima sint, & omnium sensibus patentissima, quorsum ista Cecilij mendacissima tandè Rhetorica (nam ipsum, Edicti scriptorè haberi diximus) qua tot figmenta sine causa conglomerantur, nisi fortè, vt se omnibus ridendum, & Domina sua causam vniuerso mundo detestandam proponat.

144 Nec est quòd Regina aratis inclinatæ memoriæ Regi tam diligenter refricet, perinde ac ipsa iuuenula, adhuc arate florenti, senectutis incòmoda Regi exprobraret: annorum enim numero quàm proximè illum sequitur, & si quod est aliquorum dierum discrimen, illud certè totius vitæ imparitate cumulatisimè compensatur.

Inuidiosu
Reginæ rati-
o.

Elizabe-
tha nata est
anno D.
1533.

145 Potentia

145 Potentiæ Regis magnitudo, quam aded ad inuidiam amplificat Edictum, nulli Christiano Principi molesta aut formidini est, cum ea semper moderatissimè Maieestas sua sit vltima; summa autem Dei prouidentia ac benignitate factum esse interpretantur omnes boni, vt Monarchia hæc in tantam excresceret temporibus nostris magnitudinem, vt haberet Ecclesia, qui eam tueretur, & insolentissimos Hæreticorum insultus, tanquam insanos hominum furiosorum in Matrem impetus, compesceret. Itaque non miror impatienter ab Edicto nominari potentia hanc, cum enim *Cecilius* & *Elizabetha*, cæteri que Hæretici eam cogitant, crucem suam ac flagellum cogitant, nec animi dolorem dissimulare possunt.

Regis po-
tentia.

146 Minus omnino causa est, cur tantopere isti gloriantur de aduerso belli successu quam tulit *classis* Regia his annis proximis contra Angliam instructa; nulla enim ipsorum fortitudine repulsa vis est, sed ijs potius casibus, qui sapissimè solent in res bellicas incidere, aëris nimirum inclementia, maris incogniti inesperienza, nonnullorumque fortassis hominù vel negligentia vel inscitia, Dei Denique voluntate, qua fortè misericors Dominus arborem Angliæ infructuosam dimittere adhuc voluit, ad tertium annum Euangelicum, vt videat si ad frugem meliorem reduci possit, priusquam succidatur. Nam hoc quoque frequentissimum in Dei operibus est. Et vt ab Angliæ non discedam, Iulius certè Cæsar prima Insula aggressione victoriam non est consecutus, neque auus tuus Elizabetha Henricus septimus, prima expeditione,

Expeditio
maritima
contra An-
gliam.

Luc. 13.

Suet. Cæ-
saris. in
vita Cæ-
sar. Suet. in
vita Ri-
car. 3.

G 2 qua

quâ classe instructus ex Britannia minori soluit, successum tulit quem sperauerat, vterque tamen postea, tam Cæsar (inquam) quam Henricus, per insigni victoria Anglicani Regni scepra sunt consecuti.

Exemplum
insigne.
Iudic. 30.

147 Sed illustrius multò exemplum est, filiorum Israël, qui ter voce Domini excitati, vt contra tribum Benjamin ad castiganda nonnulla eorū scelera, pugnant, duobus tamen prælijs fugati, atq; cæsi sunt, occisis quadraginta plus minus millibus educentium gladium; tertia tamē vice ex Domini mandato bellum redintegantes, victoriam clarissimam consecuti sunt, viginti quinque millibus aduersariorum vno die cæsis; vrbeque deleta, de qua vindicta, his ipsis verbis loquitur Scriptura: *omnes reliquias ciuitatis à viris vsque ad iumenta gladio percusserunt, cunctasque vrbes & viculos Benjamin vorax flamma consumpsit.* Hunc, igitur rerum exitum meditentur Angli, vt pœnæ dilatiōe, quæ tantis eorum flagitijs debetur, non insolescant.

De Nauar-
rao Rege.

148 Restat de Bernensī Principe, seu Nauarræo non nihil dicendum, quem Franciæ Regem, Edictū hoc Elizabethæ sine omni exceptione, aut controuersia, præcisè, liquidè, ac peremptoriè, pro suo more, contra reliqui orbis iudicium, sensum, & sententiā facit. Quæ tamen in causa eò mihi pauciora scribenda erunt, quo plura ab alijs doctissimis nostri tēporis, tum Iurisconsultis, tum Theologis, volumina hac de re edita cernuntur, quibus fit manifestissimum, nullo iure, neque diuino, neque humano, Regis Galliæ nomen aut dignitatem, Nauarræo posse competere.

149 Regina

149 Reginā quidem Angliæ, fateor, vt in nouis Dijs ac Religionis dogmatibus plasmandis, ita & in Regibus etiā hac tempestate, vel formandis, vel delendis, summa quadam facilitate, miròque priuilegio, ac compendio vsa est; ita vt de illa quæ suo modo mihi videtur dici posse, quod Iobus de Behemoth scriptum reliquit: *Reputabit quasi paleas ferrum, & quasi lignum putridum, as: non est super terram potestas quæ cōparetur ei, qui factus est vt nullum timeret.* Primum enim in Regno Galliæ cum post Henrici I. mortem Franciscus ac Carolus filij inuicem sibi succedentes, non admodum ei placeant, quòd in ebullientes Hareses duriores videntur, ambos statim contempsit, nec vllum eorum habuit pro legitimo, sed cum perduellibus inijs societatem ad vtrumque extinguendum, vt supra ostensum est; & in Angliā passim non isti Reges, sed tyranni, sed perfidi, sed proditores Euangelij, à Ministris seminiuerbijs vbiq; in triuijs & ex fugatis dicebantur.

Elizabetha
facit: ut in
permutatis
Regibus.

Iob 41.

150 Eadem planè de causa, sed deteriori longè contumelia, ex albo Principum Belgij delendum Regis Philippi nomen maiestatemque iudicauit, & omnibus iniurijs quas furiosa rebellium rabies excogitare potuit, quasque verecundiæ causa ne nominare quidem possem, exagitandam, vt ex eis quæ superius de Belgij tragœdia narrata sunt, facile intelligitur. Eadem etiā de causa (Catholica nempe Religionis odio) priuandam imperio Reginam Scotiæ censuit, curauitque, non ita longè post, morte quoque puniendam; an non ita igitur robustissimi cuiusdam Behemoth, aut Leuiathan

G 3 videntur

videntur eſſe opera?

*Reges ſeu
tyranni per
Elizabe-
tham exci-
tati.*

151 Atque hæc quidem ad destructionem; in adificationem verò quid? certè in Scotia (quod dictum iam eſt) facilitate mirabili Regem nouum, puerum nimirum vnus anni in Regni ſolum, contra matrem erexit. In Belgio verò (vt Auriacum, Mathiam Aurtiacum, aliòſque Regulos per ipſam contra Regem legitimũ excitatos omittam) Franciſcum ſanè Valeſium Ducem Alençoniam, ex Gallia primùm in Angliam ſpe nuptiarum ad ſe vocatum, Antuerpiam miſit, ibique ſolenni ceremonia Ducem Brabantiam, ducali etiam pileo mirificè impoſito, conſtituendũ curauit, Luſitanorum Regem declarauit aliquando Antoniũ nothum, contra eundem Hiſpaniam, Luſitania que Regem; tum ſcilicet, cum ſibi commodum id eſſe videretur, licet aliàs, vix eum pro Senatore tractauerit: Gallorum, in præſenti vult Regẽ eſſe Nauarraũ (Edicto enim ſuo *praſentem Gallia Regem* vocat) factura poſtea (vt videtur) quod rebus ſuis maximè expedire intelligit, hæc enim mulieris iſtius ad vniuerſas actiones ſuas præcipua regula eſſe videtur, vt tempori commodiſque ſuis inferuiat.

*Eccleſia
græuius in
Regum ne-
gotijs.*

152 Nos autem in Eccleſia Catholica maiori longe conſtantia, maiori grauitate, iura Principum tractanda didicimus; neque enim vel leuitati populari, vel ſubditorum tumultuationi, vel aliorum Principum vicinorum voluntati, odio, aut ambitioni, tantæ rei arbitrium Eccleſia Dei permittit; ſed legitimè potius, conſtanter, ac ſeuere iudicium Regibus ex ipſius Eccleſiæ ac Reipub. legibus, quibus quiſque principatum iniit, aut inire debuit; facien-

faciendum decernit. Quarum cum illa prima ac præcipua ſit, ab ipſis Regnorum Chriſtianorum incunabulis inſtituta, recepta, ſanctiſſimèque obſeruata, vt omnis Princeps, Regnum inter fideles initurus, promiſſum faciat, iurèque de fide Catholica Romania tuenda, & legitimè, conſtanterque defendenda, neque hoc iuramentum Nauarraus, pro maiorum more & muneris Regij obligatione, præſtare volèr, aut ſi præſtiterit, credendum ei fuerit magis obſeruaturum, quàm obſeruauerit Regina Angliæ, quæ ſacramento ſolenni ſeiſpſam ad hoc obligauerat. Cum hæc inquam ita ſint, quo quaſo iure, aut qua ratione queri poterit Nauarraus; aut ſuo nomine Elizabetha, iniuriam fieri, dum id ei negatur à populo Gallicano, quo ipſe ſe indignum iudicauit, ac ſponte orbauit; dum illam accipiendi principatus conditionem renuit, qua ſola Regnum obtinere potuit, cuiusque cauſa primum maioribus ſuis, rei tantæ maietas, non natura inſita, aut ortus beneficio ingenta, ſed libera populi voluntate collata, & Eccleſiæ auctoritate confirmata ac commendata fuit?

*Elizabetha
peritua.*

153 Vt nihil enim quicquã de Nauarraei Hæreſi, nihil de ſuſpectis natalibus, nihil de rebus actis aut commiſſis contra fidem, nihil de reliquis impedimentis, quæ Gallia Catholici obijciunt, loquamur: vt non fuerit Caluinianus, non ſint dubij natales, non ſit ipſe relapſus, non ab Eccleſia Catholica reſciſſus, & ſummæ Paſtoris ſententia Principatu omni priuatus; vt nihil ei noceat, quòd toties in ſceprum Gallicanum rebellauerit, & arma in Henricum Regem & Rempublicam

*Flugina ad
Nauarraũ
excluden-
dum.*

fustulerit, aut quòd in Carolum decimum, Cardinalem & Regem Franciæ declaratum, violentas manus iniecerit, & captum ad mortem vsque detinuerit (quorù tamen singula in omni bene constituta Republica satis esse possent, ad quæuis Regnandi iure ac præensione legitime excludendum:) vt ista (inquam) omnia nihil ei obsint: hoc tamen vñum certè, nemo opinor, vel iniquissimus rerum æstimator negabit, iuris esse ciuiliß potestatem Regiam, & non naturæ gentiumve. Ius autem ciuile (Isodoro sancto, definitente, cæterisque omnibus tum Philosophis, tum Iurisconsultis, tum etiam Theologis approbantibus) illud esse cognoscitur, quod quisque populus vel ciuitas sibi proprium constituit, cõditionibus illis quas Respublica designauerit, idque voluntate ac iudicio proprio, pro cuiusque Regionis utilitate atque arbitrio, non ex naturæ necessitate, vel ex vniuersarum gentium decreto, aut consensu; quibus duabus rebus ius naturale atque gentium, à ciuili maxime ac proprijsimè distinguitur.

Ius Regiæ, neque naturæ neque gentiû esse. 154 Quòd enim Reges à natura non sint, neque iure gentium, ex eo sanè manifestum fit, quod neque primùm necessariò fuerunt, neque deinde semper ab initio extiterunt, neque apud omnes gentes ac nationes recepti, neque eadem semper lege vbiq; regnarunt. Quas tamen cõditiones ad iura naturæ gentiûque constituenda, necessarias esse, doctissimorum hominum consensus decernit: Et certè si initia repetamus, intelligemus mûdum multis seculis sine regibus constituisse; & præter cæteros, Dei populum quoque Hæbreum, post tria tandem annorum millia, Regem sibi constituisse: Apud Romanos

Romanos deinde longissimo tẽpore Reges nullos fuisse videmus, nec modo esse apud Venetos, Genueses, aliasque respublicas. Et vbi Reges in vsu sunt, eos tamen eodẽ vbiq; iure non regnare manifestum est. Nã Hungari, Poloni & Bohemi Reges habent, nõ generatione sed electione sibi inuicem succedentes, quorum liberi tamen aut propinqui, ipsi mortuis vel amotis, nihil quicquam iuris ad successorem prætendunt. In Gallia quoque filia hæreditatem Regni non accipiunt, quod apud Anglos tamen, ac Hispanos & Scotos legitimum est, & vsitatum. Ex quibus omnibus manifestè apparet, regiam dignitatem ac potestatem à libera Republicæ voluntate, & ordinatione, approbante Deo, profectam esse; quæ potestas cum hac præcipua ac primaria cõditione à populo Christiano Principibus à se delectis tributa sit, vt fidem vnã Catholicam Romanam tueatur, duobusque insuper ad hoc ipsum iuramentis ijdem expresse obstringantur, vno in baptismo, quo fiunt Christiani: altero in Regni inauguratione, quo Reges designantur: quis erit tam absurdus aut mente cæcus, vt eum qui neutri horum steterit, Regni tamen capacem affirmet?

155 Et vt exẽpli causa ab Anglia non discedam; designatur quis à Regina, Hiberniæ Prorex, ea cõditione, qua cæteri, vt obediẽtiã, nimirum, iuret, ac imperatã faciat. At si is postea vel iurare detrectet, vel iurata præstare omnino recusauerit, erit-ne aliquis qui hunc tamẽ officio idoneum existimet, aut potestate ea dignũ ad quã fuerat designatus? Atq; vtròbique planè par est ratio, nisi quòd à causa no-

Duo iuramenta Regi ut sine Catholicis.

stra illustrior multò ac clàtior existet: Rex enim quisque, Dei minister, ac Reipub. prorex est, à quibus dignitatem ac potestatem idèò accepit, vt ea præcipuè ac primo loco, ad Religionem Catholicam tuendã, qua salus omnium, & pax continetur: deinde ad iustitiã etiam vnicuique administrãdam, & repub. legitimè defendendã vtatur: Hæc si quis facere manifestè obstinatèque recuset, an non Regis etiam conditionem abnuuit? an non ipse iudicio suo diadema proiicit, ac indignum se planè maiestate hac denunciatur?

Religio sola Romana Principibus tuenda.

156 At dicit fortassis Nauarræus, Religionè ego aliã saniozem inducã, cultũ Dei veriorè, & sanctiorem tuebor: Sed neque hoc ad rē vllò modo pertinet. Regum enim Christianorum iũsũrandũ, ad vnã Religionè Catholicã Romanã, & non aliã institutũ est; huius solius, Principes omnes professionem solennem in Baptismi sacramento, ab initio vsque Reipub. Christiane constituta, ediderunt. Hanc in diadematis deinde susceptione, conceptis verbis defensuros se promittunt. His igitur si non steterint iuramentis, hanc fidem, hanc colendi Dei ceremoniam ritũque, hanc Religionem à Christo institutã, ab Apostolis traditam, ab Ecclesia cõmendatã, à maioribus conseruatã, à Rebus publicis receptã, si deseruerint; quamcunque deinde scdã amittit, quia sponte deserit, quod sponte promiserat, & cuius solius causa, Reipub. spõrè, liberèque, hanc ei dignitatem conulerat.

157 Hinc etiam infert vniuersã Theologõrum, & Jurisconsultorum Ecclesiasticorum scholã (& est

est certum, & de fide) quemcunque Principè Christianum, si à Religione Catholica manifestè deflexerit, & alios auocare voluerit, excidere statim omni potestate ac dignitate ex ipsã vi iuris, tũ humani tũ diuini, hocque ante omnem sententiã sũpremi pastoris, ac iudicis contra ipsum prolatã, & subditos quoscunque liberos esse ab omni iuramenti obligatione quod ei de obedientia tanquã principi legitimo præstitissent, posseque & debere (si vires habeant) istiusmodi hominè tanquam Apostatã, Hæreticũ ac Christi domini desertorem & Reipub. suę inimicum, hostemque ex hominum Christianorum dominatu eijcere, ne alios inficiat, vel suo exemplo, aut imperio à fide auertat.

158 Atque hæc certã, definitã & indubitata virorum doctissimorũ sententiã, doctrinã Apostolicã cõformis planè, & consona est, qua prima ad Corinthios Diuus Paulus, vxorè fidelem eximit à potestate infidelis mariti, eò ipso, quo ille cohabitare sine iniuria, ac periculo religionis Christiane (cui omnia seruiunt) non permittat. Eadem etiam Epistola præcipit Apostolus Corinthijs, vt nouos Iudices ex Christianis populus fidelis sibi constituat, qui causis litibũsque temporalibus præ sint, ne videlicet, cogentur coram Iudice infideli, Christianique persecutore causas agere. Ex quo inferitur, quod si potuerint noui Iudices auctoritate Apostoli per fideles constitui, eadem etiam auctoritate, ob eandem causã & finè ab eisdè fidelibus, & ob eadem vitanda incommoda, potuissent sine dubio, alij quoque Principes & Reges legitimè sibi constitui, si vires Christianis fuissent ad rē exequendã.

Vnde ius deponendũ Principes.

Silv. verba. bar. 7. 4. Cistrol. 2. de heret. puni. VVald. 1. 2. ar. 3. ca. 76. Vlt. q. 2. de potest. Ecclesiæ.

Probatũ sententiã.

1. Cor. 7.

1. Cor. 6.

159 Quòd si in Principes etiam Gētiles, qui alios quin (vt iam diximus) suo iure legitimi erant, nec vllum iuramentum in fidei Christianæ defensione cum illi eā persequerentur (nam si pacatè Christianos permitterent, tolerandi quidem erant, quemadmodum & maritus infidelis, si pacificè cohabitaret) quid tandē faciendum erit de Christiano Principe, si à fide Catholica defecerit, cuius se obedientiæ, tum religionis professione, tū iuramentando etiam particulari subiecit? quid agendū erit, si alios turbare ac auertere voluerit, quid certè, nisi vt impleatur votū Apostoli optantis, *utinam absintur qui vos perturbant*? quid statuedum erit si Hæreticus, deceptor, aut persecutor fuerit? cum Christus vehementer exprobrat, & grauissimè minuitur Angelo Pergami (cui aliàs rectæ fidei, ac singularis constantiæ laudem tribuit) quòd aliquos apud se, Nicolaitarum hæresim tenentes, ac scandala alienis animis ponentes retinuerit, & Angelo Thyratiræ eadem minitetur, *quòd mulierem Iezabel permiteret seruos suos fideles, imposturis decipere?*

Gal. 5.

Apoc. 2.

Conditiones
duæ prioris
sententiæ.

160 Est igitur certissima, & indubitata hæc communis Doctorum omnium Catholicorum sententia de subditorum obligatione, ad Principes Hæreticos repellendos, si fidei Catholicae iniuriosi sunt: quæ tamen censuram duabus conditionibus (vt insinuatam iam est) moderandam censent; prima, si vires habeant ad hoc idoneas subditi: nam alioquin cum id attentare in maius ipsis, ac Religionis Catholicae præiudicium cederet, legis diuinæ æquitas & benignitas neminem ad illud obligat. Secunda conditio est, si Regis crimen in manifesto iam est,

ita vt negari amplius aut de eo dubitari nõ possit, nam si dubia res & anceps esset, aut si Princeps aliquis in occulto tantum malè de Religione sentiret, aut Hæresim saperet, nec publicè tamen iudicium suum proferret, aut alios peruerteret; hæc subditis obligatio non incumberet, incūbit verò tum, cum crimen in propatulo est, ac periculum Reipublicæ in manifesto, maximè verò omnium cum res iam ab Ecclesia ac supremo eius moderatore, Pontifice nimirum Romano iudicata est; ad illum enim ex officio pertinet Religionis ac diuini cultus incolumitati prospicere, & leprosos à mundis ne inficiantur, secernere, sicut legimus Azariam Pontificem Hebræorum, Regem Oziam, quòd sacerdotum officium superbe admodum usurpare voluisset (quod initium fuit cuiusdam Hæreseos) virorum fortissimorum auxilio seuerè castigasse, & Regno etiam exuisse filio Ioatha in locum eius suffecto. Idem legimus de Ioiada etiā Pontifice fortissimo, qui conuocatis centurionibus, ac collecta militum manu, Athaliam Reginam tyrannicè gubernantē, ac cultum Baal contra Religionem Hebræorum fouentem, Regno priuandam, ac interficiendā quoque præcepit, Rege Ioa, pro ea constituto: nec dubium est quin vtrobique populus fidelis Pōtificibus his ad hos Principes deponendos, ac castigandos sub grauissimi peccati pœna obedire tenebatur, eaque de causa diuinæ eos literæ vehementer laudant, quòd id effecerint.

Leuit. 23.

2. Paral. 26

4. Reg. 11.

161 Quòd si Principes iam inauguratos, ac consecratos, Regnisque potitos deturbare possunt legitime subditi, imò debent, & tenentur facere, si vi-

Ratio eius-
dems.

res

*Christianus
populus.*

res suppetunt) ob Hæresis, ac Apostasie manifestè crimen, ne fides Catholica damnatum patiatur; quârò iustius poterit obistere, ne is in Regem admittatur, qui nondum Rex est, & quem omnes sciunt Religionis Catholicæ infestissimum hostem esse, nec ipse rem dissimulat, quod in Nauarræ Principe manifestissimum est.

*Sûmopere
notandum.*

162 Certè non tantû licet, (vt iam dixi) sed summa, etiam iuris diuini necessitate, ac præcepto, imò conscientie vinculo ætissimo, & extremo animarum suarum periculo, ac discrimine, Christianis omnibus hoc ipsum incumbit, si præstare rem possunt, nã non aliam ob causam tã seuerè prohibuit Deus Israëlitico populo in Deuteronomio, ne Regem alium quàm Iudæum ad Regni solium admitteret, quàm ne si gentilis esset, Religionis sinceritati periculum inde crearetur, cui omnium primò ac præcipuè prospectum esse Deus vult, & cetera omnia huic vni inferuire.

Deut. 17.

De nobilitate Gallicæ que Nauarræ sequitur.

163 Quod si ita est, quid igitur dicemus (inquit) de Nobilitatis illa Gallicanæ parte, quæ Nauarræ sequitur, qui ipsi Catholici cû sint, (aut videri saltem volunt) Hæreticum tamen Regem admittendum censent, vel quòd in spem contra spem conuertendum illum aliquando inaniter sibi persuadeant, vel quòd ex ipsorum genere, aut gente, aut familia sit, vel quòd parti aduersè sint ipsi infensi, vel quòd hac ratione maiorè rerum licentiam, pinguiores prædas, & securiorem bonorum Ecclesiasticorum possessionem, aut direptiones sperent. Has enim præcipuas esse rationes, quibus moueri possunt plannè manifestum est omnibus. Quæ tamen rationes cum

cùm læuissimæ sint, ac iniquissimæ; facile est iudicare, quàm horrendis sceleribus se inuoluant, quâritque criminibus & flagitiorum molibus implicatos se reddant, miserandi hi Principes dū peccatorum omnium ac malorum quæ in Deû, hominesque, in Religionem, in Patriam, in Ciues perpetrantur, ipsi se causas & auctores cõstituant: si enim initio statim post Regis Henrici infelicem mortè, cum reliqua se Nobilitate ipsi quoque coniunxissent, ad Regem aliquem Catholicum de more iureque Patriæ constituendum, nihil earum calamitatum consecutû fuisset, quibus modo Galliã miserimam cernimus: sed isti sua ab alijs Catholicis secessione, non tantum Dei causam prædiderunt (ad quam tuendã suam ab ipso potestatem, ac dignitatem acceperant) sed Patriam etiam perdiderunt, cuius infamia, & dedecus ad omnes posteros transmittetur.

164 Neque ipsi sine dubio, Dei manum in hac etiã vita effugient, nisi maturè resipiscant, id enim certissima quadam obseruatione temporibus nostris perspectum est, neminè vnquam operam suam Hæreticis, quacunque de causa, vel quouis rectè intentionis fucò, in Religionis Catholicæ præiudiciũ præstitisse, qui singulari deinde pœna flagitiũ suum non luerit, quod tam in Gallicis, Flandricisq; quã Scoticis, & Anglicanis rerum inuouationibus animaduersum est. Quæ enim finem Colinij, Mortgumbrius, Condæus, ceterique Hæreticorum in Gallia antesignani acceperint, omnes vident. In Belgio verò, vix vnus remansit ex vniuersa Nobilitate, aut Clero, qui pessimè non interierit, si Auriaci prin

*Singularis
punitio eorũ qui Hæreticis fauerunt.*

Cu' in j.

principis (quod non pauci blanditijs decepti faciebant) fauiſſe noſcatur: Apud Scotos iam dixi de Hameltoniis, aliisq; qui per Elizabetham ſeduciti, per ipſam poſtea caſtigati, & per alios Hæreticos afflicti fuerunt.

Hameltonij.

165 In Anglia celebre eſt, nullum extitiſſe Henrico aut Edouardo Regibus, aut Elizabethæ Reginæ ex tota Nobilitate ad Religionem Catholicā perturbandā instrumentū, de quo ſuppliciiū grauiſſimum, ac manifeſtum, per ipſos etiam ferè quibus inferuierant, Dei iuſtitia, poſtea non ſumpſerit, id declarant ſub Henrico caſus grauiſſimi, ac interitus miſerrimi tum Vvolſæi Cardinalis, tum Crumueli etiam vicarij Regij in ſpiritualibus, qui precipui iniquitatis Regiæ adminiſtri fuerunt; Annæ etiam Bolenæ, ſuorumque cædes qui totius tragediæ caput extiterant. Id pariter offendunt duorum Ducum maximorum, miſerandæ quidem, ſed merita calamitates, Suffolciani ſcilicet, & Norfolciani quorum primi familia extincta planè hodie cernitur, alterius ſic oppreſſa eſt, vt extremo exitio videatur proxima.

Card. VVolſæi ſau. Crumuelus.

Anna Bolena Elizabetha mater & ſoror.

Dux Suffolcia.

Dux Norfolcia.

166 Idem declarant planè ſub Edouardo Rege ſupplicia duorum Semeyrorum ipſius regis nomine in eos ſumpta, Ducis nimirum Somerſetani, & fratris ſui Angliæ Admiralij, qui Regi puero Religionis mutandæ auctores fuerunt, & vterque gladio tunc maximè percuſſi, cum maximè regnare ac per Hæreſis introductæ licentiam triumphare ſperabant.

Semeyri.

167 Sub Elizabetha verò iam dictum eſt, quam miſeri perierint ij, qui præcipuā ei operam ad Religionem

ligionem innouandā ab initio nauarunt. In primis verò Dux alter Norfolcianus, & Comes Arundelus, quorum iſte exhaustus, ac contemptus tabuit; ille afflictus per calumniā, occiſus tandem eſt, cuius pater, a uſque, cum ab Hæreticis ac ſchiſmaticis ſub Henrico Rege ad mortem cōdēnati eſſent, ipſe verò honori priſtino per Reginā Mariam Catholicam reſtitutus, opibusque auctus, & inſignem planè potentiam conſecutus fuiſſet; eam omnem poſtea Elizabethæ, ingratiffimæ ſanè, ad Religionem Catholicam euertendam commodauit, in cuius pœnam flagitij, ſupplicium deinde capitis ab Elizabetha accepit. Vtinā non animæ quoque æternum à Deo, cum eò uſque vel ſpe vitæ, ac Hæreticorum fraudibus iuſto Dei iudicio deluſus eſſet, vt iam morti proximus, cum ſecuris ictum accepturus eſſet, alienum ſe planè à Religione Catholica profiteretur.

168 Huius Ducis filios, alterum quidem, qui natum maior eſt, ac tã ipſi Duci quàm Arundelio Comiti (ex cuius filia naſcebatur) hæres ſucceſſerat, Elizabetha hodie captiuum, & ad mortem quoque condemnatum tenet; alterum verò qui Thomas Hayuardus dicitur, maiori longè contumelia notandum duxit, vt latro nimirum publicus, ac prædo maritimus fieret, Franciſci Draçi, Ricardi Grenſildij, aliorumque furum, ac latronum ſocius, quæ proſecto nobiliſſimæ Hayuardorum familia, infamia eſt illuſtrior; quàm ſi vel abſciſſis ceruicibus, patris ſui, aut quæ exemplum fuiſſet ſecutus, aut fratris proauique Calamitates expertus.

Hayuardoru familia depreſſa.

Pirata Angli.

169 Hodie etiam Ioannes Parottus, Eques auratus

H

tus

tus Hibernię Prorex, qui multis annis Regina ser-
uijt voluptati in Catholicis Hibernia persequen-
dis, & affligendis, cum ipse perditē Hæreticus sit,
Londinum reuocatus, causam capitis dicit, nec tam
Regina iudicio, quam Dei iusta sententia, hæc om-
nia moderantis, scelerum suorum pœnam luiturus
breui expectatur.

*Pericula
Nobilitatis
qua Nauarra
reum sequi
sunt:*

170 Eadem penitus certissimęque sibi euentura
proceres illi Gallię persuadeant, qui modò Nauarra
Hæretico, siue ob spem commodi, aut sanguinis
affinitatem, amicitiaque affectum, siue ob in-
uidia, odijque, ac amulationis perturbationē, con-
tra Patrię ciuiumque salutem, contra Religionis,
quam profitentur incolumitatem, contra Deū, pro-
priamque cōscientiam adherent, eadem (inquam)
planē retributionis mensuram, eandem Dei iustis-
simam seueritatem expectent: vt siue Nauarraus
prosperetur, siue cadat, ipsi certissima perditione
pereant, nisi resipiscant. Nam si Nauarrao ex ani-
mo successerit, ipsius manu, ceterorumque Hære-
ticorum, ne obesse deinde possint, sine dubio exci-
dentur, nunquam enim de istiusmodi hominibus
securos se existimabunt Hæretici, qui repugnante
conscientia, contra illam fidem ac Religionem
quam ipsi profitentur perturbatione impulsī, alienis
ad iniquitatē inseruierint: timebunt enim ne re-
cedente aliquando hac animi perturbatione, ipsi quo-
que in se redeuntes; demoliri velint, quæ nunc ædi-
ficant, hocque plurimorum exemplis demonstratū
iam est. Si verò (quod ex Dei bonitate, causęq; Ca-
tholicę iustitię expectadū sane est) Nauarraus tã-
dem fractus dissipetur; quid ni isti quoque, eodem
iusto

iusto Dei iudicio inuoluantur, quidni illi qui tan-
torum scelerum se fecerunt socios, pœnæ quo-
que participes futuri existimentur? Interea ta-
men dum spiritum hunc miserabiliter ducent, in-
cendium bustumque sua patrię intuebuntur, alter
alterius odij, insidij, macheris concidet; & eò de-
num res deueniet (quod alibi vidimus) vt omni-
bus scilicet suspecti, Hæreticis pariter Catholicis-
que inuisi, sibi ipsi graues, ac posteris infames, sine
honore, sine memoria, in terra sepelientur, & gra-
uissimorum scelerum, cum Deo, tum Ecclesię ob-
noxij, ab istius tribunali condemnati, ad illius pari-
ter condemnandi infelicissimè transmittantur.

171 Hæc cum manifesta ac certissima sint, cum-
que ratione, & iustitia, & Dei promissis, & rerum
vfu, ac Regnorum, vicinorumque exemplis, & ex-
perimentis liquidissimè constant; quicumque tamē
ab interitu ac precipitio, perspectis etiam pericu-
lis non se recipit, quid aliud iudicandum est, nisi re-
probum in sensum à Deo esse traditum, ac dereli-
ctum, aeternoque Dei iudicio definitum iam esse,
vt morte moriatur & non viuat?

172 Contrà verò, Catholici illi, qui verè hoc no-
mine digni sunt, pars illa maior meliorque Gallia,
qui Dei causam, mundi commodis; Religionis re-
uerentiã, carnis & sanguinis affectibus prætulerūt:
qui Ecclesię iura, patrięque leges, illibatas esse vo-
lunt, & ad hoc ipsum sanctissimo se fœdere ad Chri-
stianæ fidei defensionem, aeternamque Gallicani
nominis laudem gloriosè consecrarunt: quis nõ vi-
det, quàm iustam, quàm illustrem, quàm sanctam
causam agunt? quàmque necessariam, non sibi tan-

H 2 tum,

Execb 9.

*Catholicorū
cōsiderato
rū laus &
iustitia.*

tum, sed vniuersa etiã Reipub. Christiane? Si enim hoc aliquando receptum fuerit, vt nullo discrimine Regna tradantur, & homini Hæretico tanquam furioso, gladius in manus, ad suam aliorumque perditionem nullo resistente fasces committantur, quid reliquũ erit, spei de vniuersa hominũ salute? 173 Non igitur licita tantum, atque legitima, non sancta solum ac laudabilis, sed necessaria quoq; & ex obligatione est ista Catholicorum Gallia: confœderatio, qua se ad Catholicę fidei propugnationem, ad iuris Regni Christianissimi conseruationem, ad Ecclesię Regniq; leges, ac priuilegiã tuenda, Ciuitates, populique Gallicani sacramento sanctissimo, se inuicem deuinxerunt, hoc inquam, non illi tam ex arbitrio, quam ex diuini mandati præcepto, nec ex electione tantum voluntatis, quantum ex obligationis Christiane necessitate præstiterunt, sine summo enim animarum suarum periculo aliter facere non potuissent, nec vlli populo (quod iam dictum est) qui vires prohibendi habent, liberum est Principem Hæreticum, vel suspectum admittere; neque est hoc Regibus resistere, sed tyrannos arcere, & si qui aliter humanis affectibus abducti fecerint, non ipsi tantum perituri sunt, sed rationem etiam de alijs omnibus, qui vnã secum peribunt sine dubio redditori.

174 Quod si ita est, manifestò fit inde consequens non esse bellum iniustissimum (vt Edictum Reginae calumniatur) sed subsidium potius pium, Christianum, ac necessarium, quod Catholicis Gallia populis contra Nauarrẽm Hæreticum, ac Apostatam, Rex Hispania: Catholicus elargitur; nec esse hoc

Nulli populo sub dãm nationis pœna licet Regem Hæreticum admittere.

Piũ Regis subsidium.

hoc contra Regem Gallia:, sed in Gallia: hostẽ, qui Regnum per tyrannidem contra leges ambit; nec fore hoc reliquę Christiana: Reipub. periculosum, sed necessarium omnino, ac planẽ salutare, ne omnia penitus Hæresi permisceantur; nec esse timendum (Deo iuuante) ne hoc bellum exitiosum futurum sit Hispaniarum Regi, qui Dei causam ac rogius Reipub. Gallicana: propugnat, sed ipsi potiùs Nauarræo ac suis; & Elizabetha: quoque fortassis, quæ hæc ominatur, & quæ vera belli causa existit, & tyrannos vbique excitat, atque sustentat, quod perpetuis omnia seditionibus inuoluat: hæc q; dicta sint ad primas eius criminaciones. Videamus modò quæ sequuntur.

Elizabetha tumultum omnium Christiani orbis causa.

EDICTI VERBA.

SECTIO III.

CVm igitur nunc pro certo intelligamus ^{Gregor. 14. Papa Mena dicitur isti.} Regem Hispania:, vt nouo aliquo colore actiones suas exorbitantes, & violentas muniat, procurasse nuper vt Mediolanensis quidam Vassallus suus, ad Papatum Romanum exaltetur, eumque seduxisse, vt sine consensu Collegij Cardinalium, thesauros Ecclesię exhauriat, ad milites in Italia (quæ antea nullum in se bellorũ sonitum

H 3 habebat

habebat) multisq; alijs in locis conscribendos, quos sub nepotis sui ductum in Galliam mittat, ad Regnum illud inuadendum, quod illi Ecclesie in omnibus oppressionibus suis, auxilio semper fuit. Cúmque hoc bellum tam generaliter, ac potenter contra Galliam susceptum, nostro etiam statui & dominij non potest esse non valde periculosum, presertim cum nobis multis modis pernotum sit, Regis preparationem tam maritimas, quam terrestres, maiores fore contra nostram coronam, ac ditiones pro anno sequente, quam unquam hactenus fuerunt.

Tractatio
cú Anglis

Præterea cū sciamus Regem hūc pro istis promouendis, ex occasione potestatis Pape sui peculiaris, quem sibi subiectum ac à cinctu, suo pendentem habet, practicasse cum quibusdam precipuis seditionum capitibus Regni nostri, ingratis subditis (licet obscuris admodum natalibus) ut magnis laboribus, ac Regis sumptibus multitudinem quandam colligant dissolutorum adolescentium,

qui

qui partim ob victus inopiam, partim ob crimina à se commissa, facti sunt fugitiui, rebelles, ac proditores Patriæ. Cúmque pro his alendis ac sustentandis, receptacula quædam, partim Romæ, partim in Hispania, alijsque in locis, Seminariorum nomine erecta sint, in quibus instituantur, & cum satis edocti, in scholasticis quibusdam seditionibus videntur, tunc inde clam in dominia nostra remittuntur, cum amplissimis Pontificis Romani facultatibus, ad persuadendum omnibus, quibuscum agere audebunt, ut obedientiam nostram, nostræque coronæ debitam deserant, spe nimirum Hispanicæ inuasionis, qua eos mirabiliter ditandos fore reliquorum nostrorum fidelium subditorum opibus, persuadent.

Seminaria
Anglorum

Propter quam causam etiam sacerdotes isti, subditos nostros quibuscum tractant iuramentis & sacramentis quibusdam deuinciunt, ut subiectionem suam naturalem nobis debitam abiurent, omnemque obedien-

Sacerdotū
facultates
& preposi-
tū.

H 4

tiam.

tiam, vires, & opes Regi isti Hispanico offerant, ad exercitum eius iuuandum cum venerit, ad quam etiam rem efficacius efficiendam, & ut facilius populo simpliciari Seminatorese isti proditorum imponant, bullas quasdam Papales secum adferunt, quarum aliquae indulgentias habent, promittentes calum omnibus, qui sua consilia sequentur, aliae vero maledictiones continent, damnationem & infernum minitantes, si qui forte perditis eorum persuasionibus non acquiescunt.

R E S P O N S I O.

175 Longius omnino progreditur Regina: quereonia in Regem Hispania, tanquam quae nihil mali faciens, multum abs Rege praeter meritum sit perpetrata, non enim per se tantummodo, quod superius dixerat, sed aliorum quoque viribus Regem contra se pugnare, Regina innocens conqueritur: ad tria autem ferè criminum capita reuocari possunt, quae hac in sectione obijciuntur, quorum primum est, de ijs quae Rex cum Pontifice Gregorio decimo quarto, ad bellum Galliae inferendum egisse dicitur; Alterum de eis quae tractasse fingitur, cum Anglis quibusdam de colligendis adolescentibus, ad leminaria instituenda; Tertium verò de commissione

Tria capitula istius sectionis.

mmissione ac mandatis, quae iidem adolescentibus ab solutis suorum studiorum curriculis, referre secum in Patriam accusantur ad seditiones mouendas: quibus omnibus respondendum mihi esse hoc loco video.

176 Et prima quidem criminatio, quanquam vehemens & odiosa, & omni Cecilij acumine ac malitia, ad inuidiam contra Regem concitandam per scripta sit; ridicula tamen est, & inanis planè apud eos, qui non verborum sonitum, sed rerum ac veritatis momenta considerant? Quis enim non rideat, cum audiat accusationis istius pergrauae exordium, Regem nimirum Hispania, ut actiones suas exorbitantes & violentas, nouo aliquo colore muniat, procurasse ut Vassallus quidam suus Mediolanensis ad Paparum exaltaretur. Primò enim, an actiones Regis, vel Reginae violentiores, aut moderatiores extiterint, & num ad rectam rationis, pacis, ac iustitiae normam magis regulatae, vel ab eadem magis exorbitantes, istius, vel illius operationes fuerint, ex eis quae praecedenti sectione declarata sunt, intelligi potest, vbi vtriusque Principis nonnulla inter se collatio proposita est; & abs Rege quidem, nil nisi fidem, quietem, tranquillitatem, aequitatem, pietatem, Religionis studium vniuerso gubernationis suae tempore extitisse demonstratum; abs Regina verò contra, nil nisi perfidiam, Haeresim, seditiones, bella, proditorum, Rerum publicarum euersiones, Regnorum ruinas & conuulsiones profeminatas; adeo ut si scriba Cecilius, tam fuisset confilio prudens, quam odio se praecipitem ostendit, nunquam profectò in harum nos iterum rerum

Regis & Reginae comparatio.

mentionem induxisset:

*Papa tres
Mediolanen-
ses.*

177 Deinde verò, quod de Pontifice Romano ex subdito Regis Mediolanensi creato innumuratur, languidum planè & inane est; non enim nouum cuiquam videri potest, ex amplissima ditione Mediolanensi Pontificem aliquem assumi, cum tres præclarissimos atate nostra, Patria illa, Ecclesie dederit, Pios videlicet, quartum, & quintum, & hunc Gregorium decimum quartum, cum nobilitate tum etiam pietate insignem. Neque mirum videri debet aut infuetum, si pro Regis imperij magnitudine ac potentia, ex subditis eius aliquis ad Pontificatus dignitatem euehatur, cum latissimè pateant Maiestatis suæ domnia, & infinitus propè nobilissimorum doctissimorumque virorum numerus, eisdem continetur; & vt cætera Regna taceam, cum maiorem quoque Italia, insularumque adiacentium partem subiectam sibi habeat, ex quibus ferè temporibus nostris, ob maiorem Ecclesie tranquillitatem, Pontifices Romani creari solent.

*Regis vera
fictus &
humilitas.*

178 Illud mihi magis mirandum ac suspiciendum de singulari Regis virtute videtur (quod Regina tamè ei vertit vitio) quòd monarcha tam potens, ac inclytus cum sit, cupiat ex subditis quenquam ad tam altum dignitatis culmè ac fastigium efferri, vt pro subdito pater ac Princeps sibi fiat, quod Hereticorum Principum nullo modo ferre potest superbia; Catholicorum verò Imperatorum, ac Regum, vel hoc vno maximè elucet Christiana, ac pia humilitas, quòd quem naturæ & ortus conditione subditum habuerunt, eundem pro Christi amore

amore ac Religionis reuerentia, superiorem quoque non grauare agnoscant.

179 Nec est quòd emolumenti temporalis spe, hoc Regem cupiuisse, Reginae Edictum tam malignosè interpreteretur, hæc enim spes, cum infima sit, & tanto Rege indigna; tum incerta etiam, & sepius inanis cernitur. Nam Pontifices, cum ad eam dignitatem peruenerunt, quam omnium maximam, non se ab hominibus, sed à Deo accepisse intelligunt, nulli se Principum tam deuinctos existimant, vt quæ officij ac potestatis suæ sunt, liberè non velint iudicio arbitrioque suo moderari; atque hoc vel vnus Pauli quarti Pontificis, tempestate nostra exemplo constitit, qui cum Neapolitanus esset, & Regis Philippi ante Pontificatum subditus, cum nullo tamen habuit sua maiestas maiores de rebus tēporalibus difficultates, vnde facillè apparet, quam vana sit ista & importuna suspicio, quam Cecilij malignitas hoc in loco inferere voluit, de Regis nescio qua vtilitatis suæ cupiditate, in Gregorio decimo quarto promovendo.

180 Sed longè adhuc malignius, & ineptius quòque est, quòd adiungit; Pontificem hunc per Regem adeo seductum, vt Ecclesie thesauros sine consensu Collegij Cardinalium exhauriat; Italiam quoque turbauerit colligendis militibus, quæ vel sonitum bellorum antea non habebat: Galliasq; Regnum inuadendum decernat, quòd Ecclesie Romanæ in omnibus oppressionibus suis auxilio semper fuit. Pergrauis sane querela, perinde ac si Regina Anglia tanta esset cura de Romana Ecclesia, quam extinctam cuperet, thesauris, vt eos expendi

*Criminatio
ridicula.*

expendi sine cōsensu Cardinalium, quos illa etiam deleros veller, agrè pateretur: aut si illa in Anglia latitans, & non tantum à fidelium communionem, sed ab orbis etiam Catholici commercio resecta, scire potuisset quid Romæ in Pontificis, & Cardinalium senatu, his de rebus actum fuerit, vbi certum est nihil eorum gestum esse, quæ illa somniat, aut Cecilius fingit, hocque Edicto, insipienti plebi credendum proponit. Perridiculū etiam est, quod de bellorum sonitu in Italia per militum istorum conscriptionem, Edicti author obstreperit, quasi hac ratione Italiæ scilicet pax turbaretur. Non enim milites ex Regno aliquo educere, sed inferre potius ad bellum pertinet; sed Regiæ scriba tam audentus fuit, ad omnem auram, aut voculam, qua moueri posse inuidiam aliquam cogitaret, vt non quid diceret, sed quanta potius malitia diceret, animaduertit.

*Stulta ac-
cusatio &
sibi non co-
herens.*

181 Illud tamen quod sequitur, nescio sanè improbitatis ne plus, an stoliditatis habeat; quo Gallicani Regni, in Ecclesiam Romanam antiqua officia, ac merita commemorat, vt ostendat Pontificem ingraterè facere, dum milites in Catholicorum Gallorum subsidium, summis precibus ab illis Gallis petitos mittit; quæro enim à Cecilio, quorumnam fuerunt illa officia Gallorum in Ecclesiam Romanam? an non Catholicorum? credo non ne gabit, neque de populis neque de Principibus: vtrique enim semper ad hanc vsque ætatem Catholicissimi fuerunt, vnde etiam & Christianissimorum nomen sunt consecuti.

182 Quæro deinde, contra quos fuerunt officia hæc,

hæc, & auxilia Gallicani Regni, ad ecclesiæ Romanæ oppressiones subleuandas? an non fortè contra Græcos schismaticos, vel Hæreticos? an non contra Longobardos Arianos, aliosque tyrannos? an non contra Imperatores, qui aliquando in Ecclesiam iniquissimè deseuebant. Videamus igitur vt ista cohæreant. Nauarræus, amicus ne est vel inimicus Ecclesiæ Romanæ? non dices, opinor, Cecili, amicum, ne inde Regiæ tuæ facias inimicum; quamnam fidem aut Religionem profitetur? num eam quæ fuit illorum Galliæ Regum, qui Ecclesiæ Romanæ opitulati sunt: non audebis, scio, confiteri, ne papistam quoque reddas. Quid igitur? contra quos sunt ista Pontificis auxilia? contra Nauarræum certè, qui vel te fatente inimicus est, & hostis Ecclesiæ Romanæ; contra Gallum non minus schismaticum & Hæreticū quàm fuerūt Græci: contra Calvinistā Arianis longè nocentiorē, contra principē à fide Catholica Apostatē, relapsū, excommunicatum, depositum, ac condemnatum, iudicio longè grauiori, atrocioribusque de criminibus quàm vllus vnquam Imperator, Tyrannus, aut Christianus nomine Ecclesiæ persecutor.

183 Contrà verò, qui auxilia hæc ab Ecclesia Romana postulant, Catholici sunt, & eiusdem cum antiquis illis Gallorum populis, Principibusque nobilissimis, tum Religionis; tum etiam pietatis; eiusdem planè in Ecclesiam Romanam obseruantia, à qua pro filiorū iure opem implorant, totius Regni Gallicani nomine, cōtra tyrannum & Hæreticum, qui per vim & arma, contra ius fasque, contra

*Nauarræus
quis.*

*Quibus au-
xiliatur
Papa in
Gallia &
cur.*

contra Regni leges, contra Ecclesiæ Religionisq; canones, & cōtra expressum iuramenti sacramentum, Regnum ambit; contra hunc & pro his, designata fuerunt Gregorij decimi quarti auxilia; qua fronte igitur tu Cecili homo leuissime, hāc amantissimi Patris, tam piam, ac necessariam opem, ad filios oppressos recreandos, Gallicani Regni inuasionem vocas? quo pudore istius Regni merita in Ecclesiam Romanam hoc loco exprobras? nonne vides quod vniuersus te mundus, ex hac vna fraude deceptorem, te calumniatorem, ac sycophantem, deprehendet: quod rem pro re, personam pro persona, negotium pro negotio, tempus pro tempore, tam apertè ac impudenter supponas?

Cecilij dialectica.

184 Quæ tua est ista Rhetorica? quæ Dialecticæ: quæ Ratiocinatio? Ecclesia Romana, Regno Gallicano Catholico obstricta est, de beneficijs multis acceptis; ergo nunc ingrati facit, dum eidem Regno Catholico suppliciter petenti, subsidia mittit, ad hominem Hæreticum, hostemque communem eiusdem Regni ceruicibus depellendum? eadem planè est ista Argumentatio cum illa, qua vos in Anglia sceleratissimè infertis, Antiquæ Regni leges, Hæreticos ac perduelles mortis supplicio castigandos, decernunt: Ergo eidem etiam mori Catholici debent, dissimili licet in causa, ac sensu planè contrario.

185 *Sed timendum est* (inquit Edictum) *ne bellum hoc tam vniuersaliter, & potenter contra Galliam susceptum, ad nos etiam aliquando pertingat, cum Regis vires longe sint contra nos maiores ad annum venturum, quam hactenus vnquam extiterint*: At quid hoc quæso Cecili ad Catho

Catholicos? quid hoc ad Iesuitas, & Seminariorum Sacerdotes? si vos latronum omnium, & furum facios; si vos perduellium, & rebellium præceptores; si vos tyrannorum duces, Hæreticorum antesignanos, seditiosorum incensores, & sceleratorum omnium non solum participes, sed principes vos fecistis; quid mirum est, si pœnam tandem timetis? imò vtiqam certè sic eam timeretis, quemadmodum pro rei grauitate timèda esset. Nā quicquid fieret de Regis Hispaniæ potentia, & copijs (quas non solum pro anno futuro maiores, sed quotannis quòque valètiores fore, pro Imperiorum maiestatis suæ amplitudine, & summa iustitia, qua eis vritur, existimare possumus) quicquid (inquā) de his, vt de rebus humanis & fluxis fuerit, certissimum tamen & indubitatum est, hanc vestram perturbandi Regna licètiam, & persequendi bonos crudelitatem, impunitā non fore, nisi Dei potentia de cælo perierit. Stat enim firma, constans, perpetua, immutabilis Dei sententia de factis hominibus, & vritis sanguinum seuerissimè tandem castigandis, quæ cælo, etiam terraque transiente non trālibit, & cum perierint peccatores videbis.

Psal. 36.

186 Sed veniamus iam si placet, ad secundum accusationis caput, quo atrocius multò, Edictum criminatur Hispania Regem cum Anglis quibusdam præcipuis seditionum capitibus, egisse, vt multitudinem quandam adolescentum dissolutorum, Regis sumptibus colligat, ad Seminaria quædam implenda, quæ partim Romæ, partim in Hispania alibi que instituta sunt, ad hos alendos; & ad scholasticas quasdam proditones edocendas &c. qua in extirpatione cum multa contineantur, necessariò mihi

Secundum
seditionis
caput.

mihî faciendum videretur, vt per partes distinctiùs explicentur.

Card. Alanus.
Rob.
Personius.

187 Primò igitur quinam illi Angli sint, quos præcipua seditionum capita Regina Edictum hoc loco appellat, partim intelligi potest ex ijs quæ hîc de Seminarijs dicuntur, partim ex sequenti sectione, vbi nominatim Angli duo, illustrissimus nimirum Cardinalis Alanus, & Robertus Personius Societatis Iesu presbyter, in crimen vocantur, quòd Hispaniarum Regem contra Angliam incitent. Cur verò hoc in loco nò illos cum Rege, sed cum illis egisse Regem, de adolescentibus his colligendis dicatur, hoc ad contemptum pertinet, quemadmodum & illud de Pontifice, quòd Regi sui peculiaris & à cinctu eius pendens. Est enim multæ istius hoc ferè singulare, vt Principes omnes Catholicos, se licet infinitis partibus potentiores, & digniores, contemptui planè haberi cupiat, dum illa interim domi, tot se honoribus cumulandam præcipit, tum Ecclesiasticis, tû secularibus, vt adorandam se planè & tanquam alteram *Ieroboam* vitulam in monte suo *Bethel* contra *Ierusalem* & Deum Hebræorum, proponere se colendam videatur.

Anglia cõ-
tenti prin-
cipes Cor-
ruptissimi.

3. Reg. 12.

Quare Alanus & Personius Regina inuisi.

188 Hos igitur duos viros, quorum alter Roma, alter in Hispanijs in præsentia degere dicitur, præcipua seditionum capita, Regina vocat, vel quòd Catholicorum ab Hæresi secessionis, præcipui quidam auctores extiterunt (quanquam hanc eis laudem cum alijs multis nationis Anglicana dignissimis viris communem esse intelligo, qui & libris scriptis, sermone, & opere, præclarissimè sanè, Reginae cœptis hac in re resisterunt) vel quòd præ

præ alijs, fortassis Seminaria promouerint, quæ omnium pessimè Regina odit & Cecilius timet, tanquam belli cuiusdam immortalis, & domestici sedes, quibus difficilimum fuerit, humanis viribus obistere, vel tandem, quòd propius his annis præteritis, Pontifici maximo & Hispaniarum Regi altiterint, à quibus Regina conscientia, tanquam præcipuis Reipub. Christianæ, & vtroque gladio potentissimis Monarchis, nescio quam de factis suis vindictam metuere videretur.

189 Nihil autem obiectum hîc video, de vera aliqua seditione, quòd in acie nimirum contra Regnam steterint (quod Zuinglius tamen, aliique sequaces sui, quos Regina pro sanctis habet, contra Respublicas suas Catholicas, summa cum laude ab istis dicuntur fecisse) non quòd in castris hostiũ aut rebellium fuerint (quod verbi tamen Caluini Miniſtris, vſitatissimum esse hodie in Gallia, Belgio, Scotia quod videmus) non quòd libris, concionibus id egerunt, & agunt, aut sermone quenquam Catholicorum ad defectionem hætenus sunt cohortati; Imò contra potius, vt summa patientia persecutiones iniustissimas, & crudelissimas Catholicæ toleret, cum Elizabetham suosque, Mariam sorore in Anglia regnante, perperuò rebelliones actitasse, supra satis demonstratum est. Vnde igitur viri isti seditiosi, vnde proditores dicuntur? ex eo nimirum solo, quo Christus dominus seditionem populo commouisse dicebatur, quòd doctrinam veram profeminaret, quòd mores impios Scribarum, & Phariseorum reprehenderet, ex eo etiam quo Diuus Paulus, ceterique Apostoli, seditiosi,

Vnde vñz
isti, predictio
res dicuntur.
iur.

Luc. 23.
Act. 24.
2. Cor. 6.

rerum publicarum perturbatores, ab inimicis veritatis, iniquissima planè calūnia denunciabantur. 190 Hinc etiam *ingratos sui regni subditos Regina* vocat, hinc *contra Patriam & naturam facere eos* proclamat, sed ridiculè planè: Vtri enim maiorem Patriæ gratiam referant, Regina scilicet, quæ accepto diademate, diuitijs & voluptatibus infinitis eam sic affixit, orbavit, collisit, & in extrema pericula adduxit, vt spirare tantum videatur; an isti qui ortus tantum, accepto beneficio, continuis curis pro salute eius laborauerunt, continuis precibus, & lacrimis, institerint, perpetuis laboribus, periculisq; vitas suas abiecerint, facile est iudicare.

191 Sed quid est quod scriba Cecilius hoc loco per parenthesis quandam, de *obscuris horum virorum natalibus interserit* (nam ab istius acumine & salibus profectum interpretor, vt Catholicum neminem, hoc Edictum, sine contumelia nominet) quid, (inquam) est quòd homo subdolos; hoc sibi conuitio velit? obscuro enim natales, aliquando illegitimos, aliquando verò ignobiles, significare solent, si primum igitur velit, inauditum planè loquitur, nunquam enim istiusmodi sermo inter Anglos percubuit, quòd viri isti, illegitimis natalibus prognati essent; & res certè in manifesto videtur posita, nam extant eorum fratres, sorores, parentes, & consanguinei, qui hanc calumniam mendacij arguant: Deinde etià Ecclesiæ Catholicæ presbyteri sunt, cuius disciplina in eo quoque præter cetera singularis est, & à promiscuis & pollutis Hæreticorum Synagogis longissimè disita, quòd nullum spurium, neminem illegitimum, nullum bigamum

De natalibus.

gamum aut trigamum, nullum homicidam aut alia infamiæ nota celebrem (quod apud Hæreticos tamen vilitatissimum est) ad sacerdotium admittat: Perquirat ergo Cecilius, si hac in re cum istis dispensatum inueniat, aut si canon Ecclesiasticus in eis fuerit prætermisus, aut violatus: & desinat, tam impudenter calumniari; impudenter dico, imò & imprudèter; dum enim Sanderi historia, tam fœda & inaudita de, impurissimis Elizabethæ natalibus mundo narrat, imprudentissimè profectò ab eius Scriba factum est, vt istiusmodi rerum in Edicto suo memoria renouaretur.

192 Si verò natalium obscuritate, generis ignobilitatem innuere velit Cecilius; primò sanè, licet res in confessio esset, incommodè tamen hoc dici vel apud Anglos, vel à Cecilio mihi videtur. Apud Anglos quidem, quia nulli, opinor, genti tam frequens hoc est, (saltem his temporibus) vt plebeis hominibus honores summi deferantur, quam in Anglia, vbi, vt ceteros ordines taceam: si vniuersam Pseudoepiscoporum Phalangem, farraginèmq; qui hodie magnificè sub Elizabetha dominantur percenseas, vix vnū reperias, qui ex aliqua nobilitatis particula existat; cuius rei ratio illa dari solet à multis, quòd Anglicana Nobilitas, venationibus, ludis, ac delicijs dedita, studiorum labores nullo modo ferat; quam vt ego quoque magna saltem ex parte nō inficiat, hanc aliam tamen adiungendam etiam iudico, ministerium nempe verbi Calviniani, tam ignominiosum iam esse, & despicabile, ipsorum etiam Hæreticorum oculis, qui nobilitate aliqua pollent, & tot hominibus perditis,

Ignobilitas Cleri Anglicani.

infamibus, & sceleratissimis communicatum; vt nemo ferè nisi inopia compulsus, licèt opinione Hæreticus, ad illud se adiungat; hincq̄ ue fieri, vt infimis etiam hominibus, ad summas in eo prelaturas faciliè pateat ascensus. Quod cum omnium penitus exemplis, qui eas hodie possident demonstrari posse dicatur, mihi sanè de duobus certissimè cõstat, altissimo in folio hodie positus, & ab infimo solo nuperrimè excitatis. *Piersus* enim qui sedem Archiepiscopalem Eboracensem occupat, & *Coperus*, qui Vintoniensem, reliquarum omnium locupletissimam vsurpat, Oxonij ambo nati sunt, alter aratore paupere, sutores alter planè mendicos, & eiusdem ferè omnes sunt cæteri, farina.

*Piersus.
Coperus.*

*Ridicula
Cecilijsu-
per: in de
sua nobi-
litate.*

*Cecilius fin-
git se ex
Britannia
Regibus
originè tra-
xisse.*

193 Nec absimile valde est, quod supra de præcipuis quibusdam Reginae Cõsiliarijs declaratum vidimus, vnde & incommodè dixi hanc à Cecilio de Nobilitate generis inductā exceptionem, cuius natales superius explicata, summam videntur obscuritatem referre. Quanquam postea (paucissimis nimirum ab hinc diebus) dum hæc scriberem, epistolam quandam, Cecilijs manu diligentissimè exarata vidi, qua exploratori cuidam suo Antuerpiæ latitanti, generis sui nobilitatem, eò vsque dilatat, vt non solum à viris nobilibus, verum etiam ab antiquissimis quoq; Cambrobrytanniæ, seu Valliæ Principibus, qui Angliæ regno olim potiebantur, ortum se gloriatur, quod an quisquam Anglorum legere possit sine stomacho, nescio; certè sine risu nemo quisquam opinor legerit: si enim hoc aut verum, aut ferendum sit, quid aliud expectandum, quàm vt stirpi quoque Regiæ aliquādo se ingerat

Cecilius

Cecilius, & sordes suas abiectissimas, in Principum etiam antiquissimorum genealogias transfundat, quo Regnum tandem sibi aut suis affectet, quod iam nunc agitare animo à non paucis existimatur, per *Arbella* scilicet cum nepote suo ex filio, connubium, quæ puella ex Reginae Scotiæ stirpe, prognata, non nihil iuris ad Regni quoque successionem præten dit.

194 Sed erit fortasse operæ pretium accuratius aliquantum, hanc ipsam Cecilijs Epistolam, de generis sui splendore institutam, ad examen aliquod reuocare, si prius nonnulla ad id respondeamus, quod initio statim præmittit, de causis & successu persecutionis in Catholicos.

*Cecilijs epif-
tola ad ex-
ploratorè.*

195 Per scripta fuit hæc Epistola Londini, ex palatio Regio Vestmonasteriensi, quarto Idus Ianuarij, anni præsentis 1592. ad exploratorem seu speculatorem quendam, qui Antuerpiæ pro more res obseruabat, quarum Cecilium per tabellarios admonebat. Inter cætera verò quæ iste per scripterat de Ducis Permensis profectio in Galliam, libellum etiam quendam idioma Anglicano editum, & impressum Cecilio trans miserat, quo breuissimè quidem, sed liquidissimè, & satis neruose Edicto huic responsum fuerat; ad quam rem rescriptit Cecilius his verbis.

196 *Ago tibi gratias de exemplari quod huc misisti, responsionis nuper editæ ad recens Reginae Edictum, contra Sacerdotes & Iesuitas, qui huc mittuntur, ad subditos suæ Maiestatis auertendos, ne obedientiã naturalem, quæ Regina debetur, vt suprema Domina, præstent. In quod Edictum, etsi responsionis auctor maleuolis ac mendacibus se-*

*Cecilijs ver-
ba.*

ratatur moribus; huius tamen Edicti scopus ac propositum non potest non probari, vniuersis Regnis & Rebuspub. qua legitime semper & vbique eos castigant, qui naturales subditi cum sint, alios tamen retrahunt à naturali obedientia sui Principis, vel ipsi retrahi se patiuntur, eaque re rebellionem suam profitentur. Et quantum ad formam & modum inquisitionis huius Anglicanae, quam iste adeo criminatur, nullus omnino Princeps abstinebit ab inquisitione, vbi causa non desunt suspicionum. Neque retardabit hunc necessarium Regina cursum, & procedendi modum in castigandis istiusmodi hominibus, audax istius respondens censura, cum certum & exploratum sit, plures hodie Sacerdotes & Iesuitas vno anno in Angliam immitti, quam olim septem annorum spatio subingredi solebant. Hæc Cecilius.

De obedientia naturali & Christiana.

197 Atque hinc primò animaduerti diligenter ab omnibus velim, quantopere ingeminet Cecilius voces has *naturalem obedientiam*, & *naturales subditos*, perinde ac si omnia iam iterum ad naturam tantummodo ductum; & præscriptionem reuocari vellet, prætermissa omni diuinæ gratiæ, & Religionis memoria; qua vna re tamen, Christiani hodie censendi sunt subditi, id est in Christo & propter Christum, vt vbique innuunt Apostoli, & supra quoque Sectione proxime præcedenti, prolixè satis ostensum est ius regnandi non naturali, sed ciuili iuri, & cuiusque Reipub. singularibus decretis, & constitutionibus tribuendum esse; quò etiam manifestior redditur absurdissimus iste Cecilij Atheismus, qui non nisi naturam, subditorum officium in Principes metiendum iudicat, neque vllam Dei aut conscientiæ (vt videtur) rationem habent

2 Cor. 2.
Col. 3.
Ephes. 6.
Hebr. 13.
1. Pet. 2.

habendam. Nam si hoc non iudicat, nihil dicit, cum toties inculcat *obedienciam naturalem*, hoc enim solum Catholicorum Anglicanorum est hodie negotium, hoc vnicum eorum apud Cecilium, reliquosque persecutores crimen, & peccatum, quòd præ ista Regiæ obedientia, quam toties ipse, *naturalem* vocat, illi præferendam iudicent aliam (in rebus præsertim Religionis) quam supernaturalem existimant, Deòque & Religioni, & Ecclesiæ Catholice, & conscientijs suis deberi, neque hæc obedientia Religiosa, & Christiana, contra illam est naturalem siue humanam, quæ terrenis Principibus naturæ legem debetur (vt impiè ac tyrannicè stultissimèque persuadere vellet Cecilius) sed supra illam est, eo quòd naturæ parenti, & auctori exhibeatur, ambæque in omni Repub. legitime administrata suauissimè cohærent, & associantur.

198 Quod verò affirmat Cecilius, hunc sanguinarum Regiæ cursum, in mactandis Catholicis ita necessarium esse, vt retardari iam nullo modo possit; id tribuendum magis est Regiæ infelicitati, quæ pessimorum hominum consilijs decepta, in hanc se necessitatem passa est induci, & qua se, Regnumque suum in extremum coniectura est sine dubio excidium; nisi Dei misericordia animum eius mutauerit, quam Catholicorum constantiæ in Religione tuenda, quam nullo modo deferere, nisi cum sempiterna animarum suarum perditione potuerunt. Et si verum est quòd hoc lo co affirmat Cecilius adeo auctam esse hanc Catholicorum constantiam, & multiplicatum numerum posterioribus his annis, vt plures hodie Sacerdotes ad martyrium se offerant vno

Miseræ Elizabethæ & suorum ad effundendum sanguinem necessitas.

anno pro fide Catholica, quam annis septem antea; inde colligit Elizabetha, quid hac sua persecutione, quid tanta Anglicani sanguinis effusione profecerit.

199 Vanissimū verò est quod hîc asseritur, *Edicti huius atrocissimi scopum ceteris quoque populis Regniſque omnibus vicinis probatum iri*. Nemo enim Principum aut virorum prudentium est, cuiuscunque Religionis, sectæ, aut professionis fuerit, qui summam hanc crudelitatem ac phalarismum Anglicanum, non improbet, non vituperet, & animo penitus non auerſetur. Et sanè, si qui propter sectarum fortasse nonnullam similitudinem, inimico animo in Angliam nõ sunt, ij molestè ferunt, & non exiguo etiam doloris sensu mouentur, quòd paucorum hominum, incitiam, furore, & stultitia, tantas clades Reipub. sibi amicæ imminere, perspiciant. Ceteri verò, qui hostes sunt, (quorum multò maximus est numerus) lætari palam, & cachinnos etiam sustollere coguntur, quòd iustissimo Dei iudicio, iniquissimos homines, suis se gladijs iugulare, & in manifestam se perniciem præcipites agere animaduertant.

Exigua spes Cecilij emendationis.

200 Neque est quòd minitetur aut iactet Cecilij, hanc respondentis admonitionem, suam & Regine cursum minimè retardaturam esse; hoc enim nobis etiam ipsis iam diu persuasum est, neque tamen ideo tacendum iudicauimus; nam neque Deus olim ideo abstinuit ab admonendis antiquis Principibus, qui malè gubernabant, Aegyptiacis nimirum, Edomiticis, Moabiticis, Israëliticis, aliisque, quòd minimè se eos emendaturos intelligeret; imò

imò Pharaonem ipsum, ex vna parte monendum iussit, cum ex alia tamen obdurandum prædixerit. Iudæos etiam Christus præmonendos voluit, de imminente illis excidio, & proditorem Iudam de æterna damnatione, quam tamen sciebat hominem miserrimum non euitaturum; sed hac tamen ratione illustrior fit Dei tum misericordia, tum iustitia, tum infallibilis etiam rerum omnium providentia. Et quanquam reprobi, hac Dei benignitate non corrigantur, ceteri tamen instruuntur, & pessimorum hominum casu, & interitu ad timorem Dei erudiuntur: Nam hoc quoque ad summam Dei misericordiam, & bonitatem pertinet, vt flagellum antè denunciet, quàm infligat, quòd ex omnium Prophetarum prædictionibus, & pereuntium Principum, populorumque historijs, liquidissimè constat. Hæc igitur missa faciamus, & ad Cecilij nobilitatem intuendam accedamus.

201 Duo sunt præcipua, quæ Cecilij hac apud exploratorem suum Epistola, diligentissimè ostendit, seu ostentat potius de Nobilitate, primùm de suo suo Dauidæ Cecilio, quem virum magnum fuisse gloriatur, & primò quidem ex Britannia minori cum Henrico septimo in Angliam venisse & specialis munus apud eum tenuisse, inde præfectum fuisse domui & familie comitissa Richmondie Regis matris, ac tertio denique, apud eundem Regem filiumque in corporis regij custodia Curiferi locum & dignitatem consecutum; quæ omnia etsi magna non sunt, quæ postulat Cecilij, quia tamen ab eo tam ambitiosè queruntur, non facile conceduntur: obsistunt enim huius hominis vanitati, ea quæ supra à me scripta sunt, ex multo-

De Cecilij
sua nobilitate.

Nu. 26.

rum hominum grauisimorum testimonij, qui adhuc supersunt, istius nempe auum, Dauidem Cecilium, quem tanto sibi ornamento fuisse existimat, ex ordinarijs tantum militibus fuisse, qui ad Regij corporis praesidium designantur: diuersorum insuper publicum, & tabernam vinariam in oppido Stanfordiano tenuisse; filium vero eius (qui eiusdem etiam Dauidis nomine nuncupatus videtur, & istius Gulielmi, qui modò Regni thesaurarium agit, pater fuit) regio tantum vestiario, loco humili inseruisse: quod non est verisimile accideri potuisse, si pater in regij corporis custodia scuti ferri munus exercuisset; nec adeò sordidum abiectumque principium ipse tenuisset Cecilius nosse, vt ex matutina campanae pulsatione, victum quareret in Vniuersitate Cantabrigiensi (quod antea dictum est) si auum tam honorificum in domo regia habuisset; itaque haec omnia à Cecilio de auo commemorata, non tantum ambitionis & vanitatis, sed fuci etiam & fraudis arguuntur, nec habent apud Anglos prudentiores, speciem vllam veri, aut similitudinem.

Cecilij com-
menta de
sua semi-
lia.

202 Sed & longè minus ea, quae secundo loco profert homo gloriae cupidus de *Ceciliorum* ortu ab antiqua quadam nobilique familia *Vvallæ*, seu *Cambrobrytànica*, quae *Sisfilitiorum* est, quorum iste nuper insignia sibi arripuit; domusque suae attribuit, vt aliquam inde nobilitatem ostentaret, quod cunctis planè perridiculum visum est. Primum etiam, non pauci adhuc in viuis sunt, qui rectè meminerunt Guiljelmum istum Cecilium, annis multis post regni Elizabethae principia, cum nondum eò poten-

tentia peruenisset, vt esse posset in Anglia qui vellet, dicere solitum, familiam suam & *Ceciliorum* à nominatissima illa *Ceciliorum*, Romanorum gente descendisse, qui eousque in Repub. Romana honoribus, diuitiisque aucti fuerunt, vt Naeuius poeta, fato eos Consules, fieri dixerit, & *Cecilius Claudius*, scribitur à Plinio, testamento suo edixisse, quòd quàmuis multa ciuili bello perdidisset, tamen relinquere seruorum quatuor millia, iuga bouum tria millia, reliqui pecoris ducenta quinquaginta septem millia, & in numeratà pecunia ingentem vim.

203 Huic cum noster quoque *Cecilius*, eo tempore opibus saltem par esse cupiuisset, neque alià adhuc excogitandi Nobilitatis rationem faciliore inuenisset; videbatur sibi persuadere posse, nonnullam horum *Ceciliorum* particulam, progeniemque, per exercitus Romanos in Britanijs disseminatam, suae quoque familiae dedisse originem. Postea verò cum domesticae magis nobilitatis, quàm Romanae, eum splendor delectaret, nunciatumque fuisset, familiam quandam perantiquam *Sisfilitiorum*, in *Vvallia* penè interiisse; hic similitudine & vicinitate nominis inuitatus, & possessionis desertae cupiditate illectus, in ipsam inuasit: insignem illud sex leonum quod *Sisfilitiorum* fuit armis suis intulit, cum duos tantum ipse obtinuisset antea leones, quos auctoritate, vel pretio à feccialibus regni pro insignibus extorserat, adibusque suis ubique fere impresserat.

264 Duo igitur argumenta hinc se offerunt, quibus hominis istius leuissimi vanitas coarguitur, & commentum de Cecilij familia à gente *Sisfilitiorum*, deducta

Cecilianae
vanitatis
argumta.

deducta confutatur; primum quod Cecilius non-
 ster, olim à Cecilijs Romanis descendisse se gloria-
 batur. Alterum, quod arma & insignia recenter
 mutauerit, & duos leones in sex, potentia suae pre-
 rogatiua repente adauerit: quibus tertium demum
 adiungi poterit, discrimen videlicet horum nomi-
 num idiomate Anglicano *Cecil & Sitilt*, quorum
 orthographiam ex ipsa hac Cecilij Epistola con-
 stat esse dissimilimam, unde qua verisimilitudine
 alterum ex altero deductum existimetur, non video.

Prophetia
 de Cecilij
 nequitia.

Sup. nu. 28.

205 Quod & suo etiam iudicio probasse videtur
 Cecilius aliquando. Nam cum Maria Regina sce-
 ptrum tenente, Cecilius, Guilielmum Petrum, vi-
 rum Catholicum, & Regni Secretarium, ad eum de-
 cepisset (quod supra, Sectione prima ostensum est)
 ut in eum, Secretarij officium transferre Petrus
 ipse voluisset; inter multos quibus hic Gulielmi Pe-
 tri conatus non probabatur, fuit vel in primis Ca-
 tharina, Comitissa Huntingtonia, femina claris-
 sima, & Cardinalis Poli neptis, Comitissae Hunting-
 tonia (qui hodie viuit & toto caelo ab illius reli-
 gione, fide & pietate aberrat) mater; haec dixerat
 antiquitus se accepisse, praedictum esse virum que-
 dam cuius nomen duplicem literam C.C. comple-
 teretur, patriae suae allaturum exitium, quod cum
 in Cecilij appellatione reperiretur, timebat pia
 femina id mali, quod postea successit, & sualor
 fuit, ne Regina villo modo hominem tam dubiae fi-
 dei, in Reipub. administrandae partem admitteret;
 neque Cecilius eo tempore hoc à se fatum repulit
 (id quod facillime quidem potuisset, & plurimum
 sane sua intererat) negando *Cecilij* nomen & *Sitiltij*
 alle

asserendo, quia nondum fortasse hoc ei commen-
 tum venerat in mentem, neque natae erant haec po-
 steriorès Cecilij cogitationes, de Regno & Princi-
 patu ambiendo, quas modo praese fert; haec enim
 postea ex potentia diuitiarum, & senilis aetatis cu-
 piditate; ex Reginae etiam facilitate, quae omnia ei
 permittit, & ex Nobilitatis Anglicanae contem-
 ptu, & debilitate, partiumque suarum Haretica-
 rum fiducia, ortae videntur. Et profecto, quod hodie
 tam diligenter veterator iste nobilitatem suam
 ostentat, seque ortum ex clarissimis familijs, imò
 principibus Valliae profiteatur, idque in hac tanta
 de Regni successione digladiatione, neque my-
 sterio sine dubio, neque malitia vacat. Atque haec
 de euentu Cecilij Nobilitate; caetera modo perse-
 sequamur, & ad intermissam non nihil respon-
 sionis nostrae seriem reuertatur oratio.

206 Cum igitur haec omnia ita sint, quid Cecilio
 huic, venire potuit in mentem, ut illustrissimo Car-
 dinali Alano, generis exprobraret obscuritatem
 (de Personio enim nihil dicam hoc loco, tum bre-
 uitatis causa, ne in re non necessaria prolixus fiam,
 tum etiam quod in vitam religiosam, & à mundi
 infulis remotam, cum se abdiderit, parum ista co-
 gitare, aut curare existimem) de Cardinali verò,
 qui in clarissima hominum luce versatur, & non
 tantum patriae & nationis suae, sed Ecclesiae quo-
 que Catholicae ornamentum est, tacendum non iu-
 dicaui, calumniante Cecilio, sed obsequendum po-
 titius Sapientis praecipito, ut *stulto respondeam iuxta stul-
 titiam suam, ne sapiens sibi videatur.*

Prou. 26.

207 Quanquam enim ut antè dixi, si nobilitas
 fan

De Cardi-

*nalis Alani
ne familia
& nobilitate*

anguinis non adesset, non inde fieret virtuti præiudicium, quò minus ad honores & dignitates pareret aditus, cum virtus mater sit, & nutrix, & conservatrix omnis veræ Nobilitatis, multòque Imperatores dignissimos, ac summos etiam, sanctissimosque Pontifices, ex parvis initijs ad supremarum gubernacula virtute exaltante peruenisse, vidimus; tamen dum utrumque Cardinali huic nostro adesse cernamus, tam generis inquam claritatem, quam virtutis præstantiam, quare Cecilio, qui neutram possidet, sed fraudibus tantum & dolis; aliorum supplantatione, & Patriæ ruina, opes acquisivit, cedendum erit, dum alteram ei ex sola invidia auferre moliantur? nonne enim vniuersis Angliæ fatis cognita est, Alani familia in Clarissima Angliæ prouincia Lancastrensi? nonne frater eius vir optimus & hospitalis, paucissimis ab hinc annis, honorificè ibi vixit, & sanctissimè mortuum est? nonne viduam eius Elizabetham, sceminam nobilem, locupletem, prudentem, pijsissimam indignis modis exagitarunt postea Hæretici, & bonis omnibus euerfam, ac spoliatam (quæ erant amplissima) cum tribus filiabus virginibus, in exilium eicerunt: in quo & modò sanctissimè degunt, & elegantissimè ex opulentissimis, Hæreticorum scelere repente factæ, pro Christi tamen amore latissima viuunt? nonne Suthuartus, Heschetus alijque nobiles ac primarij totius Prouinciæ viri ex Alanorum quoque cognatione esse cognoscuntur: nonne ista certa, nota, & indubitata sunt? quid igitur sibi voluit Cecilij demètia, vt in tanta rei luce, de obscuritate natalium nescio quid insufurret?

208 Perinuitum sanè, me cogit hæc inimici procapitas, vt ea nonnunquam proferam, quæ non putaueram, & ita est planè in eo quòd modò sum dicturus, quod accipi tamen ab omnibus eo sensu volo, vt nihil inde dignitati Regiæ detrahatur, aut præiudicetur; quia tamen res ipsa vera est, & hæc calumniandi licentia Regiæ nomine prodiit; dicendum est non tantum *Cecilios istos, & Raulaos, & Baconos*, aliàsque quisquillas, terræque filios, qui apud eam tanti sunt habiti, & habentur, vt omnia gubernent, Cardinalem Alanum claritate generis antecellere; Sed ipsa quoque (seposita tantum præfenti dignitate Regiæ) si vel maternum genus consideres, vel paternum ad originem aliquantò altiozem reuoces, natalium nitore, non esse multò inferiorem.

209 Atque de materno quidem genere, quod *Bolenorum* est, siue antiquitatem spectes, siue splendorem, non est perdifficile, saltem antequam *Henricus octauus*, Annam Bollenam in vxorem duxisset, Alanorum gentem parem esse; si verò fidem, virtutem, & honestatem vitæ, consideraueris, multò etiam dignior & superior inuenietur. Ad patrum genus quod attinet, dicam ea tantum, quæ annales Anglici per ipsam etiam Elizabetham approbati, narrant, quæ sunt huiusmodi.

210 Regni sceptrum tenente *Henrico sexto*, anno ferè ab hinc centesimo & quinquagesimo, profugerat ex Vallia delictorum quorundam causa, *Odoenus* quidam *Tydderus*, homo conditionis valde humilis, & vt ex historijs patet, vita flagitiosus; dicitur enim inter cætera, quòd cum homici-

*Tydderorū
origo.
Tyder Angliæ,
id est
quod fuit
Latine.*

dio primum facto, Baroni, deinde Poyſio in Vvalla conſinibus aliquando inferuiſſet, filiam quoe eius inſciète Domino grauidam effeciſſe, cuiſque rei pœnam, timens, dereliſta Vvalla, Londinum ſe contuliſſe, vbi per ea tempora viuebat Regina Catharina, Caroli ſexti Regis Gallie filia, Henrici ſexti mater, quę Patri eius Henrico quinto non longè ante nupſerat, & vidua ab eo, ætate adhuc florente relictæ fuerat.

Odoenu
Tydlerus.

211 Hęc Odoëni amore capta, conſuetudinem, clãdeſtinam multorum annorum cum illo habuit, & quatuor tandem ex eo liberos, quod cum viuente Regina incognitum penitus permanſiſſet, poſt mortem eius, quæ anno Domini 1436. contigit, ex ipſius autographo, veritatem rei, filio ſuo Regi conſtituiſſe affirmant; qui quidem, & ſi pro matris reuerentia, liberos in ſuum Patrocinium ſuſceperit, Odoënum tamen de tanto flagitio caſtigadum iudicauit, itaque carceri traditus, biennio ferè ita permanſit, quouſque tandem vulneratis turpiter carceris cuſtodibus (vt Ioannis Stoi, Annalium ſcriptoris verbis vtar) inde aufugit, ſed poſteà iterum comprehenſus, veniam à Rege (vt videtur) accepit, nam ſcriptum reperio, viginti & duobus poſt hoc annis, capite illum fuiſſe plexũ ab Edouardo duce Eboraceniſi, qui Hérico ſexto Regnum vitamque eripuit, & addit Ioãnes Stous ex Lelando, in iſtiũs anni Chronica, Odoënum iſtum vocari debuiſſe Anglice, *Mery Rychard*, quod Latine perinde ſonat, ac *Richardus ridiculus*, aut iocoſus, ob facetias fortaiſſe, aut ſales hominis ridiculos.

212 Ex

212 Ex hoc igitur tam humili principiõ, duxit Elizabetha originem paternã; ab iſto enim Odoëno abauo ſuo, & Tydderi nomen & generationem habet; maximus enim natu quatuor horũ libero- rum, quos Odoënus ex Regina Catharina illegitime genuerat (quanquam ad Elizabetha, adulatio- nem nonnulli clãdeſtinas poſteà exitiſſe nuptias affirmarunt) Edmundus dicebatur, qui licet ſpur- rius, ob honorem tamen matris factus eſt ab Henrico ſexto Comes Richmondię, ille verò ducta in matrimonium Margarita Ducis Somerſetani filia, quę Ioannis etiam Gaudauenſis Lancaſtrię Ducis proneptis erat, genuit ex ea Henricum Richmondię Comitem, qui ex Lancaſtrenſi familia per matrem deſcendens, fortuna poſtea belli, Anglię regno potitus, ſeptimus eius nominis Rex eſt appellatus, & pater fuit Henrici octauĩ, & Elizabethę auus, ſi tamen illa Henrici octauĩ filia fuerit, quod Sanderi hiſtoria ex Annę Bolenę matris incon- tinentia dubium planè & incertum reddit, & mult- tudo eorum qui cum ea poſtea, ob adulterium & inceſtum ſupplicio affecti fuerunt, vehementer ſuſpicionem confirmat, adeò vt inconfideranter planè hoc ipſum de obſcuritate generis, in Regi- nę Ediſtum Cicilius coniecit.

213 Sequitur vt de adoleſcentibus dicamus, quos Edictum conqueritur, *Alanum ac Perſanum iuſſu & ſampribus Hiſpaniarũ Regis colligere, vt in Seminarĩs ad proditiones quaſdam ſcholæſticas erudiantur.* In quo quod deſcolligendo viris his tolerabiliũs quidem eſt, quàm ſi de diſſipando, aut diſpergendo crimen intetiretur. Dicit enim Dominũs per Prophetam, *De Alani Seminariorum.*
Ezech. 9.

K

Va diſper

Pro. 29. *Vae disperforibus. Et Salomonis verissima prophetia est: Homines pestilentes dissipant civitatem. Si vos ergo dispergitis Cecili, si vos dissipatis; quid ni aliqui etiam cum Domino recolligent? Sed dices, adolescentes isti sunt perdit, & dissoluti, qui partim ob crimina à se commissa, partim ob victus inopiam, facti sunt fugitivi, rebelles, ac proditores patria, Hoc totum calumnia est, & iniquissimum mendaciū, iam enim superius ostendi, qua ratione, quo animo, quo proposito, ac fine, ex Anglia recedant: quantas opes, quales hereditates, quanta patrimonialia, multi eorum sponte deserant, ut animarum suarum saluti consulant; nonnulli etiam Hæresi adhuc imbuti, in Galliam non raro, & Belgiū veniūt, ut videant tantū, & speculentur, & curiosè quærant, qui nunquam ferè ad vos nisi Catholici redeunt, quos tamen ea causa vos deserere, quàm Edictum obijcit, dici non potest.*

Nō ob inopiam Angliā deserunt adolescentes qui in Seminaria cooptantur.

Animadvertendū.

214 Denique quod inopiæ causa in has partes non veniant hi adolescentes, illud argumento esse potest, quod apud vos, honores, ac dignitates assequeretur, si vestri esse vellent; apud nos non item, quam tamen spem non solum deserunt, sed rem etiam multi amplissimam, ut antè dixi, quam vos per spontaneum eorum discessum possidetis. Illud etiam luculentissimè re demonstrat, quod non ex fæce hominum, ut vestri verbi Sinistri, sed nobilibus plerumque orti familijs, & copiosis nati parentibus huc adueniant, & ausim sanè dicere, maiorem esse longe Nobilitatis florem in his tribus tantum Seminarijs Anglicanis, Rhemenfis, Romano, & Vallifoletano, quàm in vniuerso vestro

vestro Clero domestico reperiat.

215 Quod autem non ob delicta à vobis deficient, clariùs multò ostenditur, ex eo, quod tam amanter, & sollicitè reuocare nitimini discedentes, & beneficijs etiam maximis ornatos, si reuertantur, promittitis, hoc etiam vel maxime rem totam conuincit, quod nunquam hæctenus quæquam eorū quos prædidistis, quos exagitastis, quos morè tradidistis ex his Seminarijs, nullum (inquam) planè ob morum aliquod delictum castigastis, sed tantum ob doctrinæ vitium, non quidem quod rei inest, sed quod vos ipsi facitis, vel potius fingitis. Atque hoc etiam profectò, si quid aliud, institutionis Catholicæ, quàm vos tanto opere calumniamini, singulare quoque testimonium est, quod tot annorum spacio, dum tot inter vos adolescentes nostri, ex Seminarijs his egressi, dissimulato habitu verfati fuerint, quos omni vos opprobrio conspurcatis cuperitis, nemo tamen eorum (ne vnus quidem) hæctenus sceleris alicuius, aut vitæ labis, apud vestros iudices postulatus est, aut accusatus, præterquam læsæ cuiusdam maiestatis, & proditorum imaginariarum, quæ nontam facta sua, quàm figmenta sunt vestra. Cū interea Sinistri vestri Euāgelici, ubiq; ferè de flagitijs cōiucti ad omnia promissuè tribunalia vestra, turpissimè condēnati, & paribulis, quoque sæpissimè adiudicati cernantur, quod argumēto certè vobis esse possit, si ratione sequeremini, institutione nostrā efficaciorē multò esse, quàm vestrā ad omnem virtutē & vitæ puritatē, cum bonos, efficiat, virtutēque præditos, & cum honestis moribus imburos eos ipsos ad vos

Non ob delicta.

Res maxime consideranda.

remittat, quos perditos, ac diſſolutos à vobis receſſiſſe (licet falſò) affirmatiſſe.

*Via doctrinae & diſci-
plinae Catholicae.*

216 Neque ſanè minus in eſſe virium doctrinae noſtrae, ad veritatis euidentiam conuincendam ex-
perimini, quàm inſtitutioni efficaciae ad probitatè
vita, morumque præſtantiam; cum vix vnquam ve-
ſtrum vllus, licet peruicaciſſimus, & animo obſer-
matifſimo, ſectis veſtris addiçtus, ad partes noſtras
vel diſcendi, vel ſpeculandi, vel etiam tentadi cau-
ſa acceſſerit, qui penitus deinde nobis auditis, à pla-
çitis veſtris non receſſerit, noſtriſque ſe addixerit,
& profectò, vt ſyncerè ingenuèque vobiſcum agà,
non recolo ex omni iſtorum temporum veſtrorum
memoria, plures opinor, quàm duos aut tres ado-
leſcentes, qui à vobis digreſſi, redire voluerint: at-
que hi profectò non ideò à veſtris partibus per-
maſerunt, quòd iudicijs ſuis per nos plenifſimè
ſatiſfactum non fuerit, ſed quòd, vel periculo-
rum temporalium metu, vel commodorum ſpe
victi, feruire maluerunt vobis, quàm apud nos
ſaluari.

*Multorum
ab hæreſi
conuerſio.*

217 Ex altera verò parte, infinitus propè eſt eo-
rum numerus, qui in Hæreſi apud vos nati, enutri-
ti, educati, & diligentifſimè inſtituti, perſpecta
deinde veritate noſtra, ad Eccleſiæ Catholicae gre-
miũ redierunt, & tanta animi deteſtatione erro-
res veſtros, ſuoſque auerſati ſunt, vt pro fide poſtea
Catholica apud vos mori, & omne genus perſecu-
tionis pari non recuſarint. Quorum vos nihil pro-
fectò ſimile de noſtris, ne vnũ quidem exem-
plum proferre poteſtis. Er eſt ſanè mirabile quòd
ſum dicturus, & à viris multis prudentibus nõ ſine
admira

admiratione obſeruatũ, quòd cum penes vos qui
regnatis, & dominamini, dignitatum omnium, ho-
norum, opum, ſplendoris, auctoritatis, voluptatis
vitæ, cæterarũque illecebrarum poteſtas ſit, addo
etiam, licentia, qua maximè ſolent abduci ado-
leſcentes; à nobis autem non niſi paupertatis horror,
exilij incòmoda, diſcipline etiam ſeueritas, quæ hu-
manis affectibus ingratiſſima ſunt, ſtare cernatur:
tanta tamen multitudine, tanta animorum contè-
tione, iuuenes veſtri ad nos confluãt, vt plures vno
menſe ſua ſponte vos deſerant, ſplendore virtutis
adducti, veritatisque vi deuicti, quàm vos è noſtris,
multorum annorum ſpacio, adhibitis omnibus in-
genij fraudifque machinis, extorquere poſſitis.

218 Hoc enim certè in confeſſo apud omnes *Difficultas
peruerrèn-
di Catholi-
cos.*
planè eſt, nèque poteſt negari iam, ne vnũ qui-
dem (his annis plurimis) repertũ eſſe, qui Religio-
nis Catholicae inſtituto, & doctrina verè ritèque
perceptis, in ſententiam veſtram animo, iudiciò-
que tranſierit, coègitiſtateor, aliquando tormen-
tis, comminationibus territaſtiſ, blanditijs etiam
fortaſſis nonnunquam flexiſtiſ infirmũ aliquem,
& imbecillum domeſticũ, vt amaro animo ad
Eccleſias veſtras ac Synagogas inuitus ſe confer-
ret, vt precibus veſtris ſchismaticis Hæreticifque
coatè reclamante conſcientia intereſſet, vt concio-
nes veſtras ſeditioſas, ac virulentas audiret; non-
nullos etiam nolentes ac repugnantes, baiulorum
viribus eò abripuiſtiſ; & tunc vt Antonius olim
Epiſcopus Arianus in Africa gloriabatur, cum ſe
Epiſcopum Catholicum per vim, & vincula re-
baptizaſſet, exultariſ tanquàm de præda capta, &

*Vir. v. ricē
de pers.
Van.*

*Pulcherrimam
Sum.*

*Odoeni
Hoptoni
iniquitate
in marty-
res.*

cum tyranno illo dicitis: *Ecce iam frater noster es, quid ultra facere poteris, nisi ut in ceteris quoque voluntati consentias Regi?* Sed dignissimam audiamus defensionem. *Illā est* (inquit Episcopus Catholicus) *de impie Antoni, mortis iuste damnatio, vbi voluntatis tenetur assensio. Ego verò fidei meæ tenax, vocibus etiam consistens crebris, quod credo, & credidi, clamando defendi, sed & postea quam carenis me vincisti, & oris ianuam opilasti, in pratorio cordis mei violentiæ tuæ, scribentibus Angelis gesta confeci, & lectitanda Imperatori meo ad calos transmissi.*

219 Eadem planè vobis, eadem Odoëno vestro Hoptono, Castrī Londinensis nequissimo præfecto, responderunt superioribus annis, viri dignissimi, martyresque clarissimi, quos postea in ligno suspendentes interemistis: *Campianus, Ceruinus, Cotanus, Iohnsonius, aliique multi Sacerdotes Dei*, quos Odoënus cum nulla persuasione inducere potuisset, ut Ecclesias vestras sponte adirent, abreptos tandem in famulorum humeros, ad conciones pertraxit; cum illi interim constantissimè reclamarent, id vim esse, non vclunatam; vnde & concionatori quoque vestro in faciem obstiterunt; Odoënus tamen, ut erat impudētissimus, gloriabatur publicè, omnes se in sententiam suam adduxisse, atque hoc est vestræ de adolescentibus nostris victoriæ genus, qua si gloriādum est, habetis quidem gloriam vestram, sed neque apud Deum, neque apud homines nisi mente captos.

220 Contrà verò, nostræ victoriæ clarissima sunt trophæa: in manifesto enim est causa nostra posita, nullam vim adhibemus, nullas delicias aut illecebras

bras possideimus, fucum nullum facimus, veritatem nitidā ostentamus, si quis ad nos venit, is sponte, ac voluntate venit, desiderio suæ salutis venit, Deo vocante, mouente, & impellente venit; & si hos vel Alanus, vel Perfonius, vel alius quispiam pietate ductus colligit, non tam Regis Hispaniarum, aut Pontificis iussu licet sanctissimo, hoc faciunt, quàm cælorum Imperatoris, Regisque Regum, ac Pastoris vniuersalis mandato, auspicijs, ac sumptibus faciunt; gregem nimirum à vobis dispersum, oues dissipatas, vineam depastam, hereditatem Demini vexatam, & deuastatam colligunt.

221 Sed quid est illud quo in Edicto sequitur, *de scholasticis quibusdam seditionibus, ad quas adolescentes in Seminaris erudiuntur? quid sibi volunt, seditiones scholasticæ? vel puncta quadam scholastica, de seditione, ut Anglicè habetur? Certè, opinor, illa capita sunt doctrinæ Catholicæ, quæ omnis Theologorum schola tot retro sæculis iam docuit, Christianorum omnium vnanimi consensu; de Ecclesiā, nimirum, de Sacramentis, de Iustificatione, de Sanctorum inuocatione, de Operum meritis: & quod capitalius adhuc apud Hæreticos sonat, de Romani Pontificis potestate in castigandis malis Principibus, de Hæreticorum punitione, de vi Excommunicationis Pontificiæ, de Cōfessionis, ac reconciliationis necessitate, & modo, de Principatu Ecclesiastico, aliisque similibus, quorum quæ ad priuatos tantum pertinent, seditiosa in Angliā hodie vocatur quod à doctrina sua, id est, Caluiniana dissentiant: quæ verò ad Principem quoque & Rempublicam pertinent, proditoria insuper & laesa maiestatis crimina*

*Seditiones
scholasticæ
quæ?*

indicantur, quãquã alię omnes Christiani orbis Re-
publicę, reuerentia summa ea omnia cõplectantur,
& Romę, id est, in ipsa sede Pontificis, quotidie in
scholis publicis doceatur, Pontificem ob Hæresim
deponi posse, & debere, neque tamen quisquam
inde hanc doctrinam proditoriam appellauerit.

De institu-
tione & di-
sciplina Se-
minariorũ.

222 Anglorum igitur, à communi reliqui orbis
doctrina secessio, capita hæc fecit *seditiosa & proditi-*
toria, nõ res ipsa, aut adolescentũ nostrorũ peccatũ
aliquod, aut Seminariorũ vitiosa institutio, quę pro-
fectò talis est, siue mores spectes, siue eruditione, vt
nihil ea præstatiũs, nihil perfectiũs cogitari possit,
aut homine Christiano digniũs; neq; Anglia opi-
nor cũ esset florentissima, quicquã vidit in hoc ge-
nere excellentiũs; de qua etsi diuersis Catholicorũ
Anglorum libris, ad Hæreticorum calumnias co-
piosè satis responsum sit, præfertim verò doctissi-
ma illa & modestissima illustrissimĩ Cardinalis A-
lani Apologia prima, à me antea nominata, quæ di-
uersis capitibus ex instituto rem hæc discutit: non
abs re tamen videtur futurum si iterum hoc loco
nonnulla eiusdem argumenti capita, breuissimè
attingantur, vt rei ipsi quantum insit præstantiæ,
criminationi verò Reginæ, quantum admisceatur
fraudis, odij, ac calumniæ intelligatur: Dicam au-
tem ea, quæ omnibus sunt notissima, & perspectis-
sima, vt si vlla in re mentiar, vniuersorum hominũ,
etiam nostrorum iudiciis, oculis, & ore coarguar.

Mores &
vitiũ un-
uorsũ in
Semina-
riis.

223 Primum itaque quòd ad mores attinet aliu-
norum, qui his in Seminariis instituuntur, quos
Regina quidem *dissolutos*, id est, non tantũ remis-
sos & ignauos, sed effeminatos etiam, & perditos
vocat;

vocat; videamus, si placet, ingressum, videamus
progressum, videamus exitum totius negotij, vt
ita perspicaciũs de re tota iudicium fieri possit.

224 Et ingressus profectò eiusmodi est ad hæc ^{Aditus ad}
Semina- ^{Semina-}
ria.
conquiritos & Regis sumptibus etiam pertractos,
& cõgregatos dicat; non tamen ita est, sed magno
potius delectu ex ijs, quos *Dominus exercituum Israël* ^{Psal. 146.}
dispersiones congregans copiosa manu ad nos trans-
mittit, digniores tantũ examine præuio, admit-
tantur; nec magna opus est conquisitione vt inue-
niantur, neque necesse habemus *vt mittamus ad pla-* ^{Luc. 14.}
teas, & sepes; & exitus viarum ad compellendos intrare;
& multo minus *vt bonos, & malos, pauperes, & debiles,* ^{Mat. 22.}
cacos, & claudos intromittamus (quod inopia pressi
Hæretici faciunt) *vt impleatur domus;* tot enim sunt,
qui domesticæ inanitatis, & confusionis, pertæsi,
sele nobis quotidie offerunt ex omni selectiori lu-
uentute Anglicana, vt si temporalium subsidio-
rum copia, cõfluentium multitudini par esset (qua
tamen in re benignissimè Dominus nobiscum
quoq; agit) non dubium, quin Vniuersitates An-
glicanæ breuissimo tempore vel desertæ, vel por-
tionibus saltem ingenijs exhaustæ, penitus cerne-
rentur.

225 Sed vt cœptam narrationem perfequamur: ^{Confessio}
primum quidem omnium quod ad nos venientibus ^{generalis}
vestramque (*Cecili*) Babylonem deserentibus
proponitur; illud ipsum est, quod Ioãnes Baptista,
& Petrus Apostolus exigebant ab ijs, qui salutis
consilium ab ipsis petebant, nimirum, *vt peniten-* ^{Mat. 3.}
tiam agerent de antea acta vita confitentes peccata sua ^{Mat. 1.}

K 5 & Deo

Act. 2.
Mat. 8.
Luc. 7.
Ioan. 20.

& Deo se reconcilians: id ipsum etiam est, quod Christus Dominus innuit, cum leproso dixit; *Vade & ostende te Sacerdoti*: hoc enim apud nos in usu est, siue quis ab Hæreticorum synagoga ad Ecclesiam Catholicam, siue à vitiorum turpitudine, ad vitam honestatem intra Catholicam cōuertatur; initium nimirum ut sumat à fordium depositione, vitam que prioris displicentia, & lustratione, quod per sanctissimum, saluberrimūque Sacerdotis ministerium Domino expressè ordinante perficitur.

Esa 28.
Rom 6.
Colos 3.
Co 12.

226 Hic igitur ingressus primus ad Seminaria, ut quis in se redeat, ut recogitet cum Propheta *annos suos in amaritudine anime sue; ut hominem veterem exuat cum actibus suis: ut conspeliatur Christo, quod iterum cum eo resurgat ad gloriam, & resurgens quæ sursum sapiat, quæ sursum sunt quærat, & non quæ super terram*: denique ut generali totius vitæ confessione ritè peracta, noua desideria, noua proposita, nouos spiritus, de morum emendatione, & virtutum incrementum concipiat, si quæ mala fecit, corrigat, si quem læsit aut offendit, paratus sit ad eam satisfactionem, quam præstare possit, cum firmo proposito de fugiendis in posterum peccatis, quatum per Dei gratiam, suamque diligentiam efficere potuerit.

Vita progressus.

2. Co. 1. d.

227 Huic principio respondet deinceps vitæ reliquæ cursus, & progressio; amoris enim virtutis impedimentis, sublatiſque occasionibus, quæ adolescentibus ad vitia præbere solent incitamenta, placidissimis animis in via salutis suæ progrediuntur, tanta quidem disciplinæ Christianæ seueritate, ut primos illos Ecclesiæ nascentis, & florentis feruores,

feruores, referre plane videantur; nihil enim cum habeat, omnia tamen possident; hocque tam nulla sollicitudine sua, quam Christus dixit de volucribus cæli, & lilijſ campi. Genus vestitus omnibus est vnum, hicque non ad vanitatem, aut superbiam; sed ad necessitatem, grauitatem, & ornatum modestum compositus. Victus moderatus, sed naturæ sufficiens; egressus domo rarior, isque non nisi certis de causis, & ad loca definita, ad scholas nimirum, ob lectiones; ad Ecclesias ob conciones, ad campum ob deambulationes; cetera his negotia penè nulla, Clausura collegij diligentissima, nec quisquam egreditur nisi lanitore conscio, & signato nomine, nec vnquã solus, sed ut minimum bini, ut & conuersationis cuique sit socius, & morum testis.

228 Temporis tanquam rei pretiosissima singularis est apud istos parimonia, & vsura valde limitata; ex viginti quatuor enim, quibus dies naturalis constat horis, septem tantum cum dimidia, vel ut plurimum octo, ad somni noctisque necessitates attribuunt; tres verò ad diurnam corporis, tum refectionem tum etiam quietem, reliquas decem & tres, in oratione, meditatione, & literarum studijs, tam accuratè distributas ponunt, ut ne minimam quidem tanti thesauri iacturam patiantur. Vniuersa autem negotia ordiuntur quotidie à meditationibus diuinis, siue oratione, quæ dicitur, mentali, qua, definito tempore, simul omnes, deuoto corporis habitu, magna que animorum, spiritusque intensione, exclusa vocis loquela, cordis tantum contemplatione, Deum adeunt, & salutis suæ

Mat. 8.
Luc 22.

Vestitus.

Victus.

Egressus.

Temporis
aconomia.

Quies.

Refectio.

Meditatione.
nec.

suæ mysteria meditantur, negotiæque tractant; gemitibus, suspiriisque pulsant, desiderijs viuus æternæ vitæ, diuiniq; amoris flammis incallescunt.

229 Hoc cœlestis exercitium, excipit iugis Sacrificij Christiani cultus, quem Missam appellamus, cui omnes quotidie reuerenter astant, quàmque deinceps sequuntur literarum studia, ea tamen lege, vt à quiete semper tam meridiana, quàm vespertina, renouentur nonnulla orationis & meditationis exercitia; modò litanijs, modo alijs Deum inuocandi formulis comprehensa, quibus & maiestati suæ seruiatur, & ignitus diuinæ deuotionis affectus sollicitè conseruetur, Sacerdotibus verò quàm cæteris ampliora semper pensa orationis incumbunt.

230 Sed & ipsius quoque refectiõnis corporalis tempora, spiritali etiam pastione sua, & alimento non carent, dum enim comeditur, præleguntur semper libri aliqui selecti, quibus cibi conduntur, aut ex alumnis qui Theologi sunt, aliquis proposito themate exercendi se causa, idiomate latino vel Anglicano piè concionatur. Quietis etiam definita spatia, quæ sequuntur, etsi libera quidè sunt, ad honestam omnem & suauem animorum relaxationem; plerùmque tamen non nisi certa sermonis capita in colloquia admittuntur, quibus aliquid pietate, vel literis proficiatur. Itaque de historia plerumque Ecclesiastica, de zelo, seruire, & constantia primorum Christianorum; de initijs & progressu Religionis Christianæ; sapissimè autem de causis & occasione dissensionũ in Ecclesijs; de impietate & furore Hæreticorum, de occasu &

stolidi

stoliditate Hæresum omnium, quæ ab initio extiterunt, & earum maximè, quæ nostro tempore copiosissimè pullularũt; de salute deinde patriæ procuranda, & extrema Regina infœlicitate, quæ cum beatissimè regnare potuisset, maiorum more & gloria, perditissimorũ hominum fraudibus, in eas clades, & calamitates inextricabiles se, Regnũmq; suum comiecit, vt non nisi vtriusque exitio, exire inde posse videatur.

231 Hæc & his familia (*Cecili*) adolescentibus nostris in sermone versantur quotidiano, idque tâto sensu animorum, vt pro Dei gloria, patriæque incolumitate, vnusquisque se libenter ad victimam offerat; tanta verò inter se vnione & suauitate, vt nunquam quis alium, aut verbi alicuius asperitate, aut vultu seueriori offendat. Id tamen certum est cuique, & perpetuum, vt de nocte antequàm somno se dedant, ne quid forte per imprudentiam, aut humanam infirmitatem effluxisset, quod diuinis oculis minus gratum videatur, omnes vna se recolligant, ad vniuersas illius diei actiones suas recolligant, examinandasque, vt si quid vel cogitatione, vel opere, aut verbo peccatum esse, aut offensum intelligant, veniam suppliciter à communi Domino postulent, & propositũ inean tum emendationis in futurum, tum etiam confessionis, si res id exigat, apud Patrem spiritualem, quem hac maximè de causa præter alios superiores, apud se quoque habent, vt ad animorum medicinam & prouentum diligenter inuigilet. Cui octauo quoque die (aut etiam frequentius si quis voluerit) conscientia suæ statum vnusquisque aperit, ac peccata

Examen
conscientia
quotidia-
num.

Mat. 10.
cata

Ioan. 20. cata confiteretur, eiusque non tantum auctoritate salutari, quam à Christo domino accepit peccata dimittendi recreantur, subleuanturque; sed consilijs etiam & monitis, prudentia & hortationibus, quas ad omne genus virtutis frequentes apud eos habet, facillime, suavissimeque in omni vita diriguntur.

De literarum studijs. 232 Atque hæc quidem de moribus; Literarum verò studia pari ferè passu cum his gradiuntur, nam ubi mens pacata; animus quietus, conscientia serena, finis certus & sanctissimus, tempus ritè distributum, ordo commodus, media proportionata, diligentia sollicita; exercitatio iugis, & perpetua cernitur; ibi licet ingenia mediocria valde essent, non potest progressus non esse magnus; & multò maior, in his quorum Deus non tantum affectum purgasse videtur à terrenis, & abiectis, ut nihil velint nisi altissima; sed intellectum quoque eleuasse (quod consequens esse solet) & cœlesti quodam lumine illustratum, ad omnia planè perspicacissimum reddidisse.

Philosophia & theologia partes varia. 233 Itaque siue illi in Dialecticis, aut Physicis, aut Metaphysicis versantur: siue ad Theologica ascenderint: hocque vel ad eam partem, qua posteriora vocatur, quæq; sacrorum Bibliorum, textusq; explicatione, Controversiarum discussione, linguarumque peritia continetur (quæ sola Theologia particula Hæreticis nostris in usu est) vel ad partem moralem, quæ conscientias hominum informat, & grauissimas de actionibus humanis occurrentes difficultates enucleat; siue ad speculatiuam deniq; quæ propriè Scholastica dicitur, &

vt

vt cæteris, partibus difficilior, ita altior quoq; & nobilissima est, & de maiestate, bonitate, cæterisque Dei attributis; de rerum ab eo conditarum miraculis, de sanctissimæ Trinitatis arcanis, de Incarnationis humanæque redemptionis mysterijs, de vi Sacramentorum, & futuræ vitæ reconditis, profundissima quæque, claritate summa, & methodo planè admirabili aperit: siue demum ad aliam quamuis sacratissimæ istius literaturæ partem (omnes enim complectuntur) adolescentes hi nostri se applicuerint, mirabiles sanè progressus faciunt, & plures certè (ausim dicere) vno anno, quàm annis septem domi apud Academias Anglicanas cæteri atsequantur.

234 Quid enim *Cecili* (te enim iam alloquor,) quid simile habent Vniuersitates tuæ, vt cum hac *dissolutorum*; quos vocas, *adolescentum* educatione componi possit? Tuas autem dico Vniuersitates Anglicanas; non quòd per te excitatæ, coagmentatæ, aut beneficio aliquo affectæ fuerint, sed quòd à te tuisque perditæ, afflictæ, spoliatæ, & dissipatæ cernantur. Cum enim vel Cantabrigia, cui tu hodie indignissimè, & nequiter præes; vel Oxonijs, cui te fortasse nequior annis plurimis imperitauit *Lecestrius*; antiquum famæ splendorem, insignem literarum gloriam, sanctissimamque disciplinæ seueritatem, memoria repeto; tempe rare certè mihi à summo dolore non possum, vt enim omittam damnâ infinita, temporalibus collegiorum bonis ac re ditibus illata per latrones illos, & fures qui à vobis creati sunt academi arum Rectores, vt Ecclesi arum spolia, ornamentorum Ecclesiasticorum rapinas

rapinas, & profanationes præteream, vt statutorum omnium à fundatoribus pijsimè cõditorum euersionem, & cõculcationem taceam, quid quæso reliquistis in pulcherrimis illis literarum domicilijs, vel ad mores sanum, vel ad studia validum.

*A'surda
mulierum
oopia in
Collegijs
alijsque
abusiu.*

235 Primùm enim, cùm Rectores isti vestri contra expressam fundatorum mentem, & voluntatem, & contra scriptas, receptasque Collegiorum leges, vobis dispensantibus, vxores inducant, & mulierculis omnia impleat; vtrum ista adolescentibus maiora adferant vel ad literas adiuueta, vel ad lasciuiam incitame'ta, omnes facile iudicabunt. Deinde verò his inijs, cætera ferè sunt cõformia; clausura nulla, nullus lanitor, vestitus genus quod quisque vult, aut etiam potest, idem ferè de victu permittitur; hinc habitus studiosorum varij, peregrini, vanissimi, dementsissimi, pro cuiusque iuuenis, aut pueri voluntate, & affectu, vel copia etiam & facultate, hinc tabernæ vinariæ, scholaribus perpetuo oppleta cernuntur; hinc lanistarum ac saluatorum scholæ publicè frequentata; hinc contentiones, rixæ, & armata etiam manu non rarò concertationes sanguinariæ; hinc furta, hinc latrocinia, & maxime lenocinia; hinc opulentissimorum sæpè patrimoniorum decoctiones, & dilapidationes; ita vt Vniuersitates iam vestra (*Cecili*) non tam literarum sedes & domicilia; quàm vitiorum sentina, & helluationum popina videri possint. Si dicas ad hæc omnia, *fidem tamen rectam habent scholares isti tui*; responder tibi Iacobus Apostolus, quod *Dæmones etiam credunt*, idque hac eadem tua tuorumque planè fide, quæ opera non habet sed mor-

Iacob. 2.

tua

tua planè est, & scelerata vita conscia.

236 Hinc etiam coniectura sumi potest, quinam literarum prouentus apud tuos fiant, cùm Academicarum vestrarum tum Doctores, tum etiam auditores, magistri, discipulique istiusmodi disciplina viuant, sed est & illud quoque insigne improbitatis vestra, stultitiæque argumentum, quòd omnem doctrinam Scholasticam, id est pulcherrimam illam difficilima, explicandi rationem, & methodum, tanto studiosorum beneficio ante annos prope quingentos inuentam, & præclaris deinceps doctissimorum hominù ingenijs studiisq; excultam, & amplificatam è scholis vestris pueriliter eiecistis, quòd minus eleganter, scilicet, loquerentur latinè, eius scriptores; tanquam pueri planè ineptissimi, qui auri vnam ideò proijciunt, quòd testa minus eis ornata videatur; & vt Piscatores stolidi, qui margaritas deserunt, quòd rudioribus conchis inclusa se offerant; hac enim margarita proiecta, quid vobis, doctoribusque vestris remansit in scholis, præterquam verborum quadam inanitates, scientiarum cortices, syllabarum litigia, locutionum & phrasum, & linguarum nonnulla rixæ, gloriolæque, & ineptissima quadam vanitatis supercilia; hinc fit, vt adolescentes nostri, vestris senibus; & viris vestris, pueri nostri, ni rebus philosophicis, theologicisque longissimo interuallo sint literatiores; hinc etiam fit vt magistri, & graduati Vniuersitatum vestrarum, cùm ad nos transierint (quod frequentissimè cõtingit) admirentur valdè iuuenum nostrorù, in scholis respondendi, tum acumen, tum etiam scientiam; &

*Stultitia
Hæreticorù
in proyici-
da doctri-
na schola-
stica.*

L

ad

ad grauissimam eorum in rebus difficillimis intelligentiam, planè obstupescant; quarum ipsi ne terminos quidem cognitos habent, cum tamen apud vos se aliquid esse existimarent.

237 Ut igitur finem his aliquando imponam, vi- des iam opinor, Cecili, quàm inepta planè ca- lumnia adolescentes hos nostros, *perditos, ac dissolu- tos, transfugas & patria proditores vocasti*, qui tantis contra te virtutis, eruditionis, constantiæ, forti- tudinis, feruoris, & sanctitatis viribus dimicant, vt de eis, ac de Iesuitis viris sanè religiosissimis, quos tu inuidiosè, sed stultè tamen cum Semina- riorum alumnis confundis, omnèsque simul con- temptibiles ducis, dicere posse videor quod Diuus Nazianzenus, de similibus hominibus, id est, de Religiosis sui temporis Christianis scripsit, contra Iulianum Apostatam nihilo te meliorem, nec mi- nus infestum piorum virorum ac Religiosorum hostem, his ipsis verbis. *Vidēsne hos pauperes & latu expertes? hos humiles, & supra infera? hos inter homines, & supra humana? hos vinculis corporis astrictos, & ta- men liberos; hos retētos & retineri nescios? quorum nihil in mundo, & omnia quæ supra mundum: quorum vita duplex; altera contempta, altera studiosè culta: hos (in- quam) qui propter mortificationem sunt immortales; qui propter dissolutionem sunt Deo coniunctissimi; hos qui ab amore alieni, amore flagent; hos quorum rupes, & quorum cæli; quorum abiectio, & quorum throni; quorum nuditas, & quorum incorruptibilitatis indumentum; quorum hic solitudo, & quorum sæculi alterius celebritas; quorum compressæ & constrictæ voluptates, & quorum per- petua, omnémque sermonis facultatem excedens, animi*

*Pulchra
descriptio.
Naz. ora. 1.
in Iulian.*

rum

rum oblectatio; quorum lachrymæ peccati diluuium, & mundi sunt piamentum; quorum extensa inter precan- dum manus flammæ extinguunt, feras consopiant, gladi- atorum aciem retundunt, instructos exercitus in fugam vertunt, tuamque etiam impietatem (mihi crede) com- pressæ sunt, etiam si ad aliquod tempus extollaris, impie- tatisque fabulam, cum tuis Dæmonibus ludas: quoniam igitur modo ne hæc quidem perimescis, homo audacissime? atque si quis alius ad mortem præceps? Hæc ad te Na- zianzenus (Cecili) sub Iuliani persona.

238 Atque certè si vel fidei Catholicæ amplitu- dinem consideramus, quam tu in angulo istic tuo vermiculus persequeris, vel Martyrum Anglorum numerum & gloriam, quos tu fictis criminibus non vt Christi Martyres, sed vt flagitiorum reos, eodem penitus, quo Iulianus scelere occidendos curasti, perpendamus; inueniemus sequentia quo- que eiusdem sancti viri verba, proprijsimè in te conuenire (Cecili) quæ hîc subieci vt tu attentò animo ea perpenderes.

239 Homo stultissime & impijsime. & in magnis rebus imperijsime, tunc aduersus tantam sortem, ac per totum orbem fusam oblationem, quæ omnes terræ fines amplexa est, quæ sapientes vicit, & Dæmones oppresit, & tempus ipsum superauit: tunc (quis autem, & quantus, & vnde projectus) tunc, aduersus magnam Christi hereditatem, magnam (inquam) illam, nec etiam si quidam maiore quam tu furore, atque insania præcipites ferantur, finem habitu- ram, sed longius multò progressuram, altiisque assurrectu- rum: tunc, aduersus Christi sacrificium cum tuis piaculis- tunc, aduersus eum cruorem quo mundus purgatus est cum tuis cruoribus? tunc, bellum aduersus pacem: tunc, manu-

*Verissima
Nazianzeni
in Cecilian
interroga-
tio.*

L 2 aduer

aduersus eam, quæ pro te, & propter te clavis transfixa est: tunc, aduersus crucem Christi, trophæum ponis? aduersus mortem, oppressionem? aduersus resurrectionem, rebellionem? post Herodem, persecutor: post Iudam, proditor (nisi quod non laqueo adhuc ut ille, pœnitentis animi significationem dedisti) post Pilatum, Christicida? post Iudeos, Dei hostis? Nonne victimas illas pro Christo casus veritus est nec magnos pugiles extimuisi, qui pro veritate periculis se obiecerunt? qui cum igne & ferro, animo alacri velut in alienis corporibus, imò quasi corporum expertes dimicarunt, ne pietatem vel verbotenus proderent? Hactenus Nazianzenus in Apostatam, quæ & in te (Cecili) hominem Hæreticum, & persecutorem, & homicidam subdolum, & apostatam cogentem, liberiori multò & ardentiori vocis sonitu, dixisset sanctissimus Ecclesiæ Catholice Doctor, si modò viueret.

240 Et profectò, dedita opera, fui aliquantò in his Dei seruis defendendis prolixior, tum quòd officio ad hoc ipsum teneri me intelligebam, tum quòd in peccatis tuis Cæcili, ac Reginae tuæ (quæ in Ecclesiam remque Christianorum omnium publicam, grauissimam sanè existimare debes) nihil, opinor, atrocius, aut scelestius, nihil ad summam nequitiam, intolerabilemque damnationem vestram capitalius est, quàm (ut sapius ià dixi) quòd contra fas, iusque, contra veritatem facti vobis ipsis perspectissimam, contra conscientias vestras, ac vestrorum omnium; homines innocentissimos calumnijs opprimitis, & tanquàm in humano sanguine crudeliter ludentes, eos quotidie occidendos decernitis; quorum ficta crimina, nec in personis, nec in rebus ipsis, nec in vlla facti circumstantia,

Sûma Cæcili nequitia.

stantia, hæere possunt, & de quibus, si tu domi, ab amico aliquo tuo prescius interrogareris, vel cachinno certè aliquo, vel fanna rem dissolueres, vel contrà, composito ad seueritatem vultu, ita Republica vestra, & Euangelij noui incolumitati expedire, subridens tamen responderes.

241 Cæterum, ex vniuersa calumniarum, ac mendaciorum acie, quam in horum virorum sanguinem sceleratè instruitis, nihil est iniquius, aut imprudentius, quàm quòd tertia sectionis huius criminatio continetur, de Seminariorum scilicet peruerso fine, & de commissione & mandatis Pontificis, quæ secum Sacerdotes in Angliam referre dicis, ad abducendos subditos, & seditiones mouendas: item quòd iuramentis & sacramentis conscientias hominum illigent, ad obedientiam Reginae debitam in Pontificem, & Regem Hispania transferendam: quòd indulgentias & anatematismos ad hoc ipsum inducant, & alia istiusmodi, quorum nonnulla, ut ita vera sint, ut à nobis facile concedantur; sic tamen tu pro more tuo, fraudulenter falsis fictisque permiscès, & inuoluis, ut Diabolus, opinor, fraudulentius non vsus sit Scripturis sacris, contra Christum, Scripturarum authorem, quàm tu à nobis concessis, contra istos; nec pestilentiores inde consecutiones elicuit, quòd ut manifestius constet) vnumquodq; magis distinguendum, & limatius paulò explicandum iudico.

Tertia sectionis criminatio calumniae summa.

Mat. 3.
Luc. 4.

242 Primò igitur, quòd Edicto hoc affirmas, finem horum seminariorum in eo positum esse ut adolescentes absolutis suorū studiorum curriculum, in Regno Angliæ clam reuertantur, non abnuimus, ideo enim ex Angliā egrediuntur, ut iterum reuertantur,

tur, & ideo redeunt clam, quia palam per vos redire non permittuntur. *Iesus autem* (inquit Ioannes) *ascendit in Ierusalem, non manifeste sed quasi in occultis*, & alio loco: *Iesus ergo iam non in palam ambulabat apud Iudeos, quia querebant eum interficere*. Fatemur etiam quod adiungis, cum ampla Romani Pontificis potestate, sacerdotes hos in Angliam reuertentiam potestas aut iurisdictio vlla & munera sacerdotalia exerceri, & animæ hominum ligari vel solui non debent, nisi illo approbante, cum primo & principaliter Petro dictum esse à Domino intelligamus, & per illum cæteris, *tibi dabo claves regni cælorum, & quodcumque ligaueris super terram erit ligatū & in cælis*. Ita vt quicquid, vos istis citra hanc Pontificalem Petri auctoritatem, Reginali vestra (quæ certè Pontificia esse non potest) facitis, conditis, fingitis, luditis, illegitimum est, iniustum est, peccatum est, nihil est.

243 Quemadmodū igitur ista ingenuè fatemur, Sacerdotes, nimirum nostros clam ad vos reuertentiam facultate Romani Pontificis ornatos, & instructos, ad animas popularium gentiliūque suorum, ab Hæresis, vitiorūque peste, ad verum Dei cultum renouandas, & Ecclesiæ vniuersalis gremio restituendas; ita pernegamus, hoc ad seditionem pertinere; nisi tu, seditionem illam sanctam intelligas, de qua dixit Christus Dominus, *se non venisse pacem mittere, sed gladium: & separare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam*, & consequenter etiam sine dubio, subditos aduersus principes suos, si causa Dei hoc pestularet; nam melior longè est hæc seditio, quàm vlla pax, non tantum

impio

impiorū (quæ diuinæ maiestati abominabilis planè est) sed etiā quàm iustorū in hac vita, vnde & apud Diuum Lucam idē Dominus præmittit: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur?* & statim subiungit de ignis istius sanctissimis effectibus; *putatis quia pacem veni mittere in terram? non dico vobis, sed separationem, erunt enim ex hoc quinque in domo vna diuisi, tres in duos, & duo in tres diuidentur, Pater in filium, & filius in patrem suum, mater in filiam, & filia in matrem; socrus in nurum, & nurus in socrum suam*. Et iterum paulò post seuerius adhuc & mirabilius; planè idem Dominus; *si quis* (inquit) *non odit Patrem suum, & matrem, & vxorē, & filios, & fratres, & sorores propter me, non potest meus esse discipulus*.

244 Est igitur quadam seditio (Cecili) si hoc verbo vti malueris, legitima, & sancta, est separatio & diuisio, pia & necessaria; quædam dissensio Christi ore laudata; quoddam odium, ab eodem Domino seuerè præceptum; quædam reluctatio, rebellio, & inobedientia (si his tamen nominibus appellari possunt) non solum in magistratum civilem, sed in patres etiam & matres, Dei voce sanctificata; qua Apostoli nimirum principibus Iudeorum responderunt; *obedire oportet Deo magis quam hominibus*, & qua Machabæorum secundus natu, Antiocho Regi, iniqua quædam circa Religionem præcipienti, respondit, voce clara, inquit scriptura, *Non faciā*; & qua tres pueri Hebræi apud Chaldaeos, Regi suo Nabuchodonosori similia iubenti, eadem planè libertate constantiæque dixerunt; *non oportet nos de hac re respondere tibi*; tanquàm si ne responsio quidem eum dignarentur, vbi quicquid

L 4

quàm

quàm peruerſè de Religione præciperet & multò quidem minus contra Deum obedirent.

245 Si hanc igitur inobedientiam (Cecili) ſi hanc diſſenſionem ac ſeditionem intelligis (quod ſanè intelligis) fateor Sacerdotes noſtros tibi inobedientes eſſe , & fore ſemper, imò eſſe debere, vt Deo obediant; fateor diſſentientes eſſe , reſuctantes eſſe, rebelles veſtræ voluntati eſſe, vt cum Deo vnionem , & pacem habeant, ac imperio ſuo ſubiectionem præſtent; & quanto magis tu eos de his accuſas , tanto magis exultant; quantò minutaris, tantò magis animantur; quantò perſequeris, tantò magis ſanctificantur : quantò occidis , tantò magis glorificantur, hoc vnum aſſero malignum eſſe & mendaciſſimum, id eſt, tuum eſſe, non illorum; quod addis, *Hiſpanica neſcio cuius inuaſionis expectatione, ſpè que hoc eos facere, vt bonis ac poſſeſſionibus bonorū fideliumque ſubditorum detentur; quod eiufdem planè veritatis & fundamenti eſt, ac illud ſycophantarum Hebræorum de Chriſto Domino, hunc inuicimus ſubuertentem gentem noſtram, & prohibentem tributa dare Cæſari.*

Luc. 23.

Diuerſa
calumnia
reſutata.

246 Illud autem quod ſequitur, mera calumnia eſt, veris nonnullis ad ſpeciem intertextis, ſed infinitis propè repleta mendaciis & fraudibus, nimirum, quod, habet Ediſtum *de iuramentis & ſacramentis, quibus obligantur Anglicani Catholici, item de indulgentiis & excommunicationibus, quas ad eam rem Sacerdotes noſtri adferre dicuntur.* Primò enim falſum eſt omnino, iuramentum vllum poſtulari, aut ſumi ab ijs qui ad Eccleſiæ Catholice vnionem in Anglia reuertuntur, quanquam illud legitimè & peranti-

qua

qua Eccleſiæ conſuetudine, in Hæreticis, & Schiſmaticis reconciliandis, cum opus eſſe videtur, fieri poſſit. Deinde verò *de ſacramentis* hoc tantum conceditur, eum qui Eccleſiæ ſacramentum aliquod percepit, obligationem quandam inde ſuſcipere, ſequendi fidem & mandata eiufdem Eccleſiæ cuius Sacramentum ſuſcipit, quod in baptiſmo profitentur omnes & cæterorum etiam ſacramentorum ſuſceptione frequentiaque confirmatur: & certiffimum ſanè eſt, Sacerdotes noſtros, Sacramentum nullum Eccleſiæ Catholice (præſertim verò abſolutionis aut communionis) cuiquam in Anglia ſponte eſſe adminiſtratos, quem poſtea fore vel deſertorem, vel præuaricatorem exiſtimarent; hoc tamen vt dixi, iuramentum non eſt, & multò minus verum eſt, his ſacramentis tolli obedientiam ſubditorum, quam in rebus ciuilibus Regine debent, aut transferri illam in Pontificem Romanum, aut Regem Hiſpaniæ, hæc enim, ex ſolo Cecilio homine futile & mendace, ad conflandum odium conſinguntur, nèque vllius hæctenus, Sacerdotis, aut hominis Catholici conſeſſione (ne per tormenta quidem expreſſa) ſigmentum iſtud conſtitit.

247 Quod de Indulgentiis etiam & anathemate proponitur, partim quidem verum eſt, ſed maxima tamè ex parte adulteratum, & calumnioſum; fatemur enim vtrùmque horum, in poteſtate eſſe Eccleſiæ Catholice, & ſummi paſtoris, vt filios conſoletur, & rebelles caſtiget, ſed his vti Sacerdotes Anglicanos, ad eum finem quem Ediſtum calumniatur, manifeſtò falſum eſt, imo Sacerdotes

De indulgentiis & anathemate.

L 5

in eo

in eo piam & perutilenti Elizabethæ operam sanè nauarunt, duodécimo ferè ab hinc anno, vt sententiam nimirum summorum Põtificum, quæ de Regina excommunicatione, ac depositione lata erat, quaque subditis præcipiebatur, sub gratissimis censuris Ecclesiasticis, vt nullam ei amplius obedientiam præstarent; moderatione quadam, idque ipsorum Pontificum explicatione leniretur, quæ quidem moderatio, id exposuit, subditos Anglicanos; non obstantè priori Ecclesiæ mandato, subiectionem, obedientiamque, sicut ante à Regina exhibere in rebus omnibus ciuilibus, salua conscientia, pro præsentis rerum statu posse, modò in rebus Ecclesiasticis & diuinis, & ad animam, Religionemque pertinentibus, reuerentiam interim debitam Ecclesiæ Catholica, eiusque summo pastori deferant, quæ cum iure diuino sancita sit, nulla humana auctoritate aboleri, aut tolli potest.

Sacerdotũ
prudentia
& modera-
tio.

Mat. 22.

248 Hac igitur distinctione moderationeque, progressi sunt Sacerdotes nostri, in animarum opere prosequendo, vt in rebus ad Rempublicam, & potestatem Regiam pertinentibus, omnem Reginae obedientiam subiectionemque, tum Catholicis persuaderent, tum ipsi quoque fidelissimè exhiberent: quæ Ecclesiasticæ verò potestatis, animarumque essent, ea animarum pastori, Christi que Vicario reseruarent, quod est eiusdem Christi domini implere mandatum, præcipientis: *dari quæ Cæsari sunt, Cæsari, & quæ Dei, Deo.*

249 Neque hoc à quoquã negari potest, quin Sacerdotes nostri huic Domini præcepto religiosissimè semper paruerint, nam vna omnium voce qui adte

hactenus comprehensi fuerunt, res exitit contestata, & plurimi etiam martyres, de hac ipsa re, in ipso mortis articulo, per aduersarios & interfectores suos interrogati, publicè clarèque confessi, professique sunt, hoc semper se docuisse, hortatos esse, credidisse, factitasse, vt Regina, omnis obedientia, in ciuilibus, prout cæteris Principibus, iuxta summi Pontificis explicatione, præstaretur. 250 Quæ quidem potestas Principis, subditorumque subiectio, cum tanta sit, quantam Christianis hominibus exhibere licet, magistratui ciuili, cumque eadem contenti sint, non tantum hodie Christiani reliqui Principes omnes (potissimi licet monarchæ) fuerintque olim præteriti vniuersi, & in primis Anglicani Reges, qui summa gloria, & maiestate floruerunt, sed Iudæorum, Gentiliamque Republicæ, hanc ipsam distinctionem admiserunt, vt alia sacrorum, alia ciuilium esset potestas, cum inquam, hæc ita sint, & hæc duæ potestates, tum ipsa rerum natura, tum Dei etiam ordinatione, temporumque omnium vsu cernantur distincta; si tamen Elizabetha, vtramque sibi tribui violenter postuleret, hocque, contra maiorum omnium morem, reliquorumque Principum exemplum; contra ius factique, contra animarum salutem, & contra manifestum Dei Ecclesieque mandatum: non subditorum est defectio, sed ipsius præsumptio, quod postulata tam iniqua ei denegentur. Quid tamen illa hac ipsa de re, in fidelissimos subditos crudelitatis exerceat, ex sequentis Edicti sectione, quam modò aggredimur, perspicietur.

Potestas se-
cularis, &
Ecclesiasti-
ca distin-
cta.

EDICTI

E D I C T I V E R B A .

S E C T I O I I I I .

Maſtriones
Papales.

ET quanquam genus hoc molitionum Papalium, iam diu apud aliquos in uſu fuerit, tamen aliquo etiam modo per nos impedita fuerunt, directa quadam legum contra iſtiusmodi perduelles executione, hocque tantum ob proditiones, & læſe Maieſtatis crimina, & ob nullum omnino Religionis articulum, ut eorum fautores, falſo ad actiones eorum fucandas, perſuadere uellent, quod tamen ex eo manifeſte refutatur, quod in proceſſibus criminalibus, qui contra iſtos fiunt, non accuſantur, neque condemnantur, neque morti traduntur, ob aliud, quam ob ſupreme Maieſtatis læſæ crimen, affirmantes inter cætera, quod ſi Papa contra nos, & Religionem noſtram exercitum aliquem mitteret, ipſi ei adhererent, & à partibus eius ſtarent.

Præterea quod nullus iſtorum mortem
patia

patiatuſ propter Religionis negotium, ex hoc quam etiam euidentiffime probatur, quod multi uiri locupletes in Regno noſtro cognoscuntur eſſe, qui Religionem, noſtra contrariam profitentur, & tamen neque, uita, neque poſſeſſionibus, neque bonis, neque libertate, ob hoc ipſum plectuntur, ſed tantum ut ſoluant ſummam quandam pecuniariam, tanquam pœnam pro tempore, quo Eccleſias noſtras frequentare recuſant, qui modus agendi noſter, clariffime refellit ſermones illos, & libellos infamatorios, quos fugitiui noſtri in terris alienis diuulgant.

His tamen non obſtantibus, certiffime ^{Seminaria} nobis conſtat, capita quedam iſtorum latibulorum ac receptaculorum, quæ perduelles noſtri, Seminaria, ſeu Ieſuitarum collegia uocant, recenter admodum Hiſpanie Regi iterum perſuaſiſſe, quod eſi antea magna illa claſſis Hiſpanica contra nos inſtructa, ſucceſſum infelicem habuerit, ſi ta-
men

men iterum rem aggrediatur fore parata intra insulam hanc, multa hominum milia (ut ipsi ad commodum suum rationem incunt) qui exercitum eius in terram semel expositum sequantur, & quanquam Rex secundum prudentie regulam, & experientiam superioris temporis, nullam huiusmodi spem de mittendis militibus suis in Angliam concipere deberet, falsis tamen his promissis & informationibus tentatus est.

Alanus &
Personius.

Informationes vero istae sunt Regi in Hispania, praecipue per scholasticum quendam vocatum Personium, qui id sibi assumit, ut Regis Catholici confessorius sit, & Romano Pontifici per alium scholarem, Alanum nomine, qui iam ob suas contra nos prodiones, Galeri Cardinalis honorem accepit, hi duo nominum quorundam Catalogos his Principibus exhibuerunt plurimorum hominum, quos isti existimant, factionis suae esse, vel fore, praesertim in locis maritimis ditionum nostrarum, & certissi-

mos

mos Hispanicarum partium fautores & coadiutores, cum exercitus aduenerit, & quanquam tum Papa tum etiam Rex recte intelligant, maiorem partem eorum quae isti suggerunt falsa esse, tamen cum videant Seminaristas istos, Sacerdotes, & Iesuitas idoneos esse, qui impijs suis designationibus inserviant, & populum suum reconciliatum in perdita sua constantia conseruent, non paucos ex eis recenter, id est, infra decem vel duodecim mensium spacium, huc clam in Angliam miserunt, ut per Regnum dispersi, complicibus suis annuncient Regem omnino statuisse (quemadmodum ex aliquibus eorum comprehensis intelleximus) sequente anno vires suas uniuersas contra Angliam iterum adhuc semel experiri, sed quia nonnulli ex Consiliarijs Regis, qui sunt reliquis prudentiores, existimant nihil hac re profici posse, ideo Rex cogitauit, si contra nos nihil proficiat, eandem tamen classem posse non incommode

contra

contra Galliam aut Belgium, aut contra partem aliquam Scotia (quò etiam nonnulla Seminariorum istorum progenies immissa est) conuerti.

R E S P O N S I O.

Vniuersa hæc Edicti sectio, vt omnibus manifestum est, duobus maximè capitibus continetur, quorum primum in eo laborat, vt clarissimis Christi Martyribus, qui impijssimè ab Elizabetha quotidie penè occiduntur, martyrij laus auferatur. Alterum, de Alano & Personio figmenta quædam absurdissima continet, quæ paulo post faciliè liquidissimèque diluentur.

Sectionis
summa.

Antiquorum
persecutorum
nos.

Hil. l. in
Const.

Naz. orat.
2. in Iul.

251 Ac primò quidem, manifestissimè progenitores suos, persecutores, Hæreticos, & Apostatas antiquissimos, Calviniani isti Anglicani imitantur; quorum proprium semper fuit, Catholicorum à se interfectorum gloriæ inuidere, ita vt quos ex malitia occidebant, eorum ramen occisionis causam, ex inuidia occultare & dissimulare nitebantur, ita Diuus Hilarius de Constante Imperatore Ariano, quem inde persecutorem fallentem, ipsi Nerone & Decio atrociorē appellat. Idemque testatur sanctissimus Nazianzenus de Iuliano Apostata his verbis, *surebat aduersus nos nefandus Imperator, ac ne eos honores, qui martyribus haberi solet, consequeremur (hos enim Christianis inuidebat) primum illius artificium hoc fuit, vt qui Christi causa patiebantur, tanquam fontes & facinorosi cruciatu afficerentur.* Et alio deinde

deinde opere; hoc molitur Apostata, vt vim afferat, & afferre non videatur, nos supplicia perferamus, & eo interim honore qui pro Christi nomine patientibus haberi solet, careamus, ô singularem hominis stultitiam. Hæc Nazianzenus.

252 Et certè mirabitur fortassè quispiam, quare vir prudentissimus, doctissimisque Gregorius, ^{Stultitia} magis hæc stultitiam Iuliani, quàm malitiam, quàm ^{persecutorie} impietatem, quàm acumen appellet; certum enim mihi videtur, ex ingeniosa quadam fraude, & calliditate, Apostatam hoc fecissè; sed vt intelligatur quam verè Apostolus *prudentiam carnis, insipientiam* ^{in dissimulando.} *dixerit, voluit vir Dei, altissimam Iuliani sagacitatem, quæ cæteris eminere persecutoribus, ingenij laude putabat, singularem hominis stultitiam vocare, quæ non tantum coram Deo, & Angelis, sed hominum etiam in oculis ridiculus planè fieret; quid enim ineptius, aut contemptibilius, aut magis ridiculum, quàm Principem aliquem, aut magistratum, quæ publicè facit, & media hominum luce, ea velle occultare, aut leuissimo quodam verborum furo inuertere? quis ignorabat Christianos, olim Iuliani iussu occisos, ideo passos, quod Christiani essent, cum alioquin honoribus summis abundare potuissent? quis nescit hodie Catholicos ab Elizabetha, Cecilioque interfectos, ideo interfici, quod Catholici sint, cum libertas præmiaque copiosè offerantur, si Hæretici esse vellent? vt quid ergo occultauit ille? cur pernegant isti? vt stultitiæ utriusque prodant suam, vt duplicis infamiae: ignominiam incurrant, impietatis in occidendo, impudentiæ in dissimulando.*

Duplex
martyrum
gloria.

Sup. 10.

253 Illud etiam clarissimè hanc stultitiam coar-
guit, quòd dum obscurare martyrum gloriam, per-
secutores hac fraude cogitant, illustriorem multò
celebriorèmq; reddunt, quod prædixisse Spiritus
sanctus longè antè videtur, cum de iusti morte scri-
ptum reliquerit. *In fraude circumuenientium affuit ei
Dominus, & honestum fecit illum;* tanquam nimirum
honoratorè ex hac fraude effecerit; & paulò post
adhuc clarius addit; *& mendaces ostendit, qui macula-
uerunt eum, & dedit illi claritatem æternam;* inde scilicet
dedit illi Deus æternam claritatem, vnde macu-
las persecutor aspergere cogitabat.

254 Hanc tamen stultitiam tam effectam, & lan-
guidam exercere voluerunt summo astu, & conatu
temporibus nostris, persecutores Anglicani; vt
quos, ob Religionem Catholicam manifestissimè
occidunt, eos nihil pati ob Religionem impuden-
tissimè affirmant, hocque non solum multis Regi-
næ Edictis frequentissimè asseritur, sed speciali e-
tiam libro hac de re edito (cui *Iustitia Britannica* in-
scriptionem imposuerunt, eiusque auctorem Ce-
cilium omnes putant) perridiculè sanè res defen-
ditur; cui cum ita doctè, grauius, solidèque respò-
derit nonnullis ab hinc annis, Illustrissimus Cardin-
alis Alanus, & mendacia manifestissima ita præ-
clare exagitauerit, vt ipsi etiam Hæretici Anglica-
ni, existimarent auctorem libri veritate victum, &
pudorè oppressum, nunquam iterum eius rei men-
tionem facere ausurum, quia tamen modò contra-
rium experior, & in eandem iterum incidisse Ce-
cilium cantelenam video, faciam profectò hoc lo-
co, vt istum etiam stultitiæ suæ fructum ferat, vt
homi

Liber Ceci-
lij de Iusti-
tia Britan-
nica.

Lib. ad per-
secutores
Anglos.

hominum, opinor, omnium, quos terra genuit, im-
pudentissimum Christianus eum orbis agnoscat.

255 Quod vt magis perspicuum fiat, memoria <sup>Nullū pati
ob religio-
nē in An-
glia impu-
dentè asse-
ritur.</sup> tenendum est, quod huius Sectionis initio dicit
Edictum (cuius ipse Cecilius scriba, & artifex fuit)
*ob nullum scilicet omnino Religionis articulum, Catholi-
cos hodie in Anglia plecti,* quid clarius? quid distin-
ctius? quid asseuerantius dici potuit? id ipsum ta-
men latius, & articulatus asseritur libro iam à me
citarode *Iustitia Britannica*, quem vel ab ipso, vt dixi,
Cecilio, vel eius saltem iussu & auctoritate scri-
ptū, editūque, & in varias quoque linguas tradu-
ctum, omnes ferè pro certo habent.

256 Huius libri institutum est, vt in frontispicio
dicitur, *perspicuè demonstrare, propter Religionem, aut
cerimonias Romanas, neminem in capitis discrimē in An-
glia vocari, licet ab aduersarijs secus multò, & admodum
malitiosè publicetur.* Deinde paucis interiectis pagi-
nis, affirmat *neminem in Anglia, ob contrarias opiniones
in Religionē, vexari, aut vllis læsæ maiestatis criminibus in-
uolui, neque vllius conscientiam ob contrarias opiniones
in religione inquiri solitum.* Et iterū paulò post, *Nulla
sit conscientia Catholicorum inquisitio, vt hac ratione in
periculum legum criminalium inducantur, ita vt nemo
hactenus in capitis discrimen, Religionis gratia adductus
sit, quin omnes quamdiu per natura leges licuit, vsura vi-
te liberrimè fruebantur.* Et adhuc amplius adductis ^{Pag. 12.}
exemplis, *perspicuum est multos laici ordinis, ad Pontifi-
cis partes attractos esse, cum eorum tamen nemo vel capi-
tis, vel patrimonij, vel fortunarum periculum vllum
adierit.*

257 Vides Christiane lector, quàm confidenter

ac constanter hæc asseueret Cecilius; si autem petas, quid ergo tanta sibi vult hominum Catholicorum & Sacerdotum maectatio, quanta in dies ferè ex Anglia auditur, facilè rem diluit, his verbis: *Accusantur hi non Religionis, non conscientie, non Pontificia monarchia (quod magis crebrè tamen quàm verè fertur) sed læsa maiestatis, atque impie proditiõnis.* Et alio loco. *Istos fecerunt reos, non volumina, non libelli, nõ precum formula, non ferie, non Ecclesia Romana ceremonie; censeantur quocunq;e libuerit nomine, vel Scholastici, vel Seminariste, vel Sacerdotes, vel Iesuita, vel Pontificij, de eo certamen nullum est; nihil enim ipsis vel nomen vel vestis obfuit, sed tantum, quòd plebem ad seditiones incitavit.*

Pag. 11.

Pag. 63. & 17.

De laicis
afflictis &
ocis.

258 Quod vt manifestius ostendamus, ad duo genera hominum reducetis confutatio, primum erit de laicis, quos omnino pernegat Cecilius, periculum vllù in Anglia hæctenus adiiisse, siue vitæ, siue patrimonij, siue fortunarù, ob Religionem Romanam; Aliud erit de Sacerdotibus, quos cæfos quidè fatetur, sed nullo tamen modo ob Religionem. Vtrumque ego mendacissimum ostendam, & quia mihi cum aduersario tam proiecta audaciæ agendum

dum est, nullis vtar in hac re testimoniis, præterquam ipsorum Hæreticorum, vel actorum publicorum Angliæ.

259 Incipiam igitur ab ipsius Reginæ verbis, in quodam statuto suo, vniuersalis indulgentiæ, quàm (pro more) post finita comitia parlamentaria, anno regni sui vicesimo tertio, fontibus omnibus concessit, præterquàm ob religionem Catholicam detentis, his verbis. *Cauetur autem ne hæc concessio generalis remissionis, & veniæ, extendi possit vllò modo in fauorem alicuius personæ, quæ hoc vltimo die præsentis sessionis palamentaris, tenetur carceribus, vel alia quacunque speciali custodia detinetur, ob pertinaciam qua recusant adire Ecclesias nostras, ac diuinis interesse officijs, aut propter vllam aliam rem, aut causam pertinentem ad dictam eorum obstinatissimam pertinaciam, in negotio Religionis quæ iam legitime in hoc Regno stabilita est: vnde decernimus, vt singule istiusmodi personæ, quæ his de causis libertate priuantur, intelligantur exceptæ ab omni beneficio huius vniuersalis gratiæ, veniæ, & remissionis, quàm diu in dicta sua pertinacia & inobedientia permanserint.*

Statutum
parlamenti
anno. 1581.
23 regni E-
liz. ab ead.Contradi-
ctiones Ce-
cilij.

260 Obtestor lectorem, vt perpendat quanta Cecilij mendaciæ hoc vno statuto, cuius ipse etiam auctor & suator fuit, reuincatur, hinc enim asseritur, teneri homines carceribus & speciali custodia, libertate etiam priuari, ob id quòd Ecclesias Caluianorum adire recusant, quòd Religionis esse negotium statutum ipsum concedit: Cauetur etiã ne istiusmodi homines, remissionis vniuersalis, quæ cæteris reïs & fontibus indulgetur, beneficium participant; quòd euidentissime demonstrat Ca-

tholicos in Anglia, non solum ob Religionem castigari (quod supra iam toties Cecilius negauit) sed seuerius etiam castigari, quam ceteros delinquentes, cum excipiantur nominatim, & excludantur ab eius indulgentiæ beneficio, quæ cæteris communis est. Imo huius ipsius Edicti clausula, quam modò præ manibus habemus (sibi ipsi licet contraria, ut pote à Cecilio profecta) hoc ipsum tamen conuincit. Dicit enim multos esse in Regno Angliæ locupletes viros, Religionem contrariam Regina, profitentes, quit amē neque vita, neque possessionibus, neque bonis, neque libertate plectuntur sed tantum ut soluant summam quandam pecuniariam, tanquam pœnam pro tempore quo Ecclesias frequentare recusant. Ex quib⁹ rebus inferitur, si isti summam pecuniariam soluant in pœnâ, ergo plectuntur; si pecuniis mulctantur, ergo bonis minuuntur: si tenentur carceribus, & custodiis, si libertate priuantur, ut ipsius Regine statuto iam citato contestatum est, quomodo hoc Regine Edicto eiusdē Regine statuto contrario, quomodo Cecilij libro de iustitia Britannica inscripto, asseritur (ut modò vidimus) quod neque possessionibus, neque bonis, neque libertate plectuntur? quomodo, quod neque Patrimonij, neque fortunarum periculum vllum adeunt?

261 Sed aliam adhuc fraudem animaduertite; nõ exprimit Cecilius, quãta sit pecuniæ summa, quam quisque in Anglia soluere cogitur, si Ecclesias Calvinistarum adire recuset, nollet enim credo, nisi inuitus hanc tantam tyrannidem externis hominibus cognitam esse. Nam neque Turca, opinor, neque Persa, neque Arabs, Maurus, aut Scythia istiusmodi vnquam tributum à subditis suis, ob Religionis

Supra in
fitione 4.

Statutum
Regine edi-
cto contra-
rium.

Sūma pecu-
niæ quã
Catholici
singulis mē-
sibus sol-
uunt.

gionis tantum discrimē, exegit; vnusquisque enim Catholicus; cuiuscunque sit sexus, status; conditio- nis, vel ordinis, neminē dempto, nullo excepto, si decimum sextum ætatis annum excesserit; viginti libras Anglicanas, quæ sexaginta & sex aureos Gallicos superant; dependere cogitur in singulos menses, ob hoc tantum delictum, quod Hæreticorum Ecclesias frequentare detrectet.

262 Præterea subtricit Cecilius, hōs ipsos qui hæc pœnas pecuniarias solunt, nulla deinde alia re-<sup>Alia crui-
delitas.</sup> tutos esse, aut sectros, ut pro conscientia ac iudicio suo; Deum colant more Catholico; si enim postquam hanc summam dependerunt; Missam, verbi gratia, audierint, alia insuper pœna plectuntur; si peccata sua Sacerdoti confiteantur; crimen læsæ maiestatis est, & sic de cæteris Religionis articulis, quorum cuique; pœna sua constituta est, hoc autem vestigal viginti librarum pro vnoquoque mense, vnus tantum delicti pœna est, quo quis abstinet ab Ecclesijs, quam tamen qui soluit; non inde liber est, sed carceribus etiam ut plurimum retinetur, & reliqua eius bona direptioni patent; quod infinitorum prope virorum, & fœminarum nobilium numero, ac nominibus confirmari potest; qui plurimis iam annis, custodijs, carceribus; vinculisque detinentur, etiam si pœnam hanc pecuniariam quoque soluant; quod impudentiæ Cecilianæ liquidissimum sit argumentum.

263 Aliud exemplum ex publicis Regni annalibus desumam. Holinsædus enim Hæreticus perditissimus anno 1574. suæ Chronicæ hæc verba habet. Anno Regine 26. Aprilis 4. Dominica Palmarum Lon-

Feminae *nobiles cō-* *dēnatae de* *audita mis-* *sa.*
 dini comprehense fuerunt tres illustres fœmina, dum in
 adibus suis Missa celebranda interessent, Baronis nimirum,
 Norlai vxor cum liberis suis & multis alijs: & in altera
 ciuitatis parte, eadem ipsa hora, deprehensa est equitis au-
 rati vidua, Guilforda, cum alijs multis fœminis insigniori-
 bus: eadēque momento, capta est in parte diuersa, alterius
 equitis vxor, Bruna nomine, cum alijs item in eius domo
 permultis, quæ omnes, propter hoc idem delictum, carceri
 tradita fuerunt. & inde accusata, conuicta, & iuxta for-
 mam legis condemnata.

264 Hæc hæreticus Holinfedus contra menda-
 cem Ceciliū, hinc enim patet, has fœminas nobi-
 les & illustres, conuictas fuisse, & per insidias do-
 mi deprehensas, dum clam interessent celebratio-
 ni Missæ, quomodo igitur verum est, quod ante
 Cecilius tam definitè affirmauerat, nullam fieri Ca-
 tholicorum inquisitionem, nec cuiusquam conscientiam ob-
 contrarias in Religione opiniones vrgeri, aut inquiri solitā?
 hinc etiam cernimus, heroīnas istas cum alijs plu-
 rimis insignioribus fœminis, ob auditam tantūmo-
 do Missam, domibus suis extractas, carceribus tra-
 ditas, accusatas, conuictas, & ad impiissimi cuiusdā
 statuti formam condemnatas fuisse; quo statuto
 decernitur, vt prima conuictio de audita Missa,
 pœnam habeat centum marcarum, secunda verò,
 quadringentarum (quæ octingentorum aureorum
 Gallicorum summam superant) tercia demum, per
 petuorum carcerum, & omnium bonorum amif-
 sionis pœna castigetur: quo ore igitur scribit Ce-
 cilius, neminem in Anglia ob contrarias in religione opi-
 niones vexari? quo pudore asseuerat hoc præsens,
 quod impugnamus Reginae Edictum, ob nullum
 omnino

Pœna in
Anglia ob
Missam au-
ditam.

omnino Religionis articulum, Catholicos hodie in Anglia
 plect? qua impudentia profiteretur, Iustitia Britan-
 nica; ne minē laici ordinis ob partes pontificias, vel capitū,
 vel patrimonij, vel fortunarum periculum vllum adiret

265 De patrimoniorum enim & fortunarum pe-
 riculis, ac detrimentis maximus ob Religionem
 aditis, fidem faciunt, quæ modo producta à me fue-
 runt. Actorum publicorum, ipsis etiam referenti-
 bus Hæreticis, testimonia: & quando ista non ex-
 tarent, extant tamen infinitorum propè laicorum
 vtriusque sexus examina, qui carceribus hodie in
 Anglia detinentur, & bonorum amifsione, rapi-
 nis, & distractione quotidie ob Religionis nego-
 cium exercentur, quibus desperatissimum Ceciliij
 mendacium euidentissimè coarguitur.

266 De mortis verò supplicio, laicis plurimis,
 Religionis causa illato, tot sunt contra Reginam
 & Ceciliū impudentissimum, testimonia, quot
 extant in oculis omnium, præclarissima quoque
 huius ordinis martyria, quorum causas verissimas
 fuisse, Religionis ardorem, cōstantiamque, ex ipsis
 quoque Actis publicis, contra ista Ceciliij & Eli-
 zabethæ puerilem dissimulationem, cōfirmari po-
 test. Quid enim (vt ex mea paucorum annorum
 experientia, memoriæque nonnulla repetam) quid,
 inquam, causæ fuit, cur annis ab hinc plus minus
 quatuordecim, iuuenem præclarum, Thomam She-
 rodam post mensium carceres, catenas, famem, nu-
 ditatem, & frequentia equuleorum in castro Lon-
 dinensi tormenta, in ligno tandem suspendistis?
 quid criminis (inquam) quid delicti? Acta vestra
 publica, iuueni huic imponunt nihil planè, nisi

Laicorum
Martyria.

Tho Shero-
dus martyr
2. Feb. 1578

quòd per iudices vestros presius interrogatus, Romani Pontificis in rebus Ecclesiasticis primatum confessus est: nam iste neque Anglia vnquam egressus fuerat, neque in Seminarijs transmarinis educatus, neque Romæ visus, neque auctoritate Pontificia ordinatus, vel in Angliam missus, aut domi cum Seminaristis aut Iesuitis versatus; aut quicquam aliud earum rerum fecit, aut facere potuit, quas vos hodie ad seditionem pertinere clamat, quarumque causa tantummodò, vos occidere Catholicos affirmatis.

267 Eiusdem planè generis est, quod eodem ferè tempore in castro Londinensi, alteri iuveni laico, cui nomen *Coperus*, martyrium contigit, nullo alio obiecto ei crimine, quam quòd ex itinere retractus fuisset, quo in Galliam ad Seminarium Rhenense proficisci statuerat. Præterea *Marci Tipeti* propè pueri pœnam, ob idem delictum toleratam, cui ferro nimirum candente, auriculæ perforatae fuerunt, & utraq; *Rolando Lincksio* bibliopolarum abscissæ, eo quòd verbum vnum vel alterum, in Religionis Catholicæ defensionem protulisset; *Valengerus* quoque laicus nobilis, simili de causa, utraq; paulò post auriculam, in pœnam Religionis Catholicæ defensionis amisit. Interiecto deinde vno vel altero anno, præclarissimi doctique adolescentæ *Ioannes Bodæus*, & *Ioannes Sladus*, extremo supplicio affecti fuerunt, alter Vintoniæ, alter Andouerij: at quia de causa extat adhuc vestrorum iudicum sententia scripto mandata, qua mortis condemnationem, eò quòd Pontificiam Regiæ potestatem in rebus ecclesiasticis non concederent: aut non

Coperus
martyr.

Tipetus.

Lincksius
bibliopolarum
confessor.
Valengerus.

Anno 1583
Bodæus &
Sladus
martyres
laici.

non hoc quoque ad Religionem pertinet?

268 Anno deinde sequente *Guilielmus Carterus* Anno 1584
Carterus
& *Vitus*
martyres. Londini, & *Richardus Vitus* in Vallia, post carceres & cruciatus, in crucè per vos acti sunt, alter, quòd librum quendam Catholicum imprimendum curasset; alter, quòd peccata sua sacerdoti aperuisset. Num hoc etiam Religionis negotium vobis videtur?

269 Quæro præterea de *Thoma Vveblero*, quem Anno 1583
Vveblersus
Bous.
Mideltonia. deo cõdemnastis, quòd librum Catholicum apud se haberet, de *Marmaduco Bovv*, cui crimen fuit, cuiusdam sacerdotis cõsortium frequentasse; quæro de *Margarita Madeltonia* fœmina lectissima, quam vos Eboraci ob hospitium sacerdoti Catholici præbitum, medio foro, horrendo planè & inusitato supplicij genere (ponderum nimirum pressuris) interimistis; quæro deinde de multis simul laicis, quos vno eodè die, in idem patibulum impijssimè coniecistis, de *Moro* nimirum de *Feltono*, de *Suttono*, de *Martino*, de *Fluddo*, de *Sheleio*, de *Vvebleio*, de *Simonio*, de *Margarita*, etiam *Vvarda* sanctissima Dei martyre (nam vnà omnes hi passi sunt Londini, vix quarto adhuc elapso anno) de his omnibus, inquam, multisque alijs, quos breuitatis causa præmitto, quærendum mihi abs *Cecilio* videtur, laici nè fuerint, & an alia de causa, quam de qua dixi, necati? & cum negare non possit quod Acta publica confirmant, fateatur necesse est, liquidissimum esse mendacium, quod ante toties repetijt, *neminem laici ordinis, quicquam detrimenti ob Religionem Catholicam in Anglia sustinuisse.*

270 De sacerdotibus verò, etiam si rei euidentia victus,

De sacer-
dotibus oc-
cisis.

Supra ex
libro de Iu-
sticia Bri-
tan.

Maynus
Nelsonus
& Sherar-
tus ob Pon-
tificiam mo-
narchiam
occulsi.

viētus, concedat quidem Cecilius, non paucos ex-
tremo supplicio affectos esse, in eo tamen non mi-
nus perfricta frontis, quā in cæteris esse voluit,
quōd neget Religionis causā hoc eis fieri, audisti
enim iam hominis facundiam, & frontem in per-
negando. *Accusantur* (inquit) *hi, non Religionis, non*
conscientia, non Pontificia monarchia, Et iterum; istos
fecerunt reos, non volumina, non libelli, non precum for-
mula, non Ecclesia Romanae caeremonia: censeantur quo-
cunque libuerit nomine, vel Scholastici, vel Seminarij, vel
Sacerdotes, vel Iesuitæ, &c. & tamen iam vidimus, ex
laicis multos, ob Religionis, & conscientia negotiū,
honorū omissione promiscuè castigatos, alios
ob monarchiam Pontificiam interfectos, nonnul-
los ob libros Catholicos à se lectos, morti con-
demnatos, omnes deniq; qui in Seminarijs trans-
marinis educantur, siue illi Scholastici, siue Sacer-
dotes, siue Iesuitæ sint, Edictis varijs Regina, &
statutis item comitalibus, vidimus iam hostes Pa-
triae declaratos, & laesæ maiestatis reos factos, pra-
sertim Edicto Reginae edito ad diem 15. Iulij
anni 1580. alijs item duobus Edictis promulgatis
die 20. Ianuarij & 2. Aprilis anni 1581. lege pra-
terea Parlamentaria 1. Martij publicata, anni 1585.
hæcque cū ita sint, quomodo tamen affirmat Ce-
cilius, nihil quicquam hoc eis nocere: *siue Scholastici,*
siue Seminarij, siue Sacerdotes siue Iesuitæ sint?

271 Deinde scriptum reperio apud Stoum in
Annalibus Angliæ, ipsius Reginae priuilegio ap-
probatis, hæc verba: Anno Reginae 20. Nouembri-
s verò 30. *Cuthbertus Maynus* (*Sacerdos & Theologia li-*
cenciatus) *ad patibulum pertractus, suspensus, & in qua-*

tuor

tuor partes dissectus fuit, in oppido Launcestonij, Comita-
tus Cornubiensis. eo quod potestatem Ecclesiasticam Ro-
manam anteferreret Regiæ: Et in eadem deinde pagina
iterum, Tertio inquit Februarij, primo statim diluculo,
Ioannes Nelsonus Sacerdos, ob negatum Reginae primatum
Ecclesiasticum, & istiusmodi proditoria contra suam Ma-
iestatē verba, è carcere Neugat ad locum supplicij tractus,
est suspensus, exenteratus, & in partes dissectus, & septimo
die eiusdem mensis, Sherodus quidam, ob eiusmodi planè
laesæ Maiestatis crimen, è Castro Londinensi ad patibu-
lum pertractus, eodem mortis genere vitam finiit. Hæc
ita scripta, & impressa, & per vniuersam Angliam
euulgata cū sint, iudicent modò omnes, quod-
nam os Cecilio esse debeat, qui tam assuevan-
ter scribit, neminem ob Pontificiam monarchiam in
Anglia accusari; vt antea docuimus. Item illud; per-
spicue (inquit) intelligi potest, si excutiantur crimina,
& iudicia eorum qui nuper mortui sunt, & iure casti, non
eos ob Religionem, aut Pontificiam monarchiam reos factos
esse, cū iam inde ab ipso Maiestatis sua aditu in Regnum,
his de causis nemo sit mortuus. Quis vnquam tam pro-
iectè est mentitus?

272 Sed vt hominis impudentiam, in re aliqua ^{Os durum}
particulari liquiduis adhuc intueamur, audiamus ^{Cecilij.}
quid scribat de *Nicolao Hetto*, quem Maria Regina
moriens, Archiepiscopum Eboracensem, & sum-
mum totius Regni cancellarium reliquit, de quo
iste, vt Elizabethæ lenitatis exemplum statuat, sic
scribit, versutissimè hominem dilaudans, his ver-
bis: *Hic, illustre modestia, prudentiaque exemplum,*
vnàque excellenter eruditus, de mortua Regina Maria
antiquos magistratus, gratiam, opes, & quicquid habuit
praeterea

præterea fortuiti boni, cum summo Principis favore retinuit, licet prorsus ab illa in Religione dissentiens, nec ob id tamen vel honore, vel fortunis comminatus est; qui tamen exiguo post tempore, magistratus suos omnes obseruauerit, & gratè deposuit, nulla iniecta foris vi, quo nihil est clarius, sed sua sponte, maximèque liberè, vt cunctis innotescit. Hac liber Iustitiæ Britannicæ, de Nicolao Herbo vt astruat Regina clemètiã in tractandis Catholicis.

273 Sed quid contra hac, Annales Anglici ab Hæreticis ipsis edigi? Primò anno Regina (inquunt Holinsædus & Stous) mense Iulio, Nicolaus Herbus Archiepiscopus Eboracensis; Episcopi item Eliensis, & Londinensis, & alij tredecem vel quatuordecem, simul iussi comparere coram Regina Consiliarijs, eo quòd recusarent accipere iusurandum de Maiestatis suæ primatu Ecclesiastico, & de alijs Religionis articulis, Episcopatibus suis priuati fuerunt, quod multis etiam Decanis, Archidiaconis, Rectoribus, vicarijs, aliisque Ecclesiasticis factum est, qui beneficijs suis exuti, diuersis carceribus traditi fuerunt: Hac ille; Quid his magis cõtrarium quàm quod Cecilius supra dixit? Nicolaum Hethum, ob Religionem, neque honore, neque fortunis fuisse comminutum, obseruauerit, & gratè magistratus suos deposuisse, sua sponte, maximèque liberè, nulla iniecta foris vi, hocque esse clarissimum, omnibùsque notum.

274 Sed in eo tamen perstat Cecilius, & hoc ipsum Regina Edictum, constantissimè asseuerat, mortem Sacerdotibus non infligi, nisi ob proditioes, & læsæ Maiestatis crimina; quod ex eo (inquit) manifestè cernitur, quòd in processibus criminalibus, qui contra istos fiunt, non accusantur, neque cõdemnantur, neque morti traduntur ob aliud, quàm ob supremam Maiestatis

iestatis

iestatis læsæ crimen, affirmantes inter cetera, quòd si Papa contra nos, & Religionem nostram exercitum aliquem mitteret, ipsi ei adhererent, & à partibus ipsius starent.

275 Duæ sunt huius assertionis partes; prima, quòd Sacerdotes in iudicis non condemnantur, nisi supremæ Maiestatis læsæ criminis; quod non negamus, si quidem de nomine sit quæstio, si verò de rei veritate quærimus, calumnia tantum est, & nugax fallacia. Nam cum reconciliare se quæquam Ecclesiæ Catholicæ, vel peccata sua Sacerdoti confiteri, vel authoritatem Ecclesiasticam supremi Pontificis agnoscere, vel Religionem Catholicam alteri persuadere, vel Sacerdotem se fateri, vel alterum qui presbyter est, domi suæ recipere, vel non accusare & prodere, & aliæ plurimæ Religionis Catholicæ actiones piæ, statuti, legibùsque Anglicanis factæ sint, *suprema scilicet Maiestatis læsæ crimina*; (arrogantissimum profectò Hæreticorum verbum, nec ab ullis vnquam Catholicis Principibus vsurpatum, vt Elizabethæ supremam appellent, *Maiestatem*, tanquam si ne Deo quidem inferior esse vellet) quàm ridiculum est in vocum ludere inuolucro, & toties pernegare, Religionis causa occidi martyres, sed tantum ob proditioes, & læsam Maiestatem, cum apud vos, & proditio, & Maiestatis Regiæ læsio, contra istiusmodi Dei seruos, ex solis Religionis actionibus, æstimetur.

276 Quod de iudicijs verò, & processibus criminalibus Edictum interferit, vtinam quidem illa fierent inspectante orbe, vt & Hæreticorum crudelitate, & Catholicorum innocentia, testis fieret vniuersi mundi theatrum, nunquam enim puto extitisse

Si sacerdo-
res condem-
nantur de
læsæ Ma-
iestate.

Iudiciorum
in Angliæ
iniquitate.

Anno 1550

Ecclesiasti-
ci beneficijs
exuti.

extitisse apud gentem vllam, quæ legibus ac ratione vtratur, tantam iniustitiæ, & iniquitatis licentiam, quanta hodie in Anglia contra Dei seruos, iudiciorum etiam nomine exercetur. Commemoratur quidem Eusebius, ex Gallorum Lugdunensium Epistola, qui sub Antonino verò, Antonini Pij Imperatoris filio, ob Christi confessionem martyriū patiebantur; quiddam egregium hoc in genere Lugduni contigisse, nam cum Præses, qui Christianorum causis audiendis præerat, temerè planè, & iniuriôsè in martyres quosdam pronunciaffet, vir quidam illustris, cui nomen erat *Vetius Epagatus*, rei indignitatem non ferens, clarissima voce petijt à Iudice, vt potestas ei daretur, liberè in illo concessu, pro fratribus respondendi; quare etsi aliud non effecit, quàm vt ipse quoque martyr cum cæteris fieret, eam tamen gloriam etiam apud homines consecutus est, vt præclarissimus *Martyrum aduocatus*, semper deinceps sit appellatus. Nec dubito sanè, quin si *Vetij* istius nobilissima virtus, & fortitudo, tam esset in Anglis, quàm est mali conscientia, & iniquitatis, quæ exercetur intelligètia; multi fierent quotidie ex ipsis etiam Hæreticis moderatioribus, *Catholicorum ad tribunalia aduocati*, cum in ijs condemnandis, omnem legum suarum auctoritatem violari cernant; & non ex vlla causâ æquitate, sed ex immenso tantum personarum odio, sententias in dies pronuciari audiant.

277 Quod vt vnus tantum iudicij exemplo demonstrem, sciendum est, anno Domini 1581. Elizabethæ verò Regni 23. cum Reginae Consiliarij ad illum, vsque diem, Catholicos ferè Religionis nomine

Euseb. li. 1.
hist. cap. 1.
an. D. 170.

Nequissima astutia.

mine, non obscurè, neque dissimulanter occidissent, vt ex actis publicis iudiciorum patet, quibus *Thomam Vvodosium, Cutbertum Maynum, Ioannem Nelsonum, Euerardum Hansium* presbyteros, *Gulielmum Cartarum, Thomam Nelsonum*, aliôsque laicos ob fidei cõfessionem, manifesto martyrio affecissent, nulla alia adhibita accusatione, quàm quòd vel Pontificiam Papæ auctoritatem agnouissent, vel Reginae in causis Ecclesiasticis negauissent; vel aliquid aliud in causâ Catholicæ propugnationem protulissent: nunc autem perspecto Catholicorum incremento, & Anglicani populi in eam partem propensione; alia sibi via progrediendum existimarunt, vt causam hanc magis odiosam vulgò redderent, proditorum nimirum, & conspirationum iniecta suspicione.

278. Itaque cum multos Sacerdotes, aliôsque Catholicos per id tempus comprehendissent, quatuordecim simul vno eodèmq; die, ad idem ipsum iudicium ac tribunal producunt, & publicè de conspirationibus in Rempublicam, & cum externis Principibus, & de mortis Reginae machinatione, adhibito etiam certo die (pro forma iudicij Anglicani obseruanda) locisque definitis, in quibus conspiratum esse diceretur, accusant: ad quam actionem, cum pro rei nouitate infinita prope hominum multitudo confluxisset; *Ioannes Popannus* Reginae procurator, homo ferus & audax, & Hæretico planè furore præceps, declamauit, pro rostris inuidiosissimè, per diem ferè integrum in hos Dei seruos, odium illis vndecumque, conuiuijs, mendacijs, exaggerationibus conflans; nunc

N Regina

Iudicium
illustre 14.
martyrum.

Io Popannus.

Reginæ fœlicem gubernationem dilaudans, & bona quæ inde manabant amplificans, quibus Angliam penitus spoliare velle affirmabat, qui Maiestati suæ ex animo non fauebant: nunc verò proditionum, conspirationum, & aliorum istiusmodi scelerum fœditatem, in vniuersum demonstrans, quantæque inde mala Reipublicæ eueniant, absq; eo tamen vt quicquam horum criminum de villo eorum particulatim ostenderet, qui ad illud tribunal accusabantur.

Insignis iudicij iniustitia.

279 Cùmque his ineptijs tempus tereret, diemque extraheret, & à reis sapiensimè suppliciterque peteretur, vt aliquid eadem afferret, quod ad ipsos pertineret; transijt demum ad aliorum hominum facta, ad Comitum nimirum Northumberlandi, & Vestmerlandi aliquorumq; nobilium arma sumpta pro Religione Catholica, multis ante annis in parte boreali Angliæ; ad tumultus item Hibernorum & ad *Nicolai Sanderi* ad illam insulam profectiorem; ad *Pij quinti* Pontificis maximi declarationem contra Elizabetham; aliæque huiusmodi, quibus omnibus cùm martyres responderent; nihil horum ad ipsos pertinere posse, cùm vel ipsis pueris, vel inscijs, vel longè agentibus plerâq; eorum gererentur; tandè ad maiore fucû faciendum, adolefcentulû vnû vel alterum; miserum, pauperẽ, perditum, vagabundû, qui Italiam Galliamque mendicando percurrissent in conspectum hominum dedit, qui ab ipso edocti affirmarent, se aliquos horum sacerdotum Romæ Rhemisque vidisse, vt verba quædam minus verecunda, aut etiam iniuriosa in Reginam ex ipsis audiuisse; quibus solis testimonijs, sententia

tia mortis in omnes pariter prolata est, stupente & fremente vniuersa hominum prudentiorum, multitudine, ad tam insignem claramque iniustissimorum iudicum perditissimam nequitiam.

280 Cùm enim plerique condemnatorum, nunquam antea ab illis testibus visi fuissent, nec inuicem se mutuo ante illum diem, & illud tribunal aspexissent, neque vnquam per literas, aut coram fuissent, alter alterum allocuti; cùmque alij eorum Romæ nunquam fuissent, vbi conspiratum esse fingebatur, alij abessent longissimè eo maxime tempore, quo factum aduersarij comminiscerentur; cùmque testes, licet perditissimi nihil tamen affirmatè dicerent, quod alicuius esset momenti, ad id quod tractabatur: neque *Popamus* rem vllam afferret, quæ eorum quempiam particulatim attingeret; cætera verò omnia quæ ad fallendû tempus garriebat, hac illaque in ventos diffuerent, tanquam scopæ dissolutæ, quæ nec locis, nec temporibus, nec personis, nec rebus ipsis cohererent: omnes tamen vno eodèmq; crimine, ad mortem condemnari, tam absurdum, impium, ac insolens videbatur omnibus, vt nonnulli Hæreticorum, & eorum quoque qui in ipsorum Iudicum confesso assidebant, asperrimè hac de re tum loquerentur, tum etiam quarerentur.

281 Sed auxit deinde murmur populi, bonorumque querelam; mors innocentissima, trium martyrum clarissimorum, *Campiani*, nimirum, *Cerini*, & *Brianti* presbyterorum, qui paulò post hoc iniquissimum iudicium martyrio affecti, publicè professi sunt, Dei maiestate tremenda inuocata, &

Martyrii
Campiani
& sociorũ.

salutis aeternae dispendio proposito, se nunquam eorum conscios fuisse, aut reos, quae in iudicio iniquissimè obijciebantur, neque existimare se quenquam sociorum suorum, qui vna secum damnati fuerant, quicquam eorum vel cogitasse, vel somniasse vnquam, sed omnia esse luculenter conficta, seque ea solum de causa in Angliam venisse, vt pacatè apostolicèque sacerdotij sui functionibus ad animarum salutem, ac solatium vterentur.

Noua assertio diabolica.

282 Quibus rebus cum hominum animos non parum commoueri, Reginae consiliarij animaduertent, alia statim machina occurrendum esse iudicauerunt; itaque ad septem alios Sacerdotes, quos eodem iudicio condemnatos, paulò post interfecturi erant, (*Fordum nimirum, Shertum, Ionsolum Philbeum, Kirbeum, Richardsonum atque Cotanum*) ne eadem qua priores innocentia subire mortem viderentur, quatuor viros ex se delectos, & nihilo temeliores, *Ioannem Popanum*, scilicet, Reginae procuratorem iam dictum, & *Thomam Egertonum* eundem Reginae aduocatum *Dauidem* etiam *Ludouicum* & *Ioannem Hamondum* Iuris ciuilibus consultos, cum potestate, & mandatis miserunt, vt caperent illos in sermone, & articulos quosdam de potestate Pontificis, in Principibus Haereticis deponendis proponerent, quibus aliquo modo illaqueari possent.

Quatuor commissarij seu iurati.

Interrogationis sanguinariae & responsa pacifica.

283 Itaque omni conatu Herodiani isti martyres Christi iam antea condemnatos impellebant, vt ad hos articulos simpliciter responderent, praecipue verò, quid ipsi agerent alijve suaderent faciendum, si Pontifex aut aliquis alius Princeps Pontificis Romani suafu, & auctoritate, bellum Angliae

Angliae inferret ad Religionem Catholicam restituendam; cuiam parti ipsi adhererent, aut adherendum censerent: quibus è laequijs, cum multis de modis explicare Dei serui nitentur; quidam dixerunt se iam condemnatos, mortis tantum cogitationibus occupari, nec humanarum rerum curas amplius sibi superesse; alij quod haec ad scholas pertinebant, & ad ea Regna & Vniuersitates, vbi liberè sententiae dici possint, sine Principis populiq; offensione alij illud se tantum his de rebus credere & affirmare, in vniuersum, quod docet Ecclesia Catholica Romana, alij quod tum demum affirmatè dicerent quid agerent, aut agendum suaderent, cum casus ille accideret, de quo percontabantur, alij pressius, & propius se id acturos nimirum, & suafuros, huiusmodi tempore, quod viro bono & Catholico agere, ac suadere conueniret; alij denique quod ab omni parte & armorum genere abstinerent, orarentque tantummodo Deum, vt parti iustiori victoriam daret.

284 Haec, inquam, & similia cum martyres responderent, vt rei inuidiam declinarent, hostesq; placarent; nihil tam hirudinibus istis, & sanguisugis sufficere potuit; quousque aliquid tandem eliciissent, quo sanguinem eorum securius effunderent, & odium apud populum concitarent; quod inde maximè fecerunt, quod nonnullis eorum tandem factus est; *se partes Pontificis omnino secuturum, si Religionis negotium aperte ageretur*, quo accepto responso, carnifices, tanquam causa iam legitimè probata, viros innocētissimos summis opprobrijs interficiendos curarunt; disseminantes in vulgus

Liberum responsum.

homines esse alienis prorsus à Regina animis, qui non diffiteantur hostium Reipublicæ, se partes secururos.

*Examinis
intusfusi-
mi initu.*

285 Atque exinde cœpit consuetudo, quæ hodie etiam durat, ut presbyteros omnes, aliosque Catholicos, quos præhendunt, curiosè percontentur, quid acturi sint, vel suafuri, si exercitus aliquis adesset, ad Religionis Catholicæ restitutionem? quod adeo tritum & vulgare est, ut pueris etiam & mulieribus, qui per artem & sexum ad bellum sunt inepti, idem quoque proponatur, ut saltem si pugnare nequeant, quid cupere, aut experere, vel precibus etiam à Deo contendere velint intelligatur, quo affectus iste pœnis etiã castigetur; cuius iniquitatis illud profectò illustre exemplum est, quòd præteritis mensibus sanctissimo cuidam seni fecerunt, cui nomen erat *Nicolaus Hornerus*, quem eum multo tempore carceribus detinuisent, quòd subuculam quandã, aut thoracem sacerdoti fecisse diceretur (vestiaria enim artis erat) neque tamen satis probationis adesset, ut inde morti sine nota adiudicari posset, cùmque tandem frigore, aliisque carcerum incommodis tiliarum alteram sectione ferri amisisset; isti nihilo mansuetiores hominis calamitate facti, postularis illis sanguinarijs, aggressi sunt, quid scilicet faceret, quàmque partem sequeretur, si externorum Principum exercitus adveniret ad Religionem Catholicam suo loco reponendam? cui cum ille responderet, se iam senem esse & infirmum, nec vllò modò armis idoneum; statim *Toplaus*, qui istiusmodi examinibus ut plurimum iam præest, ad alia illa statim trásuolat quid cuperet? quid peteret?

*Res mirè
calamitosa.*

quid

quid oraret eiusmodi tempore? cùmque eoufque interrogacionibus vrgerent; ut hominis tandem Catholici affectum saltè; & desiderium exprimerent, pro Religionis restitutione; illi tanquam grandi detecto Maiestatis læsæ crimine; exultant planè & triumphant, & paucissimis deinde diebus seruum Dei ad patibulum suspendunt.

286 Atque hoc illud ingens crimen est; quòd Regina hoc Edicto suo Catholicis objicit, eoque vno omnem suam crudelitatem defendendam existimat, quòd nonnulli eorum interrogacionibus istis pressi, & exagitati, fateantur tandem, si Pontificis iussu de Religione restituenda bello decertaretur, se conscientia salva facere non posse, quibus partibus Catholicis adhereret; qua tamen in re nescio sanè an improbitatis maior, quàm impudentiæ Hæreticorum, sit ostentatio; quis enim vnquam Princeps vel tam barbarus, aut tyrannus extitit, ut istiusmodi à subditis per quæstiones extorqueret? certè Turcarum Imperator, si hæc à Græcis aliisque Christianis sibi subiectis exquireret, quid tandem respondere possent, cùm quicquid dixerint, vel contra Principem vel contra Deum futurum sit, & consequenter vel corporis vel animæ exitium, necessario sit allaturum? quod cum Turca intelligat, tam inhumanus, aut ferus nō est, ut illud quæstionibus persequendum iudicet, aut de rebus futuris interrogaciones instituat sanguinarias.

287 Si potentissimus Catholicorū aliquis Princeps, qui merito suo subditis est charissimus, viros sibi intimos, & dilectissimos percontaretur, quid tandem essent facturi, si ipse à fide Catholica

*Exemplum
de Principe
Catholico.*

N 4

deficiens,

deficiens, bellum pro secta Lutherana, aut Calu-
niana tuenda, contra Pontificem Romanum, ca-
terosque Principes Catholicos susciperet? quid
respondere possent amantiissimi, fidelissimi-
que subditi, nisi quod hodie in Anglia Catholici fa-
ciunt, ut vel reuerentiæ causa responsionem de-
clinent, affirmantes spem habere nunquam istius-
modi tempora se visuros, vel si amplius urgeantur,
se facturos tunc quod Deus inspirauerit; vel si ul-
terius adhuc premantur, se rogaturos pro victoria
iustioris partis, vel si ne hoc quidem sufficiat, se-
cuturos se tandem in illo casu boni viri conscien-
tiæ dictamen: an quicquam iustius, humilius, aut
obseruantius à Christianis subditis responderi
potest?

*Exemplum
de Prote-
stantibus.*

288 Sed videamus iam exemplum in partem con-
trariam, ex ipsa nimirum Anglia desumptum, po-
namus Regnam factiones omnes, & sectas nouo-
rum suorum Euangelicorum conuocare, id est,
tam Protestantes quem Puritanos, qui reliquorum
omnium sunt potentiores: cogitemus eam dicere,
se velle iterum Catholicam fieri, & illam Religio-
nem regno suo restituere, quam in eo reperit, quæ
iuramento præstito complexa est, quam ab initio
conuersionis ad Henrici vsque octaui tempora,
Regnum illud retinuerat; se animaduertisse ma-
iores suos summa gloria vixisse, pijsimæque in hu-
ius Religionis obseruatiâ mortuos esse, se similem
illis esse velle, festamque tandem tantis se esse ia-
ctationibus, tantis nouorum dogmatum sectarumque
digladiationibus, tantis subditorum inter se col-
lisionibus, tot Reipublicæ suæ periculis, tot Chri-
stianorum

stianorum hominum ac subditorum (qui alioquin
peritiles sibi esse possent) mactationibus, quorum
nihil certè fuisset necessarium, si in antiqua Reli-
gionis professione permanisset; itaque se certò sta-
tuisse, eò velle redire quo est egressa, quod quia si-
ne tumultu fortasse aliquo fieri non poterit, se vel-
le scire quid facturi sint tum Protestantes, tum Pu-
ritani, quàmque partem secuturi; id est, suamne, quæ
pro Catholicis stabit, aut eorum fortasse qui ex
Gallia, Belgioque aduenire poterunt ad partis sibi
contrariæ defensionem?

289 Si hoc inquam Regina à Puritanis suis &
Protestantibus, percontaretur, aliam longè respon-
dendi libertatem, ac ferociam experiretur, quàm
apud Catholicos, qui ad omnem modestiam, man-
suetudinem, & obseruantiam, quam salua conscien-
tia præstare possunt; in respondendo se componunt,
ceteri verò ferrum inuicem & flammam minitan-
tur, si quis sectis suis vel verbo sit contrarius, ut ex
ipsorum libris quos indies ferè, & nuper copiosissi-
mè alter in alterum, atrociter edunt, manifestè
cernitur; quorum illud Apostoli prædictum de Hæ-
reticis videtur esse proprium, & peculiare; ut magi-
stratum, & dominationem spernant; ineptissimè igitur
falsissimèque hoc ipsum in Catholicos per Hære-
ticos transfunditur, iniustissimèque proditorum
& læsæ maiestatis calumnia Sacerdotibus Angli-
canis, per Reginæ Edictum affingitur.

*Hæreticorum
ferocia &
magistratus
contempit*

2. Pet. 2.

290 Et quanquam his existimem satis esse respon-
sum ad hoc primum Sectionis huius quartæ caput,
quod Catholicos de petinacia & rebellionem in re-
spondendo accusar: libet tamen in colophonem

addere, Lutheri quondam cōsiliū ad amicos suos Lipsienses, de modo quō respondere eos volebat Domino suo ac Principi Georgio; Saxonie, Lipsiæq; Duci cū iuberet tantū nomina eorum scripto refecti, qui communionem Catholicam in ciuitate, ac vniuersitate Lipsiensi apertè vitabant; his enim ad eos verbis perscripsit Luthertus.

Epistola
Lutheri ad
Lipsienses.

291 *Honorabilibus ac prouidis bonis amicis Lipsie, quos Dux Georgius hostis Euangelij proscribit &c. Quonia Dux Georgius hititur etiam secreta conscientia explorare, dignus omnino esset vt deciperetur, veluti Satana Apostolus, quacūque id ratione fieri queat, non enim habet ius vllum tale quid postulandi, & peccat in Deum, & spiritum sanctum. Verum cum nos considerare debeamus, non quid nisi faciant homines mali siue homicida sint siue raptores, sed quid deceat nos pati ac facere, in hoc sanè casu, optimum, fuerit vt fortiter dicatur huic homicida, ac raptori in faciem, nolo facere, et si rapueris mihi propter hoc vel corpus, vel substantiam meam, ei rapuisti cui exactè persolitas oportet, vade igitur bone raptor, quod tu vis id nolo ego: quod autem ego volo, id Deus quoque propediem volet: oportet enim Diabolo crucem in faciem impingere, & non multū vel applaudere vel blandiri, sic sciet cū quonam sibi res est. Datū Vvittēberge in magna sexta feria anni 1533. Doctor Martinus Lutherus manu propria.* Hæc ille Protestantium Pater, ac Patriarcha Lutherus, de humilitate qua subditi Principibus suis respondere debeant; atque his huic loco satisfactum esse existimo.

Secundum
sectionis 4.
capit.

292 Reliqua sectionis pars, etsi verbosior illa quiden cū nihil tamen habeat præter inanē quādam mendaciorum multorum cōfessionem, nullo prorsus

sus fundamento nitentem, sed ex solo Cecilij capite progenitam, responsione certè opus non habet. Dicit enim Alanū, & Personū, Pontifici Romano, Regique Hispaniarum recenter persuasisse, vt iterum vires suas contra Angliam experiatui, idque proxime hoc sequenti anno, affirmat rem esse iam certam & definitam, & per Sacerdotes qui ex Hispania nuper in Angliam venerunt, cæteris Catholicis & complicibus suis denūciatam; magnas ad hoc ipsum parari copias, multa nominum Anglicanorum millia, Regi oblata, eorum scilicet, qui exercitum Regis cum appulerit, sequentur, Regis consiliarios de euentu dubitare, decretum tamen esse, vt si classis hæc contra Angliam non præualuerit, viliter posse contra Galliam, Belgium aut Scotiam conuerti; hæc omnia ex quibusdam Presbyteris comprehensis, qui ex Hispania venerant, cognita esse.

Fissa narratio Cecilij.

293 Quæ vltima saltem clausula (si nihil aliud esset quo cætera, figmenta coarguerentur) euertit sanè vniuersam totius fabulæ narrationem; nam omnibus pernotum est, cū hæc scriberentur, nullum eorum comprehensum fuisse, qui ex Hispania venerant: Deinde verò etiamsi hoc fuisset, quis tamen rerum publicarum aut politia peritus, existimabit tot Regis Hispania cogitationes abditas, & secretiora cōsilia, iuuenibus Anglicanis, etiamsi Sacerdotes sint, communicata esse, an solus sibi Cecilius assumit prudentiam? an soli sibi secretū? an non satis iam experientia intellectum est, harum rerum nihil Presbyteris, aut Scholaribus impertiri solere, cum in patriam redeunt? an vllō vnquam

Euersio-
nata
tionis.

quam quaestionum, aut tormentorum genere, Cecilium hactenus, aut alium Angliæ carnifex indicium vllum istiusmodi rerum à Sacerdotibus expressit: Quid igitur incassum hæc iterum ingerit homo perditum pudoris? nisi ut intelligatur, nihil pensi habere quid effundat, modò inuidiosè dicat, quamquam totidem verbis à nobis euerteratur, quot ab ipso astruitur.

294 Totam igitur hanc Cecilianæ fraudis actionem, intactam penitus hoc loco reliquissim, nisi viris iam à me nominatis, noua quædam conuitia fecisset, quæ silentio à me prætermissi non debere videntur, de illustrissimo enim *Cardinali Alano* contumeliosè dicit Edictum, *dignitatis tantæ honorem, ob prædicationes ei collatum esse*; id quod tanti viri virtute, cuius merita, non solum in Patriam, sed in vniuersam etiam Rempublicam Christianam egregia existunt, indignissimum plane est. De *Personio* verò asserit (quod magis tamen ridiculum, quàm inuidiosum est) id sibi assumere, *ut Regis Catholici confessorius*; sed quis hoc conuitium, aut verum esse aut probabile sibi persuadeat, qui hominem, remque, & locum cognoscat: nam neque *Personius* (quod ego iudico) in aula Regis viuit, neque si vitteret, ad huius muneris grauiissimi pondus homo externus, vlllo modo idoneus esse possit, cum præter cætera multa huic officio necessaria, non mediocrem etiam Hispanicarum rerum notitiam, experientiamque exposcat, & linguæ quoque facilitatem non vulgarem requirat; quid igitur Edictum, tam absurda, tam absurda, tam improbabilia effundit? certè ni fallor, illud voluit acumen Reginae, ut irrisione quadam maiesta

De Card.
Alano &
Personio.

maiestati Regis religiosissimi illuderet, quòd pro more pijsissimorum Principum *confessorium*, habeat, & *Catholicus* appelletur; eo enim pertinere videtur ironica verborum tum *confessorij* tum *Catholici* hoc loco vsurpatione, quàm alias sana studiose vitauit.

295 De utroque igitur ut aliquid dicam, primò quidem certum est *Catholici*, nomen sanctissimum esse, & vnà prope cum ipso nomine Christiano, natum; Apostoli enim in suo illud Symbolo antiquissimè vsurparunt, & ad veram Christi Ecclesiã, non solum ab infidelium, & Iudæorum synagogis separandam, sed ab Hæreticorum etiam congregatione distinguendam adhibuerunt; ita ut perfectius aliquid & certius quodammodo, quàm ipsum nomen *Christiani* innuere videretur: cum non quemcunque Christiani nominis professorem, sed Christianum bonum, fidelè, & obedientè significet, vnde & sanctissimus antiquissimisque auctor *Pacianus* Episcopus Barcinonensis, Epistola integra hac de re, contra sui temporis hæreticos perscripta, sic ait, *Christianus mihi nomen est, Catholicus cognomen: illud me nuncupat, hoc ostendit: illud significor, hoc probor*; perinde ac si diceret; prænomen quidem viri, pluribus hominibus conuenire solet, cognomen verò certius distinguit, atque ita *Christiani* appellatione hominem tantum designare, qui Christi militiam ac castra sequatur, *Catholici* verò id etiam adiungere, ut intra propriam quoque domini familiam quis constituarur.

296 Hoc igitur gloriosum nomen, Hispaniarum Regibus ad summum honorem, & ob merita in Ecclesiam Christi præclarissima, à sede Apostolica tributum est, quo cum Rex Philippus temporibus nostris,

De nomine
Catholico.

Rex Hispania
Catholica.

nostris, inter ceteros omnes progenitores suos nobilissimos, dignissimum sanè se præbeat, singulari illo ardore, ac constantia, qua honorificentissimè pijsimèque inter ceteros Christianos Principes, Religionem Catholicam, contra varias Hæreticorum pestes armis, auctoritate, consilioque tutatus est: quid ni merito hac summa laude, gloriaque sua domusque suæ lætetur?

Inepta Regina usurpatio Carolici nominis.

296 Et quamquam Regina Anglia, quæ Regi hæc exprobrat perdidicula sanè, ipsa sibi hæc quoque *Catholici* nominis appellationem coaptare studeat, ne tanto bono carere videatur, affirmans se Religionem *antiquissimam, & Apostolorum Catholicam* tueri: audiat tamen sanctissimum Ecclesiæ doctorem Augustinum, fictionem hanc mimicam grauissimè refutantem his verbis, *Tenenda est nobis Christiana Religio, & eius Ecclesiæ communicatio, quæ Catholica est, & Catholica nominatur, non solum à suis, verum etiam ab omnibus inimicis, velint enim nolint, ipsi quoque Hæretici & schismaticorum alumni, quando non cum suis, sed cum extraneis loquuntur: Catholicam nihil aliud quam Catholicam vocant: non possunt enim intelligi, nisi hoc eam nomine discernant quo, ab vniuerso orbe nuncupatur.* Et alio loco cum vir prudentissimus, nonnulla particulatim exposuisset, quæ se inter tot Hæreses in Ecclesiæ Catholicæ gremio retinerent, hæc subiungit,

Aug. contra epist. Malnich, cap. 4.

Tenet me postremo in Ecclesia ipsum Catholicæ nomen, quod non sine causa, inter tam multas Hæreses, sic ista Ecclesia sola obtinuit, ut cum omnes Hæretici se Catholicos dici velint, querenti tamen peregrino alicui, ubi ad Catholicam conueniatur, nullus Hæreticorum vel bastica sua vel domum audeat ostendere.

298 Hæc

298 Hæc Augustinus, quibus ineptiarum planè, & impudentiæ conuincitur illa hæreticorum in Angliæ consuetudo, qua initiis omnium concionum suarum puerilis omnino comedia instar, solemnè, copiosè, & elaboratè precatatione, pro Regina postulatur, *tanquam vnus veræ antiquissimæ Apostolicæ, & Catholicæ fidei defensor*, cum ne ipsi quidem sepe, qui verba hæc pro more proferunt, veram ei fidem ac Religionem sermone reliquo & libellis à se conscripris tribuant, quod à sectis suis differant: nec quisquam nisi vel insania, vel ioco, Catholicam ei concedere potest, si Augustini verbis proximè à me prolatis credimus.

Concionato ram in Az glia consue tudo.

299 Hoc igitur perdidiculum sed istud tamen multò magis, quod appellationem illam, seu honoris titulum, *defensoris nimirum fidei*, memoria nostra à Leone decimo Pontifice Romano, ob Romanam fidem à se contra Lutherum defensam Henrico octauo assignatum, Elizabetha quoque retinere, ac usurpare volet, dum Lutheri Religionem quam Henricus Pater impugnabat, ipsa propugnet, fidemque Romanam quam ille defendebat, ista planè demoliat, & quibuscunque potest modis extinguere nitatur. Sed benè habet, illa enim tam est Catholica, quam est Romanæ religionis defensor, & quàm malè defendit, tam falsò est Catholica.

Titulus defensoris fidei.

300 De alio autem in quo ludunt Elizabetha, & Ceciliius, *de Regis confessorio*, quid dicam illudoribus, quos Apostoli nobis futuros, prædixerunt, nisi quod veniet tempus, cum vtrique hoc cæleste beneficium sacerdotalis functionis, hominibus ad salutem animarum datum, gemitibus postulabunt, & non accipient,

De regum confessorijs.

2. Pet. 2.

cipient, quia dum frui poterant, contempserunt, triginta saltem & quatuor annorum (si non amplius) restat vobis (miserrimi) peccatorum cumulus, discutiendus, diuino iudicio districtissimo reseruat; & vereor ne vobis dicantur verisimè tremenda illa Apostoli verba; *Epulati estis super terram, & in luxurijs enutristis corda vestra in die occisionis, addixistis, & occidistis iustum, & non restitit vobis, neque vniuerso tamen hoc tempore, ad salutare Pœnitentiæ, ac Confessionis Sacramentum; pro Christianorum, more, Christi que præcepto, ad onus leuandum recurristis, sed vt alius Apostolus, secundum duritiam, & impœnitens cor vestrum thesaurifastis vobis iram in die ira, & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique, secundum opera eius.*

Luc. 5.

Rom. 2.

Confessio
quæ neces-
saria.Matt. 18.
Ioan. 20.Lib. 2. d.
Visit. infr.
cap. 4.Iudicij tri-
bunal in
terra.

301 Si respondetis (quod respõdebitis) vos Deo soli rationem istam reddere, audite medicum, vobis longe prudentiorem. *Agite pœnitentiam* (inquit D. Augstinus) *qualis agitur in Ecclesia, nemo sibi dicat, occultè ago, apud Deum ago, nouit Deus qui mihi ignoscit, ergo sine causa dictum est, quæ solueritis in terra soluta erunt in celo; ergo sine causa sunt clauæ data Ecclesie Dei; frustramus Euangelium Dei, frustramus verba Christi. Et iterum alio loco; Sunt qui sufficere sibi ad salutem autumant, si soli Deo cui nihil occultum est sua confiteantur crimina; nolunt enim, aut erubescunt aut dedignantur se ostendere Sacerdotibus; sed nolo vt ipsa decipiaris opinione, quatenus confundaris confiteri coram Dei vicario, vel tabescens præ rubore, vel ceruicosus præ indignatione; nam ipse similiter subeundum est iudicium, quem Dominus sibi non dedignatur vicarium.*

302 Demum, Iudicij tribunal constituit Dominus

minus in terris, illis verbis: *Quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in celo, & quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in celis.* Et de hoc Iudicio intelligit Augustinus verba illa Apocalypsis: *Vidi sedes, & sedentes super eas & iudicium datum est illis: id est sacerdotibus, inquit; præstantissimus Ecclesie præsul, & Doctor, huius etiam Iudicij tantam voluit esse Dominus potestatem, ac vim, vt caelestis Iudicij sententiã, ab ista pendere omnino iusserit; Qui clauæ Regni calorũ habentes* (inquit S. Hieronymus de sacerdotibus) *quodammodo ante iudicij diẽ iudicant.* Et copiosius S. Chrysostomus, *Sacerdoti thronus in celis collocatus est, & de caelestibus negotijs pronunciandi habet auctoritatem, quis hæc dicit? ipse calorũ Rex: quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in celis, quid cū hoc honore cõferri potest? à terra auctoritatem iudicandi sumit celum, nam Iudex sedet in terra, Dominus sequitur seruum, & quicquid hæc in inferioribus iudicari, hoc ille in supernis comprobatur.*

303 His auctoritatibus (Cecili) tã claris, hoc grauiissimo Ecclesie testimonio; hoc antiquissimorum Patrum ac Doctorum sensu; hac dominici præcepti tã euidẽti necessitate, hac dulcissimi beneficij remissionis nimirum peccatorum spe, & tremẽdi Dei iudicij euitãdi desiderio, Principes omnes, Reges, Monarche, Imperatores, Pontificesq; Christiani (qui alioquin se nunquã ad rẽ per se tã grauẽ, & naturæ nostræ repugnãtem submississent) vnanimi cõsensu, neminẽ repugnãte, nemine dẽpto, ab initio vsq; religionis Christianæ (& ardentius fortassè quàm reliqui, Angliçani Reges) humiliter se huic Christi in terris tribunali submiserunt; feceruntque id quod

O hodie

Mat. 18.

Aug. l. 20.
Citat. ca. 9.
Apoc. 20.Hier. ep. 1.
ad Heliod.Chrys. hb. 5.
de verbis
Esa.Vnde Prin-
cipibus cõ-
sensus con-
suetudo.

hodie Rex Philippus, ceteriq; Principes Catholici ſanctiſſimè, prudentiſſimèque eorū exēplo rationibuſq; faciunt, vt quiſque ſuū confellariū habeat, virum prudentem, doctum, pium, grauem, legitimaque Eccleſiæ autoritate munitum, cuius non tantū poteſtati cæleſti in dimittendis peccatiſ, ſed ſcientia etiam in diſcernendis; prudentia in medendis; hortationibus ad euitandā peccata: & ſanctiſ conſilijs ad omnem vitam dirigendam vtantur.

*Elizabethæ
calamitas
ſpiritualis.*

304. Sola Elizabetha eſt, inter omnes Reges Regināq; Britannicas, quæ vnquam Chriſti fidē ſunt amplexa (nā Edouardus frater cū puer extinctus ſit, Hæreticorūque imperio ſubeſſet, non eſt mirū ſi Sacramenti huius beneficio caruit, quo Henricus tamen pater, licet in alijs quibuſdam licentioſior, obſeruatiſſimè ſemper vſus eſſe cognoſcitur) ſola inquam Elizabetha ab initio cōuerſionis Angliæ, Princeps eſt, ſola dico, ſine exemplo, quæ vt ſanctiſſimi Auguſtini verbis vtat, *vel tabeſcens præ rubore, vel ceruicoſa præ indignatione, renuit coram Domini vicario peccata ſua conſiteri, & iudicium eius ſubire, qui Domini præcepto tribunal habet in terris, à quo conſcripto, neque ad illud quod in calis eſt, appellari poteſt, atque illud conſilio maximè tuo (Cecili) homo perditæ & aliorum perditor, (vt non dicam animarū quoq; proditor) qui præſtigijs tuis effeciſti, vt Princeps Chriſtiana, & Chriſtiane Catholiceque inſtituta, in tantæ ſui obliuionem, ſuique finis, & iudicij Dei extremi contemptū veniret, vt totos triginta & quatuor annos iuuentutis, & florentis ætatis ſuæ, ſine vllō Sacramenti huius beneficio, ſine vllō cōſcientiæ ſcrupulo, remorſu, aut remedio peccata*

*Ceciliæ im-
pictas.*

pecca

peccatiſ, & delicta delictis accumulans (quod in iſtiusmodi vitæ licetia ac potētia neceſſe eſt accidiſſe) tranſegerit: quæ ſi tu tandē vel pro illa luere, vel leuare, vel aliquo modo in Principis excuſationē, aut leuamen extenuare aut expiare poſſiſ, eſſet profectō tolerabilius ferendū, ſed cū tu pōdere tuo preſſus, miſer, grauiorem longè habeas incumbēte ſenectuti tuæ flagitiorum propriorū ſarcinam, (quæ te niſi potentis Dei miſericordia præueniat, in infernum vſque demerſura eſt) quā habuerūt vel epulo ille diues, & delicatus Euangelij, vel Herodes, aut Antiochus, percuſi ab Angelo, quid ſolatiij in illo die, quid leuaminis deceptæ per te Regina afferre poteris? clara certè eſt ſententia Domini, de anima pereunte per alienam culpam. *Ipſa in peccato ſuo morietur, ſanguinem verò eius de manu tuā requiram.*

*Luc. 6.
Act. 4.
3. Mach. 6.*

Ezech. 3.

305. Hoc cū viri omnes Catholici & pij rectè intelligant, ſummoperèque doleant, & in illis etiā Perſonijs, vel præ illis fortatte, ob amorem Patriæ Principiſque, quem natura inſitum difficulter quis depoſuerit; certè ſi ego hominiſ mentē ſenſumque rectè auguror, longè mallet Regiſ quā Regiſ Philippi confellariuſ fieri, idque tā nullo præmio & honore (qui tamen confellarijs apud Principes Catholicoſ non ſolet eſſe exiguoſ) vt vitæ etiā ſuæ diſpendio, charitatis illud officiū libentiſſimè præſtiterit, quod & de illuſtriſſimo quoque *Cardinate Alano* auſim affirmare, cuiuſ ingentē erga patriā, & ipſam etiā Elizabetham amorem, iam diu cognoſci, & hæc ipſa verba in prima Apologia ſua, de re non diſſimili memini me legiſſe, cū Dei teſtimonio

*Alani &
Perſonijs a-
nimuſ erga
Reginam.*

*Apol. r. ad
Edictum
15. Jul.
1580. cap. 17.*

nio officium suum in Patriam, obseruantiamque in Elizabetham testatam facit; sic enim loquitur: *Nec te praterit, clementissime Deus, quam frequenter instantem que maiestatem tuam precati sumus, vt cor Principis nostrae, ad mitius nobiscum agendum, & ad reditum in Patriam aliquando concedendum si gloriae tuae conuenire videretur, quacumque ipse tamen conditione vita statusque nostri esset, inclinare dignareris, vt ibi vel in summa paupertate angustissimam, vel in vita praterita peragenda penitentia, aliquam saltem nostrorum ciuium afflictis animis operam solatiuumque impendamus, omnibus interim honorum, comodo rum, dignitatumque cogitationibus depositis, que libentissime eis a quibus modo occupantur derelinquamus;* hac ille.

*Alani &
Personij
moderatio.*

306 Ex quibus horum hominum ad omnem pacem, ac Reipublicae tranquillitatem propensionem cernimus, ad omnem etiam obseruantiam Reginae debitam quos toties Cecili⁹ seditiosos, proditores ac perduelles appellat, quod ex eo etiam vel maxime, opinor, ostederunt, quod media omnia quae ad hanc pacem & moderationem idonea esse possent, diligentissime semper tum scriptis, tum etiam factis persecuti sunt. Nullius vnquam seditionis, aut rebellionis, quaque iniustissime oppressis auctores fuerunt; sed omnis potius obedientiae suafores, quae salua conscientia, & sine Dei iniuria a Christianis populis magistratui ciuili praestari potest, nonnullis etiam sedationis, placationisque causa fuerunt, iis, qui vehementius exulcerati, & in desperationem vsque iniurijs acti, asperrima consilia de se causaque vindicandis agitabant; atque hoc adeo mihi certe ac definite constat, vt truculentiores longe tragedias

dias habituros nos fuisse in Anglia sciam, nisi istorum hominum moderatio intercessisset, quae certe rebus omnibus tanta semper extitit, vt ipsis etiam aduersarijs ac persecutoribus, id est Haereticis Anglicanis, per exteras aliquando Catholicorum Principum terras, vbi illis incommodare potuissent, peragitantibus, non solum non nocuerunt vnquam, sed omnia potius semper humanitatis ac charitatis officia praestanda eis curauerint, neminem molestarint, quod cum exemplis plurimis, si opus esset, & rei causa expediret, demonstrari a me possit, consulto tamen omittenda duxi.

307 Vnum illud praetermittere nolo, de ipsius Ceciliij nepote, qui vniuersae suae familiae haeres est futurus (si tamen bonis tam male partis, contra vetus adagium, haeres tertius gauisurus sit) ille ipse (inquam) cui nunc Arbellae matrimonium pactum esse dicitur, cum ante sexennium fere clam se Romam contulisset, idque vel suo forte videndi ac perlustrandi res nouas studio (vt solent non raro adolentes) vel aui sui potius veteratoris consilio, ad explorandum, & Catholicorum rebus se insinuandum; te tamen ad *Alanum Personium* delata, qui eo ipso tempore ad Urbem peruenerant, non tantum iuueni non nocuerunt, aut comprehendendum curarunt (quod facile potuissent) sed omnem potius ei humanitatem exhibuerunt, re etiam cum summo Pontifice communicata, qui ipsas petentibus omnem adolenti redeundi ad suos libertatem, securitatemque praestanda iussit; cuius rei & ipse adolens testis est, & auus subdolis bene quoque conscius, eoque sane beneficio humanitatisque exem-

Ceciliij nepos per Alanum & Personium liberatus.

plo, si quicquam generosi in se animi haberet, non parum moueretur ad aliquam saltem Catholicis viris moderationem domi exhibendam, nec vnquam acerbitatem tam virulentam in Alanum, Personumque, qui tanto pere sibi profuissent, vbique effunderet; sed aliorum esto arbitrium quid hac de re iudicandum sit, nunc ad postremam Edicti sectionem, quae totius negotij conclusionem continet, accedamus.

EDICTI VERBA.

SECTIO V.

Conclusio
narrationis
praemissarum

QUapropter cum Regis Hispaniae intentiones ita nobis patefactae sint, ut amplius de eisdem dubitare non liceat, quanquam minimè profecto dubitemus, quin Deus iustarum omnium causarum defensor, easdem planè irritas factururus sit (quemadmodum semper fecisse cernitur) tamen officij quoque nostri est, qui supremam, sub potentissima eius manu gubernationem accepimus, media omnia adhibere, quae ipse nobis donauit, et per ea concurrere cum diuino ipsius favore, per auxilium fidelium nostrorum subditorum, tum ad vires nostras augendas,

omni

omni illorum potentia, tum ad leges contra seditiosos exequendas, aliasque politicas ordinationes adhibendas, quibus proditorum istae impediri possint.

Itaque primo loco, et ante omnia, hoc postulamus ab Ecclesiasticis nostris, ut omnis diligentia adhibeatur piorum Ecclesiae Ministrorum, ut tum doctrina, tum vita etiam exemplo, retineant constanter populum in professione Evangelij, et in officio tum erga Deum, tum etiam erga nos, eoque magis, quod videant paucos seditiosorum ac proditorum duces, continenter in eo occupari, ut per Seminaria abducant simpliciorum et ignorantium multitudinem, ad fascinationes et incantationes suas.

Doctrina
et exemplum
Ecclesiasticorum.

Secundo, quantum pertinet ad copias nostras, tam mari, quam terra parandas, ad discutiendos utres istos inflatos, qui ex Hispania nobis intentantur, confidimus per illum ordinem, quem his iam de rebus praescripsimus, fore nos potentiores, quam unquam ante ad

Reginae
causa

hoſtibus reſiſtendum, ad quod tamen omnino requirimus, ut ſubditi noſtri tū manibus, tū crumenis etiā & conſilijs ſuis nos adiuuet, & omnes oratione inſtante apud Deum agāt, ut nobis adſit in hac deſenſione tam naturæ debita, tam honorifica, neceſſaria, & utili, cūm ſit tantummodo pro tuenda natiua Patria, pro conſeruandis vxoribus, pro familijs, pro liberis, pro honoribus, pro bonis, pro libertate, & poſteris, contra exteros crudeles, & rapaces, contra deſperatiſſimos Patriæ depopulatores ac proditores monſtroſos.

Remedia
cōtra ſeminaria.

Tertiò ut remedia etiam matura, & oportuna adhibeantur, contra ſecretas & fraudulentas machinationes Seminariorum, Ieſuitarum, aliorūque proditorum (ſine quibus videtur quòd Rex Hiſpania nihil ſaltem hoc tempore attentaret) quiſque falſa quadam ſanctitatis ſpecie in animos ſubditorum noſtrorum ſe inſnuant, ut cōſcientias eorūm peruertant, & ad proditiones paulatim diſponant, omnino nobis conſtitutum,

tutum eſt, Commiſſarios ſtatim ad omnes ^{Comiſſarij.} Regni noſtri Comitatus, Prouinciásque, cum mandatis ampliſſimis dirigere, & ad omnes ciuitates, oppida, locaque maritima eorundem, qui ſumma diligentia, modis que omnibus legitimis inquirent, de perſonis omnibus ſuſpectis, quæ vel perſuadeant, vel perſuaderi ſibi permittant, obedientiã ullã cuiuſcumque generis ſit, Papæ vel Regi Hiſpaniæ præbendam eſſe.

Et quia multi ex iſtis Seminarijs ^{Inquiſitionis forma.} cognoſcuntur ementito habitu in Regnū noſtrum ingredi, & tanquã alterius longè generis homines in ipſas ſe Uniuerſitates, & aulas etiam Principū, familiásque nobilium virorum, ſeminariorūque (quo tutius lateant) callidiſſimè ingerere, ideo mandamus, ſeueriſſimè que præcipimus omnibus, & ſingulis cuiuſcumque generis ſtatus, ſexus, conditionis, dignitatis, perſonis imò cunctis etiam Palatiij noſtri officialibus Miniſtris, & magiſtratibus, & cuiuſcumque familie Dominis,

aut communitatis alicuius Rectoribus, ut statim ineant exactissimam rationem earum omnium personarum, quae his saltem quatuordecim mensibus proxime elapsis, domos suas frequentauerint, aut in eisdem habitauerint, versati fuerint, dormierint, aut comederint, vel in praesentia quicquam horum faciunt, aut in posterum facturi sint, nempe cuius nominis, conditionis, et qualitatis istiusmodi personae sint, in qua Anglia parte nate, ubi antea conuersatae, per integrum saltem anni spacium, antequam in domum suam uenissent, quomodo et unde se sustentent, quid faciunt, quanam loca soleant frequentare, quibuscum uersari, et si temporibus debitis, et per leges nostras praescriptis, Ecclesias adeant ad diuina officia debite audienda, et c.

Examē re-
gistrandi.

Uniuersa autem haec examina cum responsis, in libris particulatim referri precipimus, hosque libros apud unumquemque patrem familias diligenter, per modum registri,

aut

aut calendarij asseruari volumus, ex quibus commissarij nostri, quando eis uidebitur expedire, tum personarum qui in suspicionem ueniunt, conditiones, tum patrum etiam familias diligentiam fidemque inde perspiciant.

Si quis autem minus libenter ad haec examina respondere perspectus fuerit, aut in responsis dubius apparuerit, huiusmodi statim comprehendi volumus, et ad aliquem ex commissarijs qui ei loco uicinius fuerit cum custodia transmitti, quod idem etiam fieri precipimus de patribus familias, domorumque rectoribus, qui in examine hoc faciendo negligentes se aut remissos praeberint, ut à commissarijs castigentur pro qualitate delicti, si uero aliquis deprehensus fuerit, qui personas istiusmodi suspectas fouerit, aut infra spacium uiginti dierum post huius Edicti

Qui com-
prehēdūti.

Infatores,
et celato-
res.

in prouincijs publicationem, easdem commissarijs non detexerit, hunc castigari volumus eadem paena, qua proditorum ac perduellium complices, fautores, et coadiutores castigari

Crudele
Reginæ
propositū.

castigari solent, in quo firmiter omnino & determinatè statuimus nullum prorsus permittere, fauorem aut mitigationem, ob cuiuscunque personæ respectum, cuiusvis fuerit dignitatis aut conditionis, imò nec ullam penitus excusationem negligentia, aut omissionis admittere, eorum qui proditores istos non detexerint, aut examèn iam dictum studiosè non fecerint de personis omnibus, quæ in suspicionem ullo modò vocari possunt, cum hoc nullo modo contrarium sit, sed consensuum omnino antiquissimis Regni nostri legibus optimisque eiusdem consuetudinibus pro conseruanda subditorum obedientia nobis ac coronæ nostræ debita. Datum in palatio nostro Richmōdiæ die 18. Octobris 1591. Regni verò nostri 33.

R E S P O N S I O.

Conclusio-
nis acer-
bitas.

308 Peruenimus tandem (studiosè lector) Debenè iuuante, ad totius Edicti Conclusionè, quam ut ex præmissis falsissimis, & nullæ prorsus veritati, aut fundamento nitentibus, illatam vidisti ita non miraberis si præmissarum iniquitati, re-
sponder

spondeat etiam Conclusionis acerbitas. Quicquid enim odium, quicquid lior, quicquid iracundia, quicquid inuidia, quicquid ambitio & asturia, quicquid denique vno verbo Hæresis concipere potuit, aut impudentia proferre de Rege Hispaniarum Catholico, de summo Pontifice, de Seminarijs, de Sacerdotibus, de Societatis Iesu Patribus, de Cardinali Alano, de Perfonio, de Martyribus, de Catholicis omnibus piisque viris nationis Anglicanæ; id omne perspexisti positum effusumque in præmissis, sine vilo rubore, sine vlla verecundia; id etiam opinor confuratum vidisti sine vlla difficultate, sine vlla dubitatione; reliquum est vt videas, quid ad hanc quoque Edicti illationè, tam atrocem ac capitalem respòdeamus.

309 Ac primò quidem, cum Regina tam assue-
ranter ac vociferanter inclamet, Hispania Regis intentionem de Angliæ hoc ipso anno inuadenda, tam manifestè sibi parere, vt amplius ea de re dubitare non liceat; credo vel ipsos etiam pueros, tam inanem timoris significationem & trepidationè irrituros, cum videant nullas propè hæctenus Regis copias parari, & quas habet, eas bello Gallico Belgicòque tam necessariò esse occupatas, vt de Angliæ ne cogitare quidem in præsentia Regis animus videatur. Itaque tota ista decertatio, ac præliatio, quam Edictum depingit, in aère planè est. Regina enim fingit sibi hostem, fingit exercitum, fingit classem, fingit prodiones, seditiones, cõitiones, confœderationes; designat locum, tempusque, & ipsas quoque inimicorum tum spes, tum etiam cogitationes (quod meticulosi facere solènt) fibi

Reginæ me-
tus.

sibi proponit: & contra has umbras tam ferociter depugnat, & sæuè tumultuatur, perinde ac si re ipsa aliquid esset, & triplici omnino armorum genere, contra hoc certamen à se confictum videtur vult pramunita.

Hæreticorū
fucus.

Matth. 7.

310 Et primùm quidem ad speciem cœlestē est & piū, quo magnificè de Deo Edictum loquitur, & opem ab illo studiosè implorandā seuerè præcipit; qui fucus & deuotionis simulatio, si Teruliano, Augustino, Vincentio Lirinensi, aliisque Patribus prudentissimis sanctissimisque, & in Hæreticorum rebus exercitatissimis credimus, cum ab istiusmodi hominibus Ecclesiæ Catholicæ aduersarijs vsurpantur; *vestimenta ouium intelligenda sunt, quibus, vt prædixit Dominus, lupi se contegunt ad capiti-
luis decipiendum;* nihil enim frequentius in sectariorum omnium ore, tum antiquorum, tum nostri etiam temporis esse solet, quàm Dei nomen, vt eo ipso, Dei maiestatem, ac cultum, Religionemque impugnent. Nam nisi Dei nomen, numenque præ se ferrent, nullam prorsus in Dei negocijs, quibus perturbandis ac miscendis inuigilant, apud Dei seruos fidem inuenirent.

Orationis
contemptus
apud Hæ-
reticos.

311 Et notandum profectò est vel maximè, hanc vestem ouilem orationis & deuotionis quam hoc loco induit Elizabetha, eiusmodi planè esse, ita vt ab omnibus facillè internosci possit non esse suam, solo enim verbo consistit hæc Deum inuocandi prætexta deuotio; nam neque Elizabetha, neque alius ferè quispiam eorum, qui Religionem eius sequuntur, præsertim qui in Palatio viuunt, operamque, & consiliū ad nequissima contra Ca-
tholicos

tholicos præstant, orationis exercitiū pili faciunt, neque vnquam ferè de eo loquuntur, nisi fortè vt hoc loco ad ostentationem, ita vt verè vestimentum esse nostrum, appareat orationis vsū, & ab istis ad fucum & fraudem tantummodo assumptum. Et certè qui in Aula Anglicana diuissimè vixerunt, omnino affirmant, vix vnquam se Reginam seriò orantem vidisse, quanquam frequenter sacellum suum diebus festiuis magno quidem ornatu & pompa adeat, sed hoc ad splendorem, & authoritatem fit, tempus verò colloquijs, imò iocis etiam & risu vt plurimum teritur, neque facillè vel genuflexio alicuius, vel pectoris tussio, vel labiorum motio, vel alterius cuiuscunque siue exterioris, siue interioris reuerentiæ signum cernatur.

Comitis Le-
cestrensis
irreligiosi-
tas.

312 De comite verò Lecestrensi, qui magnus Euāgelicorum Mæcenas, Catholicorum verò hostis extitit, mihi ipsi aliquando in Italia factus est vir quidam nobilis, sed Religione minimè Catholicus, se multis annis eidem Comiti intimè in cubiculo inferuissè, neque vnquam tamen hominem orantem perspexissè, vel vnā tantum orationem dominicam recitantem, quod & de alijs quoque plurimis Religionis Anglicanæ proceribus, & magnatibus (præsertim verò Palatinis) certissimè cōstat; imò & in reliquum etiam irreligionis istius populū, ad eò res hæc manauit, vt suspectum planè habeant, si aliquem orationi deditum animaduertant; nec diu est (vt nobis retulit, qui rei interfuit) quòd Hæretici quidam carcerem de repente ingressi, cum Sacerdotem fortè, qui captiuus detinebatur, genibus flexis orantem inuenissent, magna
irrifione

irrisione exclamantes, percontati sunt, *si magus fortasse esset, & si illis exorcismis Dæmones adiurabat.*

Religionis
negotium non
agitur apud
Hæreticos
Angliæ.

313 Omnibus præterea pernotum est, quod etiam si in examine de Catholicis quod hac Edicti Sectione præscribitur, tanquam præcipuum quid in interrogationibus, quæ fieri iubentur ponatur, ut à personis omnibus suspectis petatur; *si temporibus debitis & per leges præscriptis Ecclesias adeant ad divina officia debite audienda*, hoc tamen non nisi ad Catholicos detegendos, & illaqueandos pertinere, qui conscientia causa ab Hæreticorum Ecclesijs abstinent, omnes norunt: cum cæterò quin infinita reliquorum multitudo sit, per vniuersam Angliam obuia, tum aulicorum, tum magnatum & nobilium, tum inferioris etiam plebis, qui vel ob occupationes & negotia, vel ob negligentiam, & incogitantiam, vel ob Religionis omnis cultusque Dei contemptum, vix semel in anno, vel ne semel quidem annis pluribus, Ecclesias adeunt, quibus tamen propterea nulla molestia exhibetur, eo quod vel protestantes esse cognoscantur, vel saltem eiusmodi vitæ & conuersationis, ut nullo penitus conscientia scrupulo prohibeantur, quo minus adeant cum eis nominatim præceptum fuerit, aut commodum alioquin videatur; quo euidentissimè demonstratur, non Religionis negotium ab Hæreticis agi in Angliæ, sed status tantum politici, & commodorum temporalium; quod verbis etiam apertis magistratus ipse non raro fatetur, cum sæpè Catholicis (si quos amicos habeat) suadere soleat ut Ecclesias suas adeant, etiã repugnante conscientia, & animo dissentiente; se enim non petere ut orent, aut præ-

ces

ces vllas cum ipsis misceant, imò oderint, auersentur, & detestentur animis quantum volent quicquid ibi geritur; orent etiam apud se quod libuerit; tantum id se postulare, ut corpore adsint ad externam quandam obedientia ostensionem, hocque sufficere etiam si rarissimè quoque, quolibet anno præstetur.

314 Atque hinc etiam cernitur quam fucatum & exile sit hoc ouile indumentum, quod Regina hoc loco induit *de orationis studio & Deum inuocandi feruore*: nam de cæteris quidè antiquis Principibus Hæresi infectis, & Catholicorum persecutoribus radunt plerumque scriptores Ecclesiastici, nonnulla bona malis licet permixta præstitisse quorum obtentu tanquam vestitu quodam se velabant: ita enim Victor Vticensis de Genferico & Hunnerico Arianis Regibus scribit, quædam illis Catholicis permisisse, ut *Missas* (verbi gratia) *extra sortes Vandalorum, Ecclesias etiam aliquando liberas: se quoque deuotè memorias martyrum frequentare solere*, & alia istiusmodi, sed omnia hæc ouium fuisse vestimenta, tamen à lupis rapacibus ad dolū assumpta.

Lib. de persecut. Vād.

315 Sanctissimus etiam doctissimusque Hilarius, præclare ista contra Constantium Imperatorem Ariana labe contaminatum edisserit; post verba enim Christi recitata, *Attendite vobis ab his qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, ab intus autem sunt lupi rapaces, à fructibus eorum cognoscetis eos. Hac insert.* Ex gestorum fructu, vestimentorum species arguitur, vestem ouis, tuam (lupæ rapax) cernimus. *Auro Reipublica, sanctum Dei honoras, & vel detracta templis vel publicata Edictis, vel exacta pœnis Deo ingeris, osculo Sacerdotes excipis, quo*

Hil. li. contra Const. Imp.

Const. simulata bona.

P etiam

etiam Christus est proditus; caput benedictioni submittit, ut fidem calces; conuiuio dignaris, ex quo Iudas ad prodicionem egressus est; censum capitis remittis, quem Christus ne scandalum esset exoluit; vectigalia Caesar donas, ut ad negationem Christianos inuites: quæ tua sunt relaxas, ut quæ Dei sunt amittantur, hæc tua falsa ouis indumenta sunt, at nunc fructus operum tuorum lupo rapax audi.

316 Hæc diuus Hilarius, larga deinde oratione persequens, quæ Constantius contra Catholicos & præcipuè contra Episcopos Athanasium, Paulinum, & alios fecerat. Mutati, inquit, à te præfecti, electi Duces, corrupti populi, cõmotæ legiones, ne ab Athanasio Christus predicaretur. Arma tua cantulisti contra fidem Occidentis, & exercitus tuos conuertisti contra ones Christi, Paulinum beate passionis virum blandimento sollicitatum relegasti, & Ecclesiam sanctam Treuirorum tali Sacerdote spoliasti; Edictis fidem terruisti, Mediolanensem pijsimam plebem furere terroris tui turbasti, Tribuni tui adierunt sancta sanctorum, & viam sibi per populum crudelitate pandentes, protraxerunt de altario Sacerdotes; leuius te putas (sceleste) Iudæorum impietate peccasse? ueristi deinde usque ad Romam bellum tuum; eripuisti illum Episcopum, ò te miserum! quos tu deinde in Ecclesiam Tolosanam exercuisti furores? Clerici fustibus caesi, Diaconi plumbo illisi, & in ipsum (ut sanctissimi mecum intelligunt) in ipsum (inquam) Christum manus missæ. hæc Constanti, si ego mentior ouis es, si uero tu peragis, Antichristus es.

317 Videat nunc Elizabetha, quid ex his ei conueniat, nam certè quæ de uestimentis ouium dicit Hilarius, id est de bonis nonnullis actionibus Catholici Principis, quos Constantio Imperatori remansisse concedit (licet mala intentione ab illo

Constantij
lupina
opera.

Nihil Eli-
zabetha de
uestimentis
ouium com-
pessit.

vsurpa

vsurparas) non uideo ego ullam, quæ rectè & iure Elizabethæ possit attribui, nam illa neque auro Reipublicæ, sanctum Dei honorat (quod faciebat Constantius) sed expilat potius, neque publicata Edictis, aut exacta pœnis, Deo ingerit, dicatque; sed aufert omnino, neque osculo Sacerdotes Dei excipit; sed patibulo; neque caput suum benedictioni Sacerdotis submittit, sed Sacerdotum potius se caput constituit; neque conuiuio presbyteros dignatur, sed omni conuicio & cruciату profequitur; neque censum & vectigalia Ecclesiasticis remittit, sed magis onerat & multiplicat; neque denique quicquam ijs relaxat, sed grauiora longè ceteris imponit, & quæ illorum sunt quotidie ad se trahit. Nullum igitur istorum uestimentorum induit Regina, sed respuit potius, & auersatur; quæ tamen antiquissimè, ante mille nimirum & trecentos annos, à tanto Præfule, & Ecclesiæ Doctore, quantus erat Hilarius ueraxum Christi ouium uestes naturæ habebantur, & Christianorum Principum pijsima insignia.

318 Altera uero pars, de lupinis operibus tota quadrat Elizabethæ mirabiliter; non tantum ob persecutionem, eiectionemque Episcoporum Catholicorum, quæ Constantio obijcitur, & ab Elizabetha exercetur; sed ob corruptos etiam populos, ob commotas legiones; ob arma sumpta; ob exercitus ductos contra fidem uniuersalem Occidentalis Ecclesiæ; ob bellum præterea in Romam motum; ob Clericos caesos; ob Diaconos elisos; ob sancta sanctorum à secularibus uiolata; & ob Sacerdotes per vim ab ipso altario pertractos; & quod maxime horrendum Hilario uidebatur; ob manus impiorum in ipsum Christi corpus missas; quod genus ne-

Lupina
opera.

P 2

fandissimi

fundissimi sceleris, Ariani olim non minus, quam hodie Caluiniani, solebant perpetrare, quia cum Christi diuinitatem non concederent, consequenter etiam veram eius in Eucharistia presentiam pernegabant.

Conclusio.

319 Cum ergo Elizabetha, lupina hæc opera tam manifesta faciat, nec vlla ouis indumenta (quæ Constantius tamen obtendebat) præ se ferat; quid de ea dixisset Hilarius si modò viueret? quid existimasset, si hoc Regine Edictum legisset, quo omnes Sacerdotes, eo quod Sacerdotes sint, læsæ Maiestatis condemnantur; & quo omnis maiorum nostrorum fides, deuotio, cultus, ac Religio, extrema impudentia incantationes planè magica & fascinoles denominantur? Sed cætera iam persequamur.

Ministrom
rum Angli-
canorum
doctrina.

320 Perlepidum planè est, & facerem, quod Regina tam seuerè exigat à Ministris suæ Ecclesiæ, ut *tum Doctrina, tum vitæ etiam exemplo retineant populū constanter in Euangelij sui professione* Nam vt nihil hoc loco de Doctrina eorū dicam, quæ iam tam effecta est, & contemptibilis, vt nullum amplius, nisi stupidos moueat, cum nihil habeat iam diu reliquum Ministri (aut potius sinistri) præter insanos ex suggestis clamores, & debacchariones, insulsissimæque de eisdem rebus tautologias millies à Catholicis lequidissimè cõfutatæ, & decies millies ab ipsis stolidissimè repetitæ; cum nullā ferant cū Catholicis cõgræssionem, omnem formident disputationem; omnem scriptionem, examen omne detrectent; cum infinitis in se ipsi diuisi sectis, nihil habeant certi quod affirmatè dicant, aut in quo perseuerantiam vllam spondeant: vt nihil inquam de hac Doctrina

Doctrina dicam, quæ sola hodie magistratus ciuili potentia, nulla autem sua energia, aut hominum prudentium existimatione consistat; certè Ministrorum vita eiusmodi quoque est, siue vulgares, & plebeios eorū parochos & prædicatores, siue præcipuos etiam prælatos Ecclesiæ Anglicanæ spectemus, vt vel ipsorum quoque Hæreticorum testimonio, ea res magis Euangelio suo noceat, quam cætera omnia incommoda.

321 Audeo enim constantissimè affirmare, nullum esse genus hominum, cuiuscunque conditionis, aut perditionis etiam sit, id est siue aulicum, siue militare, siue calonū, siue citharædorum, siue gannonum, aut si quid aliud vilius, licentiosius aut contemptibilius sit; qui peius audiunt hodie ob vitæ flagitia apud Anglos, quam gens Ministrorū, Caluinianorum, & de vulgaribus quidē infimisque; verbi Ministris, ad ea me refero, quæ indies ferè in iudicijs publicis, ac tribunalibus de eorum factis sceleribusque necessariò decernuntur, & in Acta publica referuntur; de magnatibus verò, & honoratoribus, id est, de Episcopis, Decanis, Archidiaconis, cæterisque Prælati, videantur libri nuper editi idiomate Anglicano à fratribus suis *Puritanis & Brunistis*, quibus patrum suorum turpitudines (præcipuè verò Episcoporum) non reuelantur modò, sed dilatantur etiam, & in proptulo ponuntur, quorū nonnulla, vt vel ex inuidia istorum nouorum dogmatizantium conficta, vel liuore & odio (quod nullos existare Episcopos vellent) amplificata concedamus, multa tamen ita publica esse cognoscuntur, & cõmuni ferè omnium voce

Ministro-
rum vita.

*Elmerus
episcopus
Londinen-
sis, fur.
Sandefus
Archiepis-
copus Ebo-
racensis,
machus.*

ita contestata, ut negari posse non videantur, ut est illud *de pannorum furto quod de Elmero pseudoepiscopo Londinensi* narrant, illud etiam *adulteriū manifestum Sandefi Archiepiscopi Eboracensis*, qui cum octuagesimum ætatis annum excederet, suamque demum Apostata libidinosis vxorem haberet, cum aliena tamen inuentus est, fragrans delicto in diuersorio publico, à *Roberto Stapletono* equite aurato, Religionis Caluiniana, qui publicè etiam hominem eius rei accusauit, licet non exiguo suo malo id fecisse constat, quòd Euangelio suo maculam quandam ea re aspergi Hæretici iudicarent.

322 Cætera prætereo, quia infinitum esset singula prosequi, de quibus integra volumina scripta esse in Anglia, & apud priuatos asseruata de Ministrorū verbi gestis, vel flagitiosissimè potius commissis dicuntur, ex quo facillè intelligi potest, quam pusillum omnino subsidium iudicandum sit, quod Regina ab Ecclesiasticorum suorum vitæ exemplo expectare possit, ad populum in Euangelij sui professione retinendum, si pœnæ metus non magis virgeret, quam populi deuotio retineret, aut si Regina virga ferrea, potentior non esset apud plebem, quam est Ministrorum vita lutea, & canosa.

*De nomine
Euangelij.*

323 Sed multum valet fortasse speciosum *Euangelij* nomen ad homines in hac Regina secta retinendos, eaque de causâ Edictis omnibus tam illudiosè inferitur, & ad nauseam vsque vbique repetitur, at contra, si quis est prudentior, & ex una parte consideret hoc nomen vbique apud omnes sectas frequentissimum esse, & nullum extate tam perditum, aut obscurum nostri temporis Hæreti-

eum,

cum, siue Anabaptistam, siue Trinitarium, siue Arianum, siue Zuinglianum, aut Lutheranū, aliofque qui post Lutheri audacissimam huius verbi vsurpationem (quæ dictis suis & inuentis omnibus etiam ijs quæ postea mutabat, reuocabat & detestabatur) *Euangelij* nomen sine villo discrimine pertinacissimè imponebat, eam nullum (inquam) penitus nostro tempore Hæreticum viderit, qui Lutheri exemplo *Euangelij* nomen vniuersæ doctrinæ suæ non attextat, ita ut vulgari sequacium suorum inter se sermone, Hæresis illa (quæcunque demum sit) non aliud ab ipsis appelleretur quam *sanctū Christi Euangelium*: ex alia autem parte ad Antiquitatem oculos reflectens, dum perpedit hoc nomen *Euangelij* apud antiquos Patres non nisi ferè cōtra Gentiles, Iudæosque vsurpari, cum volumina illa quatuor Euangelistarum, aut totam certè Religionem Christianam intelligebant, inter suos autem loquentes, & contra Hæreticos hostesque domesticos disputantes, doctrinam suam & Ecclesiæ, appellare potius solere *Catholicam, communem, vbique receptam, à Patribus traditam, vniuersali Christianorum consensu vsu & exercitio approbatam, & Episcoporum ab initio vsque successione cōfirmatam*, aliisque istiusmodi nominibus epithetisque delinere cōsueuisse, qui bus eam ab omni Hæresis nouitate, singularitate, ac corruptione distinguant.

314 Cùm hæc inquam, vir aliquis prudentior considerat, non admodum opinor, mouebitur vocis huius *Euangelij* tam frequenti vsurpatione. Imò tantò magis suspecta ei res erit de *Euangelij* veritate, quantò studioliùs, & ambitiosius, nomen

*Frequent
Euangelij
nominatio
suspectam
rem facit.*

ipsum obtrudi, & cuiusque ore ingeminari audier; nam vt in ciuitate aliqua, qua vnã tantum haberi gemmam, certum esset; si quis multos in plateis, competisque obuios haberet, quorũ vnusquisque magna vocis contentione, gemmam illam se vendere, & apud se solum habere diceret, & singuli seorsum alios alij, de fraudibus ac corruptelis insimularent, perspicuũ est, hos qui gemmam vltro offerunt, non tam fidem facere, quod singuli habeant (hoc enim nullo modo fieri potest cum sit vnica) quã suspicionem præbere, quod nemo eorum habeat, cum singuli per se tam pertinaciter obtendant.

Omnes Sectarij contrarij Anglicani.

325 Atque hoc quidem, in negotio Religionis, quod agimus multo certius, ec euidentius est, nunquam enim alicuius gemmæ aut lapilli pretiosi, tot exilierunt in forum vindices, assertores, venditores, atque falsarij, quot nostro tempore diuersorum Euangeliorum præcones noui, sibi ipsis contrarij, ita vt singuli eam sibi vindicent, cum vnã tamen Euangelij simplex sit veritas, nec plures esse possint; & quod magis mirandum, vel ridendum potius est, cum secta quælibet temporibus nostris, sibi soli (vt dixi) veritatem hanc vnica & indiuiduam asserat, tum omnes extra Angliam in eo conueniunt vt Religionis Anglicanæ eandem penitus denegent tanquam omnium Sectarum absurdissimæ, quæ neque sibi, neque cum alijs conueniat, sed sola Regine voluntate ac beneplacito, ex multis erroribus vt ipsi loquuntur, farcinata, tum exter nos tum etiam domesticos nouorum Euangeliorũ artifices contrarios habeat.

326 Et

326 Et in externis quidem Sectariis vt taceã tum Anabaptistas, tum Arianos, & Trinitarios nouos, Stancarianos, Seruetianos, Suenkfeldianos, Osiandrinos, aliosque, quos isti professores Anglicani apertos sibi farentur esse inimicos, licet ab eodem Lutheri ventre, quo illi prognatos; ipse sanè Lutherus pater, cum aliã sapissimè, tum in eo scripto, quod vt ipsius verbis vtatur *pro vltima sua voluntate tantum in vita quantum post mortem haberi, teneriq; ab omnibus*, iussit, hanc totam Zuinglij, Oecolampadij & Caluini doctrinam, quam vocant *Sacramentariam*, & quam Angli pro veritate Euangelica tuentur *maledictam, falsissimam, Diabolicam, & a spiritu vertiginis excogitatam pronunciat.*

327 Atque iuxta hoc decretum sententiãque Lutheri omnes deinde discipuli ac sequaces, qui doctrinæ eius à Spiritu sancto, vt ipsi interpretatur, profectæ, inhærere se profiterentur (doctiores præsertim vt sunt, *Ioachimus Vestphalus, Flaccus Illyricus, Philippus Melancthon, Ioannes Timanus, Erasmus Alberus, Brevitius, Stolfius*, alijque multi) perpetuis scriptionibus hoc euangelium Lutheri Zuingliano (vt ipsi aiunt) fermento aspersum, tanquam multarum Hæresum reum acerrimè impugnarunt; quo etiam nomine Principes Saxonie iuniores, & Comites Mansfeldenses, Lutherani omnes, anno Domini 1559. decreto publico, sectam Zuinglianam, tanquam Hæresim execrabilem, condemnarunt, vt Lauatherus ipse quoque Zuinglianus, in historia Controuersie sacramentariæ testatur.

328 Idem fecerunt horum exemplo, alia quoque ciuitates ac Respublicæ Lutheranae, vt Vvitæber-

P 5 gen

genes qui anno 1560. statuto publico expulerunt Zuinglianos, quod secuti sunt Ienenses, Hamibergenses, Magdeburgenses, ceteraque multae ciuitates Lutheranae, & biennio post, id est anno 1562. tota ferè Saxonia in conuentu Lumburgensi Hereseos damnarunt Albertum Hardemburgium, reliquosque Zuinglianos.

Zuingliana
noris iudi-
cium.

Genrb. ex
Carolo Mo
lin. 20 anno
1555.

Caluini In-
stitutiones
a Rep. Ber-
non. dāna-
r. a.
Caluini In-
stitutionum iudi-
cium.

Cal. in cap.
6. Amos
& lib. 4.
instit. c. 11.
sect. 5.

329 Zuingliani verò quid? an Euangelio isti Anglicano subscribunt? minime verò gentium, cum enim capitaliter planè à Caluino dissentiant, idque in re ipsa sacramentaria, qua sola fraternitas eorum consistere videtur, quomodo Euangelium Anglicanum approbarent, in quo Caluini partes præcipuè esse cognoscuntur? itaque Caluinum adhuc viuum accuserunt Hæresæos apud Rempublicam Bernensium Heluetiorum Andreas Zebedeus, & Ioannes Angelus Ministri Zuingliani, & collectos ex eius libris Latinis & Gallicis Articulos quindecim adeo exagitarunt, & fecerunt odiosos, vt Senatûs consulto Bernensium, qui Zuinglij quoque doctrinam sequebatur, decretum sit anno 1555. tertio nonas Aprilis, amplius non permittendos esse illos Caluini libros, in quibus Articuli isti comprehendebantur, inter quos erant libri quatuor Institutionum, quod opus tãquam præcipuum à Caluinistis omnibus plurimi æstimatur.

330 Caluiniani etiam quid? num isti Elizabethæ Euangelio adhererent? & Religionis Anglicanæ veritatem confitentur? non opinor, existimabunt, qui Caluini Commentarium in Amos Prophetam legerint, vbi vehementissimè inuehitur in eos, qui Hæreticum octauum Ecclesiæ Anglicanæ caput appella-

pellarunt; qui Euangelij tamen istius cardo est præcipuus apud Anglos, cum omnis Regina potestas Ecclesiastica, ex eo solo pendeat, & ex hoc itidem primaru omnis structuræ Anglicanæ Religionis machina. Illud item Caluini hoc ipsum confirmat, quod in Institutionibus habet: *Magistratus, si pius est, non eximere se volet communi filiorum Dei subiectione, cuius non postrema pars est, Ecclesiæ ex verbo Dei iudicanti se subiicere: tantum abest vt iudicium illud tollere debeat. Quid enim honorificentius (inquit Ambrosius) quam vt Ecclesiæ filius dicatur Imperator? Imperator enim bonus, intra Ecclesiam, non supra Ecclesiam est. Quare illi qui vt Magistratum ornent, Ecclesiam spoliant hac potestate, non modo falsa interpretatione corrumpunt Christi sententiam, sed sanctos omnes Episcopos, qui tam multi a tempore Apostolorum extiterunt, non leniter damnant, quod honorem officijque Magistratus falso prætextu sibi vsurpauerint* Hæc Caluinus contra Elizabetham, quæ eadem etiam à Beza, Caluini discipulo, & successore, plurimis argumentis, & exemplis confirmantur in Confessione Ecclesiæ Geneuensis; quæ quidem Confessio, ceteraque non pauca aliarum Ecclesiarum, quæ nostro tempore prodierunt, sequi Caluini dogma sectarij profiterentur, (præsertim verò Scotica, Francica, Flandrica, & Heluetica) non tantum in Articulo potestatis Regiæ, in rebus Ecclesiasticis, sed in multis etiam alijs, nominatim verò de vniuersa forma regiminis Ecclesiastici, ac doctrinæ, præque Ecclesiæ Anglicanæ, omnino dissentiant, vnde neque veritatem Euangelicam, quæ erroris omnis expers esse debet, doctrinæ huic Anglicanæ vllò modo concedere possunt, aut volunt.

Cal. lib. 4.
Instit. c. 11.
5. +

Confessio Ec-
clesiæ Gene-
uensis.

argue

atque hæc de externis.

Henrici o-
ctavi dispo-
sio ab Eli-
zabetha.

Henricus
Elizabethæ
cum pater,
cum auus.

331 De domesticis verò si loqui volumus, id est, de Anglis vt Catholicos prætereamus qui Euangelio huic, perpetuò repugnarunt, videamus de cæteris, si vllò modo coaptari possint, & Henricus quidem Elizabethæ pater, qui & propter parentis auctoritatem, & quòd omnium Regum primus à còdito Anglorum imperio, Religionem antiquam & Romanam in regno suo perturbauit, pondus aliquod apud filiam habere debuisset tam erat inimicus huic Elizabethæ Euangelio, vt sex articulis sua ac comitorum suorum auctoritate explicatis, & firmatis, vniuersam eius summam de Hæresi planè còdemnauit, & omnes flammis adiudicauit, quor- quot vllò modo, doctrinam ijs contrariam ample- cterentur, quorum articulorum cum sextus & postremus hoc assereret, *habendum pro Hæretico, & vniù comburendum, quicumque negaret Confessionem secretam, quam auricularem vocant, ad salutem æternam necessariam esse; & contra Elizabetha decernat, hoc genus Confessionis non tantum non necessarium aut licitum esse, sed pro ditorium planè, & contra coronæ suæ maiestatem habendum, càmque ob causam, suspendèdos esse & in quatuor partes tanquam perduelles, disseccandos, quoscumque hoc modo peccata sua Sacerdoti confessos esse confiterit, non video vt hi duo Principes in viâ Euangelij confæderationem conueniât, sed potius si vnâ hodie ambo viuerent, vel filia, patrem patibulo fore suspendendum, vel patri filiam igni consumendam, nisi leges vterque reuocaret suas.*

Edouardi
sexti & se-
ptimi Reli-
gio.

332 Post Henricum secutus est Edouardus puer, Elizabethæ frater, qui etsi pro infantia Religionis

vim

vim, discrimen, aut dignitatem, intelligere nõ potuerit, *caput tamen Ecclesiæ Anglicanæ supremum in terris à suis vocabatur, & Archiepiscopis, Episcopisque, ordinandi Ministros, & Sacramenta administrandi* (quod hodiè quoque Elizabetha fœmina facit) auctoritate Regia, & Pontificia facultatem concede- bat, vt ex Actis publicis constat; Religionis quoque formam, & fidei capita præscribebat, & de his omnibus fibrum certum, publicumque edendum iussit; quo omnia ad exactam Euangelij sui, pro illo tempore currentis, veritatem comprehendebatur; sed quantum illa discrepant ab ista Religionis norma, quæ hodie ab Elizabetha præscribitur; rum libri ipsi Regia auctoritate diuersis temporibus editi, ostendunt, tum præcipui etiam, & primi illius temporis, & regni Edouardi, infelicitissimi magistri, ac corruptores demonstrant; qui ex alieno solo ad populum Anglicanum peruertendum euocati fuerant, *Martinus* nimirum *Bucerus*, & *Petrus Martyr*, vterque monachus apostata, quorum *Martinus* cum primùm ex fratre Dominicano Lutheranus factus, postea sectam Zuinglianam ad tempus secutus est, quam diuinitus planè à Christo traditam, Epistola sua ad Norimbergenfes affirmat, & doctrinam Lutheri nouam, fanaticam & cum sacris literis pugnantem esse protestatur. tandem tamen huius factionis pertæsus, in magna Lutheranorum synodo apud ædes ipsius Lutheri habita, Vvittembergæ anno Domini 1536. (vt *Funckius* Lutheranus & *Lauaterus* Zuinglianus scribunt) ad Lutheri partes iterum rediit, idque rãto animi, vt videretur, sensu, vt in Commentario suo postea in caput sextum

Sand li. 2.
de Schis.
Anglic. &
Foxius.

Bucerus in-
cõstantia.

Ep. ad No-
rim. i. 17. ep.
ad Esting-
es.

Funck. in
chro. Laua-
ter. in hist.
sacram.

Ioan

Ioannis, & vigeſimū ſextum Matthæi, veniam precetur à Deo, & Eccleſia, quòd multos, Zuinglij Hereſi de Cœna dominica ſuſcinauerit. Quid igitur iſte deinde in Anglia docere potuerit, pro Caluini partibus promouendis, omnes iudicent.

De Petro Martyre

333 Alter verò, hoc eſt, *Petrus Martyr*, quàm probe cum Caluinianis cõſentiret, ex colloquio illo Poſſiaco, Catharinæ de Medicis Galliarum Reginæ permiſſu nomine filij Caroli noni, annò domini 1560 inter diuerſos diſſentientium Religionum profeſſores inſtituto, conſtat; in quo Petrus cum Caluiniſtarum opinionem nouam, de Cœna Domini audiuiſſet, clara voce ab illis diſſenſit, liberè que proclamauit, *ſe ſpectrum hoc ab illis in Euchariftia conſtitutum monſtrari inque*, quo re ipſa quidem Chriſti corpus abeſſe, rei ipſa tamen in Euchariftia ſumi affirmabant, nunquàm pro ſua ſe parte approbaturum.

Spenceus in Apolog.

Puritanorū diſſentio.

334 Sed vt propius adhuc domum veniamus, quid quaſo de hoc ipſo Elizabethæ Euangelio, quod tantopere nobis prædicta obtrudit, ſentiant ipſi ſui concionatores Anglicani? quid ſcribunt, quid profitentur? certè *Guilielmus Gilby*, vir non inſirmi apud eos ordinis, cū de poteſtate Eccleſiaſtica in perſonam Regiam tranſlata, Anglos Scotòſque admonet, his verbis vtitur; *Monſtroſus ille aper, Henricus octauus, omnino caput Eccleſiæ appellari voluit, ſub pena perduellionis, atque ſic de loco ſuo deturbauit Chriſtum, cui ſoli id competit, & in hoc nihilo erat melior Romano Antichriſto, qui eo nomine ſeipſum Deum facit.* Hæc ille, quæ cum Elizabethæ quoque conuenire poſſint, quòd illa tanquam proditores occidat, qui hanc fi-

Gilby in ad monit. ad Angliam & Scotiã pag. 70.

bi aſſumptam auctoritatem ſupremam, Eccleſiaſtica negant, quàm rectè cum Caluinianis iſtis puris in Euangelij negotio conſpiret, facile eſt perſpicere.

335 Quòd ſi quis hanc eſſe dicat vnus tantum hominum vel in vno tantum articulo diſſenſionem proferam totius multitudinis, eorum (qui Puritani à pura Caluini ſectanda doctrina nominantur) cõſenſum, qui ſcripto publico comitijs exhibitò, vnuerſam fere Religionem, quæ hodie in Anglia auctoritate Regia defenditur, & Euangelium, hoc loco, ab Ediſto vocatur, impugnant, rident & conuellunt: ſcribunt enim, *Religionem hanc errores continere penitus intolerabiles, & manifeſtam à Chriſto deſectiõnem; verbum Dei circumciſum eſſe in Anglia, & alligatum, ſacramenta corrupta, & profanata, ſtatim in Eccleſia Anglicana precandi formulas, ſædos continere abuſus, varias & impias battologias, mendacia aperta, ſoliditates, vel manu tractabiles, multaque cum ſcripturis diuinis pugnantia. Pſeudoepiſcopos Anglicanos meras eſſe reliquias ſeminis Antichriſtiani; bellum Chriſto indicere: ideo ſic de illis ſentiendum eſſe omni verè Chriſtiano, vt de iurat is plane Chriſti, Eccleſiæque ſue hoſtibus, reliquos Reipublicæ Anglicanæ Rectores, Politicos, & Atheos ſiue Iudeorum, ſiue Turcarum, ſiue hypocritarum Anglia proteſtantiã partes tueantur, perinde illis fore in die Domini, quando Sodoma & Gomorrhe tolerabilis erit, quàm ipſis iudicium.* hæc illi.

Puritanorum à Regiã diſſentio

Admonit. 2. ad Parliament. præſ. pag. 3. 4. & deinceps.

336 Denique *Martinus Marpralatus*, caterique Puritani, qui recentiſſimè quidem, ſed omnium longè acerbiffimè inuidioſiſſimèque cõtra præſentem Angliæ Religionem, quam Regina vocat *Euangelium*

Libri Puritanorū recentè editi

liam, scripserunt hanc generalem propositionem nimirum, quod post tot annorum diligentissimam, acerrimamque frumenti huius Evangelici cribrationem, quicquid expressum est bona puraque farina (ut ipsissimis eorum verbis utar) id totum penitus ad se, id est, ad Puritanorum sectam transiisse; reliquis vero Zuinglianis, Lutheranis, vel protestantibus, Reginae religionem defendentibus, furfur tantum, & siliquas remansisse. Quid igitur est quod Cecilius toties nobis tamque splendide Evangelium hoc suum nominet, quod ipsis etiam Caluianis testibus furfurium est & impium? Zuinglianis, fanaticum & fascinatorium? Luthero patri diabolicum? Henrico Regi, haereticum?

Secundum
pramunitio
nis caput
de armis.

337 Cum in huius ergo speciosa vocis Evangelij obtentu, tam parum Reginae tibi (Cecili) positum esse praesidij videamus, intueamur tandem, quid certa spei, aut securitatis armorum fiducia (quod secundum fuisse pramunitiois vestrae genus meminimus) vobis hac in re praestare possit, aut debeat? & primo quidem, ut praeteream quod in causa perdita & iniusta (quam vos iustissimam tamen appellatis) nulla potentiae humanae magnitudo satis munita esse soleat contra caeli robur, quod innocentiae ac veritati opitulari solet, certe, si vel humanarum etiam virium momenta aquis lancibus aestimare volumus, de Anglia hodie vestra meritissimè dici potest, quod olim de Moab dixit Propheta Isaias; *audiuimus superbiam Moab, superbus est valde, superbia eius & arrogantia eius, & indignatio eius plus quam fortitudo eius.*

Superbia
Anglorum.

323 Quae enim maior superbia audita est in terris vnquam, quam vniuersam hominum societatem pra-

pra se contemnere, non tantum praesentium, sed etiam praeteritorum, & eorum omnium iudicij indicium, ut rebus etiam grauissimis antepone: quae ineptior arrogantia, quam Monarchis & Principibus longe se potetioribus, sine vlla causa, sine vlla modestia petulenter insultare? *ventos Hispaniae inanes, utresque inflatos tam contumeliose ridiculèque nominare?* quae impotentior indignatio, quam omnes circumquaque Prouincias, Regna, Regiones, & Geates (quod supra vos facere demonstratum est) importunis iniuriis perpetuo lacefcere: & tamè fortitudo vestra, siue externas vires, siue domesticas spectemus, valde quidem modica, & exilis est; nam foris nullum planè principem amicum habetis, quod sciam, qui vestra non adiutus pecunia vsui esse potest; domi verò, subditi tam diuisi, dissecti, ac dissentientibus inter se, tum animis & iudicij, tum voluntatibus, etiam & affectibus cognoscuntur, partim ob Religionis pugnas, & odia; partim ob regnandi successiois controuersias; partim ob iniurias & oppressiones toleratas, ut quid facturi sint cum res in discrimen venerit, neque vos, opinor, scire, neque ipsi fortasse statuere in praesentia possunt, maior ergo superbia vestra Moabitica, maior arrogantia haeretica, maior indignatio stulta, quam vel fortitudo, vel prudentia vestra est; quòd cum ita sit, quid nisi reliquam illam Prophetae quoque comminationem perimplendam existimemus cum discrimen hoc inciderit, qua proxime post verba allata, sic comminatur; *idcirco ululabit Moab ad Moab, vniersus ululabit Moab,* quod de vestro quoque die, qui indies expectatur (nec facile posse vitari pra-

Q

vide

videtur ſintelligunt vniuerſi.

*Itantis Au-
gloriam co-
hortatio ad
ſuos.*

339 Neq; ſatis eſt ad homines veſtros animandos, vulgaris illa, & triuialis cohortatio, quàm adhibet, Edictum, *de iuſtitia, honore, vtilitate, & neceſſitate iſtius veſtri certaminis, quod pro tuenda patria ſuſcipiatur, pro vxoribus, pro liberis, pro focis, pro aris, pro poſteris idque cõtra exteros rapaces, & domeſticos proditores, ac monſtroſos patriæ impugnatoreſ, & ſimilia, nemo enim homo eſt alicuius prudentiæ, qui neſciat iſtam cãtilenam ab iſtis etiam latronibus uſurpari ſolere, cum locum aliquem rapuerint contra verum dominum tuendum, quod in rebus quoque Flandricis quotidie cernitur, vbi ſi aliquam ſeditioſi ciuitatem, aut oppidum interceperint, nullo alio, quàm latrocinij iure ſtatim tamen immutato Magiſtratu, omnem illam latrocinij ſui contra Regem, Dominumque deſenſionem *pro aris & focis, pro vxoribus & liberis, iuſtiſſimam eſſe dimicationem, deſerunt.**

*Tyranni
Anglicani.*

340 Deinde ſi rem iſtam veſtram Anglicanam momento ſuo expẽdere voluerimus, ſepoſitis tenebris, & fraudum iniectarum inuolucris, quorumnã quaſo vxores iſtæ ſunt? quorumnam liberi? quorumnam familia; dignitates, honores, poſſeſſiones, diuitiæ, poſteritates; quas Edictum tantopere clamat defendendas eſſe, contra vim externorum, domeſticorumque proditores? an aliorum fortẽ ſunt quàm *Cecilij, & Baconi, & paucorũ reliquorum eis adhærentium, qui ex aliorum rapinis, patriæque ſuæ ſpolijs, & interitu ſe expleuerunt? an aliorum ſunt, quàm paucorum hominum nouorum, qui per cæterorum ruinas, per antiquæ Nobilitatis contemptum, & oppreſſionem, per artificioſam lethalemque*

lẽmque ſuæ principis deceptionem, per Dei maiẽſtatis offenſam, per Religionis exterminium, per legum omnium violationem, & Anglicani nominis dedecus, opprobriumque ſempiternum ex inſimo puluere, in altiſſima montium cacumina ſe exrulerunt: nullo modo; hunc tamen potentia; ambitionis & tyrannidis ſuæ locum vt tueatur, vt diuitijs affluant, vt voluptatibus luxurientur, vt auctoritate polleant, & cæteris omnibus dominentur; factum hunc ſuum, vniuerſa Reipublicæ ſtatum appellant, ad eumque omnes defendendum, non ſolum obiectu corporum, ſed ſubſtantia; bonorumque diſtractione, imò iſta etiam animarum iuarum interneccione concurrere præcipiunt.

341 Sed contra quos hoſtes certamen iſtud inducitur? contra eos nimirum, qui nihil tam cupiunt in hac vita, quàm antiquum Angliæ ſplendorem reſtitui, antiquam Nobilitatis dignitatem, antiquam Dei omnipotentis Religionem, antiquam Eccleſiæ cultum, antiquam legum, & ſtatorum auctoritatem, antiquam Iuſtitia; ac Iuris obſeruantiam, antiquam pacem & concordiam, & antiquam denique totius Regni fœlicitatem reduci, hocque ſanẽ ſi fieri poteſt (quod fieri certẽ poteſt) ſine cuiuſquam iniuria, incõmodo, vel moleſtia, imo eorum etiam, qui in præſentia rebus omnibus potiuntur; contra hos tamen tam amantes veſtri boni, tamque cupidos dignitatis veſtræ, commodorumque, & ornamentorum omnium, tum æternorum, tum etiam temporalium, armat vos (ò Angli) incenditque *Cecilij*, ſuarum vtilitarum priuatarum cauſa, hos inimicos, hos raptoreſ, hos perduelles, hos præ-

*Hoſtes ſcẽti
veriffimi
anici An-
gliæ.*

*Cecilij
frans.*

Rex Hispania.

cupites patriæ deuastratores, inclamans, sed vestra prudentiæ erit, non tam verborum furias & ferocitatem, quam res ipsas attentè considerare. Rex Hispaniarum certè, ne cum suis quidè rebellibus hereticis, seuèrè vnquam egit, acerbissimè licet pronocatus, vt vidistis; quid igitur de amicis, quid de Catholicis, quid de afflictis vicinis, quibus prodesse cupit atrociter potest cogitare.

Paterfamilias Romanus.

342 Romanus Pontifex Anglicano Regno, perpetua quadam illius Sedis consuetudine, & velut hæreditate, amorem semper præcipuum ab initio vsque receptæ fidei Christianæ rebus omnibus præstitit, & hodie exulibus Catholicis paternè admodum subsidia subministrat; & ipsis etiam Hereticis Anglicanæ gētis, humanitatem vbique extraordinariam (vt antea dixi) exhibendam curat. *Alanus & Personius* homines sunt, eo in vos omnes & patriam affectu, vt de illis dici possit, quod Diuus Paulus de sancto Epaphrodito Philippensium Apostolo scribit, *quod propter opus Christi in vobis vsque ad mortem accesserunt, & quod de Priscæ & Aquilæ in se studio, idem Apostolus dixit; quod pro animabus vestris ceruices suas supposuerunt, & verissimè quoque propriissimèque, quod idè Dei seruus, de suo erga Corinthiorum salutè zelo testatū reliquit, quod libentissimè impendēt & superimpendētur ipsi pro animabus vestris, licet plus vos diligentes minus diligatur;* quid igitur mali ab istis viris, vel actorib⁹, vel procuratoribus, vel suadoribus timeri potest? tota (mihi credite) Cecilij fabula hæc est, quod de periculis, de proditiõibus, de inuasionibus, de rapinis, de spoliis, de crudelitate designata apud vos decantatur, ille enim

Phil. 2.

Rom. 10.

2. Cor. 12.

enim sibi suisque timet, non vobis, ille commodis suis prospicit, non Reipublicæ.

343 Veniamus tandem ad tertium & postremum istius Sectionis caput, quod totius quodque Edicti atrox quoddam epiphonemâ dici potest, quo sequissimâ quadam, & inhumanissimâ, nec vnquam opinor, vllius antiquorum persecutorum odio, vel acimine inuenta inquisitionis forma, contra Catholicos omnes, præcipuè verò contra Presbyteros, & Seminariorum alumnos traditur, vt omni nimirum, diligentia, & industria, omni arte ac vigilantia examinentur, discutiantur, querantur ad supplicium, nomina, cognomina, patria, professio, habitus, vitæ genus, conditio, ætas, habitatio, cõuersatio literis mandentur; vt nulli parcatur, vt nõ solum Magistratus, sed omnes etiam patres familias, domini, hospites diuersiorum, ac tabernarum caupones, ac stabularij, inquisitores sint; & ad hoc idem examen diligentissimè faciendum, grauissimis pœnis teneantur; ita vt nullibi in Angliâ iam iter facere, nullibi consistere, prandere, & cœnare, aut dormire cuiquã liceat, quin sæpius quotidie in totius vitæ examen vocetur, quam rem dum attentius perpendo, multa sanè obuoluntur animo, quæ plurimarum cogitationum de vniuerso hoc negotio, argumenta præbent.

Tertium Sectionis caput.

Mira inquisitionis forma.

344 Primò enim considerare soleo, fallacem fictamque Hæreticorum mansuetudinis simulacionem, quæ obstrepere solent contra moderatam æquissimamque Ecclesiæ Catholicæ disciplinam, antiquissimis legibus tum Ecclesiasticis tum imperialibus sancitam, quæ adhiberi solet ad Hæreti-

Hypocritis hæreticorum.

cos pertinaces, vel reducendos, vel caſtigandos; cum ipſi vbicunq; dominatarum acquiſerint, ſine omni lege ac iuris prætextu, ſint ipſis Domitianis, Deiciſque in Catholicos crudeliōres, qui cum nūquā tamen ſectæ eorum profeſſionem ediderint, nullo omnino iure ad eam compelli poſſunt; atque hoc cæteris nationibus ad cautelam ſeruiat, ne vllis verborū blandimentis, aut lenocinijs Hæreticorum ſe iugo ſubdendos permittant.

Audacia
Cecilij.

345 Secundo loco cogito, & miror ſanè huius facti audaciam, quòd in populo nimirum libero, & magnorum olim animorum, Cecilius homuncio, è multis contemptibilis, iſtiuſmodi auderet proferre Ediſtum, nam legimus quidem Episcopum ſanctū Victoreū Vticenſem; hæc verba de Genetico hæretico Vandalorum Rege ſcripſiſſe, *terrebat*; inquit, *præceptis ſeralibus, vt in medio Vandalorum noſtri nullate nus reſpirarent, neque vſquam orandi aut immolandi cōcederetur gementibus locis*; & hæc quidem erant petacera ſed in medio tamen Vandalorum, gentis nimirum inimicæ, præcipiebantur: at noſtra hæc multò acerbiora ſunt, non ſolùm orandi, aut immolandi, Catholicis Anglicanis demitur facultas, (quod ſanctus Victor vetuſtiſſimis illis temporibus tantoperè querebatur,) ſed etiam viuendi & ſpirandi hocque domi, in Anglos, & inter Anglos, & in ipſius quoque patriæ conſpectu, complexūque cernitur.

Vt ff. l. 1. de
perſe. Van.

Lib. 2.

346 Idem etiam Victor de Hunerico Genetico filio, patre nequiore ſcribit, quòd leges omnes, & pœnas, quas præteriti Principes ac Imperatores Catholicici, in Hæreticos fancierant, ipſe in homouſianos,

ſianos, id eſt Catholicos ipſos conuertit; iniquiſſimum ſane Decretum, ſed tamen Religionis pœnam in Religionis negotio non diſſimulabat: at Athei Anglicani, latronum tantum pœnam ac perduellium, in Religionis Catholicæ profeſſores ſtatuunt, quod multò eſt iniquiùs.

347 Et quod omnem ſane impudentiam ſuperat, & inſanum planè viris modetiſtis videri poſſit, non veretur Cecilius extrema propè Ediſti huius clauſula, quòd firmiùs lectoris memoriæ res inhaereat, aſſerere, hæc omnem crudelitatem; quæ his nouis ſtatutis, in viros Catholicos, & Sacerdotes exercetur, *non eſſe contrariam, ſed conſonam omnino antiquiſſimis Regni Anglicani legibus, optimiſq; eiudem cōſuetudinibus*, quòd nescio profectò, an aliquid vnquā prolatum ſit humano ore inuerecundiùs. Quare enim à te Cecili, quo Principe regnante latè fuerunt leges iſtæ antiquiſſimæ in Catholicos, quas iſtis veſtris, conſonas eſſe affirmas, Britannorumne tempore an Angloſaxonum? primum enim Britannorum Regem, qui fidem Chriſtianam complexus eſt, noſti fuiſſe *Lucium*, poſtremum autem *Cadualadarum*; vtrumque ſanctum, inter quos qui medio regnarunt tempore (quod quingentorum, & eò amplius annorum fuit) tantis & tam cōtinuis Romanorum, Pictorum, Scotorum Saxonumque bellis premebantur, vt leges de Religione conde-
re minimè vacaret; nec ſi vacaret, libuiſſet tamen vnquam, de iſtiuſmodi in ſuos crudelitate cogitare, cum eos, qui ex ipſis Chriſtiani erant, piſſimos, Catholiciſſimòſque fuiſſe cōſtet, ex operibus que reliquerunt; Eccleſijs nimirum, ædibusque ſacris

Lucius primus Britan-
norū Regū
Chriſtiano-
rum & Ca-
dua lada-
rus poſtre-
mus.

ex ædificatis.

*Reges Anglo-
saxonum.*

348 Primus deinde Regum Anglosaxonum, qui primò fidem Christi recepit, Ethelbertus Rex Cætiæ fuit, ab eo autem ad sanctum vsq; Edouardum totius Angliæ monarcham, qui generationem illâ Anglosaxonum clausit, Religionem Romanam à beato Gregorio Papa, illius nominis primo, per sanctum Augustinum sociusque acceptam (quod quingentorum etiã annorum durationem fere æquat) conseruatam fuisse semper religiosissimè ab omnibus Angliæ Regibus Christianis, Annales etiã vestri hæretici, testantur, & egrè ferunt.

*Normanorum regum
in Angliâ.*

349 Post hæc ingressus est Guilielmus nothus, Normanorum Dux, à quo ad Héricum octauū Elizabethæ patrem decem & octo Reges continenter regnarunt, qui omnes cùm essent sine controuersia, Religionis Romanæ sectatores, quis eorum credi potest, huiusmodi leges, quas tu affirmas condidisse, imò paulò ante ostendimus, Henricum ipsum octauum, qui primus à summa illa obseruantæ synceritate defecit, excepto tantùm vno de potestate Pontificis Romani Articulo, cætera omnia pro Catholicis statuisse, tenuisse, defendisse; & seuerissimas leges in Sacramentarios omnes tum sancisse, tum etiã exercuisse; vbi ergo sunt leges istæ antiquissimæ Regni Anglicani in Catholicos late; quas Edictum affirmat, his nouis vestris sanguinarijs omnino esse consonas, vbi, inquam, quando, à quo, contra quos, qua de causa fuerunt conditæ? vbi sunt consuetudines illæ quæ afferuntur de castigandis, Catholicis? quo tempore cœperunt? quando fuerunt in vsu: quæ hominū memoria, qui libri, quæ litera, quod

quod testimonium, quod vestigium extat: an titenti licet palam sine omni verecundia, an Edicto etiã Regio affirmare permittitur, quæ puerorum omnium oculis, vocibusque reuincuntur?

350 Sed homines ridiculi, omnisque Antiquitatis contemptores, vellent tamen vulgò credi, ista se noua, & insolentissima sine omni exemplo nōn facere; eamque ob causam, eumentitas nescio quas Antiquitatis vmbas, apud plebem indoctam iactant; sed viri prudentiores, tam ineptam impudentiam mirantur planè, & rident: nam vident nullam posse ijs Antiquitatem suffragari, nisi vel antiquorum Gentilium, aut Arianorum tyrannorum, Ecclesiã Christi persequentium, proferant. In Anglicana enim Republica, clarissimum est, quòd prima omnium Elizabetha fœmina, hoc flagitium impietatisque euertendæ Religionis Catholicæ aggressa est, ita vt quod encomium apud Romanos, Tertuliano, & Eusebio testibus habuit imperator Nero, vt primus omnium diceretur, qui manus sanguinarias in Christianos miserit: idem habitura est, sine dubio in æternum apud Anglos, Elizabetha, quòd prima in Catholicos crudelitate sauerit. Ad omnia Neronis scelera inquit Eusebius hoc vnum deesse videbatur, quòd, tanquam titulo insigniori, debuerat quod primus ex Imperatoribus Romanis, Religiosi cultus, qui sacro numini tribuitur hostis infestis declararetur. Cui adiungit Tertulianus hæc verba, quæ an Elizabethæ quoq; cōueniant, iudicent alij; Tali dedicatore damnationis nostræ gloriamur; qui enim Neronem nouit, facile intelliget, non nisi magnum aliquod bonum ab illo potuisse damnari. Atque hæc omnia cùm ita sint, miror sanè

Miserimus et æreticorum facinus.

Euseb. l. 2. hist. ca. 24.

Ter. Apol. contr. Gent.

(vt dicere cœperam Ceciliij nostri; non tantum impudentiam, sed imprudentiam etiam, & temeritatem, qua ista effutire voluit, & Edictum tam barbarum, & insolens, vniuerso Regno Angliæ obtrudere; suspicari enim potuisset, non tantum hæc à nobis aliisque responderi posse, sed domi etiam difficultates ei nasci posse non facillè dissoluendas exasperatis per huiusmodi insolentiam, & perfritissimæ frontis audaciam.

*Illustræ
exemplum.
Euseb. l. 8.
hist. cap. 9.*

351 Certè literis prodidit Eusebius Casariensis, accidisse quiddam suo tēpore perpetua memoria dignum, nam cum duo potentissimi crudelissimique Imperatores simul adessent in ciuitate Nicomedienfi, Diocletianus, nimirum, & Maximianus, & Edictum atrox ac barbarum pari impudentia, de euertendis vniuersis Christianorum Ecclesijs, magna terroris Maiestate proposuissent; vir quidam illustrissimus (vt Eusebij verbis vtat,) *incredibili amore erga Deum, & ardenti fide incitatus, ocyus prodit in medium, & illud in aperto & publico loco affixum, tanquam profanum, & maximè impium manu diuellens dilacerat, atque iste primus martyr, qui tunc occubuerunt, ad huc modum eximie nobilitatus, talia cruciamēta perpeffus est, qualia erant verisimilè eum, qui tantum facinus auderet subiturum; in quibus tamen constanti & virili animo, pacato etiam & tranquillo, ad extremum usque spiritum constitit.* Hæc Eusebius.

352 Et miror profecto Cecilium (vt dixi) istiusmodi quiddam non veritum esse, cum hoc Regina Edictum illo Diocletiani & Maximiani nonnullis in rebus multò iniquius, & atrocius propemodum suaderet; iam enim expertus fuerat in *Ioane Feltono,* nobili

*Ioan. Fel-
tonus nobi-
lis martyr
anno 1577.*

nobili viro, nobilissimos quoque in quibusdam Catholicis Anglicanis non deesse animos; is enim spreto mortis cruciatu, Pij quinti Pontificis *maximi declaratoriam seu excommunicationem, depositionemque contra Elizabetham latam,* ad portas valuarumque Pseudopiscopi Londinensis, loco nimirum parenti ac publico affixit, eamque ob rem, gloriosum martyrium constantissimè pertulit.

353 Imò miror Cecilium, non timuisse ne Mathathias aliquis exurgeret cum filijs & amicis suis, de quibus scriptum est per Spiritum sanctum, quòd cum multi de populo Israëlitico, impijssimis Antiochi Regis Edictis ob metum consensissent; *Mathathias & filij eius* (inquit Scriptura) *cōstanter steterunt, & ijs qui ab Antiocho mittebantur, responderunt; etsi omnes gentes Regi Antiocho obediant, vt discedat vnusquisque à seruitute legis patrum suorum, & consentiant mandatis eius; nos obediemus legi patrum nostrorum; propitius nobis Deus, &c.* & iterum; *Zelatus est Mathathias legem Dei sicut fecerat Phinees, & exclamauit voce magna in ciuitate, dicens, omnis qui zelum habet legis, exeat post me, &c. & congregati sunt ad eum omnes voluntarius in lege, & omnes qui fugiebant à malis additi sunt ad eos, & facti sunt illis ad firmamentum, & collegerunt exercitum, & percusserunt peccatores in ira sua, & viros iniquos in indignatione sua.*

*1. Mach. 2.
Exemplum
Matha-
thias.*

Num. 25.

354 Hæc referunt diuina litera de zelo ac fortitudine gloriosissimi Mathathia, cum vndique se angustijs coarctatum cerneret, ita vt vel Dei causam necessariò proderet, vel Regi reluctaretur; & certè vt hoc ferox Antiochi Edictum, de compellendis Iudæis ad leges patrias, & Religionem violandam

*Imprudens
Antiochi
Edictum.*

laudam

Nulla spes
mitigatio-
nis in An-
gla.

landam minus prudenter promulgatum fuit, & magnas ei molestias, damna, & interitum etiam tandem attulit; Ita quoque suspicari debuisset Cecilius simile aliquid in Angliā posse contingere, præsertim cum verba illa addidit Regina nomine, in fine Edicti; *se firmiter omnino & determinate, statuisse, nullum prorsus permittere favorem, aut mitigationem ob cuiuscunque personæ respectum, cuiusvis fuerit dignitatis aut conditionis*: quæ verba, cum obstinatissimum Reginæ, in re tam iniusta, & inusitata propositum demonstrent, omnemque spem veniæ, gratiæ, & mitigationis excludat, nullamque in posterum cuiusvis personæ dignitatis, gradus, aut conditionis rationem esse habendam pronuncient: (quod Principes tamen, vel prudentiæ causa verbis profiteri non solent) quid ni ad ultima quæque homines impellant, & patientiam læsam (vt habet Proverbium) in furorem planè & desperationem conuertant, Anglorum maximè, quorum Annalibus ingentes turbæ, regumque pericula, & exitia ex longè minoribus causis, quàm temporis progressu hæc esse poterit, frequenter narrantur.

Exemplum
de Philone.

Phil. l. 2. de
leg.

Euslib. r.
hist. cap. 5.
Russ. c. 6.

355 Interea tamen Catholici, ea se maximè re consolari possunt, quia doctissimus olim Philo se suosque Iudæos tunc præcipuè solabatur, cum ab Imperatore impijssimo Caio Caligula repulsam superbissimam de omni veniæ & gratiæ tulissent, dixit enim, *eo maiorem se spem habere obtinendi omnia à Deo, quò petulantius fuerat à Caio reiectus*; & *quantum apud terræ* (inquit) *Imperatorem nihil prevaluimus: valuimus tamen apud cæli monarchiam, vt huius in nos scelera seuerius castiget*, quod breuissimè deinde

Caij

Caij interitu confirmatum est.

356 Sed parum videtur pensi habere Cecilius, quid periculi Reginæ, vel Reip. immineat, modò ipse cupiditati, & odio suo in Catholicos satisfaciat; solent enim perditii homines, cum pessimis consilijs Principem aliquem in scopulos & fyrtes ineluctabiles impulerint; suæ maiorem existimationis, & commodi habere rationem, quàm Principis salutis, & incolumitatis, quem facilius ferunt omnino præcipitandum, quàm sibi quicquam de cursu gloriæ, quem tenent retrocedendum; id testantur Annales Anglicani de Regis Ioānis, de Edouardi secundi, & de Richardi quoque secundi, aliorumque Regum Angliæ perfidissimis consiliarijs, qui admoniti etiam de Reipublica periculis, recipere tamen se noluerunt, sed dominos suos in extrema quoque exitia præcipientes egerunt, quod cum Cecilius quoque faciendum sibi statuisse videatur, nihil est quòd diutiùs in istius Edicti vel impietate, vel imprudentia, vel importunitate, quam omnes vident, demonstranda laboremus, sed tantum vt hominem eum admoneamus, non solum externorum exemplorum de miserabili exitu virorum ambiciosorum, qui se principesque suos perditissimis consilijs in extremas calamitates coniecerunt (quales erant *Peucecius, Culteanus, & Theotenus, Iouio Maximio, & Macrinus Quæstor impijssimus Valeriano Imperatoribus, Nicatius etiam Hunerico Regi Vandalorum*, qui omnes vnà miserè perierunt) sed domesticorum etiam, quæ pauca non sunt; nemo enim ignorat, *Persij Gauestoni, & duorum Spenceriorum* interitu sub Edouardo Rege secundo, quem ipsi tamen

Desperatissimum
Cecilij propositum.

Euslib. 9.
c. 9 & li. 7.
cap. 9.

Holinsh in
vita Edouardi
secundi.

tamen secum in ruinam traxerunt, aliorumque multorum, sub alijs Angliæ Principibus à me iam nominatis.

357 Quorum omnium infelicissimorum hominum probrosum exitum, non video certe quomodo Cecilius quoque non expectet, cum longe omnino perniciosius in Deum, hominesque, in Rempublicam & Patriam, in Nobilitatem, plebemque, & omnes omnium ordines peccauerit, lasciuierit, insanierit, quam vlli vel *Gauestonij*, vel *Spenserij*, vel alij Reipublicæ Angli canæ *Catilina* aut *Cethegi*, vastatores, decoctores, aut perditores, cum illi Principum gratia abusi sint tantum ad quæstum; aut libidinem suam particularem: hic verò, non solum ad illa, sed ad cultus etiam diuini, qui ab initio vsque fundati Regni permanserat, extirpationem, ad Nobilitatis antiquæ oppressiõnem, ad bonorum omnium afflictionem, & ad totius Regni conuulsionem, extremumque periculum. Si igitur Ieroboami vniuersa domus & familia, si Achabi, & Iezabelis generatio, & septuaginta simul filij, ob parentum peccata, iubente Domino, sine vlla misericordia exscindebantur; quid Cecilij liberis & nepotibus: quid vniuersæ suæ domui, quos modò diuitijs, opibus, honoribus, affinitatibus frustra vallare, & stabilire nititur, à Domini manu expectandum erit, cum furor eius iudicium arripuerit, aut cum Angliæ aliquando miserebitur (nam certe miserebitur) & cum Israëlis dispersiones congregabit: quid (inquam) miseris istis præter vltimum exterminium, & opprobrium sempiternum expectandum erit: nisi radix ipse peccati, Cecilius, (quod

Cecilij exitum nisi cursum mutat.

3 Reg. 13.
14. 15.

4 Reg. 9.
10. 11.

ei profectò non fuerit perdifficile) rationem aliquam prudentiorem inierit; qua res moderatiùs saltè geri possint, si corrigi nequeant, aut componi; quia nullum violentum est perdurabile, & qui vltima quæque experiri vult, extrema etiam pericula subire necesse est.

358 Hæc Cecilio dixerim, cuius in potestate, Regiæ esse voluntatem minimè dubito; cumque illa (vt initio dixi) propensione sua magis in ea quæ pacis, & quietis sunt, inclinetur, quam ad turbulenta, nec ad ista sæua, & ferocia, præterquam Cecilij ferè suafu, & impulsu efferatur; cogitare tamen debet, non solum Cecilium, hanc culpam tandem præstaturum, cum calamitates influxerint, sed ipsi potissimum creati periculum, cuius nomine, potentia, & autoritate, mala nunc exercentur; cogitare debet Regina senectutem se iam ingressam esse, qua quieti potius & securitati suæ prospicere, quam nouorum periculorum se fluctibus, ingurgitare expediret, & si Deus nullus esset qui superne hæc vindicaret, tot & tantas tamen subditorum iniurias, oppressiones, mactationes, ingentibus periculis vacare non posse, malum esse diuturnitatis custodem metum, & tyrannidem; homo enim pro anima sua (vt quidam ait) omnia dabit, omnia audebit, omnia experietur; desperatio enim vt nihil sperat, ita nihil quoque formidat; multum humani sanguinis iam esse fusum, addo etiam Christiani, Catholici, Anglicani, generosissimi; hominum nimirum innocentium & inermium, adolefcentium nobilium, & doctissimorum, qui neque per artem, neque per educationem quicquam

Consilium
utile Re-
gina.

quicquam violenti cōtra Reginam egisse, aut suasse, aut cogitasse praesumantur, sed qui vtilissimè potius Reginae, ac Reipublicae suae praecclarissimis sibi datis à Deo talentis inferuire potuissent, quorum plus quàm centum, qui in Seminarijs instituti, & magnis dotibus virtutis literarumque ornati erant, cum Cecilij carnifices publicè iam interemerint, nec quisquam eorum repugnauerit, aut veniam petierit, aut gratiam vitae oblatam admisit, aut verbum vllum de proditiōibus, conspirationibus, aut seditionibus confessus fuerit, cogitandum erit Reginae, quo tandem ista progrediantur, vbi consistent, quomodo finientur.

Verus modus pacificationis.

Act. 5.

359 Si enim persuaderi sibi à Cecilio permiserit Elizabetha hanc tantam subditorum carnificinam, periculo omni carere imprudentia est insignis; si verò hos novos hominū actus, & ardores in causa Catholica defendenda (vt loqui solent Politici) aliquando posse deferuere, id saltem sperandum esset, ex Gamalielis consilio, qui de Apostolis dixit ad Iudaeorum Principes, *Discedit ab hominibus istis, & sinite illos, quoniam si est ex hominibus consilium hoc, aut opus, dissoluetur, si verò ex Deo est, non poteritis dissolvere illud, ne forte & Deo repugnare inueniamini.* Benevolentia (inquā) & tolerantia attendenda res esset, quod Germaniae Principes, vt plurimum faciunt, nam persequutione, & pressuris, & tam iniquis, absurdisque praeter omnem veritatem & rationem Edictis, & tanta hominum domestica strage, & laniena, vsus iam experientiaque eos satis (opinor) edocuit, nihil profici posse, sed aciores longè fieri animos, promptioresque ad resistendum.

360 Si

360 Si spes vestra in eo posita est, vt Seminaria ^{Seminariorum firmitas.} transmarina aliquando dissoluantur, inanis planè est & vana; illa enim per Dei gratiam, firmiter nituntur fundamentis, quàm ipsam vestra Respublica Anglicana, constituta enim sunt in Regnis Catholicis, & potentissimorum pijsissimorumque Principum fruuntur patrocinijs, quorum neque potentia ad defensionem, neque munificentia ad sustentationem Deo iuuante deerunt, & quanto vos maiore odio, acerbitate, tyrannide, haec ipsa seruatorum Dei domicilia persecuti fueritis, tanto feruentiore zelo, hos Deus Principes, aliòsque viros pijsissimos excitabit, qui illis patrocinentur: Alumni deinde deesse non possunt, hoc enim Dei cura, ac mirabili sanè prouidentia incumbit, vt excitet, euocetque (sicut haecenus fecit) quos ad opus hoc sanctissimum, aeterna sua electione destinavit; qui cum adolentes, vt plurimum sint, & aetate florente, probabile est Cecilij eos iam decrepiti, & Reginae planè vetulae annos posse transgredineque tot eorum domi occidentur à tyrannis, quot in dies eorum loco enascentur, forsque instituentur, ad opus Dei iam cœptum, persequendum.

361 Quid ni igitur etiam hoc nomine Catholicos omnes Anglicanos consolet, quòd visuri sint aliquando, idque breui persecutorum suorum finem; non enim (vt caetera omnia taceam) contra hostes aeneos, aut marmoreos certamen illis est, sed contra vnum vel alterum vetulum, & imbecillum, decrepitem, & exasum; quorum odium & inuidia, licet immensa sit, vites tamen limitata, vita bre-

Consolatio ad Catholicos Anglicanos.

R uis, &

uis, & exitus incertus. Et quanquam infinita planè sint, quæ hunc in locum conferri possint, ad consolationem eorum, qui Christi causa, tam acerba patiuntur (plena enim sunt Apostolorum litera, pleni antiquissimorum Patrum libri hoc argumento) hoc unum tamen solum modo hoc tempore attingam, de gaudio nimirum hæc etiam in vita Dei seruis aliquando concessio, cum fracta inimicorum potentia, fortissima Dei manu liberatos se vident, ita ut canere possint cum Propheta: *Laqueus contritus est & nos liberati sumus? Misit de cælo dominus & liberavit nos propter gloriam nominis sui, pauperes à potente, & egenos de manu peccatoris, & secundum multitudinem dolorum nostrorum, consolationes suas latificauerunt animas nostras.*

*Psal. 133.
Psal. 5. 6.
71. 73.*

*Duo exem-
pla solâdæ
Catholicos.*

362 Duo autem hæc de re exempla ex duobus antiquissimis Religionis Christianæ scriptoribus proferam, quibus inexpectatam afflictis salutem, ingenti gaudio, tum maximè Dei manum attulisse cernemus, cum minimè sperabatur; Et unum quidem ex Eusebio Episcopo Cæsariensi desumptum est, qui de persecutione grauiissima, & omnium acerbissima, sub Maximino tyranno mentionem faciens; *In ipso (inquit) flammæ ardore, cum decem integros annos persecutio durasset, & plures suppliciorum forma, vnaque cruciamenta quotidie excogitarentur; tot & tantis Deus tyrannum inuoluit calamitatibus, bellorum, dolorum corporis, aliisque miseris, ut inuitus plane & furentis instar Edicta sua ferocissima reuocauit, Christianisque, quos maximè oderat, pacem, & libertatem, per vniuersum planè Imperium concesserit; Tunc derepente in omnibus ciuitatibus, Christi fieri conuentus frequentes, crebrosque*

*Latitia
Christiano-
rum libe-
ratorum.*

*crebrosque iterum de more congressus, in ritibus suis ob-
eundis, & tanquam lumen quoddam post tenebras efful-
gens, licebat cernere, tunc infidelium multitudo, non pa-
rum obstupescata, incredibile tantæ mutationis rationem
admirata, Christianorum Deum magnum esse, & verum
exclamabat. E nostris autem qui persecutionis certamen
fideliter & magno animo obÿssent, præ ceteris omnibus
ingentem animis latitiam percipiebant, at si qui fide egri,
& infirmi, conscientias habebant tempestate iactatos, re-
medium sibi inuenire maturabant, his qui robusti erant
supplices, eorum dexteram sibi porrigi, ut Deus ipsis
propitius fieret. Tunc generosi & magnanimi pietatis,
Athletæ, metallorum afflictione liberati, ad patriam re-
dierunt, hilarique & lato vultu, & gaudio penè inexpli-
cabili, per quamque ciuitatem proficiscentes cernebantur;
ingentes etiam hominum cateruæ, carceribus emissa, per
medias vias, publicasque plateas transeuntes, hymnis, &
psalmis vbique Deum collaudabant, sicq; itineris sui deuo-
rabant molestias, quo perspecto, ipsi etiam Gentiles, qui
paulo antea captiuos nos, & patria eiectos, & crudelissimo
supplicio destinatos, nec dari magnopere expetebant, nunc
mirabile hanc mutationem factam cõspicientes, nobiscum
etiam de rerum euentu, non parum latari videbantur.
hæc Eusebius.*

363 Sed aliud exemplum multò adhuc illustrius est, quod sanctissimus Gregorius Nazianzenus proponit, de mirabili Dei bonitate, summæque misericordia, & prouidentia, qua Iulianum Apostatam contra seruos Dei fauissimè ferocientem, & atrocissimam quæque, & vltima cogitantem, & molientem, in ipso furoris sui præcipuo æstu, & impetu occidit; ineffabili Christianorum omnium

*Insigne excē-
plū ex Na-
zianzeno.*

Naz. orat.
i. in Iulian.
Psal. 49.

exultatione, de qua re sermonem suum exorsus his verbis loquitur: *Audite hac omnes gentes, auribus percipite, omnes qui habitatis terram; audite populi, tribus, lingua, homines omnes cuiusvis ordinis, generis, etatis, tam qui nunc estis, quam qui futuri, & quo latius quoque preconium: hoc pateat; audite omnes caelorum virtutes, omnes Angeli quorum opera tyrannus extinctus, & deletus est, non Sequi ille Rex Amorrhæorum, neque Og Rex Basan exigui Principes, sed Draco ille, Apostata ille, ille communis omnium bonorum inimicus, atque hostis, qui & multum furorem, multasque minas in terra profudit, & multam iniquitatem in excelsum locutus atque molitus est.*

Psal. 72.
Esa. 1.

Festus Nazianzeni.

364 Deinde instituto quodam spirituali quasi festo, conuiuio, & chorea, quatuor genera hominum, ad illud hilaritate magna peragendum inuitat; quorum primum est perfectorum, idque triplici corona, quos his verbis describit; *Exilit mihi animus, & hilarescit oratio, & ad spirituale choream omnes vocat; primo eos qui ieiunijs & lachrymis, & orationi addicti, prementium molestiarum depulsionem, finemque diu nocturne postulabant, spe non confundente, Deinde eos qui magnis certaminibus & arumnis exant latis, grauissimisque temporis insultibus percussi & vexati, mundo & Angelis & hominibus (vt Apostoli verbis utar) spectaculum extiterunt: & licet corporibus fracti, animi tamen inuicti permanserunt; & postremo eos qui vel mundana potentia sponte exuti, vel bonorum rapina, cum gaudio suscepta, vel patria pulsi, vel à viris, vxoribus, parentibus, liberis violenter disuncti, Christi sanguini, passionibus pro Christo rependerunt.*

3. Cor. 4.

Phil. 4.

Hebr. 10.

Conuocantur infirmi.

365 Secundo loco inuitat Nazianzenus ad hoc festum Christianos quosdam infirmos, pusillanimos, & mente

& mente pauperes, vt eos vocat hic Dei seruus, eò quòd etiam si, fidem retinerent, cum pacem tamen, potentiam, splendorem, & prosperitatem Iuliani Apostata, post obnegatum ab eo Christum, cernebant, nec ad altissimas diuinæ prouidentie rationes, & causas penetrare possent; valde scandalizabantur, animis que deiciebantur, quos erigit hic sanctus Episcopus, suauiterque reprehendit, his verbis: *Quin alteram quoque vbi supra partem ad festum diem agendum voco, eos nimirum, qui cum animo sani sint, ceterum ad diuinæ prouidentie rationes minime penetrent, (qua plerumque ex contrarijs meliora procedunt) facile quidem ob animi paupertatem incenduntur, nec peccatorum pacem ferunt (vt cum Dauide loquar) neque Dei consilium sustinent, neque animi equitatem ad extremum vsque præstant, quòd rebus presentibus & visibilibus tantum moueantur.*

Rom. 2.
Psal. 9.
Psal. 72.
Psal. 105.

366 Tertio vocat ad spectaculum, omnes prudentes sæculi, & admiratores huius mundi, & potentia, splendoris, diuitiarum, aliarumque vanitatum quæ in eo sunt, vt tanquam post finitam aliquam comediam, & detractis histrionum laruis, perspiciant (Iuliani maximo casu, miserissimoque exitu) quàm incerta, vana, & contemptibilia sint hæc omnia, quæ magna, ac tremenda, carnis oculis videri solent, & vt videant, quàm miseri plerumque sunt, post actionem scenæ expletam, qui Regum, Imperatorum, aut magnatum personas in peragenda fabula gerebant; inuitat autem eos Isaia verbis, hoc modo; *Iam eas quoque animas voce, qui huius mundi scenam, & magnum theatrum ad stuporem vsque mirantur, & quidem his Isaia verbis; Mulieres à spe-*

Prudentes
sæculi &
mundi ad-
miratores.

Isa. 34.

Psal. 46.
Psal. 45.

ctaculo venientes, huc adeste, animique oculo ab externa aberratione nonnihil abducto, & collecto, vacate, & cognoscite, quoniam ego sum Deus, qui exaltatur in gentibus, & exaltatur in terra; semper quidem ille in omnibus prodigijs, sed in presentibus tamen de tyranni castigatione multo certè clariùs & expressiùs.

Schismatici
etiã vo-
cantur.

367 Quarto loco, Schismaticos quosdam vocat Gregorius, qui licet tempestate persecutionis iactati, nonnihil recessissent à synceritate Canonum Ecclesiasticorum; fidem tamen retinebant, eamque ob causam, quanquam sancti Episcopi zelus, ipsam incitabat, vt vehementiùs eos obiurgaret, dicit tamen ab asperioribus se verbis sibi temperasse, ob eam maximè spem; quam de eorum reductione, extincto saltem iam tyranno, habebat, sic autem eos alloquitur. *Atque vti nam ille quoque cæus ad chorum nostrum se adiungeret qui prius cantionem quidem synceram, nobilemque nobiscum Deo occinebat, nunc autem nescio qua re commotus, repente cantum in diuersum musauit, aliòque gradu, & ordine se collocauit, & choream quandam priuatim parum modulatam, & concinnam constituit, quamnam autem & qualem choream, zelus quidem, vt dicam me incitat: fides autem communis retinet, ideòque sermonis asperitatem, ob spem de eorum reductione comprimam. Membra (inquam) mea foueo, & maiorem pristina eorum Charitatis, quam presentis contemptus, rationem habeo, & idcirco leniorem nunc me prabeo, vt acriùs postea & asperius obiurgem.*

Sponte ca-
dentes rej-
ciuntur à
festo.

368 His omnibus Nazianzenus, ad festum suum conuocatis, vnum tantum genus hominum, idque perinuito quidem animo, se repellere dicit; & hi sunt, qui sponte sua, vel propter ignauiam, vel propter

pter malitiam, in pugna ceciderunt. Hos enim non tam ad hilaritatem, aut festi gaudium; quam ad planctum, & gemitum, & pœnitentiæ lachrymas inuitandos censet; sic igitur de eis scribit. *Vnam classem, vnum animatum genus, ab hac leta celebritate ab dico, atque propello, gemens quidem & dolens, & ne audientes quidem fortasse lugens, & exitium suum minime sentientes, deslens, cum hoc totius eorum plagæ maximè sit miserabile; hos inquam ab dico, eos nimirum, qui non supra firmam petram, sed supra arenam seminati, leuiter quidem, & defunctoriè ad pietatis doctrinam accesserant, & confestim exortii, radices non egerunt, ideòque postea ad breuem & exiguum Diaboli impetum, paruumque tentationis æstum exaruerunt. Atque his etiam multò adhuc peiores sunt, magis que ab hoc fausto letòque conuentu proscribendi, qui tempori seruientes, ne tantillum quidem obstiterunt, sed vltro & sponte se improbos, & vilès prabuèrunt, breui quodam & caduco questu, aut obsequio, aut exigua potentia mundana, salutem suam æternam miserè commutantes.*

Matth. 23.

Tempo-
seruientes.

Quod. ars
cantionum
cantum.

369 Postremò, his omnibus congregatis, & malis segregatis, exponit sanctus Nazianzenus, quid ægidium pro festi celebritate, id est, quanta animi lætitia, quanta exultatione, quanto gaudio; quo spiritali triumpho, qua gratiarum actione Deo canendum sit. *Postquam chorum nostrum vniuersum, hoc modo repurgauimus; age nunc, corporibus animisque, quantum fieri potest, purificatis, vocèque sua assumpta, vnoque & eodem spiritu concordés facti, triumphale illud cæcinerunt. Cantemus inquam Domino, quia gloriose ma-*

Exod. 15.

Psal. 105.
Psal. 72.
Psal. 106.

Marc. 4.

Luc. 10.

Luc. 10.

Psal. 124.

Esai. 45.

Esai. 35.

Psal. 36.

Esai. 25.

Psal. 146.

Psal. 106.

Psal. 123.

gnificatus est, equum & ascensorem proiecit, non dico in mare (hoc enim ex illo carmine mutandum est) sed ubi ipsi fuit gratum, & quemadmodum ipse iustum censuit, quis loquetur potentias Domini, & auditas faciet omnes laudationes eius? qui arma, & gladium & bellam confregit; qui capita draconum in aquis contriuit; qui procellam in auram statuit; qui dixit mari furenti, tace, & obmutescere, qui calcare nos facit super serpentes, & dracones; qui iudicium facit inopi, & vindictam in nationibus, increpationesque in populis. Exclamemus cum Isaia, letetur cælum desuper, & nubes stillent iustitiam; effundant montes letitiam, & colles exultationem: exultet deserta, & floreat sicut liliatum, hoc est Ecclesia, quæ heri & nudius tertius videbatur quidem vidua, & viro carens, sed nunc iterum restoruit, quia misertus est Dominus super plebem suam, & hereditatem suam non dereliquit: quia beneplacitum est ei super timentes eum, & eos qui sperant in misericordijs eius, quorum causa portas aereas, & vectes ferreos confregit, & licet propter iniquitates nostras humiliati fuerimus, per eius tamen gratiam erecti sumus, & laqueo contrito tandem liberati.

370 *applicatio huius festi ad statum Angliæ.* Hoc canticum suauissimum, & admirabile planè confecit sibi ex sacris literis sanctissimus, doctissimisque Nazianzenus, pro illo festo iucundissimo celebrando, cum inopinato Dei beneficio, à Iuliani Apostatæ persecutione, Christianus populus liberatus fuerat; cumque omnia exactissimè cum Catholicorum causa, qui hodie in Anglia patiuntur conueniant, id est, cum idem genus persecutionis, pares pressuræ, non dissimiles persecutores Apostatæ, frauitia verò & fraudes, & nequitia eadem causa quoque ipsissima, & patientium

conditio,

conditio, ordo, & genera perquam similima (nam & perfectos suos habet, & robustissimos Angliæ athletas, infirmos quoque aliquos: & pusillanimes, nec non & prudentes sæculi, & schismaticos non paucos & nonnullum quoque fortasse nimis timidum, & miserum, ne vllus gradus certamini huic deesset) Cùm hæc omnia (inquam) ita sese habeant; quid ni pro summa Dei bonitate, qua idem hodie est, qui olim fuit (misericordia scilicet, & miserationibus & iustitia quoque diues, eundem planè festum diem expectare debent aliquando Angli, euerfis, extinctisque persecutoribus suis, quem hoc in loco descripsit Nazianzenus.

371 *conclusio totius operis.* Quare non adiciam plura, sed eandem illam penitus apponam huic Responsioni meæ conclusionem, quam ante annos mille & centum posuit sanctissimus episcopus, Victor Vricensis (de quo sæpe iam mentio facta est) historia suæ, de persecutione hæreticorum Vandalorum, vt inuocatis, nimirum, Angelorum & sanctorum Angliæ cælis receptorum (qui infiniti propè sunt) suffragijs, auxilijsque rem omnè Dei misericordiam committamus, sic enim pijsimus Dei seruus, pro Africa sua implorat. *Pulcherrima sancti Victoris conclusio.* Adsit iam omnis vobis ætas, omnis sexus, omnis conditio, omnis turba Catholici nominis, quæ gremio matris Ecclesiæ toto orbe gestatur; conueniant simul, ad domum nostri doloris, & paribus omnino oculis fundamus flumina lachrymarum, quia causæ & fidei nostræ vnus est negotium, nullum volo ad condolendum mecum Hæreticum, qui forte addere cupit super dolorem vulnerum meorum, & gratulatur malis meis; nolo aliquem filiorum alienorum, & schismaticorum, quia filij alieni mentis sunt mihi, &

R s clau

claudicauerunt à semitis suis. Adestore Angeli Dei mei, &
 videte Africam, totam dudum tantarum Ecclesiarum ci-
 uis sulcam nunc ab omnibus desolatam, tantis ordinibus
 Sacerdotū paulo ante ornatā, modò sedentem viduam, &
 abiectā: egressus est à facie eius omnis decòr, didicerūt vias
 asperas ambulare virgines, & iuuenes eius in aulis educati
 monasteriorum, & abierunt in captiuitatem Maurorum,
 dum interim lapides eorum sancti disperguntur. Depreca-
 mini Patriarcha, orate sancti Propheta, estote Apostoli
 suffragatores; præcipue tu Petre beate, quare siles pro om-
 nibus & agnis, à communi Domino magna tibi cautela, &
 solitudine commendatis? & tu sancte Paule gentium
 magister, qui, ab Ierusalem vsque ad Illiricum præ-
 dicasti Euangelium Dei, cognosce quid Ar, ani faciunt, &
 quid filij tui patiantur; vniuersique ingemiscite sancti A-
 postoli, & quanquam fateamur pro peccatis nostris ista
 nobis contigisse, orate tamen pro filijs etiam malis, quia &
 Christus orauit pro inimicis Iudeis: sufficiant castigatio-
 ni quæ iam nobis iuste illata sunt, dicatur Angelo percu-
 tenti, iam sufficit: prostrati rogamus, vt non spernatis ve-
 stros miseros peccatores, per eum qui vos ad Apostolicum
 culmen prouexit, humiles piscatores. Hæc ille pro Afri-
 ca, hæc nos pro Anglia.

Mat. 18.

Act. 12. &
13.

Mat. 27.

1. Par. 21.

DEO LAUS.

FINIS.

INSTRVCTIONES ET

Mandata quædam secretiora, Regina,
 & suorum Consiliariorum ad Com-
 missarios, seu Inquisitores, quibus tradi-
 ta est auctoritas exequendi Edictum,
 nuper promulgatum contra Sacerdotes,
 & reliquos Catholicos, in vnaquaque
 Angliæ Prouincia seu Comitatu.

Rimò, qui ex vobis hanc Regi-
 commissionem, seu mādatum, pro
 exequendo Edicto primi recepe-
 rint, ij continuo certiores faciant
 cæteros, quibus demandata est ea-
 dem auctoritas, vt quàm primùm conueniant, ad
 deliberandum de his, quæ necessaria futura sint, ad
 mandata Regia exequenda, quorum capita breui-
 ter descripta, ad singulos transmittent. Et primo
 quidem conuentu, loca quædam commodiora, in
 qualibet prouincia designabitis, ad quæ, certis præ-
 scriptisque temporibus, in eundem finem conue-
 niatis; Et vt his principiis, ordinatis, & maiori cū
 facilitate procedatur, non abs re erit, pro ratione
 cuiusque Prouinciæ inter vosmetipfos onera par-
 tiri, & statuere quàm quisque prouinciæ partem
 curan

Modus
 quo Com-
 missarij
 conuenire
 debent ad
 inquirendū
 de Catholi-
 cis.

curandam suscipiat; socios etiam nonnullos, & coadiutores vobis assumere expediet, qui vobis absentibus, rem prosequantur; & quod frequentius his initiis in vnum conuenieritis eo melius, & commodius res procedet; nec committere debetis, quin huius primi saltem anni spacio, quadragesimo quoque die conueniatis, vt collatis vnà, quas priuatim quisque gesserit rebus, omnes, tertio quoque mense, Regiam & Senatum Regium certiores faciatis, quæ à vobis in Prouincijs vestris acta sint.

Vnde materia petenda sit ad accusandum.

2 Secundo, exigetis ab Episcopo diœcesis illius, in qua est quæque Prouincia, ab eiusque Cancellario, Prouisore, & Archidiacono, aliisque ipsis præpositis, & curatoribus publicis; Nec non à Procuratoribus Prouinciarum, Secretarijs Comitiorum, Notarijs, aliisque ministris, & officialibus Regni, & à cuiuslibet verbis, oppidi, aut villæ præfectis, & magistratibus, rationem, numerum, nomina, & habitationem eorum omnium, qui ipsis fuerunt detecti, accusati, vel ad ipsorum tribunalia proximis his annis præteritis delati, ob Religionis negotium, quod Ecclesias publicas adire recusaerint, siue viri sint, siue fœminæ; & quinam processus iuris, aut censuræ, contra ipsos ab alijs Iudicibus hac de causa exierint. Efficietis præterea, omni diligentia & industria vestra, & quibuscunque fieri potest medijs, vt quisque vestrum in Prouinciæ particula, quæ sibi obtigerit, notitiam habeat earum personarum, quæ existimantur receptores esse, vel fautores Sacerdotum, Seminariorum, Iesuitarum, aut aliorum fugitiuorum, aut transfugarum, qui ex partibus vltimarum in Angliam venerint aut

aut de quibus, criminis huius, suspicio aliqua est, aut vlllo modo complices, vel accessorij existimari possint. Et quando hac ratione, vel alia quacunque, istiusmodi hominum nomina detecta fuerint, rem penes vos secretò omnino, & clam retinebitis, quousque commodè comprehendi poterint, & ad vos secure perducere, vt iuxta hac nostra ad vos mandata, examinentur.

3 Tertio, in huiusmodi hominibus examinandis, obseruabitis diligenter, vt cogatur quisque respondere, ad interrogata de rebus, quæ ad conscientiam, & Religionem suam pertinent; num scilicet Templum frequentent; aut quibus de causis illud facere recusent; & si obstinato animo, id reuere deprehendantur; tunc vlteriùs ea ab ipsis inquiretis, quæ ad statum Reipublicæ, & fidelitatem ipsorum erga Principem spectant. Quo nimirum animo, & qua deuotione sint in Pontificem Romanum, & Hispaniarum Regem, num Iesuitas, aut Seminariorum Sacerdotes, aut alios, Roma, vel Rhemis, vel aliunde in hoc Regnum missos, ad Regiæ subditos ab eius obedientia seducendos, receperint, fouerint, aluerint, & similia.

Quomodo & de quibus examinandi Catholic.

4 Quarto, vt sciatis qua ratione examinandi sint istiusmodi homines, qui Romano Pontifici, vt Regi Hispanico adherere putantur; vtque appositè respondeant, ad ea quæ ab eis sciri operæ pretium est. Iuxta subiectas quæstiones, seu interrogationes examinentur, quas, partim eis sub iuramento, partim sine iureiurando proponere poteritis.

Forma

*Forma ex-
aminis seu
interrogato-
riam.*

AN quis vobis auctor fuerit, aut suator, vt Romano Pontifici, aut Hispaniarum Regi adhe-
reatis, & ipsorum partes sequeremini, aut vllas eis
feratis suppetias, quando contigerit, quacun-
que eos de causa, hoc Regnum Anglicanum ar-
mis inuadere; & quisnam ille fuerit qui hoc vo-
bis suasserit?

An fuerint aliquando Romæ, vel Rhemis, vel in
Hispanijs intra proximos hos quinque annos pra-
teritos? Quando reuerfi sint in hoc regnum, & in
quem finem? vbi, & apud quos à reditu in Insulam
permanferint? quibuscumq; personis, locuti aut ver-
sati fuerint in Angliâ? num qui examinatur Sacer-
dos sit vel Iesuita, Romano modo institutus? Vbi,
quando, & à quo Episcopo fuerit Sacerdotio ini-
tiat⁹? an vixerit in Seminario, vel Collegio aliquo
Anglorum, Vallorum, aut Hibernorum, Romæ,
Rhemis, vel in Hispanijs, aut alibi? quam diu in ali-
quo huiusmodi Collegio habitauerit? & quando
inde proximè in Angliam missus fuerit, & cuius
rei gratia?

*Quomodo
Sacerdoti
fautores de
regantur.*

Quintò, cum recentissimo Reginae Edicto, de
quo vos notitiam habere significabitis, omnibus
cuiuscunque cõditionis, & gradus Maiestatis suæ,
subditis, tam Ecclesiasticis, quàm laicis, sine omni
exceptione seuerè præceptum sit, vt quàm diligen-
tissimè exquirant, quinam fuerint hospitio aut do-
mo excepti, vel ad se ventitauerint, comederint,
aut dormierint, intra vnus anni spacium proximè
elapsi,

elapsi, ante promulgationem eiusdem Edicti? Si
vobis significatum fuerit, aliquam eiusmodi per-
sonam hospitio, domoue exceptam, aut alia aliqua
ratione subleuatam, & non detectam, contra men-
tem suæ maiestatis, prout in eodem Edicto plenius
habetur; tunc curabitis vt qui veritatem explora-
turi mittuntur, responsa in scriptis referant, & adhi-
bito per vos diligenti examine; si quis deprehen-
datur, eiusmodi suspectos viros domi suæ recipif-
se, cooperuisse, fouisse, aut beneficio aliquo affecif-
se; curabitis eum in manus vestras tradendum, car-
cerique mandandum, alijsque afficiendum suppli-
cijs, prout vobis visum fuerit.

6 Sexto, quando quidem par omnino Reginae Pro eis cõ-
prehenden-
dis qui in
aliâ pro-
uincia su-
erint. mandatum, similisque eidem annexæ Instructio-
nes, & Interrogationes, in alias omnes quoque Re-
gni Prouincias missæ sunt ad Commissarios, qui
hac ipsa de causa, vbique instituuntur: si contigerit
personam aliquam de rebus prædictis suspectam,
aut ream, in aliam Prouinciam transmigrasse, tunc
curabitis, vt illius Prouinciæ Commissarij, quàm
secretissimè eius rei moneantur, eisque auctorita-
te, & nomine Regio præcipietis, vt eiusmodi per-
sonam suspectam, quàm citissimè, & diligentissimè
comprehendant, examinent, & in custodiam mit-
tant, vt deinde cum ea vlteriùs procedatur, iuxta
huius commissiõnis ac mandati Regij formam.

7 Postremo, honestos aliquot, & probatæ fidei Modus est
delegandi
& Carolo-
licor illa-
quandi. viros, ex eorum numero, qui Reginae in rebus Re-
ligionis magis promptè obtemperant, seligetis in
qualibet prouinciæ vestræ parte; præcipuè verò in
oppidis, portubus, & amplioribus paræcijs, quibus
etiam

etiam parochos, & Ecclesiarum rectores, qui fideles sunt, & gregis sui curam, & sollicitudinem gerere cognoscuntur, adiungere licebit; eisque precipietis, vt obseruet diligenter, an quisquam obstinate recuset, Tempia nostra frequentare. Et quoties, aliquos istiusmodi vobis denunciauerint, eos continuo ad vos accercitos, praetermissis adeunda Ecclesiae negotio (de quo per alias poenas ex legum praescripto castigandi erunt) pro arbitrio & prudentia vestra interrogabitis, de alijs Articulis, qui ad Rempublicam pertinent, & eos cogetis, ad eas omnes interrogationes responderé, quae supra commemoratae sunt, aut alias pro qualitate & conditione personae, quae examinatur, prout vobis videbitur. Na eo ipso, quod recusant isti tam pertinaciter, nobiscum in rebus, quae ad Religionem pertinent communicare; merito in suspicionem vocandi sunt, tanquam Regiae maiestati inobedientes, & Reipublicae statui parum fideles, imo quod communibus patriae hostibus, Papae nimirum, & Regi Hispaniae faueant.

*Ad praecedentes Instructiones,
Annotatio.*

372 **P**osteaquam Regina Anglia, Haereticorum suasu, & Cecilij maxime importunitate inducta, apud se constituisset, promulgandú sibi esse contra Catholicos Edictum, quod paulo superius explicatum, & confutatum est, non satis esse existimauit, ordinarijs Reipub. Iudicibus & Magistratibus reliquisque Regni subditis, potestatem facere vniuer

Scopus Instructionu.

vniuersalem, in Catholicos inquirendi, (quod ipsius Edicti vi, verbisque manifestis concessum cernimus) sed voluit insuper, in singulis totius Regni prouincijs (quas Conuentus, seu Comitatus vocant, & ad quadraginta ferè numerantur) viros statui certos, cum mandatis amplissimis, & potestate extraordinaria, qui Edicti executionem vbique promouerent, & operi imminentes, perpetua illud sollicitudine perurgerent; quorum hominum animandorum, ac dirigendorum causa, perscriptae fuerunt Admonitiones, seu Instructiones haec, quae regia auctoritate munitae, ad singulas prouincias mittebantur, quanquam satis intellectum est, ex Cecilij capite, haec omnia nata, & profecta esse.

373 Prima auté Instructio ad Commissarios, de ipso modo conueniendi est, vt frequentissime, nimirum, & diligentissime in prouincijs Conuentus agant, vt aliorum etiam adminiculis vtantur ad prosequendum opus; vt ad quadragesimum saltem diem, vnà sint omnes; & tertio quoque mense Reginam & Senatum de rebus gestis certiozem faciant, interim quisque, pro lustranda prouincia particula, quam affligendam susceperit, diligentiam omnem, & sollicitudinem adhibeat. Quibus si addatur, quod Instructione septima praescribitur, vt in singulis non tantum oppidis, vrbibus, & portibus, sed villulis etiã & paroccijs, selecti quidam viri designentur, ex eorum numero, qui ardentiori zelo sunt in promouenda Haeresi, & Religionem Catholicam extirpanda; si adiungatur praeterea, quod Edicti Sectione quinta; iubetur, vt

*Turbulenta
Angliae
ditio.*

S omnes

omnes patresfamilias, domini, caupones, hospites, stabularij, viatores, ceterique potestatem liberam habeant inquirendi in alios, accusandi, comprehendendi, trahendi ad tribunalia, custodias, & carceres, & alias molestias inferendi, vnusquisque facile per se existimabit, quàm misera sit hodie Angliæ conditio, & ipsis etiam Protestantibus onerosa, & grauis, vbi perpetuis omnia patenturbationibus.

Ca. 2. 2. 2.
materia in
Catholico.

374. Secunda instructio, loca quædam communia, seu artificiosa describit; ex quibus Commissarij, & turba eorum qui ipsi deseruiunt, argumenta quædam sumant, ad accusandos Catholicos de prodicionibus, & læsæ Maiestatis criminibus, Nam ad hunc finem præcipitur primo omnium, vt nomina habeantur eorum, qui Religionis & conscientiæ causa, *Ecclesias protestantium adire recusant*, quod latius, clariùsque explicatur Instruktionẽ septima; vbi dicitur *quod eo ipso, quod tam pertinaciter recusent isti, nobiscum in rebus, quæ ad Religionem pertinent, communicare; merito in suspicionem vocandi sunt tanquam Regia Maiestati inobedientes, & Reipublica statui parum fideles*. Hinc etiam dicitur Instruktionẽ tertia; *In huiusmodi hominibus examinandis, obseruabitur diligenter, vt cogatur quisque respondere ad interrogata de rebus, quæ ad conscientiam, & Religionem pertinent, num scilicet templa frequentet, &c.* Et quamquam statim ferè postea, Instruktionẽ nimirum septima, contrarium planè asseratur, nempe *quod prætermisso, ad eundem Ecclesiæ negotio (de quo per alias penas ex legum præscripto castigandi sunt) pro vestro arbitrio, & prudentia, interrogabitur de alijs Articulis qui ad*

Rempub.

Rempub. pertinent. Tamen hoc vel obliuioni Cecilij tribuendum est, vel mendacio potius, quo sibi ipse contrarius sæpè esse cogitur, vt supra non rarò in Responione ad Edictum, sed frequentissimè Sectione quarta ostensum est, vbi de veris causis, ob quas Sacerdotes & Iesuitæ ceterique Catholici, hodie in Anglia occiduntur differitur.

375 Nullibi autè manifestiùs, se prodit Hæretica eorum fraus, & dissimulatio, quàm ex his secretis ipsorum Mandatis, & Instruktionibus, quibus apertè indicant, quo ex fonte deduci volunt, omnes illas accusationes graues *de prodicionibus & læsæ Maiestate*, quas alibi exaggerat, tanquam ex mera Catholicorum malitia, & non conscientia natas. Hic autem, fatetur ex ipsius Religionis studio proficisci. Hinc illud primum & præcipuum inter Interrogata est. *An quibus Ecclesiis protestantium frequentet, &c.* Illud etiam absurdum & ridiculum, *an Sacerdos sit, aut Iesuita, Romano more institutus*; perinde, ac si quis in Anglia Sacerdos, aut Iesuita esse possit, qui ritu Romano non sit institutus; Regina enim ordines, neque Sacerdotes neque Iesuitas constituunt. Innuit tamem Interrogatio hæc, facile permittendum in Anglia forè Sacerdotem, aut Iesuitam, qui Romana se autoritate institutù negaret. Odium ergo non tantum ipsius ordinis, sed maximè Religionis Romanæ, in causa est, cur Sacerdotes, & Iesuitæ, hodierno die in Anglia proscribantur, & læsæ Maiestatis rei habeantur. Neque quod aliquid in Angliam perpetraverint, sed quod ordines sacros à sede Apostolica acceperint, crimen illis capitale est.

S 2 Quod

De marty-
ribus nuper
occisis,

376. Quod ipsum, quanquam supra in prænomi-
nata Sectione quinta, & per vniuersam ferè Respõ-
sionem ad Edictum sæpiissimè, clarissimèque osten-
sum est: hîc tamen, non tantùm ex ipsius aduersarij
confessione, scriptoque (quod iam fecimus) pro-
bandum est, sed vno etiam, & altero exemplo, eo-
rum qui post hoc Edictum, vel ex istius potius
Edicti vi, & mandato occisi sunt, explicabimus.

Septem mar-
tyres. Lon-
dini an.
Dom. 1591.

Quæro igitur primùm, quid sceleris, aut flagitij
commiserant, septem illi Dei serui, quos vnâ ma-
ctatis Londini mense Decembri proximo exeun-
te, id est, paulò post Edicti istius promulgationem,
Edmundus nimirum *Geningus*, *Eustachius Vitus*, & *Poli-
dorus Plasdenus*, Sacerdotes, *Suithenus* etiam *Vellus*, &
Bryantus Lasceyus, viri nobiles & generosi, cum duo-
bus famulis: an quicquam aliud contra eos proba-
stis, quàm quòd erant Catholici; & quod simul
Missæ sacrificio interfuerant? quid reliquis Sacer-
dotibus, posterius à vobis crudelissimè perëptis,
Patesono, *Vvilliamo*, alijsque multis quorum nomina
nondum certò & exploratò, ad nos peruenerunt,
sed scripta sunt in libro vitæ; an hi vllò aliò crimi-
ne tenebantur, quàm quod Sacerdotes essent? aut
vllum aliud conspirationis genus inierunt cum
Põrifice Romano aut Rege Hispaniarum Cathò-
lico, præterquàm fidei, & Religionis, quibus vos
inimici & hostes estis?

Illustratõe ex-
plam.

377. Certè, de posteriori, hoc est, de *Vvilliam*
qui aliquando ex vestris fuerat, narrauit mihi,
qui præsens hominem morientem vidit (neque
enim tres adhuc menses integri à martyrio flu-
xerunt) cum morti adiudicatus, crate viminea,
pro

pro more perduellium, ad locum supplicij terra
raptaretur, nonnullos Ministros vestros, equis in-
fidetes, viro Dei insultasse, & inter alios, ineptissi-
mum quendam, & ridiculum concionatorem, vni-
uersis Anglis infamia notissimum, cui nomen *Da-
uid Dee*, multas martyri molestias intulisse: & ma-
gnis vocibus populo ingeminasse cauendum esse
omnino, ne quis existimet hunc hominem, Reli-
gionis causa mortem adire, cum suprèmè Maiesta-
tis læsæ causa, supplicium perferat; cui cum alter
nihil quicquam responderet, sed altissima mortis,
& rerum æternarum contemplatione defixus, taceret;
peruenit tandem ad martyrij locum, vbi alter
concionatorum vestrorum, perspecta hominis
modestia, constantia, & summa patientia, alia lon-
gè ratione, aggrediendum cepit, blandissimis ni-
mirum verbis, laudibus, precibusque, summa con-
tentione ab eo petiit, vt saluus esse, & viuere vel-
let, quod ipse certissimè, ea ratione ei promitte-
bat, si fateretur tantùm *Reginam*, *Anglicana saltem
Ecclesia caput esse*, si non amplius; quod cum alter
quasi risu accepisset, respõdit se bonam iam itin-
eris sui partem confecisse, cælum versus, quòd ad
eum locum venisset, vbi mors obeunda esset; spe-
rare se, ad reliquam partem conficiendam, vires si-
bi à benignissimo Dõmino non defuturas, hisque
dictis, & excluso Ministro hæretico, ad mortem
se parauit, & libentissimè obtulit. Quodnam igitur
hic læsæ Maiestatis crimen, commisisse existi-
metur, cui tam facilis venia oblata est,

378. Possẽm multa huius generis proferre, de iis *Conclusio.*
maximè qui recentissimè ex istius iniquissimi Edi-

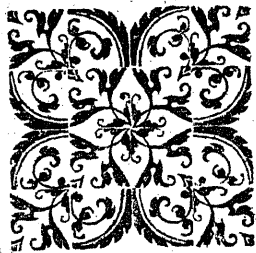
cti præscripto, & ex harum Instructionū impiissimarum formula, summo flagitio, interempti sunt, tanquàm læsa Maiestatis rei, & patriæ proditores, cùm illi tamen vnus maiestatis diuinæ, placandi causa, & patriæ iuuandæ desiderio, pericula omnia, & labores perferant; solius ergo Christi Domini, tribunali altissimo, iudicioque, hæc referuanda sunt, vt quando ei commodissimum videbitur, causam

hanc vniuersam
discernat.

* *
* *

DEO LAUS.

F I N I S.

INDEX RERVM PRÆCIPVARVM, quæ in hoc libro con- tinentur.

A

- Cusatio stulta fi-
bique non co-
hærens. p. 124
- Accusationis Ca-
tholicorum materia vnde
petitur. 168
- Adixus in aulam Bacono &
Cecilio cuius opera fa-
ctus est. p. 34
- Alanus Cardinalis nobili lo-
co natus est. 141
- Alanorum familia, clarissi-
ma est in prouincia Lan-
castrensi. 142
- Alani Cardinalis frater san-
ctissimè mortuus est, cu-
ius vxor cum tribus filia-
bus propter Religionem
exulat. 142
- Alanorum familia non est
multo inferior familia
paterna Elizabethæ. 143
- Alani Cardinalis animus er-
ga Reginam. 211. mode-
ratio. 212
- Angelo Pergami exprobra-
tur, quod Nicolaitas reci-
nuerit. 108
- Anglia à Iulio Casate &
Henrico 7. secundo im-
petu subiugata. 99. 100
- Anglia occupata à Norman-
nis. 238
- Angliæ arborem infructuo-
sam, Deus ad tertium an-
num expectat. 99
- Angliæ turbulenta condi-
tio. 273
- Anglicanæ Reip. Calamitas
à quibus processit. p. 3
- Anglicani tyranni. 242
- Anglicanæ inquisitionis for-
ma. 245
- Anglicana Religio ab alijs
Hæreticis dānatur. 233. 234
- Angli Catholici è Belgio
expelluntur; sed reuo-
cantur. 70
- Angli non debēt insolescere
pœnæ dilatione. 100
- Angli Hæretici merito sibi
timent. 127
- Anglorum superbia. 240
- Angli inter se disseciūt. 241
- Anglorum fortitudo, est
modica & exilis. 241
- Anglorum ad suos cohorta-
tio inanis. 242

S 4

Angli

Angli subsidium accipiunt
à Pont. Romano. 244
Annæ Bolenæ incontinen-
tia. 145
Arundelus Comes Anglorū
nobilissimus. p.19
Arundelius ad matrimoniū
cum Regina Angliæ con-
trahendum frustra aspi-
rauit. p.19. & 20
Antonius nothus ab Eliza-
betha factus est Lustranę
Rex. 102
Asturia noua diabolica. 196

B

Baconus sigilli Regij cu-
stos, impar Cancellar-
ij officio. p.3. fuit subpro-
mus in hospitio Grayenū
ingenio vafro & peracu-
ro, ventri deditus, Reli-
gionis omnis expertus, Hæ-
reticorum sui commodi
caussa fautori. p. 4. ipfius
pater fuit armæarius Ab-
batis Buriensis. p. 4. eius-
dem mors. p.5
Belgium ab Hæresi malè
tractarū Philippus quan-
ta benignitate fit com-
plexus. 80
Bolenorum familia. 143
Buceri inconstantia. 237

C

Calerū à Gallis quomo-
do captum. 67
Caluini iudicium de Angli-
cana Religione. 234. 235
Caluiniani verbi ministe-
riū est ignominiosum. 131
Caluinæ vanæ refutatur. 168
Campiani & sociorum mar-
tyrium. 195
Canticum quodnam canen-
dum. 263
Cardinalis Alanus nobili
loco natus. 141
Cardinalis Polus vir opti-
mus. p.17
Catholicis crimina prodii-
tionis ac lesæ Maieftatis
vnde primum obijci ce-
perunt. 22
Catholici trium suffragiorū
numero ab Hæreticis su-
perantur. p.21
Catholici oēs natura quieti
& pacati. 44. eos etiam si
cum Pontifice vel Rege
Catholico Societatē con-
traxerint nūquam tamen
contra Reginam conspi-
rasse. 45
Catholici quibus
sint criminibus in An-
glia insimulati, & op-
pressi. 47.
Catholica fides
quanto magis comprimi-
tur, eo magis augetur. 53
Catholicorum confederatō-
rum laus & iudicia. 115
Catholicorum in Anglia ad
subeundum martyrium
constantia. 135
Catholicæ doctrinę & disci-
plinę vis. 148
Catholici nomē vindicatur
à calum

à calūnijs Hæreticorū. 205
Catholicam Religionē qui
in Anglia euertent. p.4
Catholica Religio in Anglia
fraude Cecilij & Baconi
oppressa. p.19
Catholici non sine contu-
melia in Elizabethæ Edi-
cto nominantur. 130
Catholici Angli difficulter
peruertuntur. 149
Catholicos in Anglia non
pati ob Religionem im-
pudenter asseritur. 179
Catholici magnam pecuniæ
summā singulis mensibus
soluunt. 182
Catholicorū consolatio. 152
Catholici quibus de rebus
examinantur. 269
Catholicos cōsolandi exem-
pla duo. 258
Catholicos illaqueandi mo-
dus. 271
Catholicos calumniādi ma-
teria. 274
Cecilius solus ex quinque
consiliarijs Elizabethę est
hodie in viuis. p.2
Cecilius Angliæ est thesau-
rarius, & pupillorum no-
bilitū custos. p.15
Cecilij progenies, primi adi-
tus ad honores; ac mo-
res. p.15
Cecilius, se Catholicū esse,
sinxit. p.16
Cecilius qua de causa An-
gliam turbauit. p.17. & 18
Cecilius conspirauerat in
mortem Elizabethæ. p.18.
Reginam Scoriæ in car-
cerē cōijci curat & cur. 23
Cecilius qua ratione duci
Norfolciæ supplicauerit.
25. illā postea interficien-
dum ille curauit. 26. verus
est Catholicorū Amam.
ibid. est auctor edicti in
Catholicos Regiæ nomi-
ne editi. 28
Cecilius Edictum cōposuit
nomine Elizabethæ. 98
Cecilij Dialectica ridicu-
la. 126
Cecilius timet Seminaria
Catholicorum. 129
Cecilius fingit se ex Britan-
niæ Regibus originē tra-
here. 132
Cecilij superbia ridicula de
sua nobilitate. 132
Cecilij epistola ad explorā-
torem. 133
Cecilius existimatur ambire
Regnum Angliæ. 133
Cecilij Atheismus. 134
Cecilij sicta nobilitas exagi-
tatur. 137
Cecilij maiores quinā fue-
rint. 138
Cecilij cōmenta de familia
suz origine. 138
Cecilius decepit Regni An-
glie Secretarium. 140
Cecilij summa nequitia. 164
Cecilij liber de Iustitia Bri-
tannica. 178
Cecilij contradictiones. 181
Cecilij impudentia. 183. 89

I N D E X.

Cecilij narratio ficta.	203	Consilium vtile datur Elizab. berthæ.	255
Cecilij nepos per Alanum & Personium liberatus.	213	Consolatio ad Catholicos anglos.	257
Cecilij fraus.	243	Constantij Imperat. lupina opera.	226
Cecilij audacia.	246	Controuersia in Anglia de regni successione grauil- sima. 37. hæc ad sex septem ue familias nobilissimas spectat.	39
Cecilij desperatissimū pro- positum.	253	Coperus pseudoepiscopus Vintoniensis tutoris men- dici filius.	132
Cecilius quem exitum spe- rare debeat.	254	Corinthij potuissent consilio Apostoli, sibi constituere Principes, si vires habuis- sent ad resistendum in sine libus.	107
Christiani, omni iure resi- stere debent, ne Hære- ticus populo fideli præfi- ciatur.	110	Criminationis Elizabethæ tertium caput confutatur.	97. 98
Christianorum liberatorum læritia.	258	Crudelitas magna.	199
Classis Hispaniensis, nulla Anglorū fortitudine, sed tēporis iniuria, dissipata.	99		
Cleri Anglicani ignobili- tas.	131		
Collegia Anglicana plena mulieribus.	160		
Comitia Anglicana quibus potissimū cōstant. p. 20. in his qua ratione Catholica Religio sit proscrip̄ta.	20		
Commissarij fraudissimi.	196		
Conclusionis Edicti acerbi- tas.	220		
Conclusio operis.	265		
Confessio peccatorū quā necessaria.	208		
Confœderatio Gallica om- nino necessaria.	116		
Conscientiæ quotidianum examen in Catholicis Se- minarijs v̄sitatum.	157		
Consiliarij Elizabethæ præ- cipui fuerūt quinque. p. 2. & terra ferè emergerūt. ibid.			

D

D Raci piratae latrocinia.	75
Ducum Anglicorum qui Hæ- reticis lauerunt misceri- mus intentus.	112
Dux Alenconia ab Elizabetha est in Belgium missus, & creatus Brabantæ Dux.	102
Dudlæi progenies P. 5. & 6. Improbitas p. 7. vxori suæ fregit ceruices ibid. vxorē Comitis Essexiæ corrup- pit, ac tādē in matrimo- nium	

I N D E X.

nium accepit.	p. 8	Edouardi VI. & suorum reli- gio.	236
Dudlæus Comes Lecestræsis, ad Elizabethæ virginis gratiam admissus. p.	5	Edouardi sexti præceptor.	
Dudlæi mors. p.	9		
Dudlæo auctore Angla aper- tum Regi Hispaniarū bel- lum fecit, Reginaque Sco- tiæ vita erepta est.	p. 9	Elizabetha nullius Religio- nis odio aut amore moue- tur, sed cupit pacatè viuere p. 2.	
Dudlæi vxor statim post viri mortem, Blundo Dudlæi famulo nupsit.	p. 10	Elizabetha nullos nisi Dio- cletianos, Domitianos & alios similes inuitari in suis edictis voluit. 31. pe- ior his esse ostenditur. ibid. Neroni comparatur qui urbem quam ipse in- cenderat, Christianos in- cendisse est calumniatus. 33. est causa omniū quæ in Anglia euenerunt & eue- nire poterunt calamitatū 35. sancit ne quis conie- ctet cui post illam regnan- di ius debeatur.	36
		Elizabetha de successore se- cura est, quia vult post mortem suam omnia in Anglia turbari, vt qui- dam dicunt. 38. eius sum- ma infelicitas, quod Se- minaria Catholicorum persequatur.	49
		Elizabetha sub aduentum Philippi in Angliam car- ceri mancipata, ab eo libe- ratur 64. Elizabetha alte- rius coniurationis parti- ceps periculo rursus exi- mitur. 65. & tertio item à Philippo periculo eximi- tur. 67. Elizabethæ nequi- tia	

E

E cclēsiæ Catholicæ gra- uitas in Regum nego- ciis.	102
Ecclesiastici in Anglia carce- ribus includuntur.	p. 2
Ecclesiastici in Anglia, be- ficiis exuri.	190
Edicti inscriptio refutatur.	pag. 1
Edictum fraude atq; impor- tunitate improborum à Regina extortum.	p. 2
Edictum Reginæ nomine editum non est admitten- dum.	30
Edicti exordium contra Re- gem Catholicum finis cō- tra sacerdotes Anglica- nos. 59. cur hæc duo inter se coniungantur.	ibid.
Edicti Anglicani impuden- tia.	95
Edictum Elizabethæ à nullo Principe Christiano pro- batum.	136

I N D E X.

tia insignis. 68. eius opera
Belgium per Guenfos
commouetur. 73
Elizabetha contra Deum pu
gnat dum Seminaria per
sequitur. 51. eius promissio
nes quibus Catholicam
religionem prohibet qua
les 52. eius insignia menda
cia contra Campianum &
alios. 62
Elizabethæ atrocina mari
tima contra Hispanos. 74.
ab eadem pecunia interce
pta. 75. qualis ea in subdi
tos fuerit. 81. Gallos è Sco
tia deturbat, & cum Ad
miralio & alio fœdus inir.
82.
Elizabetha multis iniuriis
Regem Hispaniarum af
fecit. 96
Elizabetha Angla, ter qua
ter. ve ab Hispaniarum
Rege, vitam accepit, &
alia multa beneficia. 96
Elizabetha est belli civilis
primi inter Catholicos &
Hæreticos Gallia fax. 83.
particeps eius coniuratio
nis quam dies Bartholo
mæanus excepit, fuit. 84.
qualis in Henrici III. fue
rit ibid. in Scotia Regem
quomodo animata. 94. in
Philippum qualis semper
fuerit. 96
Elizabethæ scelera in vici
nos commissa. 97
Elizabetha omnia vicina re
gna, bellis, seditionibus, &
furoribus impleuit. 97
Elizabetha est vetula, nata
anno D. 1533. 98
Elizabethæ inuidiosa ratio
contra Regem Hispania
rum. 98
Elizabetha cum perduelli
bus Regum Gallia societ
tatem inuit. 101
Elizabetha odio Religionis
Catholicæ Reginam Sco
tia Regno priuandam cu
rauit. & tandem effecit vt
ei vita adimeretur. 101
Elizabetha ex albo Principū
Belgij delere contendit
nomen Philippi Regis.
102.
Elizabetha facilis est in mu
tandis Regibus. 101
Elizabetha contempnit Re
ges Gallia. 101
Elizabetha excitauit tyrân
nos. 102
Elizabetha Alenconia Du
cem spe nuptiarum in An
gliam vocauit. 102
Elizabetha omnibus in re
bus, tempori commodif
que suis seruit. 102
Elizabetha in opprimenda
Religione Catholica fau
tores miserè perierunt. 112.
13
Elizabetha iurauit se serua
turam fidem Ecclesie Ro
manæ. 103
Elizabetha est causa tumul
tuum omnium Christiani
orbis

I N D E X.

orbis. 117
Elizabetha, omnes Christia
nos Principes, præ se con
temnit. 128
Elizabetha, magno odio
Seminaria Catholicorum
prosequitur. 129
Elizabetha regnante Maria,
frequenter seditiones mo
nit. 129
Elizabethæ misera necessitas
ad Catholicorum sangui
nem effundendum. 135
Elizabethæ abauus fuit ho
mo ignobilis. 143
Elizabethæ abauus cur dictus
sit Mery Richard. 144
Elizabethæ abauus propter
scelera sua in carcerem
coniectus. 144
Elizabethæ abauus quibus
sceleribus contaminatus.
144
Elizabethæ progenies pater
na. 145
Elizabetha matrem habuit
meretricem. 145
Elizabetha ineptè vult ap
pellari *Catholica*. 206
Elizabethæ calamitas spiri
talis. 210
Elmeras pseudoëpiscopus
Londinensis, fur. 230
Epistola Cecilij ad explo
ratorem. 133
Ethelbertus primus Anglo
saxonum Regum Chri
stiana sacra suscepit. 248
Euangelij frequens nomi
natio, re suspecta facit. 231
Euangelij nomen apud om
nes sectas frequentissi
mum. 230
Examinis iniustissimi ini
tium. 198
Examinis Catholicorū for
ma. 270
Exemplum illustre de Israë
litis bis casis à tribu Ben
jamin. 100
Exemplum insigne ex Na
zian. 259

F
Fidei defensoris titul⁹ Hen
rico octauo à Leone
10. tributus. 207
Femina nobilis condemna
ta propterea quod Misæ
audiuisset. 184
Femina quibus in locis sint
Regnorum Hæredes. 105
Forma examinis Catholico
rum. 270

G
Galliarum Reges, Fran
ciscus & Carolus fra
tres, Hæreticorum fuere
hostes. 101
Gensericus Arianus, quo
modo sit Catholicos ca
lumniatus. 46
Gregorius XIII. Semina
rium Anglorū Romæ in
stituit, eamq; ob rem Eli
zabetha tumultuatur. 61
Guifus dux Seminarium
Rhemem

I N D E X.

Rhemenſe contra Eliza- betham tuetur. 61	Hæreticorum fucus. 249
H	Hamilloniorū familia con- tra Catholicam Religio- nem ab Elizabetha arma- ta, quot & quanta paſſa ſit. 86.
Hæbrai tribus annorum millibus Rege ca- ruerunt. 104	Hameltonij in Scotia, quia Hæreſin promouerunt, grauiter afflicti. 112
Hæreſis numquam tam ab- ſurda nata eſt, quæ ſuos non habeat ſequaces. 40	Hatton Angliæ Cancellari- us, quibus artibus ad in- timam Elizabethæ ami- citiā admiſſus eſt. p. 12. & 13. Minus fuit Catholi- cis infeſtus quā alij Con- ſilij, p. 13. ipſius infelici- tas. p. 14
Hæreticorum mira adula- tio & nequitia & ipſi fue- runt omnium turbationū in Anglia auctores 41. ſe- ſe illi ad principum pla- cita pro Religione accō- modant. 41. Hæretici An- gli quibusuis barbaris im- maniores. 48	Haywardorum familia de- preſſa. 113
Hæreticorum frons non eſt frons. 95	Henricus 8. edictum filia Reginæ ſi uiueret grauif- ſimè impugnet. 30
Hæretico homini non licet Regni adminiſtrationem committere. 110	Henrici VIII. diſſenſio ab Elizabetha. 236
Hæreticorum anteaſignani miſerè interierunt. 111	Henricus octauus, Sacra- mentariorum fuit hoſtis. 248
Hæreticis qui fauerunt, de- bitas ſclerum pœnas etiā in hac vita perſoluunt. 111	Hiberniæ Prorex Catholi- corum hoſtis cauſam ca- pitis dicit. 114
Hæreticorum promotores in Anglia miſerè perie- runt. 112	Hiſpaniarum Rex ſeptem & triginta annis quibus re- gnauit, nulli vicinorum Principum iniuriam inu- lit. 96
Hæreſin complures Angli in ea educati deſerūt. 148	Hiſpaniarum Rex plurima beneficia in Elizabetham contulit. 96
Hæreticorum crudelitas. 83	Hiſpaniarum Rex humanif- ſimus erga omnes. 244
Hæreticorum ſerocia. 201	
Hæretici contemnunt ora- tionem. 222	
Hæreticorū hypocrifiſis. 245	

I N D E X.

I

Iacobus Scotiæ Rex ſextus quo anno & quomodo & ob quā cauſam regno inauguratur. 89. Iacobi quinque reges Scotiæ ſin- gulate humanæ miſeriæ exemplum. 95	Iuſticia inſignis hæretico- rum in Anglia. 194
Inquiſitionis Anglicanæ for- ma. 245	Inſtructiones contra Catho- licos. 267
Inſtructionum ſcopus. 272	Interrogationes languina- riæ, & reſponſa pacifica. 196
Ioānes Feltonus nobilis mar- tyr. 255	Ioannes Parottus, Hæreticus Hiberniæ Prorex. 113
Iudæorum Rex, Dei præce- pto debuit eſſe Iudæus, & quæ huius præcepti cauſa fuit. 110	Iudices nouos, Corinthij de- buerunt ex Chriſtianis ſi- bi conſtituere. 107
Iudiciorum in Anglia iniqui- tas. 191	Iudicium celebre 14. marty- rum. 193
Iulianus Apoſtata quomo- do ſit Chriſtianos calum- narius. 46. eius ſtultiſſima cogitatio Catholicam fi- dem perſequutione extrin- gui poſſe. 54	

Iuſticia quidnam ſit. 104
Iuſt regium, neque naturæ, neque gentium eſt.
Iuſt regnandi, an ſit iuris na- turæ. 134

L

Laici Catholici in An- glia afflicti & occiſi. 180.
Laicorum in Anglia marty- ria. 185
Laici qui eodem tempore martyrium ſubierunt. 187
Leceſtrenſis Comitris irreligi- oſitas. 223
Londoni homo quidam pha- riſæus Chriſtum ſe pro- ſeſus eſt. 39. eius ſectaro- res multi, quorum nonnul- li extremo ſupplicio affi- ciuntur. 40
Londonenſis Caſtri nequiſſi- mus præfectus. 150
Lucius primus Britannorum Regum Chriſtiana ſacra ſuſcepit. 247
Lupina opera Elizabethæ. 227
Lutheri epiſtola ad Lipſenſes 202
Lutheranorum iudicium de religione Anglicana. 233

M

Maria regnante, Hæreti- ci quomodo inſa- nierint
--

I N D E X.

nicrint. in Anglia. 43	ctores. 129
Maria Stuarda in Angliam fugiens carceri mancipa- tur. 23. legitima fuit An- glia regina, non hæc spu- ria. 68. eius regni initia, & vt ab Elizabetha delusa. 87	Ministorum Anglicanorū doctrina. 228. vita. 229
Mariae Scotorum reginae cum Darlæo cōiugium & quomodo illud Elizabetha inturbare voluerit. 88. paulo post illa capta est ab Hæreticis. 89. liberata in Angliā fugit, & in car- cerem est coniecta. 90	Ministeriū verbi Caluinia- ni est ignominiosum. 131
Martyres Christi, impiorum humeris ad Hæreticorum concones deportantur. 150	Missam qui audiunt in An- glia grauissimā pœnam subire coguntur. 184
Martyrum duplex gloria. 178	Monarchia Hispaniæ hoc tempore necessaria cōtra furores Hæreticorum. 99
Martyres Catholici. 186	Mulieres Collegia Anglica na replent. 160
Martyr factus est Thomas Vveblerus quia librū Ca- tholicum habuit. 187	
Martyres in Anglia. 193	
Martyr Apostata improba- uit Caluinianorum Hæ- resin. 238	
Martyres septem Londini Anno 1591. 276	
Ministri Anglicani ob flagi- tia sua vitam suspendio finire coguntur. 147	
Ministri Anglicani, probris vexarunt Galliarum Re- ges. 101	
Ministri Caluiniani seditio- num & bellorum sunt au-	

N

N auarræus Rex ab Eli- zabetha appellatur Franciæ Rex. 100
Nauarri natales dubij sunt. 103
Nauarrus, læsæ maiestatis reus. 103
Nauarr ⁹ recusat iurare mo- re Christianorū Regū. 103
Nauarrus multis de causis non admittendus ad Re- gnum Gallia. 103
Nauarrus detinuit Carolum decimum Regem Gallia captiuum. 104
Nobiles Anglos pœnitet in cōmitijs rem Catholica prodidisse. 23. conuentum Londini habent de tol- lendo Cecilio & Bacono. 24. nullum illud habuit effectum. 25
Nobilitatem Anglicanam quam malè Cecilius ve- xandam

I N D E X.

xandam curarit. 16	Persecutorum antiquorum mos. 176
Nobilitatis Gallicanae pars, tur Nauarræum sequa- tur. 110	Persecutorum in dissimulan- do stultitia. 177
Nobilitas quæ Nauarræo fa- uet, grauissimis sceleribus se obstringit. 111	Personus non est Catholici Regis Confessarius. 204
Nobilitas Gallicana quæ Na- uarræo fauet, tandem mi- serè peribit. 114	Personij animus erga Regi- nam. 211. moderatio. 212
Nobilitas Anglicana quib ⁹ in rebus se occupet. 131	Philippi regis in Angliam aduentus qualis 63. eius in Elizabetham beneficia. 67. eius patientia erga Eli- zabetham. 69
Normanni Angliam occupa- runt. 248	Philippus Rex auxilia pro Hibernis Catholicis peti- ta negat. 71. Eius ditio amplissima. 76. quomodo se cum principibus vicinis gesserit. 77

O

O doenus Tyder homo ignobilis, Elizabethæ fuit abaus.	Philippi in Gallos beneuolē- tia, & in seruandō fœdere firmitas. 79
Orare contemnunt Hære- tici.	Pietas pseudoarchiepis- copus Eboracensis homo for- didus. 132

P

P acificacionis verus mo- dus. 256	Plebeis hominibus in Anglia hoc tempore, summi ho- nōres passim deferuntur. 131
Papa auxiliatur Gallis Ca- tholicis cōtra Hæreticos. 125	Pœna in Anglia ob auditam Missam. 184
Papæ tres, fuerunt Mediola- nenses. 122	Politicoꝝ Gallorum misere- ria. 114. 115
Pauli III. dissensionēs fue- runt cum Hispaniarum Rege. 123	Polus Cardinalis, vir opti- mus. p. 17
Pecunia summa quàm Ca- tholici in singulos menses soluunt. 182	Pontificis Romani munus est, Religionis, ac diuini cultus incolumitati prospici- cere. 109
Persecutores fidei malè pe- reunt. 55	Pontifices Romani à Deo solo

T

- solo potestatem accipiūt. 123
- Pontificis Romani auxilia sunt contra Nauarrarum. 125
- Pontifex Romanus paternè iuuat Anglos. 244
- Populus Regiæ procurator, homo ferus & audax. 193
- Potestas ecclesiastica distincta à seculari. 171
- Presbyteri Ecclesie Catholice non sunt illegitimi. 136
- Princeps, inter fideles Regnum inturus iurat se defensurum Religionem Catholicam Romanam. 103
- Princeps Christianus qui manifestè deserit Religionem Catholicam, omni iure Regnandi excidit. 107
- Principes gentiles, qui molestationem Christianis non exhibent, tolerandi sunt. 108
- Principes gentiles sunt legitimi Principes. 108
- Principes hæretici sunt reiciendi. 108
- Propheta de Cecilij nequitia. 140
- Protestantium & Puritanorum in Anglia dissidium. 36.
- Puritanorum dissensio. 238.
- 239.
- Puritanorum libri recenter editi. 239
- R
- Raulai cuiusdam schola de Atheismo in Anglia floret. 28. quanta ipse sit apud Elizabetham in gratia. ibid.
- Religionis mutatio in Anglia. p.18
- Religionis in Anglia mutatio qua ratione facta. p.20
- Religio Romana sola à Principibus defendenda. 106
- Religionis negotium non agitur in Anglia apud Hæreticos. 124
- Religiosorum hominum præ clara descriptio. 162
- Reges, neque à natura, neque iure gentium sunt. 104.
- Reges, duobus iuramentis obstringuntur vt sint Catholici. 103
- Regia potestas est iuris civilis, non autem nature aut gentium. 104
- Regem sibi constituit Hæbræus Dei populus post tria annorum millia. 104
- Reges nō semper, neque vbi que eisdem legibus regnauerunt. 104
- Reges non sunt in multis Rebus. 105
- Reges alicubi sunt electione tantum. 105
- Regiæ Anglicæ mētus. 121
- Regiæ statutum, repugnat edito. 181
- Regis

- Regis Philippi potentia nulli Christiano Principi molestata est. 99
- Regis Gallie nomen a dignitate, nullo iure, Nauarræo competit. 100
- Regnandi ius amittit, qui Religionem Romanam deserit. 106
- Regnandi ius, an sit iuris naturæ. 134
- Regnum Gallie, libera populi voluntate fuit maioribus Nauarræi concessum. 103
- Regni hæreditatem in Gallis filie non accipiunt. 105
- Res planè calamitosa. pag. 198
- Rex Hispaniarum non nisi in reuersione de læsa maiestate pulsus, bellum fecit Angliæ. 104
- Rex Hispaniarum, pacis semper fuit obseruantissimus. 98.
- Regis Hispaniarum quod Gallis cōfert subsidium, est pius. 116
- Regis Hispaniarum insignis pietas, & submissio. 122
- Rex Hispaniarum & Elizabetha inter se cōparantur. 121
- Rex Hispaniarum, cur dicatur Catholicus. 105
- Rex, potestate à Deo & Republica accepta, vt debet ad defendendam Catholicam Religionem. 106
- Rex est Dei minister, & Republice prorex. 106
- Rex Hispaniarum humanissimus erga omnes. 244
- S
- Sacerdotes Seminaristæ & Iesuitæ nō sunt in Anglia tuibarum causæ, sed Hæretici. 34
- Sacerdotes cur clauis in Angliam redeant. 166
- Sacerdotum Catholicorum prudentia & moderatio. 170
- Sacerdotes ob Pontificiam monarchiam occisi. 188.
- 189
- Sacerdotes in Anglia qua ratione de læsa maiestate condemnantur. 191
- Sacerdotum fautores quomodo dereguntur. 270
- Sandesus pseudoarchiepiscopus laboracensis, monachus. 230
- Scelera pseudoepiscoporum Angliæ. 230
- Scholasticæ seditiones, quæ nam sint Hæreticorum iudicio. 151
- Scholasticam doctrinam, Hæretici temerè repudauerunt. 161
- Scotia quot & quanta sit ab Elizabetha perpeffa. 85.
- Scotorum miseri inter se tumultus & cædes. 90.
- Scotia quot & quanta ab Angliis

I N D E X.

- Anglis perpeſſa. 91.92
 Scotiæ Rex vnus anni puer
 opera Elizabethæ eſt co-
 ronatus magna cum ma-
 tris ſuæ Mariæ iniuria.
 102
 Scribæ Anglici mira iuſti-
 tia. 124
 Sectarij omnes Anglicanis
 Miniſtris contrarij. 232
 Seditio quædã eſt ſancta. 167
 Semeyri fratres Hæreſes in
 Anglia promotores, gla-
 dio interierunt. 112
 Seminaria Anglicana qua
 dignitate & vilitate pa-
 triæ inſtituta. 49. Semina-
 riorũ educatio plane ad-
 miratione digna. 50. Semi-
 nariũ Duaci inſtitutum Eli-
 zabetha quomodo perſe-
 quuta ſit. 60
 Seminariorum alumni à ca-
 lumnijs Ediſti vindican-
 tur. 145. 146
 Seminariorum Catholicorũ
 inſtitutio & diſciplina. 152
 Seminariorum mores & vi-
 ta. 152. 153
 Seminariorum firmitas. 257
 Seminariorum Catholicorũ
 quiſnam ſit finis. 165
 Subditi ſunt liberi ab omni
 Iurẽiurãdo præſtito Prin-
 cipi, qui apertè Catholicã
 Religionem deſerit. 107
 Subditi quando debent
 reſicere Principes ſuos
- Hæreticos. 108. 109
 Superbia Anglorum. 240
- T
- T**homas Staphordus clã
 cum Elizabetha con-
 iurat, ob idque ſupplicio
 afficitur. 66
 Thomas Scherodus martyr.
 185
 Tyranni aliquot in Belgio
 ab Elizabetha excitati. 102
 Tyranni Anglicani. 242
- V
- V**itæ Regis Philippi, &
 Elizabethæ Anglicæ
 Reginæ diſſimilitudo. 98
 Vniuerſitatum Anglicanarũ
 calamitates. 159
 Valsinghamus Angliæ Secre-
 tarius, homo fuit ferus &
 aſper. p. 10. maximus Ca-
 tholicorũ hoſtis. p. 10. & 11
 Valsingami mores & mori,
 p. 11
 Vxores Baconi & Cecilij
 quænam fuerint. p. 3
- Z
- Z**ingli^o belli inter Hel-
 uetios auctor, in acie
 cecidit. 129
 Zuinglianorum iudiciũ de
 Religione Anglicana. 234

UNIVERSITARIA

F I N I S.

CANADA